

CANONICARVM, ET PRACTICABILIVM QVÆSTIONVM

Vtriusque Fori tàm interni, quàm externi.

AVCTORE

PETRO ANTONIO LAZARIO PAPIEN. I. C.
& de Sacro Patriæ Theologorum Collegio Doctore,
in Cathedralique Canonico.

QVAESTIONES DVODECIM,

In quibus de enormi, & maximè execrando Blasphemiæ crimine multa non doctè minus, quam eleganter, & methodicè pertractantur.

AVCTORIS PRAEFATIO.

SVMMARIVM.

1 *Linguæ peccata quænam principalia.*
2 *Blasphemia cur linguæ vitiorum regina.*
3 *Blasphemiæ crimen omnium delictorũ grauissimum.*
4 *Serpentis Chelydricis natura.*
5 *Pia Domini nostri lamentatio aduersus homines.*
6 *Non est veritas, non est scientia Dei in terra, dicit Oseas.*
7 *Ob blasphemias quot mala sæpè immittat Deus in terras.*
8 *Cur Deus aliquando blasphemos hoc in mundo non puniat.*
9 *Parentibus maledicentes, qua pœna plectantur.*
10 *Filij etiam ob parentum blasphemias quandoque puniuntur.*
11 *Quænam in hoc tractatu circa blasphemiam explicentur.*
12 *Auctoris scopus in hoc tractatu, & nu. seq.*
14 *Turpe est militi Principis dicere, non putabam.*
15 *Principes, ac iudices admonentur, vt blasphemos, prout tenentur, pœnis affi-*

A ciant

ciant, & nu. seqq. & nu. 29.

16 Gratiæ sunt Deo agendæ ob magnam eius gloriam.

17 Locus D. Pauli ad Rom. capit. 14. exponitur.

18 Veniæ locus non est, vbi tam detestabiliter Deus offenditur, vt fit blasphemando.

19 Veterem qui fert iniuriam, ad nouam inuitare videtur.

20 Iniurias, quæ in nos committuntur facile, & laudabile est remittere; quæ in Deum, dissimulare nimis impiũ.

21 Auth. Iustin. vt non luxur. contr. nat. expenditur.

22 Locus Leuit. c. 24. refertur, & exponitur, & nu. seq.

23 Blasphemi quibus circumstantijs in ueteri lege puniebantur, & quare.

24 Quod in Deum, & diuinam committitur religionem, in omnium fertur iniuriam.

25 Decretum Concilij Lateran. & Const. Dominij Mediol. aduersus iudices negligentes in puniendis blasphemis, & nu. seq.

27 Si ea, quibus offenditur Deus vlcisci differimus, ad iracundiam Dei prouocamus patientiam.

Consentire videtur erranti, qui ad resecanda, quæ corrigi debent, non occurrit.

28 Officiales, & Iudices non seuerè punientes blasphemos, & eorũ susceptores mortaliter peccant.

30 Susceptores ludentium, & eis subministrantes domum, & alia.

31 Deus conqueritur de iudicibus, qui in puniendis blasphemis, & eorum susceptoribus sunt negligentes.

32 Susceptores ludentium sunt in continuo mortali peccato.

Episcopi aliqui sibi reseruant peccatũ publicam exhibendi commoditatẽ ad ludos prohibitos.

33 Ludus est seminarium omnium ferè peccatorum.

Publicos alearum lusores prædonibus, & latronibus aggregat Arist.

34 Lusores fatentur præcipuam causam, ob quam incurrunt blasphemias, esse ludum.

35 Maledictus dicitur qui ludit, & domus in qua ludi solet.

36 Receptatores tenentur ad pœnas blasphemiarum per ludentes prolatarum.

37 Lusorum susceptoribus si quid in eorũ domo subtractum fuerit, non datur actio furti.

38 Ludentium susceptoribus si inferatur iniuria, vel percussio, dum in eorum domo luditur, percussor non punitur.

39 Permittentes in eorum domo publicè ludere, qua pœna ex const. Domin. Med. plectendi.

40 A pœna dictæ constitutionis quare non excusandi, & si dicant, quòd ibi ludis non prohibitis non ludatur, & nu. seq.

41 Aliquid prohibetur quandoque non propter se; sed propter aliud, quod ex illo sequitur.

42 Retentio paruulorum in lecto infra annum, quare sub grauibus pœnis à locorum Ordinarijs prohibeatur.

43 Sal benedictum quare in baptizandi os immittatur.

Ex

EX peccatis, quæ enormia (pie, & religiose lector) ac innumerabilia in animarum perditionem à lingua procedunt, & exitium; iuxta illud Diui Iacobi cap. 3. Lingua ignis est, & vniuersitas iniquita-
1 tis, † quatuor sibi principem vendicant locum; Blasphemia nempe, Detractio, Maledictio, & turpia, inhonestaque verba; quę omnia per illas quatuor bestias, in somnio Danieli Prophetæ cap. 7. indicatas, significata fuere; quarum prima leęna erat, aquilæq; alas habebat; ad denotandum,
2 blasphemiam vitiorum † reginā; quoniam non contentus homo in homines lingua abuti, eo temeritatis elatus, audet iniurijs, & conuitijs Dominum D.O. Maximum, creatorem cęli, & terræ, sacratissimamque eius matrem, Virginem Mariam, aliosque beatos spiritus, in Paradiso cum ipso regnantes lacescere: iuxta illud Apoc. cap. 13. Aperuit, inquit, D. Ioan. os suum in blasphemias ad Deum, & tabernaculum eius, & eos, qui in Cęlo habitant.
3 Crimen quidem † est læsæ maiestatis diuinæ, atrocissimum, nefandissimum, & omnium quorumcunque aliorum delictorū, & maleficiorum maximum, grauissimum, & pessimum, à quodā impio notho, siue bastardo Hebręo inuentum; fuit enim primus, qui in terris blasphemauit, ut notatur Leuit. cap. 24. Quod adeo his nostris ferreis temporibus frequens est, & inualuit, vt, proh dolor, plerique mortalium ęternę salutis immemores, indies in id incidant, & vniuersè vix verbum proferant absque maledicta blasphemia, turpibusque verbis. Et quidam homines, ne
4 dicam dęmones, † instar Chelydricis serpentis, ore semper patulo incedentis, spumamque diffundentis venenosam, contra Deum, Sanctosque non cessant iniuriarum, & horribilium verborum aconitum, aperto ore iugiter emittere, prout exclamat Dominus per Isaiam cap. 52. Et iugiter tota die nomen meum blasphematur. Et nobilibus quibusdam (si nobiles huiusmodi dici possunt) laudabile videtur; & propterea in familiari congressu blasphemias ad sermonis ornatū, quasi sales, accomodare solent.

5 O magnam hominum impietatem; Audite † cęli, & auribus percipe terra, inquit Dominus, per Isaiam cap. 1. filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerūt me; filius honorat patrem, & seruus dominum suum; si ergo pater ego sum, vbi est honor meus? si Dominus ego sum, ubi est timor meus? subdit ipse clementissimus Dominus per Malach cap. 1.

O peruersos hominum mores possem quippe dicere cum Ose
6 cap. 4. Non † est veritas, non est scientia Dei in terra, maledictū mendacium, homicidium, furtū adulterium inundauerunt. Quis

quis igitur dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ego plorabo die, ac nocte noſtrorum temporum iniquitatem, vt Hierem. cap. 9. verbis vtar, ad animi mei iuſtum ſanè dolorem ſignificandum.

Quocirca iuſtiſsima ira accen-
7 ſus omnipotens Deus, famem, † bella, peſtem, neces, incendia, terræmotus, ſubuerſiones, deſolationes, & alia infinita mala in populos ſæpè immittit; quibus ſanè poenis ſuum ſanctiſsimum honorem, ac maieſtatis ſuę dignitatem vindicare cogitur, iuxta illud Pſal. 36. Maledicentes autem ei diſpenbunt: & cant. Annę: Dominũ formidabunt aduerſarij eius, & ſuper ipſos in cęlis tonabit: & tradit D. Io. Chryſoſt. ſuper Pſal. 9. & notant ex Auth. vt non lux. contr. nat. Sot. de iuſt. & iur. lib. 8. q. 2. ar. 3. Io. Royas de hæret. par. 2. num. 178.

8 Quòd ſi fortè † huiuſmodi vitium hoc in mundo diſsimulare aliquando uideatur, non coercendo illos, qui præter alia ſcelera tali ſunt infecti labe, ſignum quidẽ eſt, quòd ĩ alio ſęculo vult acrius eos punire, ſuamque exercere iuſtitiam; arg. c. quid ergo. 22. q. 5. Audi Iſaiam capit. 1. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequam, filijs ſceleratis, dereliquerunt Dominum, blaſphemauerunt Deum Iſrael, abalienati ſunt retrorſum, ſuper quo percutiam vos ultra. & Iob. cap. 34. Qui addit ſuper peccata ſua blaſphemiam; inter nos interim conſtringatur; & tunc multiplicet ſermones ſuos ad Deum. Audi ipſum Dominum per Iob, cap. 15. dicentem: Docuit iniquitas tua os tuum, & imitaris linguam blaſphemantium, condemnabit te os tuum, & non ego, & labia tua reſpondebunt tibi.

9 Si maledicere † patri, aut matri, cauſa eſt, diuina atteſtante ueritate, Prouer. cap. 20. ut candela uitæ in medio extinguatur tenebrarum, quid fiet de blaſphemantibus Deum, omnium noſtrum parentem, qui nobis quicquid habemus, erogauit? ſi ſuper eam, & poſteros ſuos deſcendit maledictio, eo quòd patris pudenda detexit, quid expectent, Deum omnium patrem omnipotentem blaſphemantes?

Mirum uideri non debet, ſi
10 aliquando uidemus † hominem diuitijs, & opibus affluentem, huiuſmodi deplorando uitio maculatum, immatura morte perculſum, ſuos deſerere filios, qui diuino permiſſu, quaſi in eos tranſlata culpa, in paterni criminis pęnam, maxima egeſtate inuoluti, poſtea mendicare coguntur; Dicit enim Dominus Exod. cap. 20. Ego ſum Deus zelotes, & fortis uiſitans peccata patrum in quartam generationem: & facit optimè cap. illud uero, §. ecce, de pęnit. d. 3.

De huius ſanè execrabilis uitij materia, ad cuius horrendum nomen homines formidare, tremere, ac palleſcere deberent, in pręſentiarum, omiſsis alijs linguę

peccatis,pro ingenij, & doctrinæ
meæ imbecillitate, diuino prius
imploratо auxilio,cum sit quoti-
diana(utinam ita nō esset) ac ual-
de practicabilis, quam pauci ad-
huc attigerunt,ex professo,disse-
11 remus. Et inprimis † de illius
quidditate,ac speciebus, quibus-
que modis committatur; de eius
grauitate, & atrocitate; quibus
pęnis; à quibus iudicibus sit ple-
ctendum; qua pęnitentia, qui-
busue remedijs in conscientiæ fo
ro sit utendum; denique quan-
do audientes huiusmodi sacrile-
gos deferre teneantur; ut unus-
12 quisque † eius speciebus, graui-
tate,& pęnis intellectis, in poste-
rum ab ea, si non uirtutis amore,
saltem formidine pœnæ, absti-
neat; & iudices tam ecclesiastici,
quàm sęculares,Episcopi,Inquisi
tores,Pœnitentiarij, Confessarij,
Concionatores, & Parochi, quo-
rum præsertim curæ honor Al-
tissimi est commissus,& animarū
salus demandata,iuxta tex.in cap.
Petrus.38.dist. magis percipiant,
quid in hoc agere debeant, ac te-
13 neantur, & † ut puniendo, casti-
gando, increpando, monendo,
hortando, uel alio modo popu-
los ab isto detestabili scelere to-
tis uiribus deterreant,& blasphe-
mantium temeritatem reprimāt,
iuxta tex. in c. non inuenitur, 23.
q.4. cap. Imperatores, 24.q.3. ne
quis prætextu ignorantiæ, possit
se excusare,illo uerbo, non puta-
bam hoc, uel illud dicendo, fa-
ciendo,uel cogitando, esse blas-
phemiam; nā sicuti dicebat Sci-
pio Africanus, & scribit Io.Bapt.
Plot.post princ. tract. de blasph.
14 Turpe † est militi Principis dice-
re non putabam; ita turpissimum
est militi Christi in hac militanti
Ecclesia, ac Christiana Republi-
ca degenti, ut perueniat ad cęle-
stem, & triumphantem militiam
blasphemare, uel aliter peccare,
dicendo non putabam.

Quinimo non possum, zelus
diuini honoris comedit me,quin
15 † Christianos Principes, eorum-
que Magistratus, ac Iudices om-
nes, ad quorum tribunalia sæpè
tales impij deferuntur homines,
intimo cordis affectu, moneam,
horter,atq; obsecrem, prout iam
conciuis D.Pręses Menoch.in ce
leberr. tract. de arbitr. iudic. cas.
375.& Decian.tract.crim.lib.6.c.
6.num.27.ne super tam execran-
do uitio, conniuentibus oculis,
pertranseant; sed ut tenentur ip-
sius Dei honorem ardentissimè
uindicent; tum per ipsius omni-
16 potētis Dei † gloriam,ob quam,
ut sancta canit Ecclesia, ipsimet
Deo gratiæ sunt agendæ, quæ
maximè hoc nefario scelere
uiolatur.

Tum ēt ob uberrimam merce
dē. & amplissima æternæ gloriæ
pręmia, quæ in futuro sęculo ex-
pectare debent; necnon ob infi-
nita, & quotidiana in nos à Deo
collata beneficia,ut benè elicitur
17 ex D.Paul. † ad Rom. ca.14. Non
ergo,inquit, blasphematur bonū
nostrum, hoc est, nullo modo,
aut ratione permittendum est,
ut blasphemetur summum bo-

num

num, qui est Deus, à quo, & per quem omnia nostra procedunt bona.

18 Tum quia † ueniæ locus non est, ubi immediatè, & tam detestabiliter diuina offenditur maiestas, ut recrè tradit Bald. in l. accusationem, col. 3. C. qui accus. non pos. nam si temporalis offendatur potestas, inultum sanè crimē non dimittitur, ne ulterius in talia prorumpatur uerba c. j de mal. ed. ueterem namque sufferen-
19 do † iniuriam, ad nouam inuitare uidetur. Quanto minus dissimulandum est, quod in æternæ potestatis iniuriam tam enormiter committitur; cum lōgè grauius sit, æternam, quam temporalem lędere maiestatem, & procul dubio maius delictum sit, quod contra Deum, quàm ꝙ contra homines perpetratur. ca. uergentis, de hæret. cap. cum secundum, eo. tit. lib. 6. & in auth. Gazaros, C. de hęret. Alex. consi. 233. incip. Dominj Redemptoris, nu. 2. uol. 6.

Tum quia, si iniuriam suā, imò cuiusque priuati acerrimè ad interitum usque uindicare solent, ac debent; quo pacto horrendas blasphemias eorum, qui sicut serpētes acuerunt linguas in Deum Creatorem, Patrem, ac Saluatorem nostrum, eiusque purissimā Matrem, totius mūdi Reginam, ac gloriosos Sanctos, possunt relinquere impunitas? quoniam, ut inquit textus, in cap. si is qui, 23.
20 q. 4. quæ † in nos committuntur, facilè remittere possumus; quæ uero in Deum commissa sunt, non sine graui cordis contritione, & graui pœnitentia relaxare possumus.

Idcircò D. Chrysostomus in Matth. hom. 5. operis imperfecti, enarrans uerba illa Saluatoris nostri: Vade retro Satana; in præcedentibus, inquit, non est exasperatus Christus, sed quando diabolus Dei sibi præsumpsit honorem, iratus est, & increpauit eū, ut nos illius discamus exemplo nostras iniurias illatas ab impijs magnanimiter sustinere; Dei autem iniurias, nec usque ad auditū sufferre; quoniam in proprijs iniurijs esse quempiam patiētem laudabile est; iniurias autem Dei dissimulare, nimis est impium. ita etiam refert Iacob. Simanch. de Cath. inst. tit. 8. nu. 3.

21 Quare † Iustinianus Imperator in Auth. ut non lux. contr. & c. sanctissimè prętorem urbis obtestatur, ut quos talibus delictis irretitos deprehenderit, præterquam, quòd seipsos faciunt indignos Dei misericordia, ultimis subdat supplicijs, ut non ex contemptu talium, inueniatur, & Ciuitas, & Respublica per hos impios actus maximè lędi; nam, inquit, si contra homines factæ blasphemię impunitæ non relinquuntur, qui Deum blasphemant, multo magis digni sūt supplicia sustinere.

Qua de causa putatis, ò iudi-
22 ces, Deum, Leuit. † ca. 24. à Moyse interrogatum, quanam pœna plectendus esset blasphemus, respondisse, quòd huiusmodi delinquēs, siue ciuis, siue peregrinus fuerit

fuerit, extra castra educeretur, & ab uniuerso populo lapidibus opprimeretur; eò potissimum, ut
23 indicaret primò, in tam graui † peccato non esse habendam rationem de quouis genere, ac personarum conditione; sed quemlibet esse puniendum. Secundò, esse uti peste, ac lue infectū educendum, ne alios inficiat. Tertiò, opprimendum, ac lapidibus obruendum, tamquam immeritum super terram amplius permanere, & hac frui luce. Quartò: Non erat tangēdus dum occidebatur, sicut adulteræ, ut intelligeremus, quàm uitandi sint huiusmodi delinquentes. Quintò: Lapides iaciendi erant ab uniuerso populo, ad denotandum, omnes ex blasphemia in Deū læsos fuisse; & propterea à nemine dissi-
24 mulandum fore hoc crimen: † ꝙ enim in Deum, & diuinam committitur religionem, in omnium fertur iniuriam, inquit text. in l. Manichæos, C. de heret. Et ideò mixti est fori, ut iudices omnes contra istos impios Dei, & Sanctorū blasphematores insurgant.
25 Quare iure merito † Leo X. in Conc. Later. §. ad abolendam, statuit, ut & sęculares iudices, qui contra tales blasphemiæ conuictos non animaduerterint, eosq; iustis pęnis minimè affecerint, quantum in eis fuerit, quasi eidē sceleri obnoxij, eisdem quoque pœnis, blasphematoribus impositis, subijciantur: Qui uerò in illis inquirendis puniendisque diligentes, & seueri fuerint, pro qualibet vice decem annorum indulgentiam consequātur, & tertiam partem multæ pecuniariæ habeant.

26 Et in nouis Dominij † Mediolani constitutionibus, tit. de pœnis, §. seuere puniendi, præcipitur iudicibus, vt contra blasphematores etiam facti, criminaliter procedant ex officio, prout in delictis, in quibus pęna sanguinis ingeritur, procedi solet, & animosè procedant, causasque intra mensem expediant, sub pęna soluēdi pœnam ibidem taxatam ex suo ære proprio, & alia grauiori, arbitrio Principis, vel Senatus. Imponitur etiam ipsis iudicibus, vt in atrocibus blasphemijs debeant consulere Senatum, qui secundum qualitatem casuum dignā pœnam, & maiorem imponet.

Cauete igitur, ò iudices, ne spretis tot legibus, & constitutionibus, vestra culpa ad iracundiam prouocetur clemētissimus Deus noster; nam teste D. Aug. vt habetur in capi. fina. 23. quæst. 4. si ea,
27 † quibus Deus offenditur, insequi, vel vlcisci differimus, ad iracundiam vtique diuinitatis patientiam prouocamus; consentire enim videmini erranti, si ad resecanda, quæ corrigi debent, non occurritis; cap. consentire, 83. dist. Et quia non profertis cito contra malos sententias, absque vllo timore filij hominum perpetrant mala, inquit Eccles. cap. 8. facit c. non inuenitur. 23. q. 4. facilitas quoque veniæ, vel parua, & contemptibilis pœna incētiuum

tribuit

tribuit delinquendi, cap. vt clericorum, de vit. & hon. cler.

Ex quibus sanè rationibus, rectè concludit S. Antoninus Præsul Florent. in 2. par. Sum. tit. 7 c. 5. de blasph. §. 11. vers. Officiales
28 † Principes, & Iudices negligentes, nec seuerè punientes blasphemos, & eorum susceptores, mortaliter peccare, & à Deo acriter plectendos; ita etiam tenet Ioan. Baptista Plot. tract. de blasph. nu. 10. & 11.

29 Eia ergo, ò Christiani † Iudices, supremi, atque omnipotētis Principis ministri, qui auctoritatem, & iudicandi potestatem, non vllis vestris meritis, sed singulari ipsius munificentia accepistis; si nō præceptis, & pręmijs, saltem grauibus pœnis aduersus vos comminatis, non solum de ipsis blasphematoribus graues sumere pęnas debetis; sed de his etiam qui blasphemandi causam præbent, quippe qui eisdem pęnis blasphematoribus debitis, sunt puniendi, vt probè tradit Io. Baptista Plot. de blasphem. num. 11. Et præ ceteris de infamibus illis, ac ignominiosis,
30 & iniquissimis † hominibus, veris, ac naturalibus diaboli ministris, qui ad ludos alearum, chartarumque domum audacter aperiunt, ac constituunt, & vice hospitium, pauperum, & peregrinorum, quoscunque lusores impudenter admittentes, mensas, candelasque, & alia ad ludum necessaria subministrāt; quo loci, proh dolor, quot horrendæ blasphemiæ, & execrabilia in Deum, ac Sanctos conuicia audiuntur, præter alia grauissima peccata, quæ ibi perpetrantur, & miror, quod non talia impiorum habitacula funditus euertantur.

O Iudices, ò Principes, ò Prælati vobiscum loquor, erigite au-
31 res, quid de vobis † negligenter agentibus cōquęrendo dicat Dominus noster per Isaiam cap. 52. Propter vos, inquit, blasphematur nomen meum inter gentes. Quia seuerè, nec in blasphematores, nec in dictos receptatores animaduertitis, prout tenemini; Quæso ne amplius dicta impia, & infamia peccatorum receptacula dissimuletis; sed ipsa constituentes, iuxta tres leges. ff. de aleę lusu, & aleator. & l. 1. ff. de recept. & const. nouam Mediol. superius cit. pęnis plectite grauibus.

32 Hi profectò receptatores † in ingi peccato mortali existunt, argum. c. error, 83. dist. & l. qm multa facinora, C. ad leg. Iul. de iure publ. & expressim tenent Nau. in Man. c. 20. nu. 15. Io. Baptista Corrad. par. 1. q. 119. c. fi. & cum pergraue crimen sit, aliqui Episcopi talem exhibitionem publicæ commoditatis ludorum prohibitorū, vulgo *barattaria*, sibi rectissimè reseruant, vt notat Graff. in prax. lib. 1. cap. 20. vbi declarat. Directè enim iuuant recipiendo lusores ad infinita, & grauia perpetranda
33 delicta. Ludus quippe † est seminarium omnium ferè peccatorū, & malorum; quorum viginti enumerat D. Antonin. par. 2. tit. 1. cap. 23. §. 2. & §. 6. & duodecim

recen-

recenset D. Bernardin. Senens. serm. 33. dom. 5. Quadr. vbi inter alia dicit, terribiliorem vsuram, quæ sit in mundo esse ludum; & Arch. Gem. Turrecr. & Præpos. in c. 1. dist. 35. asserunt, lusores esse lucri cupidos, raptores, vsurarios, mendaces, periuros, blasphemos, corruptores proximorum ob malum exemplum, contemptores præceptorum Ecclesiæ, ociosos, neglectores bonorum, quæ tunc amittunt, fures, violentos, adulatores, luxuriosos, crapulæ, ac vino deditos; & publicos alearum lusores iure merito ad prædones, & latrones aggregat Arist. 4. Ethic. cap. 1. vnde ab ordinum promotione iustè repelluntur, per capit. inter dilectos, de excess. prælat.

Inter alia autem peccata, lusores sæpe horribiles incurrũt blas-
34 phemias, & † ipsi fatẽtur, ludum esse huius delicti præcipuam causam; blasphemię namque consequuntur aleam, inquit tex. in l. fi. §. 1. C. de episc. aud. & blasphema re Deũ effectus est lusus, inquit tex. in l. 3. C. de aleato, & in l. alearum vsus, quæ est vlt. C. de relig. dom. & sumpt. fu. vbi Salicet. & alij doct. & tradunt Angel. de malef. versic. mettidor de mali dadi, num. 6. Gerard. de Petra Sancta sing. 83. num. 2. P. Christoph. Siluestr. in 4. sent. sect. 41. §. secundũ bonum; & lusores semper præsumunt blasphematores. Masch. de probat. concl. 194. nu. 12. post Gerard. d. sing. 83. nu. 2.

Et dicit Auctor Speculi exẽpl. in verbo, ludus, ꝙ maledictus est,
35 † qui ludit, & maledicta domus, in qua ludi solet; testaturque esse dictum sacræ scripturæ, quæ mẽtiri non potest. Equidem receptatores huiusmodi rei sunt cuiuscunque blasphemiæ, quæ eorum causa, & fauore committitur, ac profertur; nam iuxta reg. iu. Qui causam damni, damnum dedisse dicitur, cap. fin. de iniur. & damn. da. & D. Paul. ad Rom. c. 1. inquit: Digni sunt pęna, & mortẽ non solum, qui ea faciunt; sed etiam, qui consentiunt facientibus.

Quare dicit Plot. tract. de bla-
36 sph. nu. 11. in fi. quòd † tenentur ad pœnas blasphemiæ prolatę per ludẽtes, etiamsi tales receptatores, vel susceptores ludentium non blasphemauerint, arg. d. l. 1. ff. de aleę lusu, & aleat. l. 1. ff. de recept. Et per dictam l. 1. §. notandum. ff. de aleæ lusor. & aleat. sancitum est, quòd si eisdem susceptoribus aliquid in eorum domo surreptũ
37 † fuerit, non detur actio furti. Paris de Puteo de ludo nu. 46. Cæpol. caut. 55. Graff. in praxi d. c. 20. num. 12. D. Menoch. de arbitr. cas. 399. num. fin. vbi infert pro declaratione, pœnam impositam furibus per Ciuitatum statuta, vt ex Papiæ statuto in crim. 27. sub rub. de pęna furis, non habere locum contra eum, qui furto subtraxit aliquid e domo susceptoris aleatorum.

38 Quinimò si † eis inferatur iniuria, vel percussio, dum in eorum domo luditur, iniuriantem, vel percussorem non puniri, constitu

tum est in d. l. j. §. notandum, & tradit Paris de Puteo tract. de ludo nu 46 qui refert, se aliàs ita iudicasse in ciuitate Neapoli.

39 Et per nouas Dominij Med. † constitutiones, titu. de pœnis, d. §. seuerè puniẽdi, vers. prohibitum est etiã, ne quis permittat in eius domo publicè ludere; & vulgo dicitur à Zarro, nec alio modo ludis prohibitis sub pœna contrafacientibus, & ludentibus ictuum trium equulei. & per dictã l. alearum vsus, domus, in qua luditur ludo alearum, & taxillorum debet publicari.

40 Nec à dictis pœnis † venit talis receptator excusandus, ea ratione, quòd ibi ludis non ludatur prohibitis prout cõstitutio requirit; tum quia verisimile non est, in tot peruersorum ludẽtium cętu, qui vnius horæ spatio, & vno ictu mille aureos amittunt, quòd ludis semper non prohibitis ludatur; tum quia, cum tot hæreticales blasphemiæ, præter cetera crimina, vt dictum est, sequantur ex tali publica ludendi exhibitione, illa quidem prohibe-

41 ri debet, si non propter † se, saltem propter illud, quòd ex ea sequitur, iuxta sing. doct. Præpos. in ca. consuluisti, 2. q. 1. vbi inquit, aliquãdo prohiberi debere aliquid non propter se, sed ob illud, quod ex illo emanare potest. Ex qua ratione infero, quòd locorum or-

42 dinarij † rectè prohibere solent sub excommunicationis pœna, & casu reseruato retentionem paruulorum in lecto infra annũ, ne prout sepissimè contingit, illi suffocentur.

Longiori quidem sermone, præfationem hanc in tam grauis peccati, & fautorum, detestationem non prosequar; sed ad præmissorum explicationem me accingo; assiduis autem, & quotidianis precibus, quales quales sint à D. O. M. contendam, ad tot, tantaque peccata, ac mala linguæ vitanda, vt blasphemantium ori custodiam ponat, & ostium circumstantiæ labijs eorum, prout sibi Psal. 140. implorabat Serenis. Rex Dauid. Atque

43 effectum † benedicti salis, quod sancta Mater Ecclesia ab ineunte vitæ Christianæ in sacramento Baptismi ori nostro immittere solet, consequi mereantur, nempe vt lingua à putredine blasphemiarum præsertim, prauorumq; ac turpium verborum conseruetur; eorumque labia à Deo aperiantur ad eius laudem annunciandam, quod nobis ipse concedere dignetur, ad cuius maiorẽ gloriam, & decus, hæc qualia sint, typis consignare volui.

QVAE-

QVÆSTIO I.

Blaſphemia quid, & quot ſint eius ſpecies, & cui præcepto aduerſetur.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemiæ nomen Græcè, Latinè maledictionem ſignificat, ex uſu autem quid importet.*

2 *Blaſphemia quid ſecundum D. Aug. et quid ex Tolet. Suarez.*

3 *Blaſphemiæ definitio ſecundum Nau. traditur, & explicatur.*

4 *Blaſphemiæ prima diuiſio, ubi detrahitur ſapientiæ, omnipotentiæ, iuſtitię, uel bonitati.*

5 *Deus eſt ipſa eſſentia bonitatis, excellentiæ, & perfectionis.*

6 *Blaſphemiæ ſecunda diuiſio in blaſphemiam cordis, & oris ſiue in mentalem, & uocalem, aut internam, & externam.*

7 *Blaſphemiæ tertia diuiſio in hæreticalem, & ſimplicem, & quid vtraq;.*

8 *Blaſphemia tam oris, quàm cordis triplex, & eſt quarta diuiſio.*

9 *Blaſphemiæ quinta diuiſio, & quot modis in ſpiritum ſanctum contingere poſſit, & nu. ſeq.*

11 *Peccata in ſpiritum ſanctum quot.*

Peccat tne in ſpiritũ ſanctum, qui audet dicere falſum ad reum defendẽdum.

12 *Blaſphemare dicitur in ſpiritum ſanctum de ſacris obloquens canonibus.*

Conſtitutiones canonicæ per ſpiritum ſanctum ore Pontificum, & Sanctorum promulgatę fuerunt.

13 *Scripturæ ſacræ ſenſum literalem dicere, aliquando eſſe falſum, blaſphemia eſt hæreticalis.*

14 *Blaſphemia in Spiritum ſanctum regulariter accipitur pro finali impœnitentia.*

15 *Quando & quare irremiſibilis dicatur blaſphemia in Spiritum ſanctũ, & nu. ſeq.*

16 *Blaſphemia in Spiritum ſanctum, eſſe peccatum irremiſſibile per pœnitentiam, eſt hęreſis.*

17 *Blaſphemia quando dicatur filia ſuperbię, uel iræ, & nu. ſeq.*

18 *Locus D. Matth. c. 26. explicatur.*

Blaſphemia communiter procedit ex ira.

19 *Blaſphemia ex ſuo genere mortale eſt peccatum, fallit in quatuor caſib. vt in ſeqq. num.*

20 *Pœna mortis ubi imponitur tranſgreſſori, obligat ad mortale.*

21 *Ex leuitate materiæ nunquam blaſphemia eſt uenialis, & cur.*

22 *Blaſphemiam materialiter referens, uel ex animi lęuitate proferens non peccat mort.*

23 *Ad blaſphemiam licet neceſſe ſit, quòd uerba ſeriò proferantur, non tamen requiritur formalis indignatio in Deum.*

24 *Blaſphemia ex ſurreptione, & indeliberata*

libera uoluntate est ueniale pec.

25 *Deliberatio ad meritum,uel demeritũ in momento sufficiens esse potest.*

Ream linguam non facit,nisi rea mens, sub nu.24.

Non quod fit,sed quo animo fiat,inspiciendum,sub nu.24.

26 *Homicidium committens motu repentino correptus, quando mortaliter peccet.*

Calor iracundiæ is excusat, qui dementiæ æquiparatur.

27 *Blasphemia ex indeliberatione,etsi procedat ex ludo,uel ebrietate,mortale peccatum non inducit; contradicentium opinio distinctione saluatur.*

Tabella Pisana art. 15.*declaratur sub num.*26.

28 *Blasphemare inaduertenter ex quadã consuetudine, quando mortale sit pec.& nu.seq.*

Blasphemantem ex consuetudine difficile est non blasphemare.

30 *Detrahere Sanctorum rebus,quas fecerunt,antequam tales essent, quando sit blasphemia.*

SS.Chrispinus,& Chrispinianus fuerũt sutores;& SS.Io.& Paulus germani fuerunt eunuchi.

31 *SS.Medardus, & Gildadus uno partu editi,& una die Episcopi creati, & una die mortui.*

32 *Blasphemiam esse contra primũ, uel secundum Decalogi præceptũ cõtrouertitur,uel distinguitur nu.34.*

33 *Fidei confessio sumitur dupliciter, & quando fidei confessioni aduersetur blasphemia.*

34 *D.Tho.2.2.q.13.art.1.& 2. explicatur & nu.39.in fin.*

35 *Blasphemia, nempe hæreticalis,stare potest cum fide,& si contraria sit fidei cõfessioni,& quomodo, & n.38.*

In fide duo reperiuntur.

36 *Infidelitas in quo propriè consistat, & in quo blasphemia nu.seqq.*

39 *Fidem negans exterius, non negando interius, cur peccet contra fidei confessionem.*

B.Marcellinus timore sacrificando idolis peccauit mortaliter, sed non hæresis pec.

40 *In blasphemia hæreticali duplex reperitur malitia.*

CVM omnis, quę à ratione suscipitur de aliqua re, institutio debeat à definitione proficisci,vt intelligi possit id, de quo sermo habẽdus est, vt scriptum reliquit M.Tul.lib.1. de offic.in princ. quem sequũtur Doct.in l.omnis diffinitio,de reg. iur.Ideò in primis præmitto,blas-
1 phemiæ† nomen Græcè, Latinè maledictionem, vel execrationẽ boni alicuius præsertim excellentis significare, vt tradit D.Hier. ad Ephes.c.4.Ex vsu tamen Theologorum maximè sumitur pro maledictione,siue actu,quo quis diuinæ excellẽtiæ,& bonitati conuiciatur; vt benè scribit D.August. lib.2. de morib. Manichæo-
2 rum cap.10.dicens; Est aũt † blasphemia,cum aliqua mala dicuntur de bonis; itaque iam vulgò blasphemia nõ accipitur, nisi mala verba de Deo dicere;& subiungit optimam rationem accommodationis vocis; quia de hominib. dubitari potest,Deus autem sine con-

controuersia bonus est.

Quare Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 13. num. 5. rectè dicit, blasphemia est maledicentia quædam contra Deum ex malo voluntatis affectu. & Suarez tom. de Statu Relig. trac. 3. lib. 1. cap. 4. num. 1. definit, esse verbum maledictionis, conuicij, seu contumeliæ in Deũ; quam sanè definitionem per partes explicat. Et concludit, propriã blasphemiæ rationem consistere in maledictione, & conuicio Dei.

Nec discrepat definitio tradita à Nau. in Man. cap. 12. num. 81. ex D. Ambros. lib. de Paradiso
3 sumpta, dicens: Blasphemia † est dicere tacitè, vel expressè verbo, vel scripto contra Deum, aut Sanctos aliquid contumeliosum; Quod quidem fit, cum tribuitur Deo, quod ei non conuenit; vel remouetur, quod ei congruit; vel tribuitur creaturæ, quod solius Dei est; & hæc definitio probatur in c. si quis per capillum, 22. q. 1. & eam notant omnes in c. vlt. de maled. & Iul. III. in sua cõst. incip. In multis deprauatis. & S. Thom. 2. 2. q. 13. ar. 1. ea vsus est in sua definitione explicãda, cum ibi dixerit: blasphemiam esse diuinæ bonitatis derogationem; & tradunt communiter omnes Summistæ in verb. Blasphemia; Couar. in ca. quamuis. par. 1. §. 7. num. 8. de pac. lib. 6. D. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 375. num. 3. Io. Bapt. Plot. trac. de blasph. num. 1. vbi quamplures Doct. allegat Iacob. Ramirez de cu stod. ling. c. 3. in princ. Gregor. à Val. tom. 3. disp. 1. q. 13. p. 1. & vide in seq. q. vbi declaratur prædicta definitio.

4 Secundo præmitto tres esse † blasphemiæ species, quarum prima est, cum quis derogat sapientiæ Dei; secunda, quando detrahit omnipotentiæ; tertia, vbi derogat eius iustitiæ. B. Anton. par. 2. sum. tit. 8. §. 2. Boer. decis. 301. nume. 2. qui ista pluribus comprobat; Adde quartam, quando quis detrahit Dei bonitati. D. Menoc. d. cas. 375. nu. 3. vbi ita scribit, qui derogat diuinæ maiestati eius detrahens potestati, iustitiæ, aut bonitati, blasphemus est, & quidem propriè, facit pulchrè, quod scribit D. Dionys. de diuin. nomi. c. 1. & concordat S. Ioan. Chrys. super
5 Psal. 95. nempè † Deum Dominũ nostrum esse ipsam essentiam bonitatis, excellẽtiæ, & perfectionis, vnde attribuens ei aliquid non summè perfectum, aut aliquam negans perfectionem, directè offendit suam bonitatem, quod est summa impietas, & malitia: sed in seq. q. latiùs declarabitur.

6 Diuidit secundò in † blasphemiã cordis, vt cum quis corde tantum diuinæ maiestati derogat, de qua mentionem facit Dauid Psal. 13. ibi, dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Et oris, cum talis derogatio exterius progreditur per locutionem, & prima mentalis, secunda verò vocalis appellatur. D. Tho. ar. 1. Nau. d. nu. 81. Decian. loc. cit. c. 2. num. 2. Tolet. d. cap. 13. nume. 6. Vtroque enim modo Deus blasphemari potest, sicuti etiam mente, & ore laudari

laudari poteſt. Interior autem blaſphemia dicitur, quando ſolamente fit locutio; exterior verò, quando fit corpore, & per ſenſibile verbum, & tunc cenſetur eſſe cõſũmata blaſphemia, vt optimè notat Suarez loc.cit.num 2. & de vtraq; loquitur D.N. Ieſus Chriſtus, dum in Matth. ait ex corde exeunt &c.

7 Diuiditur tertiò in † blaſphemiam hæreticalem, & non hæreticalem, ſiue ſimplicem; ſimplex ea dicitur, quæ non repugnat ijs, quæ tenemur credere. Hæreticalis verò, quando aliquid dicitur directè contra articulos fidei, de qua infra; Nulla quidem blaſphemia ſecundum ſe eſt hereſis; quia blaſphemia in dicendo, hæreſis in credendo pertinaciter aliquid contrarium fidei conſiſtit. Nau. ibid nu.82. Rodriq. in ſum. par. 1. capit. 34. num. j. D. Dominic. Anfoſſ. diffusè in ſuo eruditiſſimo tract. de cultu & vener. ſacrarum reliqu. §. 29. numer. 17. & ſeqq. & propterea notant gloſ. & doct. ex cap. 2. de maled. blaſphemiam dici vitium linguæ diuino honori contrarium, hoc enim peccatum in locutione propriè committitur, vt notat Suarez tom. de ſtatu religionis tract. 3. lib. j. cap. 4. nu. 2. & Paul. Comit. in reſponſ. mor. lib. 4. q. 9. c. j. in fi.

8 Diuiditur quartò † tâm cordis, quàm oris blaſphemia tripliciter: Vel eſt cum falſo intellectus aſſenſu tantum: Vel tantum cum impia voluntatis deteſtatione, & affectu, vel concreta vtrâque amplectens: Prima comitem habet hæreſim: ſecunda odium Dei: tertia omnium peſſima rem amplectens vtramque: prima opponitur fidei: ſecũda charitati erga Deum: tertia vtrique virtuti. Comit. loc. cit. c. 2. ex Alph. de Caſtr. de iuſt. hær. pun. lib. j. c. 12. & Suarez loc. cit. vbi probè declarat, affectum blaſphemiæ diſtingui à blaſphemia interna.

Diuiditur quintò in duas alias ſpecies nempe Dei, inquantum Deus, quæ fit multis modis, de quibus infra in ſeq. q. Alia Dei, in quantum Spiritus ſanctus, quæ duobus modis poteſt contingere;

9 primò, quando † opera, quæ quis operatur, vel operatus eſt, mediante Spiritu ſancto, attribuimus homini, vel alteri creaturæ; & huius blaſphemiæ peccatum concurrente pertinacia, & obſtinatione nunquam remittitur, vt dixit Chriſtus Saluator noſter Iudæis apud Matth. c. 12. qui miracula, quæ faciebat, & virtute propriæ diuinitatis, & per operationem Spiritus ſancti attribuebant principi demoniorum. Quicunque ergo Spiritui ſancto quid detrahit certè dicitur Spiritum ſanctum blaſphemare. vide Paul. Comit. lib. 4. reſponſ. mor. q. 9. cap. 10. vbi diffusè.

10 Secundò modo † blaſphemia in Spiritum ſanctum fit, quando quis ſtudioſè, & ex certa malitia vult peccare, remouens, uel remouere tentans omnia impedimenta, quæ poſſent ipſum abſtrahere à peccato; & vſque in finem vitæ impœ-

impęnitēs delectatur in hoc peccato, vel de venia desperat; sunt enim hæc contra remissionem peccatorum,& bonam inspirationem, vt pulcrè declarat D. Tho. 2.2.q.14.ar.j.& sic accipitur pro fi
11 nali impęnitentia. Et sex † modis fieri potest, nempè desperatione veniæ,pręsumptione propriarum virium, vel nimiæ misericordiæ Dei,impęnitentia dolosa,obstinatione malitiosa, impugnatione falsa veritatis agnitæ, & inuidentia fraternæ gratiæ,vt habetur lib. 2.sent.dist.43.& declarat D.Tho. d.q.14.artic.2.Lęl.Zecch.in sum. mor.par.j.c 26.Graff d.par.j.c.26. optimè Greg. à Val. tom.3.disp.j. q.14.p.2. Hinc D. Io.Petr. Ala in trac.verè aureo de Aduoc.Chris. p.j. q. 73.rectè infert, peccare in Spiritum sanctum, qui impudenter abiecto timore à Spiritu sancto elargito,quo solent homines deterreri, falsum audent dicere in iudicio ad reos defendendos; nimium quippe de diuina misericordia præsumendo,quam in cōfessionis sacramento postea experiri sperant, ipsius Dei iustitiam abijciunt.Quod sanè grauissimū, ac quotidianum peccati genus, optima ratione, mirum in modū reprehendit, ac damnat doctissimus ille, atque animarum salutis zelantissimus doctor Ala. Spec. quoque in trac. de mod. general. concil par.j.rubr.3.nume.7.rectè
12 infert, † contra sacros canones aliquid obloquentem, blasphemare dici in Spiritum sanctum, modò per contemptum id faciat, ita etiam notat Andr. Sicul.in c.j. de cōst.nu 47.& ratio esse potest; quia canonicę constitutiones per Spiritum sanctum ore Pontificū, & Sanctorum promulgatæ fuerunt,vt probatur ad litteram in c. violatores.25 q.j.per quem textū inquit Arnald.Albertin.tract. de agnosc.cathol.assert.q.6.num.15.
13 blasphemum esse,atque† hæreticum dicere sensum litteralem sacræ scripturę aliquando falsum esse; est enim literalis sensus ille verè,& propriè, quem Spiritus sanctus specialiter intendebat, & qui ex circumstantijs literæ scripturæ sacræ trahi potest,& debet; sicuti scriptores sacri fecerunt,atque docuerunt; alioquin omnis soliditas probationis à sacra scriptura periret, vt notat Io.Gerson par.j.in alph.quem citat,& multis comprobat Arnal. Albertin. loc. cit.& nouissimè tradit perquàm doctus P. Aloys. Bariola in fine flor. comm. Pegnæ ad direct. Inquisit.tit.de varijs propos.vbi subdit nequaquam mendacia officiosa admitti in sacra scriptura, nihil enim auctoritatis in ea remaneret.

14 Regulariter † autem blasphemia in Spiritum sanctum accipitur pro finali impęnitentia; & ideò dicitur peccatum irremissibile; quod intellige, nisi blasphemans sufficienter pęnituerit, cap. ferrum,50.dist.ca.j.§.pen. de sum. Trin.& fide cathol. vide Bar. in l. qui ea mente, nume.3.de furt.& latè declarat Nicol. à Grana in explicatione eorum, quæ pertin. ad pęnit.

pęnit. & confess. sum. 4. q. 40. ubi concludit, tale blasphemiæ peccatum, sicuti quodlibet aliud peccatum iuxta diuersos respectus esse remissibile, & irremis-
15 sibile: Et dicitur † irremissibile ex parte sua, iuxta illud Matth. capit. duodecimo, in quantum directè excludit ea, per quæ homo retrahitur à peccato; sed ex parte Dei est remissibile, qui per suam omnipotentiam, & misericordiam aliquando conuertit peccatores in profundo maris, vt scribit S. Tho. 2. 2. q. 14. art. 3. ad 3. & sequitur Franc. Suarez to. 3. de pęnit. disp. 8. sect. 1. quo loci rectè dicit; nullam blasphemiam esse irremissibilem; sed prædictam ita appellari; quia directè opponitur necessariæ dispositioni ad peccati remissionem, & propterea reddit illius remissionem valde difficilem; & quoniam propter illius nimiam malitiam Deus illi auxilium suum subtrahat, sine quo pœnitentiæ fores nō patent.

16 Imò aduertendum venit, q† dicere, præfatum blasphemiæ peccatum esse irremissibile per pœnitentiam, est hæresis, vt probat Paul. Grisald. in decis. fidei cath. verb. Blasphemia nu. 2. vbi eam confutando plures affert doctorum interpretationes; & subiungit, intelligi debere de illo, qui cum animo perseuerandi in blasphemijs ex hoc mundo discedit; de tali enim dici potest, quòd fiat irremissibile; quia habet intentionem in mortali peccato perseuerandi, vide Lud. Carb. in Sum. tom. 3. lib. 5. capit. 61. vbi per tot. pulchrè explicat, & resoluit difficultates à doctoribus allatas.

17 Tertiò præmitto, q† blasphemia prouenit ex mente deliberata, & dolosa, filiā dici superbiæ; tunc enim per superbiam erigit se homo, uolens Deo detrahere, ut si dicat, Deus nō est iustus, hoc permittendo; uel Deus hoc facere nequit, & his similia, quæ sanè sunt uerba imperij, & superbiæ, facit illud Ecclesiastici, cap. 10. initium superbię hominis apostare à Deo, et idem recedere ab eius cultu, & ueneratione.

18 Hinc est, quòd cum † Caiphas (vt habetur D. Matth. capit. 26.) Princeps Sacerdotum adiurasset Iesum, vt diceret, an esset filius Dei, cumque Christus Saluator id affirmasset, respondens, tu dixisti, statim scindens Caiphas vestimenta sua, dixit; blasphemauit, quid adhuc egemus testibus; ecce nunc audistis blasphemiam: Iudæi enim sua excæcati malitia id non credebant; sicuti quando Christus dixit Paralytico, vt habetur Luc. c. 5. remittuntur tibi peccata tua, ipsi quoque dixerunt; Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis enim potest dimittere peccata nisi solus Deus? & hoc, quia blasphemiam putabant, facere se filium, & æqualem Deo, quod videbatur eis à superbia prouenire. Si verò proferatur blasphemia non ex mente deliberata; sed ex impetu iræ absq; præcogitatione, tunc dicitur filia iræ, ex qua communiter procedit,

dit, & oritur hoc detestabile, & abominabile vitium: ita tradit D. Thom. 2. 2. q. 158. ar. 7. & sequuntur Boer. decis. 301. num. 3. & Decian. d. lib. c. j. nu fi. Gaspar Loartes in tract. de remedijs blasph. in præfatione.

19 Quartò præmitto, blasphemiã † ex genere suo mortale, & grauissimum peccatum esse; nam mortale est, per quod homo separat à primo principio spiritualis vitæ, ꝙ est charitas Dei; blasphemia autẽ ex genere suo diuinæ charitati repugnat; quia diuinæ bonitati derogat, quæ est charitatis obiectũ, ergo. Probatur etiam ex Leuit. c.
20 24. vbi blasphemis † pœna mortis imponitur, sed huiusmodi pœna, nisi pro mortali peccato infertur. D. Tho. 1. 2. q. 92. ar. 1. & 2. Nauar. in cap. fraternitatem, de lege pœn. nu. 18. & in puncto blasphemiæ, Summist. omnes in ver. Blasphemia. Nau. c. 12. nu. 82. Coron. de Blasph. nu. 86. D. Dionys. Cartus. in Sum. to. 2. art. 35. §. 2. Viu. decis. 275. num. 17. lib. 2. Azor. par. 1. Inst. mor. lib. 9. c. 28. q. 16. Sair. in Claui lib. 6. c. 13. nu. 5. Bann. 2. 2. q. 13. art. vbi affirmat, blasphemiã in Deum, & Sanctos, quatenus Dei amici sunt, & diuinæ sancti-
21 tatis participes nunquam † posse esse peccatũ veniale ratione materiæ; & colligitur ex c. Deus quãdo. 24. q. 3. Vnde nec ob leuitatẽ materiæ à mortali excusatur; nã quælibet falsitas graui Deum iniuria afficit. Gregor. à Val. tom. 3. disp. 1. q. 13. p. 1. Frãc. Suarez tom. de Statu relig. trac. 3. lib. 1. c. 6. n. 2.

22 Restringitur primò, vbi quis † materialiter referat verba blasphemiæ; constat enim de se nullum esse peccatum, si verò ex leuitate animi ioco illo proferat, esse quidem poterit veniale peccatum leuitatis, & alicuius irreuerentiæ, assumendo nomen Dei in vanum; non tamen est propriè blasphemia; nam ad blasphemiæ
23 † rationem, & ad eius propriam malitiam necessarium est, vt verba blasphemiæ formaliter, seu significatiuè, & seriò proferantur per modum conuicij, aut maledictionis in Deum; non est quidem necessaria ad eam formalis indignatio in ipsum Deum, vt aduertit Suarez d. c. 6. nu. 1 & 11.

24 Restringitur secundò, vbi blasphemia † ex indeliberatione, & surreptione proueniat, vt, cũ quis ex ira aliqua, vel ex alia motus passione, non aduertens verba, quæ proferat, in blasphemiam prorũpat. D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 2. ad 3. facit c. homines, 22. q. 2. ubi ex D. Aug. habetur, ream linguam non facit, nisi rea mens; & c. 1. 15. q. 6. vbi, non quod fit, sed quo aĩo fiat inspici debet, iuxta illud vulgatũ, *Quicquid agunt homines intentio iudicat omnes.*

Sed aduertendũ, ꝙ si perturbatio talis sit, ꝙ omnem rationis deliberationem anteueertat, siue auferat, tunc nullum omninò peccatum erit; si verò aliquantulum rationis iudicium sequatur, & plenum præcesserit, peccatum erit veniale. Vbi autem illa tanta non sit, quin aduertat, id esse

blasphemiam, verborum signifi-
25 cationē considerando, q; esse† nō potest sine rationis deliberatione, quæ quidem in momento tēporis sufficiens esse potest ad meriti, vel demeriti rationem; tunc à mortali blasphemans non excusatur; sicuti nec ille, qui ex subito iræ motu aliquem occidit iuxta se sedentem; quia homicidium regulariter non ita fit repente, quin homo possit deliberatione
26 uti; si quis† tamen motu repentino correptus adeo, vt non sit rationis compos, occideret, non esset verè mortale, nisi consensus in facto post sequatur, ex S. Tho. dict. q. 13. ar. 2. ad 3. Alex. de Ales par. 2. Sum. q. 131. memb. 3. Caiet. in verb. blasphemia vbi. Summist. omnes, Nau. Coron. & alij sup. cit. Sair. d. cap. 13. num. 6 optimè Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 13. num. 7. & lib. 5. cap. 6. nume. 31. D. Dionysius Cartu. & Viu. loc. cit. Alberic. in diction. in verb. Blasphemia. Albertin. de agnosc. cath. assert. q. 27. nu. 2. & seqq. ubi multis comprobat exemplis. Et regulariter calor iracundiæ excusat, qui dementiæ æquiparatur, ut dicit Hostiens. in Sum. tit. de maled. §. qualiter, col. 2. & sic declarat Tab. Pisana ar. 15. ibi, nisi hoc furore iracundiæ acciderit.

Quod extende, etiamsi blas-
27 phemia ex indeliberato motu † proueniens procedat ex ludo, ebrietate, vel alijs iniustis de causis; quia mortalem culpam non inducit, vt ex Angel. blasphemia, §. 6. Nau. Lopez ubi supra, tradit Sair. d. num. 6. Contrarium verò sentiunt Coron. d. nu. 86. Medic. in Sum. pecc. tit. 4. q. 40 Pan. in ca. 2. de maled. Fab. à mōte Leon. in sua Praxi arbitr. par. 4. nume. 774. & seq. quorum opinio in foro conscientiæ falsa est; quamuis in foro exteriori quo ad criminis punitionem, vera esse possit, ut declarat Sair. d. num. 6. sed uide infra q. 7. in fine.

28 Restringitē tertiò, ubi† blasphemia ex praua quadam consuetudine inconsideratè, & inaduertēter proferatur, si inconsideratio sola fuit causa plationis; ut prius loquatur homo, quàm aduertere possit, quid loquatur; & sit in uia emendationis; quia blasphemia in hoc casu est tātum materialis, non formalis; secus autem in illo est dicendum, qui blasphemare est assuetus, & communiter nihil curat se emendare, & consuetudinē extirpare; talis enim blasphe-
29 mia † est mortale peccatum in sua causa neglecta, id est, ex consuetudine praua, quæ habet culpam præcedentem, & pro comite propriȩ salutis contemptum, cū eam corrigere negligat. Caiet. in Sum. uerb. Blasphemia. in fi. Nau. in Man. ca. 12. nu. 84. Lud. Lopez in instru. consc. par. 1. c. 51. Sayr. in Claui lib. 6. cap. 13. nu. 6. Zecch. in Sum. morali par. 1. ca. 25. nume. 5. circa med. Io. Capeauil. cas. 19. q. 1. in fi. Tolet. in Sum. lib. 4. ca. 13. num. 7. Paul. Comit in resp. mor. lib. 4. q. 9. nume. 13. facit pulchrè Decian. d. c. 5. num. 11. Hinc dicit S. Thom. opusc. 1. c. 28. blasphe-
man-

mantem ex conſuetudine diffici le eſt nō blaſphemare. Quinimò dicit Tolet.loc.cit.eum,qui aſſue tus eſt peccato blaſphemiæ, nec laborat de conſuetudine extirpā da,peccare, quamuis non intelligat ſe blaſphemare; quia habitus prauus,quem aliquis non deteſta tur implicitam, & uirtualem habet deliberationem. Quare iſte cum peruerſo habitu nō pugnat, mortaliter peccat, quoties blaſphemat;quamuis ad blaſphemiā animum non aduertat: Is uerò qui nulla cogitatione ſuſcepta blaſphemiam pronunciat, quem habitus pœniteat, leuiter peccat. Comit.loc.cit.

30 Reſtringitur quartò, ubi quis† detraheret Sāctorum rebus, quas fecerunt, antequam tales eſſent; nō enim habetur ꝑ blaſphemia, niſi fiat ad extenuandam ſanctita tem, quam nunc habent, prout tradunt Nauar.in com. cap.inter uerba,11.q.3.concl.6.nume.469. Gregor.à Val.tom.3.diſp.1.q.13. punct.2.ut ſi quis diceret de Sancto Chriſpino, & Chriſpiniano ꝑ iocum, quod fuerint Sutores,aut de S.Io.& Paulo germanis, quod fuerūt eunuchi, uel quod aliquis Sanctus fuerit homo infimus,uel artem exercuerit infimam, quo ēt, fortaſſe modo peccabant Iudæi,qui Chriſtum fabri filium uocabant, ſi inuincibiliter ignorabant eſſe Dei filium,& ex Spiritu ſancto natum; ut exemplificant Lud.Carb.in Sum.tom.3.lib.1.c. 59.uerſ. Quintum dictū, & Sayr. loco cit.num.5.in fi. Graue quidem peccatum eſſet, & blaſphemiæ ſpecies negare, quod ſcribit Sim.Maiol.de Irregul. lib.2.ca.3.
31 †de Sanctis Medardo Epiſcopo Nouiodunenſi, & Gildado Epiſcopo Rothomagenſi fratribus, quòd uno partu editi, & una die Epiſcopi creati, & una die mortui, & ſub una alia die Sanctis adſcripti non fuerint; quorum quidem feſtiuitas celebratur 6. Idus Iunij: ſic enim legimus preter alios apud Fulg.lib.1.& And.Eboren.titu. de Miracul. In quorum laudem hæc carmina ſcripta fuerunt.

Vna dies peperit,mitras dedit altera, mortem
Altera, & in Sanctos lectus vterque fuit.
Fœlices fratres, quorum communis origo,
Vita, corona, obitus, gloria, feſta dies.
Quin communis erat mens,& cor; dicite ſed uos
Corde uno, vt poſſint corpora bina regi.

Quintò præmitto, quòd etſi S.Thom.2.2.q.13.art.1.& ar.2.ad 2.& Sot.lib.de iuſt.& iu. q.2.ar.3. concluſ.1.doceant,blaſphemiam confeſſioni fidei opponi, & eſſe
32 contra† primum Decalogi præceptum, quo Deum adorare iubemur, ipſum per internū actum cognoſcendo, ut ſummum omnium dominum, illique tāquam domino nos ipſos per internum uoluntatis actum ſubijciendo, & noſtram hanc ad illum ſubiectionem per actus externos oris, &

ceterorum membrorum prote-
ſtando,& confitendo. Vnde blaſ-
phemia dicitur cõtra illud, quod
homo confiteri, & proteſtari de-
bet ad ipſum Deum adorandum,
vt primum principium, & ſum-
mum omnium dominum; atta-
men Nau.in Man.c.12.nume.82.
Bannes,2.2.q.12.ar.1.not.3.Greg.
à Val.d.tomo 3.diſp.1.quæſt.13.
p.2.Ioan.Azor. par.1.Inſt.moral.
lib.9.cap.28.quæſt.1.Cath.Roma.
in fin. 2.præcepti: quos ſequitur
Sairus in Claui lib.6.cap.13.nu.1.
Lud.Carb.in Sum. tomo 3.lib.1.
ca.58.verſ. Quartum notandum
docent opponi Religioni, cuius
eſt honorem, & laudem Deo tri-
buere; & ſic repugnare ſecundo
Decalogi præcepto.

Pro conciliandis verò horum
Doctorum opinionibus, notan-
33 dum eſt,fidei† confeſſionẽ ſumi
dupliciter. Primò,pro aſſertio-
ne fidei; Secundò,pro laude,&
honore Diuino; Primo modo in-
fidelitas,& hæreſis contrariantur
confeſſioni fidei; Secundo mo-
do blaſphemia: & ita exponendi
ſunt D.Tho.& Sot.loco cit.dum
34 dicunt,†blaſphemiam aduerſari
cõfeſſioni fidei hoc ſecundo mo-
do; quia blaſphemia formaliter,
& per ſe contrariatur Religioni,
non confeſſioni fidei: vnde pro-
hibita eſt in ſecundo præcepto:
Non aſſumes nomen Dei tui in
vanũ: declara tamen, niſi ſit blaſ-
phemia hæreticalis,quia tunc ad-
uerſatur confeſſioni fidei in foro
exteriori, & etiam interiori, ſi ita
credatur affectu; vt deducitur ex
Sairo loco cit.& Tolet. d. lib.4.c.
13.in prin.& Zecch. in Sum.mor.
cap.25.ſub nume.4. Suarez tomo
de ſtatu Relig.tract.3. lib.1.cap.6.
nu.6.vbi putat D.Th. non in vni-
uerſum de blaſphemia locutum
fuiſſe, ſed de blaſphemia hæreti-
cali,quod probabile eſt,& tenent
Azor,loc.cit.Paul.Comit.in reſp.
mor.lib.4.q.9.nu.12. vbi exponit,
talem fuiſſe quoque ſententiam
D.Tho.quando d.q.13.ar.3.ſcrip-
ſit, grauiſſimum peccatum eſſe
blaſphemiam, ideo quod ad infi-
delitatem pertineat, & eam au-
geat.

35 Hinc facilè reſponderi põt† ad
quęſitum,quomodo blaſphemia
poſſit ſtare cum fide,cum ſit con-
traria confeſſioni fidei. Nam re-
ſpondetur,ꝙ in fide duo reperiũ-
tur: Primum eſt, aſſentire intelle-
ctu articulis fidei: Secundum,di-
cere loquutione interiori, vel ex-
teriori,ea,quæ ſunt fidei: Primũ
pertinet ad fidei eſſentiam: Secũ-
dum ad eius confeſſionem, iuxta
illud Pſal. 115. Credidi,propter
quod loquutus ſum.

Infidelitas autem, quæ primo
36 præcepto aduerſat̃,propriè† con-
ſiſtit, tum in aſſenſu aliquo inter-
no falſo de Deo; tum in externa
aſſeueratione falſi ex tali aſſenſu
interno proueniente,ſiue affirma
tiuè,ſiue negatiuè,ſcilicet,dicen-
do aliquid Deo ineſſe,quod verè
illi non ineſt; vel nõ ineſſe, quod
ineſt; vel attribuendo creaturæ,
quod Deo conuenit,. At blaſphe
mia nempe hæreticalis(nam aliæ,
per quas contra fidem nihil pro-
fertur,

fertur, sed solū ostenditur prauus affectus erga Deū, fidei cōfessio-
37 ni contrarię non sunt) non † consistit propriè in ipso assensu, vel asseueratione falsi; sed in dictione, seu significatione falsa de Deo, quæ longè differt ab assensu falsi; siquidem potest quis deliberatè velle dicere, & significare aliquid falsi, etiamsi nihil falsi ipse sētiat, aut asseueret; dicendo v.g. Deus non est trinus, & vnus, vel est iniustus, & impotens; si huic quod dicit, non assentitur; sed credit Deum esse trinum, & vnum, iustum, & omnipotentem; hoc verò dicit, vt iniuriam Deo faciat, vel de illo vindictam, aut in illo mendacio delectationem sumat; quatenus potest, non dr̄ peccare peccato infidelitatis, sed tantum blasphemiæ, quia, vt dictum est, blasphemus credit, & scit, oppositum eius, quod dicit esse verum, & tali opposito assentitur. Albertin. de agnosc. Cath. assert. q. 27. nu. 17. in fi. Suarez loc. cit. & ideo dicit Comitol. in respons. mor. lib. 4. q. 9. c. j. & bene peccatum infidelitatis dissentit ab ijs, quæ fidei sunt; blasphemia aūt cōtraria dicit rebus fidei, & dr̄ contraria confessioni fidei, non autē fidei. Lud. Carb. in Sum. to. 3. lib. j. c. 58. vers. primum dictum.

38 Quod exemplo humano † apertè declaratur: interdū.n. vt vnus homo alteri cōtumeliam faciat, eum vocat stultum, vel Iudæum, etiamsi ita de illo nō sentiat: imò etiamsi sciat esse mendaciū; quia de hoc nihil curat, dummodo illi iniuriam faciat: Ita quoque se habet huiusmodi blasphemus erga Deum; & ita ēt dęmones blasphemant Deum, & vt credibile est, eum vocant iniustum, inuidum; licet re vera hæc de ipso non credant: & sic dr̄, blasphemiam stare cum fide; sic ēt manifestè distinguitur, & separatur blasphemia hæreticalis ab infidelitate, & hæresi; semper quidem vr̄ hæc blasphemia contraria confessioni fidei; quia semper continet negationem fidei saltem exteriorem;
39 qui † autem exterius negat fidē, non negando interius, licèt infidelis, aut hęreticus non sit, peccat tamen contra fidei cōfessionem; quia ex intrinseca fidei obligatione tenemur, non negare fidem ēt exterius. Hinc B. Marcellinus cū idolis timore victus sacrificasset, illum peccasse quidem mortaliter, sed non hæresis peccato, probat, & rectè Turrecr. in c. potest, de penit. dist. 1. Atq; ita intelligi potest, quod D. Tho. loc. ci. dixit blasphemiam includere infidelitatem nempè exteriorem.

Hoc tamen non obstat, vt scri-
40 bit Suarez d. c. 6. n. 8. quo minus † in illomet actu præter malitiam contrariam confessioni fidei, sit etiam malitia contraria laudi, & honori debito Deo, quæ propriā blasphemiam constituit, & opponitur Religioni, cuius munus est Dei honorem tueri.

QVAE

QVÆSTIO II.

Blasphemiæ peccatum, quibus committatur modis.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemia varijs modis contingere potest, quod in num. 2. 5. ac seqq. explicatur.*
Affirmatio, & negatio ad idem genus reducuntur, sub nu. 2.
3 *Blasphemare formaliter, uel uirtualiter quando quis dicatur.*
4 *Blasphemia est reuocare in dubium, quod ad Diuinam pertineat perfectionem.*
6 *Puellarum lasciui amatores sæpe incurrunt blasphemias, eis tribuendo nomina, quibus Dei proprium significatur.*
7 *Attribuere Deo, quod non conuenit, est contra eius bonitatem; remouere quod congruit, est contra iustitiam; tribuere creaturæ illius proprium, est contra maiestatem.*
8 *Blasphemia est, si detestentur diuina, uel fiat in Deum imprecatio.*
9 *Statutum Papiense 14. in Crim. tit. de blasphemis, declaratur.*
10 *Blasphemiæ per modum irridentis quænam dicantur.*
11 *Deum laudare tribus fit modis, sic & ipsum blasphemare.*
Deo incarnato tribuere aliquid uerũ, & honestum tanquam quid opprobriosi, est blasphemia.
12 *Veritas de Deo, vel Christo enunciata contumeliosè, est blasphemia.*
13 *Blasphemia est, dicere: Dio poueri-nazzo.*
14 *Blasphemare dicitur, qui membra Christi uerenda, uti contemptibilia nominat.*
15 *Blasphemus est, qui promittit peccatum facere in Dei honorem.*
Blasphemat, qui dicit, si adulterium commisero, ingrediar religionem; an teneatur ad uotum adimpleta conditione.
16 *Blasphemare Sanctos, quomodo contingat.*
17 *Blasphemia in Sãctos, quare in ipsum Deum tendat, & num. seqq.*
18 *Senatores Imperatoris priuilegijs ipsius gaudent.*
Sancti sunt Dei Senatores,
19 *Iniuria facta uni, censetur facta omnibus de sua agnatione, & affinitate.*
20 *Locus Matth. c. 19. & c. 25. expenditur, & nu. seq.*
21 *Statuta blasphemias punientia, quomodo intelligenda, & extendenda, & sub nu. 9. 27. & 30.*
22 *In sanctos tribus modis potest contumelia proferri.*
23 *Blasphemia in res sacras, Christianam fidem, & in Prælatos ut committatur, & nu. seq.*
Laicus ob uerba in contemptum Ecclesiæ, & Sacerdotum prolata, fuit publicè

1 Lasphemiæ peccatum† varijs potest contingere modis, & facilius incurritur, quā vulgò existimatur, vt ex secundo Decal. præcepto, Non assumes, &c. colligi potest. Et primò, cum aliquid mali, quod Deo non inest, nec inesse potest, expressè illi tribuitur, aliquid falsi de eo affirmando, ut si quis sit tam impius, qui dicat, Deum esse crudelem, ignauum, proditorem, peccatorem, & ijs similia,

milia, prout in initio præcedẽtis quæstionis dictum fuit.

2 Vel cum † aliquid boni, quod inest, à Deo remouetur, negando de eo, quod est verum. v.g. dicendo, Deum non esse iustum, pium, misericordem, vel non posse facere hoc, uel illud, præsertim quod in se est factibile. Vel nõ potuisse, aut non debuisse hoc, vel illud prohibere; uel de hominum casibus aduersis, uel prosperis nihil curare: aut nescire hæc terrena; & his similia, cum eius prouidentia omnia gubernentur.

Sed notandum est primò, quòd hic blasphemandi modus conuenit ferè cum superiori, præter negationem, & affirmationem; ille enim affirmatiuè, hic negatiuè concipitur; & affirmatio, & negatio reducuntur ad idem genus, l. si mora, ff. de verb. oblig. Nauarr. in Man. prælud. 7. nu. 6. negatiuus quidem modus ex quodam imperio, & superbia proficisci videtur.

3 Secundò, si negando, vel affirmando quod est falsum, expressè, & apertè malè Deo quis dixerit; tunc formaliter dicetur blasphemare; virtualiter autem, si occultè maledicat Deo, ut declarant Franc. Tol. in Sum. lib. 4. cap. 13. nume. 6. Suarez tomo 7. de statu Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 5. nu. 7.

4 Tertiò notandum, ad † huiusmodi blasphemiæ genus pertinere non solum falsum aliquid de Deo proferre; sed etiam in dubium reuocare, quæ pertinent ad eius perfectionem, vt, ad omnipotentiam, sapiẽtiam, iustitiam, etc. vt benè aduertit Franc. Suarez d. tract. 3. lib. 1. cap. 4 sub nume. 8. & constat ex illis verbis Psal. 77. & malè loquuti sunt de Deo, dixerunt, nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? &c.

5 Secundò blasphemare † accidit, tribuendo creaturæ, quod soli Deo competit, vt dicendo dęmones creasse mulieres; Fatum regere omnia; diabolum omnia posse; si Deus non vult succurrere, succurrat diabolus; Sanctũ diabolum uocare prout Siculi solent; maiorem habere potestatẽ, quàm Deum; prout Iudæi dixerunt, Christũ in Beelzebub principe dæmoniorum eijcere dęmonia, Matth. c. 12. c. eos qui, 1. q. 1. quod sapientissimè exponit Illustriss. Cardin. Bellarm. in explan. Psalm. 68. vers. 12. Talis etiam fuit blasphemia eorum, qui Exodi c. 3. dixerunt: Isti sunt Dij tui.

6 Hunc verò blasphemiæ † modum sæpè incurrunt effeminati, & lasciui puellarum, & mulierũ amatores, quas cęco amoris libidinosi, igne inflammati, ita ardenter amant, & ita immodicè laudant, ac prædicant, ut eas non uereantur nominibus quibusdam appellare, quibus Dei proprium significatur; vt notant Io. Azor. par. Instit. moral. lib. 1. cap. 28. q. 3. doctissimus Gregor. Sair. in Claui Regia lib. 6. c. 13. nu. 3.

7 Sed notandum est; Primò, ꝙ † si attribuatur Deo, quod ei non conuenit, dicitur peccare contra bonitatem, & misericordiam; si verò

verò ab eo remoueatur, quod ei conuenit, dicitur peccare contra iustitiam. Si autem creaturæ attribuatur, quod illius est propriũ, & hoc est, ipsam Deum dicere, vt declarat S. Tho. 2.2.q.13.ar.j.ad 3. dicitur contra maiestatem, Deiq; potentiam peccare, vt notat Arnal. Albertin. de agnosc. assert. Cathol. q.6. num.13. & q.27. nu.1. Et in primo, & tertio laudatur falsitas; in secundo verò vituperatur veritas; vt tradit Alex. de Ales in Sum. par. 2. q.131. memb.2. & ad dictos tres modos reuocantur, & reducuntur alij modi creaturas blasphemandi directè, vel indirectè, immediatè, vel mediatè, vt not. Gulielm. Cantarell. var. qq. lib.j.c.38.nu.19.

Secundò notandum, duobus modis aliquis blasphemando diuino derogat honori; primò, cũ directè, & ex intentione vult aliquid de Diuina bonitate detrahere, quo quidem modo damnati Deum blasphemant; secundò, cum hoc non intenditur directè; sed tamen id dicitur, vnde re vera Diuina maiestas imminuitur, quo ferè modo homines blasphemare solent. Lud. Carb. in Sum. sum. tomo 3. lib.1. ca.58. vers. Tertium, circa princ.

Tertiò blasphemare contin-
8 git, si appetitus detestetur † Diuina, siue fiat in Deum imprecatio, vt qui dicit, maledictus sit Deus, pereat Deus; vel veniãt illi hæc, vel illa mala, & huiusmodi: quasi Deus qui est impassibilis, instar creaturarum, huiusmodi malis, & imprecationibus subijci possit, Boer. decis. 301. Sair. Azor. loc. cit. post Bar. in l. item apud Labeonẽ, §. ait prætor, ff. de iniurijs, ubi inquit, omnem maledictionem in Deum, vel Sanctos relatam esse blasphemiam: ita Anton. Sola, ad nouas Sabaud. Const. tit. de Blasphem. glos.2. num.4. post Socin. cons.119. num.2. vol.4. Gram. decis.50. num.7. & 10. vbi alios adducit. Decian. vt infra c.2. nu.9.

Et hanc esse uerã blasphemiã, tàm in foro conscientiæ, quàm in foro fori, probat Menoch. de ar-
9 bitr. cas.375. nu.19. & subdit † statutum Papiense 14. in Crimin. sub rubr. de blasphemis, procedere etiam in maledicentibus Deo, vel Sanctis, quamuis tales minimè exprimat, vide Prosper Farin. in Praxi, lib.1. tit.3. q.20. num.27. sicuti etiam statutum, loquẽs de blasphemante Deum, vel Sãctos, habet locum in dicẽtibus turpia de illis; Angel. & Imol. in l.j.§. his verbis. ff. de hæred. instit. Decian. vt infra, c.2.

Vel fiat per modum irridẽtis,
10 iuxta illud Matth. c.27. † vbi Pharisæi videntes Christum crucifixum, prętereuntes blasphemabãt eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah, qui destruis tẽplum Dei, & in triduo illud reædificas; salua temetipsum; si Filius Dei es, descende de Cruce. Similiter & principes Sacerdotum illudentes cum Scribis, & Senioribus, dicẽbãt: alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere; si Rex Israel est, descendat nunc de Cru

ce, & credimus ei; confidit in Deo, liberet nunc eum, si vult: dixit enim, quia filius Dei sum. Omnia verba hæc irrisionem, & contemptum denotant, & blasphemiæ appellantur. Tolet. in Sum. lib. 4. c. 13. nume. 6. Decian. tract. Crim. lib. 6 c. 2. num. 11. to. 2.

11 Ex quibus collige, quod sicut† laus erga Deum tribus potissimum fit, uidelicet per modum enunciationis, cum dicimus, Deus est omnipotens; per modum deprecationis, ut si dicatur: Laudate pueri dominum; & per modum admirationis, prout si quis dicat: O quàm bonus es domine; ita blasphemia iisdē fieri potest modis, nempe, per modum enunciationis, detestationis, & irrisionis, vt superius dictum fuit, & notat Lud. Carb. tom. 3. lib. 1. vers. Quarto notandum.

Quartò, si Deo† incarnato tribuitur aliquid verum, & honestum, quod ei insit; sed tamen irreuerenter, & tanquam quid opprobriosi, ut dicendo ad corpus, vel ad sanguinem Christi, vel Dei cum aliquo contemptu, secundū communem sententiam; quia

12 † veritas de Deo, vel Christo enūciata per contemptum, & contumeliosè, est blasphemia. Azor. d. q. 3. in fi. cum communi. Gregor. Val. tom. 3. disp. 1. q. 13. p. 1. glos. in c. qualis, 25. dist. Viuius decis. 275. num. 3. lib. 2. Suarez d. nu. 8. in fin.

Idcircò rectè infert Claud. Bertaz. in addit. consi. crim. 553. eius patris, lib. 2. vers. ex his constat, & sequitur Baiard. in addit. ad Clar. in §. blasphemia, nume. 4. illum in hoc crimen incidisse, qui dixerat, † *Dio pouerinazzo*; nam licet

13 intellexerit de Christo, qui in hoc mundo pauper esse uoluit, & paupertatem, pauperesque dilexit, & amplexatus est: attamē, illud uerbum, desinens in azzo, ut quotidiana uidemus obseruatione, denotat contemptum; Idem est dicendum, si quis utatur diminutiuo, uel si feminino uocabulo masculum appellet, aut è contra, per l. si ita scriptum, ff. de leg. 2. & ea quæ scribit Alciat. ad illū text. lib. 2. Parerg. c. 48. ut declarāt Decian. d. ca. 2. nu. 3. & 10. Farin. d. q. 20. nume. 16. Loartes de blasphe. remed. 8.

Quod extenditur multo magis

14 primò, in nominante† membra ipsius Christi pudenda, vti contemptibilia. Tuschus Card. post alios sup. cit. tom. 1. pract. Cōclus. 95. num. 7. lit. B. & multis comprobant rationibus Decian. d. num. 3. & Gulielm. Cantarel. var. qq. lib. 3. c. 38. & in seq. q. dicemus.

15 Secundò in† promittente Deo peccatum aliquod in eius honorem facere; quia nō solum est iniquus in male promittendo, sed ēt blasphemus; illud enim magis est verbum conuitij, quàm honoris, potiusque uidetur esse comminatio, quam promissio, ut scribit Suarez d. trac. 3. lib. 1. cap. 6. nu. 17. Quare in facto dixi eum blasphemasse qui ita uouit; si tale adulterium commisero, ingrediar Religionem; quia referebat illud malum ad tale opus promissum, & con-

conſequenter ad Deum; & ſic nõ votum, ſed blaſphemia fuerat, vt bene aduertit Greg. à Val. tom. 3. diſp. 6. q. 6. p. 2. qui tamen addit, ꝙ ſi quis non referat vt circumſtantiam vitãſitem opus, ſed tanquã conditionem, qua exiſtente & nõ aliter, uoueat religionis ingreſſũ, maximè ſi ita uoueret in pœnam eius delicti, ualere tunc uotum. Sà in aphoriſ. verb. votum, nu. 4.

16 Quintò affirmando, vel negãdo, aut deteſtando aliquid prædictis modis de B. Virgine Maria, de Sanctiſſimis Apoſtolis, & alijs Sanctis; quia cũ ſemper blaſphemia tendat propriè in vituperationem, & contumeliam, ſemper etiam falſum eſt, quòd in Sanctis ſit aliquid vituperabile, vel contumelia dignum: ſpernendo etiã non ſolum eos, ſed eorum imagines, reliquias, vel miracula, & ſanctitatem calumniando, vt qui Apoſtolos magos, impoſtores, & alijs impuris nominibus vocant; Deus enim in ipſis Sãctis hoc pacto inhonoratur, & blaſphematur; Vnde ſic dicens, blaſphemus cenſetur, ac ſi contra Deum blaſphemaſſet, vt probatur in c. vlt. de maled. & Apoc. c. 13. verſ. 6. Aperuit, (inquit D. Ioannes) os ſuum in blaſphemias ad Deum, blaſphemare nomen eius, & tabernaculum eius, & eos qui in cœlo habitant. D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. vbi

17 ſic ſcribit: † Sicut Deus in Sanctis ſuis laudatur, in quantum laudantur opera, quæ Deus in Sãctis ſuis effecit; ita & blaſphemia, quæ cõfertur in Sanctos, in Deum conſequenter tendit, præſertim ſi in Beatiſſimam Virginem Mariam, ita Bar. in Auth. Vt nõ lux. contr. natur. Alex. conſi. 233. lib. 6. & tradit Montal. de Sent. Pilati, nu. 3. Plot. tract. de blaſph. nu. 2. ante fi. & nu. 7. vbi teſtatur de communi opinione tam Theologorũ, quã Legiſtarum.

18 Facit primò, quia ſicut ſocij, † Senatores Imperatoris gaudent multis priuilegijs Imperatoris, & eſt crimen læſæ Maieſtatis eos offendere, l. quiſquis, C. ad leg. Iul. maieſt. ita & multo magis Sancti, qui ſunt Senatores Dei, debent gaudere Chriſti priuilegijs, & erit crimen læſæ Maieſtatis eos blaſphemare, qui relictis omnib. ſequuti ſunt ipſum Chriſtum, arg. Auth. multo magis, C. de ſacroſ. Eccleſ. iuncta Auth. Gazaros, C. de hæret. & c. quanto, de iudic. & ſcribit Bald. d. conſ. 6. inter conſil. Crim. tomo 2. nu. 9. Hoſt. & Io. de Anan. in d. c. vlt. in princ.

19 Facit ſecundò, quia ſi iniuria † facta vni priuato cenſetur facta omnibus alijs de eius cognatione, aut affinitate, & domo, vel parẽtela, adeo quod remiſſio, & trãſactio principaliter offenſi nõ nocet alij de agnatione, cognatione, & domo, volenti accuſare criminaliter, vt latè probat perquàm doctus D. Plot. tract. de Blaſphe. num. 8. Quanto magis debet cenſeri facta D. O. M. omnis blaſphemia, vel iniuria, quæ corde, aut verbo, vel opere fit contra B. Virginem Mariam, cuius glorioſam Conceptionem hac die, in qua

hæc ſcribo anno 1612. celebramus,aut aliquem Sanctorum,qui ſunt in cœlis Dei gloria fruentes; & pro hoc facit d.Authen.multo magis.

20 Hoc autem eis promiſit † ipſe Saluator Matth.c.19. in fin. dum inquit; Amen dico vobis, quòd vos,qui ſequuti eſtis me, in regeneratione, cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ,ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim,iudicãtes duodecim Tribus Iſrael:quod etiam habetur Lucæ c.22. Et ideo idem Saluator,apud eundem Luc. 10. loquens ad Apoſtolos, & Sanctos ſuos inquit; Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit; qui autẽ me ſpernit,ſpernit eum,qui miſit me; quod etiam repetũt D. Io.13. & Matth.10.

Præterea Matthæi cap. 25. circa fin. loquens de iudicio extremo,inquit, quòd tunc dicit Chriſtus: Amen dico vobis,quodcunque feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Ex quibus ſatis apertè colligitur,blaſphemiam in Sanctos, & multo magis in B.Virginem dici,factam in ipſum Saluatorem, & per conſequens in Deum Patrem omnipotentem.

21 Hinc eſt, quòd † ſtatuta omnia Italiæ punientia blaſphemias debent intelligi, non tantũ de blaſphemijs in Deum; ſed in Beatiſs. Virginem Mariam,& in Sanctos; quamuis maior pœna eſſet inferẽda blaſphemantibus glorioſam Virginem, quàm Sanctos, cum ea grauior ſit blaſphemia,vt infra dicemus; ita tradunt Abb.in cap. vlt.de maledic.not.j.& ibid.Io. de Anan.col.j.in fine.

Aduertas autem pro maiori prędictorum intelligentia,tribus
22 modis † poſſe contumeliã in Sanctum proferri. Primò, expreſsè cogitando ſimul de Deo, & intẽdendo honori eius detrahere in Sancto ſuo; & tunc eſt formaliſſima blaſphemia Dei,ut per ſe conſtat; quia non ex ſono verborum, ſed ex ſignificatione, & animi intẽtione malitiam ſuam deſumit. Secundò poteſt quis cogitare de Sanctorum aliqua expreſſa habitudine ad Deum, ſcilicet peculiaris amici, aut miniſtri eius, uel qd ſimile; & nihilominus voluntariè in Sanctum proferre uerba contumeliæ; & tunc etiam cenſetur iniuria tranſire in Deum, ratione vinculi, quod inter hanc perſonã, & Deum conſideratur; etiamſi hoc formaliter non intendatur. Tertiò, fieri poteſt, ut cogitatio de Sancto non ſit expreſsè reſpectiua in ordine ad Deum; ſed ſolum de illa excellentia ſanctitatis, in qua talis reſpectus fũdatur, & tunc etiam indirectè participare videtur eandem malitiã; quia ad hanc ſufficit uoluntas talis obiecti, quod de ſe cedit in opprobrium Dei; ut explicat Suarez tomo de ſtatu Relig, tract.3.lib.j.ca. 5.num. 6. ſed re uera credo, blaſphemantem Sanctos rarò dictas cogitationes, & intentiones habere, ſed communiter talia proferre uerba ad explendum ſuum inordina-

ordinatum affectum, & ut suo satisfaciat furori.

23 Sextò eodem modo aliæ † res sacræ blasphemantur, quatenus sunt diuinitus institutæ, ut infamando Christi Sacramenta sacrum Euangelium, & huiusmodi, c. cum caput, 33. q. 5. vel impijs vocibus talia irridendo, contemnendo, & abijciendo, vel significādo aliquid falsi circa res sacras; detrahitur enim Diuinæ gloriæ, ex D. Tho. 2. 2. q. 13. ar. 1. ad 2. Extēditur primò, si quis dicat aliquid iniuriosè in Christianam fidem, vt de quodam Iudæo scribit Couar. in c. quamuis pactum, par. j. §. 7. num. 9. contra quem consuluit Socin. sen. consi. 119. lib. 4. & referunt D. Menoch. de arbitr. casu 375. num. 16. & Farin. d. q. 20. nu. 40. vbi refert etiam de alio Iudęo, qui dixit, fidem Christianorum esse fidem caninam, vt per Albertin. de agnosc. assert. Cath. q. 6. nume. 23. & ratio est; quia, licet in verbis nulla fiat mentio Dei, vel Christi, aut Sanctorum, attamen, quia fides Christiani est in Christo, iniuria dicitur illata ipsi Christo, ut ibi per Socin. & Couar. Se-

24 cundò, extenditur † in blasphemātē Papam, vel Cardinales, Episcopos, Sacerdotes, vel religiosos modo prædicto. Frater Mattheus Corradon. in Speculo Confessor. in 2. præcep. Vnde Prax. Archiep. Neapol. ca. 8. nu. 8. refert quendā laicum propter uerba prolata in contemptum Ecclesiæ, & Sacerdotum fuisse publicè fustigatū de ordine dictæ Curię. Qui enim bona fide Deum colit, amat, colitque, & Sacerdotes, inquit Statius Papinius, lib. 5. Siluarum, & refert Simanc. de Cath. inst. tit. 8. num. 14. in fine.

25 Septimò blasphematur † maledicendo creaturis, quatenus creaturæ Dei sunt, & opera manuum eius, & sic habita ratione ad Deū, ex c. si igitur, 24. q. 3. & est cōmunis sententia Theologorum, Cassan. conf. 1. ubi docet, locustas, quæ anno 1538. deuastarunt multas regiones in Italia, non esse execrandas, siue maledicendas; quia blasphemia foret: secus verò esset, si quis maledicendo creaturis, uri per se iam creatis, non intēderet illis maledicere; nisi quatenus eis offensionem afferunt, ut si deambulando pedem impingentes in lapidem maledicāt simpliciter lapidi offendenti; aut sentientes uentum frigidum molestum maledicerent uento, uel patientes aliquas tentationes maledicerent diabolo; uel homini sollicitanti, aut diei, mensi, uel anno, & huiusmodi; erit enim tunc verbum otiosum, & uanum, & peccatum ueniale tantum. Lud. Lopez in instr. consc. par. j. cap. 51. Coron. Azor. Tolet. & alij supra cit. Sair. in Claui d. lib. 6. c. 13. nu. 3. Cassan. d. conf. 1. maximè num. 54. & seq. Maschar. de probat. conclus. 195. num. 7. Lud. Carb. in sum. tom. 3. lib. j. c. 59. vers. septimū, qui subdit, vbi aliquid est occasio mali spiritualis, possumus ei maledicere, siue illud abominari; qua ratione B. Iob, ut aliqui uolunt, diei natiuitatis.

uitatis suæ maledixit.

Ex prædictis autem concludo iuxta communem sacrorũ Theologorum, ac Canonistarum, & Legistarum opinionem, de qua testatur Plotus tract. de blasphem.
26 nume.2. quòd blasphemia † ppriè loquendo, committitur, & est, dicendo contra Deum, vel Sacratissimam Virginem matrem Mariam, aut Sanctum, vel Sanctam, vel res sacras, uerbum perperam dictum, aut contumeliosum, opprobriosum, iniuriosum, turpe, obscenum, maledicum, seu maledictum, sceleratum, inhonestum, vel vituperosum, indignum, uel falsum, pudibundum, uel in contemptum, in despectum, in uilipendium, aut paruipendium, derisionem, conuitium, uel iniuriã, vt supra.

27 Et omnes Canones, † & Leges ciuiles, Statuta, Constitutiones, Proclamata, & Ordines, quibus pœna imponitur contra blasphemos, vel pro blasphemia, censentur loqui in quolibet casu, quo vnum ex prædictis uerbis fuerit dictum; nec est aliqua differentia inter blasphemare, & maledicere, seu aliquod ex præmissis verbis proferre, vt supra, ita cum Bar. Bald. Alex. Angel. Socin. & communi rectè tradit Io. Baptist. Plot. loco citato.

28 A qua communi † opinione nullus Christianus, & verus Dei cultor, & amator debet recedere in consulendo, disputando, & iudicando, ac decidendo, c. ne innitaris, de Const. præsertim, cũ hæc opinio faueat Religioni diuinæ, ac pietati erga Deum, ac B. Virg. & Sanctos, & consulat saluti animarum: nam constat summam esse rationem, quæ pro religione facit, l. sunt personæ, in fi. ff. de Relig. & sumpt. funer.

29 Et hæc omnia probari † possunt ex Rubr. iuncto cap. fin. de maledic. in quo quidem cap. fit mẽtio de pœna contra blasphematores, & tamen Rubrica est de maledicis, & non de blasphematoribus, ad denotandum, quòd blasphemare, & maledicere, uel aliud verbum inhonestum, ut supra diximus, est idemmet, quòd blasphemare, etiam propriè loquendo, & ita arguit Io. de Anan. in d. cap. fi. num. 17. in fine.

30 Hic tamen notandum venit, † quòd blasphemia non hominibus; sed Deo propriè, & Sanctis infertur, vt communis loquendi vsus comprobat; quare statuta blasphemantes punientia, non extenduntur ad blasphemantes homines, sed Deum, Sanctos, & res sacras, iuxta superius declarata, prout testantur Iulius Clarus in praxi, §. blasphemia, in principio. Prosper Farinac. d. q. 20. num. 24. Maschard. de probat. conclus. 195. num. 4.

31 Octauò, non tantum † verbis, sed facto blasphemia committi uidetur, arg. à contrario sensu in l. non contrahit. ff. ad leg. Iul. maiestat. & facit Sacra Scriptura, lib. 2. Esdræ. cap. 9. ibi: Cum fecissent sibi vitulum conflatilem, & dixissent iste est Deus tuus; subiungitur,

tur, feceruntque blaſphemias magnas. & habetur D. Matth. ca. 27. Blaſphemabant eum, mouentes capita ſua, & dicentes: Vah, &c. & multa adducit argumenta Suarez tomo de ſtatu Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 4. num. 3. & expreſsè tenent Plot. tract. de blaſph. num. 5. Alph. de Caſtro, in primo lib. de iuſta heret. punit. cap. 12. & Graff. in Praxi, lib. 1. cap. 10. ſub nu. 42. vbi pro indubitato credit, ſic blaſphemantes comprehendi in caſu reſeruato.

32 Quare ſacras † Dei, Chriſti, B. Virginis Mariæ, vel Sanctorum Imagines, aut Crucem ſanctam, qui ſeriò, ſiue dedita opera, & ex induſtria lædit, fœdando, inſpuendo, percutiendo, frangendo, lacerando, in terram proijciendo, aut ſacras reliquias ſpernendo, ſimileſque actus nefarios peragendo, etiam abſque aliquibus uerbis, dicitur blaſphemare, & incidit in crimen blaſphemiæ, & læſæ maieſtatis diuinæ ſecundum Montal. de ſentent. Pilati, num. 6. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 2. num. 15. tomo 2. Cordub. in quæſtionar. lib. 1. q. 17. §. 15. not. 3. Graff. in praxi, lib. 1. cap. 10. ſub nume. 4. Plot. tract. de blaſph. nu. 5. ubi multos citat. Iodoc. in praxi, c 61. num. 25.

Idcirco etiam dixit Alex. conſ. 233. num. 6. uolum 6. quod Iudæi
33 † in Sacris Biblijs, uerba, quę Chriſto conuenire poſſunt, aut ipſius Chriſti, uel Sanctorum eius imagines abradentes; ſic & ornatè procedentes, & tripudiantes in die Veneris ſanctæ hebdomadæ, dicuntur blaſphemare, Soc. conſ. 102. circa med. volum. 1. Decian. loco citato. Vnde in dubium reuocandum non uidetur, quin factis blaſphement ſcelerati illi, qui ludendo pecunias amittentes, ſacras Chriſti Saluatoris noſtri, uel Beatæ Mariæ ſemper Virginis, aut Sanctorum imagines percutiunt, & pugionibus transfigere
34 non uerentur, ut ter † impius quidam Mediolani perpetrare auſus fuit; quippe, qui ſacram Chriſti imaginem in muro depictam pugione transfixit, dicens; Vtinam Chriſte potuiſſem ita te in matris utero transfigere; quibus quidem uerbis, & facinore horrēdo, ita Dei concitauit iram, ut ex illa ſacræ imaginis ſciſſura, per pugionem facta, miraculosè uiuus efflu xerit sāguis, & ſceleratus ille propriā ingreſſus domū, ſtatim illius ruina oppreſſus in infernū ad condignas luendas tanto ſceleri pœnas coniectus fuit; ita referunt Caſſan. conſ. 1. num. 69. Menoch. de arbitr. caſu 376. nu. 5. Decian. d. lib. 6. cap. 2. ſub nu. 16.

35 De alio qui amiſſa pecunia † in ludo, Eccleſiam ingreſſus cultro conſcidit faciem Venerandę imaginis B. Virginis Mariæ, ac Saluatoris, quem ipſa in bracchijs tenebat, ſcribunt Vincent. de Franch. 3. parte, deciſ. 504. nume. 2. & ſeq. & Petr. Cabal. in reſol. Crim. caſu 91. nume. 1. et plura alia narrat exempla Reuerendiſs. D. Marcus Anton. Genuenſ in ſua utiliſſima Praxi Archiepiſcopali Neapol. capit. 18. præſertim in annot. nu. 17.

De

De his sane rectè inquit Apostol. ad Timoth.cap.1.Confitentur,se nosse Deum, factis autem negāt.

36 Tales verò † sunt puniendi, ut blasphemi;ita expressè tenent Io. de Anan.in cap.2 de maled.nu.9. Angel. in l. si ex Senatu, de sicar. & in disputat.sua,incipienti,In re fulgenti deliciarum,vbi dicit,nullam esse differentiam,an quis lingua,uel facto blasphemet; sequitur Afflict.in Const. Blasphemantibus,num.9.

37 Imò maius crimen † esse facto, quàm ore tantum blasphemare, tradunt Crau.consi.6.nume.3.& seq.vol.1.Menoch.de arbitr.d.casu 376.& confirmatur ex decreto nouarum Mediol.Dominij Cōst. titu.de pœnis.§.seuerè puniendi, vbi ore blasphemantes pęna pecuniaria plectuntur,facto autem blasphemantes corporali, ibi: sacras aūt.& prædictos esse regulariter vehementer suspectos de heresi,circa sacrarum imaginum uenerationē, probè scribit Auctor dictæ Praxis Archiepisc.capit.28. num.11.& 17. nihil enim refert, factis, uel uerbis uoluntatem declarari,cum factis sicuti uerbis animus declaretur,l.Paulus respōdit.ff.rem rat.haberi.

38 Quinimò, etsi † mala absit intentio,attamen ex facto iniurioso contra sacras imagines puniri qs debet,prout definitur in cap.2.in fine,de offic. ordin. lib.6. de illis Canonicis, qui vt ulciscerentur iniurias sibi à diœcesanis illatas, ponebant Crucem,& uenerādas imagines inter urticas, & spinas.

39 Aduertendum verò est, † talē facti blasphemiam, quam Tolet. in Sum lib.4 c.13.in fine,impietatē uocat, impropriè dici blasphemiam, cum blasphemia exteriori in loquutione propriè consistat, & in peccatis oris numeretur, ut ex D.Thoma, Alensi, Nauarra,loco cit. probant Franc. Suarez tomo de statu Relig.trac.3.lib.1.c.4. nume 4. Paul. Comit. in respons. moral. lib. 4 q.9. cap 1.in fine, & patet ex communi usu, ex quo sumi debet uocum significatio,blasphemia etenim linguæ uitium significat.

Nec obstant Scripturæ loci superius adducti;quia ibi etsi tribui uideatur nomen blasphemiæ facto ; attamen non ratione facti, sed uerbi adiuncti sit, ut exponit Suarez ubi supra,qui dicit, licet

40 † blasphemia sit verbo dicere Eucharistiam esse communem panem; & idem uideatur facto id significare,ponendo illam in mēsa communi ; in re enim uidetur iniuria eiusdem rationis ; attamē, hoc non ad blasphemiam , sed ad sacrilegium pertinere demōstrat. Est sanè uerum,vt ipse subiungit, blasphemiam exteriorem non solum in uerbo prolato , sed etiam

41 † in uerbo scripto cōsistere; quia verbum scriptum,tàm expressam habet significationem,quàm prolatum,& loco illius substituitur ; & ita de utroque uerbo dicitur de Senacharib lib.2.Paralip.c.32. ibi : Alia multi locuti sunt serui eius contra Dominum Deū. Epistolas quoq; scripsit plenas blasphemiæ

phemiæ

phemiæ in Dominum Deum Israel,& locutus est aduersus eum, & vtramque blasphemiam exprimit in definitione blasphemiæ, Nauar.in Man.cap.12. nume.81. quam in præcedenti quæst.in initio retulimus.

42 Colligitur quoque ex d. c. 2.† §.ceterum,de offic.ord.lib.sexto, quòd prædicta facere, nõ dicitur propriè blasphemare; nam ibi Greg.X. non blasphemiam, sed horrendam indeuotionem appellat,dicendo; Ceterum detestabilem abusum horrendę indeuotionis illorum, qui Crucis, B.Virginis Mariæ,aliorumque Sanctorũ imagines, seu statuas irreuerenti ausu tractantes,eas in aggrauationem cessationis huiusmodi prosternunt in terram, & vrticis, spinisque supponunt, penitus reprobantes, aliquid tale fieri de cetero districtius prohibemus;statuẽtes,ut in eos, qui contra fecerint, ultrix procedat dura sententia, quæ delinquentes sic puniat grauiter, ut alios à similium præsumptione compescat. Hæc ibi.

43 Ex quo textu pro†corollario notandum est, signum sanctæ Crucis, in qua pepẽdit Saluator mundi, & Redemptor, Dominus noster Iesus Christus, debere honorari;& conculcans illud,uel de ea aliter faciens in uilipendium, debet morti adiudicari, & ultimo supplicio tradi; & ita consuluit Bart.cons.6. incip. Mulier striga, num.8. vers.item confitetur, ubi concludit, quandam mulierem, quæ dedita opera cõfecerat Crucem ex paleis, ut illam pedibus conculcaret, prout fecit,debere ultimo affici supplicio,per tex. in

44 l.1.C.nemini liceat signum† Saluatoris Christi humo, uel in silice, uel in marmore humi positis insculpere, aut pingere, quod à Theodosio, & Valentin. Impp. sub pœna grauissima, id est mortis,ut exponunt ibi Gloss. & Salicet. præcipitur,per quem tex.ipse Salic.loc.cit.exclamat contra Religiosos,qui permittunt super lapidibus sepulchrorum,sculpi signum sanctæ Crucis.

Ex eodem textu cap.2.§.ceterum,in uerbo, Sanctorum imagines,& statuas, colligo cum Ioan. Bapt.Ploto,tract.de blasph.num.

45 quinto,in fin.quod imagines,†& statuæ Dei,& Crucifixi, uel Beatæ Virginis Mariæ, vel Sanctorũ, aut Sanctarum non debent uiolari,nec vituperari,nec deturpari, nec frangi,ita ex S.Greg.Papa,ad Seuerum Episcopum Massiliensem,habetur in cap. perlatum, de consecr.dist.3. Et quamuis Felix quidam hæreticus, & Leo Tertius Imperator,& Ioãnes Vvicleff, ac Martinus Lutherus prolapsi fuerint in hæresim, deleri faciendo Dei, ac Sanctorum imagines: in omnibus tamen Sacrosanctis Catholicis, & Generalibus Concilijs condemnati fuere, & in eis sãcitum fuit,imagines, ac statuas, picturasque Dei,B.Virgin.ac Sanctorum permanere debere,ut refert Domin.Soto,tit.de iust.& iur. quæst. 4. de præceptis Decalogi, ar.2.& solenn. author Vualdẽsis,

tomo 5.de Sacram.cap.150.

46 Sed hic aduertendum, dictas † imagines ad memoriam,& recordationem eorum,quos repręsentant,debere venerari, sed ipsis nō est seruiendum cultu Diuino, d. c.perlatum,c. venerabiles, de consec.dist.3. Quocirca si adorentur cultu Deo debito, hoc est adoratione latriæ, quæ soli Deo debetur, ac si Numē in ipsis Diuinum insit, est idololatriæ impietas, q̄ à Deo prohibetur tanquam nefandum crimen,primo præcepto contrarium; & ob id simul dicitur, non facies tibi sculptile,neq; adorabis ea, idest non facies, ut tanquam Deum adores, & hoc modo intelligendus est textus S. Gregorij ad Seuerum Episcopū Massiliensem,relatus in d.c.perlatum, vbi laudat dictum Seuerū, quòd imagines adorare vetuerit, insimulare autem videtur, quòd illas fregerit;adorabantur enim à Massiliensibus tāquam Dij; ideò munus erat Episcopi,docere,non ita fore adorandas, frangere autē nequaquā, vt rectè declarat Sot. loc.cit.circa fin.

47 Vbi verò adorentur † ea consideratione,quatenus in illis Deus ipse, & Sancti repręsentant; sunt enim imagines,statuæ, & picturæ Dei,B.Virginis,& Sanctorū quędam vulgarium scripturæ, Diuos ipsos in memoriam reuocantes; tum vt ipsos de suis claris gestis ueneremur;tum etiam, ut nos ipsos eorum exēplis informemus; & hac ratione sunt adorandæ, & venerandæ: Aliàs adoratio sine vlla ad Sanctos ipsos relationē, vel expressa, vel tacita, & sine respectu, quòd repręsentent ipsos Sanctos,vel ipsum Deum, illicita est, ca.venerabiles, de cons.dist.3. D.Tho.3.par.q.25.ar.1.Sot.loc.citato,Nauar.in Man.c.2.nume.32. Corrad.in resp.cas.consc.par.2.q. 15. Synod. Nicęna sexta, vbi habentur hi duo versiculi,nempè:

Nam Deus est,quod imago docet, sed non Deus ipsa
Hanc uideas,sed mente colas,quod cernis in ipsa.

48 Quare ad pedes †sacræ Imaginis D.N.Iesu Christi,filij Dei omnipotentis potest hoc pulchrè dictum exscribi;

Christum non istum;sed Christum adoro per istum.

Vel hæc duo carmina,quæ refert Plot.loc.cit.nu.6.in fin.& sunt ex D.Aug. de visit.infirmorum, lib. 2.c.3.tom.9.

Nec Deus est,nec homo, præsens quam cerno figura;
Sed Deus est & homo, quem signat sacra figura.

Aduertendum quoque est pri-
49 mo tres esse adorationis†species, quarum prima est Latria, quæ,vt supra diximus, soli Deo debetur, necnō Saluatori nostro Christo, & Sanctissimæ Eucharistiæ, d.ca. venerabiles, Concil.Trid.sess.13. cap.5.& ibid. Can.6. Secunda est Dulia, quæ eminentioribus personis tribuitur,qua Angeli,& reliquiæ Sanctorum adorātur. Tertia est hyperdulia, quæ exhibetur creaturis, quæ specialem ad Iesū habent affinitatem, qua B. Virgo

†Maria,

50 † Maria, ratione filij adoratur, ratione autem sui Dulia, nunquam tamen Latria; Quæ quidem sanctæ Cruci exhibenda est, inquantum repræsentat Christũ, in quantum verò est res Christi, adoratur hyperdulia. Idem dicas de alijs rebus Christi, vt, lãcea, spinis, clauis, flagellis, nempe veris, non de alijs ex alia materia factis; cum nõ sint signa, uel imagines, quæ Christũ referant; quis crux, etiam ex alia quacunque materia facta, cũ semper nobis Christum referat, ac repræsentet, Latriæ cultu sit adoranda ex D. Thom. 2. 2. q. 103. ar. 3. & par. 3. q. 25. art. 3. Bonau. in 3. sent. dist. 9. ar. 1. q. 2. Tolet. in Sum. lib. 3. c. 1. num. 4. Gregor. Sair. in Claui lib. 4. c. 3. num. 5. & seqq. Io. Baptista Corrad. in resp. cas. cõsc. par. 2. q. 14. Azor. par. 1. Inst. moral. lib. 9. cap. 16. q. 2. Illustrissimus Cardin. Bellarmin. contr. 3. de imag. lib. 2. c. 3. tomo 2.

Secundò aduertendum est,
51 adorationis perfectæ † duos esse actus, vnus interior, & alter exterior, primus est deuotio mentis, alter humiliatio corporis; & vterque actus est necessarius ad completum Dei cultum; Adoratio quidem principaliter consistit in actibus internis; & licet actus externi, quibus adoratur Deus, Sancti, & sacræ imagines, possint esse ijdem; actus tamen interni sunt lõgè diuersi; nã flectimus genua Christo Domino, recognoscẽdo ipsum esse uerum Deum, Saluatorem, & Redemptorem mundi. Flectimus genua Sãctis, recognoscendo, ipsos Dei amicos, & intercessores nostros. Flectimus genua Papæ, recognoscendo, illum esse ministrum, & Vicariũ Christi in terris. D. Tho. vbi supra, Catan. in Sum. verb. Adoratio, §. 3.

Tertiò ex Illustr. Card. Bellar. Controu. tom. 2. de beatit. Sanct.
52 lib. 1. c. 17. tres personæ † possunt considerari, dum oramus Deum, prima ipsius Dei, à quo beneficia poscimus, altera Christi, per cuius merita ea cupimus nobis dari; ideò ĩ singulis Collectis solet Ecclesia concludere per Christum Dominum nostrum; tertia persona eius, qui petit beneficia p Christum; hæc conuenit Sanctis, cum nihil ab eis petamus, nisi ut intercedant apud Deum, quo nobis Christi meritum applicatur, ut per Christum gratiam, & gloriã consequamur.

53 Nec vllo modo dicendum † est superuacaneum esse Sanctorum patrocinium, & inuocationẽ, eo quòd sine interprete precibus occurrat; quia, ut bene respondet D. Aug. Multa Deus non concedit, nisi mediatoris, ac deprecatoris opera, & officium accesserit; sic etiam notat R. admodum D. Dominic. Ansos. in suo eleganti, ac perutili tract. de reliq. sanct. in præfat. sub num. 48.

QVÆSTIO III.

Permultis vulgaribus blasphemijs examinatis grauiores maioresve indicantur.

SVMMARIVM.

1 *Dicere iurando ad corpus, aut ad sanguin. Dei, quando sit blasphemia, usque ad num.11.*

Cap.si quis per capillum, 22. quæst.1. declaratur.

2 *Hæresis est Anthropomorphitarum asserentium Deum habere membra.*

3 *Dicere (por uida de Dios) an sit blasphemia.*

4 *Communis loquendi usus uidetur confundere uerba (al corpo di Dio) & (al corpo di Christo) & nu.seqq.*

6 *Dicentes, ad corpus, ad sanguin. Dei, fere semper peccant mortaliter.*

Dicere aduertenter uerba ad blasphemiam pertinentia, mortale est peccatum.

8 *Dicentes ad corpus, aut ad sanguinem Dei, de eorum intentione interrogandi.*

9 *Vera dicere de Deo, aut Christo irrisoriè, aut cum indignatione, blasphemia est.*

10 *Opinio P.Suarez circa uerba (al corpo di Dio) uti probabilior, amplectitur ab auctore.*

Boss.in tit.de inquisit.num.130.declaratur.

11 *Iurans per membra Christi, quando dicatur in contemptum talia proferre uerba.*

12 *Blasphemia non uidetur dicere (può far Dio) aut (possanza di Dio) declaratur nu.14.in fin.*

13 *Communis loquendi usus potest interpretari uerba dubia, ut non sonent in blasphemiam.*

14 *Ex communi usu sumenda est uocum significatio.*

Communis loquendi usus uerborum proprietati præfertur.

Dicere, ad conspectum Dei, an sit blasphemia.

15 *Verba generalia, quæ possunt inducere blasphemiam, uel non, ut interpretanda, & nu.seq.*

16 *Dicere (al dispetto di quel becco, che mi sostiene al mondo) non uidetur blasphemia.*

17 *In generali prolatione nō uidetur quis comprehendere uoluisse ea, quæ proferenti essent pœnalia.*

In generali obligatione non ueniunt prohibita.

18 *Ex personæ qualitate dicta sunt ponderanda, quod exemplo cuiusdam Iudæi comprobatur.*

19 *De malo uerbo, & malo homine, non debet presumi, nisi malum.*

Dicens (Dio becco dicuolo) uti blasphemator in utroque foro puniendus.

20 *Communis usus, siue patria generalis consuetudo blasphemandi, in utroq; foro minimè excusat.*

Traui

nis ueritatibus conferre, maxima est superbia sub num.. 44.

47 *Salomonis locus Prouer. 30. exponitur, nec reprobatur glo. Bernar. & Accursii.*

Salomon, licet sapientissimus, ignorauit tamen prorsus Incarnationis mysterium.

48 *Iurare per falsos Deos, est blasphemia, sic & iurare per creaturam, ut creatura est.*

49 *Iurare uerum per falsos Deos, an grauius sit peccatum, quàm iurare falsum per uerum Deum, & nu. seq.*

Blasphemia est maius peccatum, quàm periurium.

51 *Blasphemiæ omnes an sint eiusdem speciei, & num. seqq.*

52 *Blasphemiæ hæreticales differunt specie ab alijs, non tamen inter se, num. seq.*

54 *Quibus modis una blasphemia sit alia grauior, & explicantur earum gradus, num. 57. & 58.*

Blasphemiarum gradus.

55 *Atrocior est blasphemia in ore Prælati, Clerici, uel Religiosi, quã laici.*

56 *Lingua Sacerdotum est clauis aurea, qua infernus clauditur, cælum reseratur, conscientiæ illuminantur, et consecratur Deus.*

Nugæ clericorum blasphemiæ dicuntur.

Sacerdotum ratio intelligentia, & claritate abundat, propter eorum, quæ tractant magnificentiam.

59 *Blasphemia, quæ omnium leuissima censetur.*

60 *In conuicio contra Sanctum prolato, duæ reperiuntur malitiæ.*

61 *Malitia blasphemiæ, quomodo explicanda in confessione.*

VLgaria quædã blasphemiæ verba,
quæ à nonnullis
impijs sæpè proferuntur, præterea,
quæ in alijs quæstionibus examinata fuerunt, in
præsenti ex vsu expendenda proposuimus: & in primis. Nunquid
1 blasphemia † sit dicere iurando,
vel aliquid affirmãdo, per, vel ad
corpus, aut sanguinem, caput, vel
alia Dei membra? Respond. cũ
Deus huiusmodi membra non
habeat, sed spiritus sit, Ioan. cap. 4.
Spiritus autem nec carnem, nec
ossa habeat, consequenter sic dicentes
tribuant Deo, quod ei nõ
conuenit, blasphemi posse appellari,
videntur, vt in c. si quis, 22. q.
1. apertè supponit Pius Papa, dicens;
si quis per capillum Dei, vel
caput iurauerit, uel alio modo
blasphemia contra Deum vsus
fuerit, &c. & ibi Arch. infert, ꝙ
ideo prohibita sunt huiusmodi
iuramenta, ne incurramus hære-
2 sim† Anthropomorphitarum, qui
tenebant, Deum habere mẽbra,
vt in cap. quidam, 24. q. 3. & blasphemiam
esse, latè probat Albertin.
de agnosc. Cathol. assert. q. 27.
num. 24. & seqq. Hinc dicit Couar.
in d. cap. quamuis, de pactis,
lib. 6. par. 1. §. 7. à nume. 9. per legẽ
3 Hispaniæ verba hæc, *Por † uida de Dios*, esse connumerata inter blasphemias.
Et posse Inquisitores
procedere contra blasphemãtes
per membra Dei, tenet Albertin.
d. q. 27. nu. 36.

Contrarium tamen verius videtur

detur, & communiter receptum à Theologis, ea potiſſimum ratione; quia poſtquam Verbum caro factum eſt, Deus habet corpus, ſanguinem, & alias humani corporis partes; & hodie † communis
4 loquendi vſus videtur confundere iſta verba, *al corpo di Dio*, & *al corpo di Christo*, cum etiam Christus Deus ſit; vnde ſi quis id dicat de Chriſto, cum veritate, iuſtitia, & iudicio, eſt iuramentum, & licitum; vel veniale, ſi aliqua parua adſit irreuerentia, ex Caiet. Ang. Syluestro, & communi Summiſt. in verbo, blaſphemia, Nau. in Manual. cap. 12. num. 85. Lęl. Zecch. in Sum. Moral. par. 2. c. 25. num. 3. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 6. c. 2. num. 13. vide aureum conſ. Bar. nempe conſ. 7. editum poſt eiuſdem tract. vbi additio Io. Baptiſtæ Ziletti.

Quocirca infert Decian. loco
5 cit. cap. 5. num. 3. qui ita † diceret, *al corpo di Dio*, non eſſet puniẽdus, vti verus blaſphemus; nam dato, quòd huiuſmodi verba ex ſui natura blaſphemiam importarent, cum tamen non ſint ita nota vnicuique, & aperta, vt blaſphemiã importent, communis loquendi vſus excuſat à blaſphemia, & conſequenter à pena; licet communis vſus blaſphemandi in vtroq; foro minimè excuſet, vt infra declarabimus.

Quod procedit præſertim, cũ quis ita diceret, nõ ſolum animo iurandi, ſed per quãdam indignationem, & animo iniurioſo, & cõcitato non in Deum, ſed in quẽpiam alium.

6 Animaduertendum verò eſt, † quòd ſic dicentes ferè ſemper ob irreuerentiam peccant mortaliter, ſecundum Tolet. in Sum. lib. 4. c. 13. poſt Nau. in Man. c. 12. nu. 85. quicquid dicat Caiet. in Sum. verb. blaſphemia. Quinimò quãdo aliquis plenè animaduertit, verba aliqua ptinere ad blaſphemiam, nec abſtinet ab illis, ſemper eſt mortalis culpa, ex ſententia D. Th. 2. 2 q. 13. ar. j. ad 3. Greg. à Val. 3. diſp. q. 13.

7 Eſſet autem blaſphemia † primo, quando ſic proferentes habe rent ſenſum erroneum; nempe, quòd Deus nõ incarnatus habeat corpus, ſanguinem, vel caput, &c. ſecundum omnes; quia attribueretur Deo incorporeo corpus; & tales dicerentur hæretici ſaltem materialiter. Hoc tamen nullus ferè intendit regulariter, uel cogitat.

8 Propterea ſic dicentes † videñt quòd ſint interrogandi, ut declarent, an cum talia verba protulerunt, intellexerint Deum non incarnatum, vel Chriſtum; quia ſi de Chriſto, vel de nemine cogitaſſe, dixerit, prout poteſt eſſe veriſimile in calore iracundiæ, iuxta l. quicquid calore. ff. de reg. iur. & illud Catonis,

Impedit ira animum, ne poſſit cernere verum.

tunc hmõi declarationi ſtandum erit, etiam in exteriori foro, per tex. in l. ſi quis intentione ambig. ff. de iudic. & ita cõcludit Franc. Vegius lib. primo, conſi. 48. in fi.

Secun-

Secundò iurando, talia verba, &si de Christo intelligat, in contemptum, uel per modum spernentis dicerent,quod procedit in iurante,uel sic nominante mem-
9 bra Christi; nam † vera dicere de Deo,aut Christo irrisoriè, aut cũ indignatione,blasphemia est,si irrisio,aut indignatio ad Deum spectet. Gregor.à Valent.cum communi tomo 3.disp.1.quæst.1.p.1. Tolet.d.capit.13. Boer.decis.301. nu.14.D.Menoch. de arbitr. Casu 375.num.17.Decian.d.capit.5. num.7. Farin.d.q.20. nume.20.& 21.in fin. vbi testatur de communi,Io.Royas de hæret.par.secūda, num.179.Suarez tom.7.de sta.relig.tract.3.lib.1.cap.6.num.11. vbi
10 ita inquit, † quando absque forma iuramenti per modum iniuriæ,&indignationis aliquis dicit, ad corpus Dei, vulgo, *cuerpo de Dios*, mihi videtur in rigore blasphemia grauis, nisi per inaduertentiam excusetur; quia est uerbum contumeliç,& contemptus in Deũ, cuius quidem opinionē uti magis probabilem, nos libenter amplectimur; eo magis,quia plerique blasphematores habent hæc uerba pro blasphemia, & ut tales confiteri solent,prout testari nos possumus, qui per septennium Pçnitentiarij deputati officio fungimur, & sic intelligenda arbitror tradita per Albertin.de agnosc.assert. d. num.34.& seqq. Et sic declarandus est Boss. in tit. de inquis. nu.130. vers.sed si quis iurat;vbi indistinctè tenuit,quòd iurans per membra Dei,uel Christi,debeat puniri pęna vltimi supplicij: nam eius opinio est nimis dura,& contra communem; propterea distinguendum est vt supra,nempè,si verba in iniuriam,et contumeliam, seu contemptum dicta fuerint,an simplex fuerit iuramentum assertorium; nam primo casu,vtique tāquam blasphemus esset puniendus;in secundo autem,non solet puniri in foro sęculari,neque etiam ecclesiastico, nisi falsum iuraret, ut notat Decian.in d.c.2.nu.14 in fin.

11 Dicitur aūt in contemptum, † primò: si iuratur per membra pudenda D. N. Iesu Christi,vel sanctissimæ eius Matris, uel aliorum Sanctorum,uel Sanctarum: tunc enim dicitur blasphemare, cum fiant iuramenta scelerata,Guliel. Bened.3.p.de homi.q.vni.nu.49. Host.in d.cap.2.num.1.Plot.trac. de blasph.sub num.2.circa fi.Nec abest mortale peccatum, etiamsi iocandi gratia id fiat. Secundò,si iuratur etiam per membra honesta in actu illicito, uel cū ira, aut extra actum illicitum, sed sine proposito & irreuerenter: quandoquidem hoc non esr mēbra in testimonium afferre, sed uituperijs Christum sordidare, ex Soto, de iust.lib.8.q.2.ar.3. & Nauar.in Man.cap.12.num.85.Syluest.Couar.& alijs supracitatis. Boer decis.301.num.14.ubi inquit; quòd tunc dicere ad corpus,uel sanguinem Christi est blasphemia, ac si diceretur,ad corpus Dei; quæ ipse parificat, sic tenet Io.de Anan. in c.nonnullis,de Iudęis, col.pen.

quem

quem ſequitur Foſſan. deciſ. 141. num. 3. vide Farin. d.q. 20. nu. 21.

12 Secundò, an blaſphemiam importent verba illa, *Può far Dio*, aut *Poſſanza di Dio*, & videntur ſonare in blaſphemiam, quaſi præ ſe ferant: quid poteſt Deus facere; ego eo inuito hoc faciam; & ſic videtur proferens detrahere Dei potentię; attamen contrariũ mihi probabilius videtur; niſi quis eo proferat animo Dei potentiæ detrahendi; tum quia talia uerba regulariter proferuntur per modũ admirantis rem inſperatam: tum quia ex communi loquendi uſu talia uerba pro blaſphemia non

13 habentur; & † communis loquẽdi uſus poteſt interpretari uerba dubia, ut non ſonent in blaſphemiam; ſed recipiant aliam ſignificationem, Decian. d. lib. 6. c. 5. nu. 3. in fine, Maſchard. de probation. concluſ. 194. num. 3. Ex commu-

14 ni enim † vſu ſumenda eſt vocum ſignificatio, Suarez tom. 7. de ſtatu Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 4. nu. 3. Quare talis communis loquendi vſus præfertur proprietati uerborum, Felin. in procem. Decret. nu. 3. & 5. Philip. Maſſin ad l. 1. C. de eden. ſub nu. 51. & optimè faciunt tradita ſupra, num. 5. Sic etiam dicere, *al coſpetto di Dio*, in rigore verborum, & attento communi loquendi uſu, non dicitur blaſphemia; niſi in Dei contemptum, & iniuriam quis; talia proferat uerba, quæ uidentur ex quadam prouenire ſuperbia.

15 Quibus adde, ꝙ ſi quis ꝓferret † verba generalia, quę poſſent inducere blaſphemiam, & non inducere, amplectendus eſſet ſenſus ille, per quem non induceretur, & eſſet excuſandus; quòd uenit notandum. Ita in puncto conſuluit Corn. conſ. 181. vol. 1. Alex. conſil. 233. nume. 14. lib. 6. quia verba in dubio ita ſunt interpretanda, ut non ſonent in delictum, uel ſaltẽ in minus. Boſſ. tit. de mandato, nu. 49. Io. Royas de hæret. par. 1. num. 200. & ſeq. poſt Gloſs. & Scrib in l. 1. C. de his quib. ut indign. D. Polyd. Ripa, de act. in mor. art. ca. 69. num. 2.

Vnde Franc. Vegius Papienſ. conſ. 48. conſuluit mulierem inquiſitam, quod protulerit verba,

16 † *Al diſpetto di quel becco, che mi tiene*, aut, *ſoſtiene al mondo*, non poſſe dici blaſphemaſſe Deum; tum q̃a huiuſmodi uerba generalia ſunt apta comprehendere etiam homines, & ſic alios, quàm Deum, & Sanctos, patet; quia homines, qui alteri præſtant alimenta, dicuntur alimentatum ſuſtinere, & manu tenere uiuum in hoc mundo; ſicuti è contra denegando alimenta dicuntur necare, l. necare

17 vſ, ff. de lib. agnoſc. tum quia † in generali uerborum prolatione quis non vr̃ voluiſſe comprehendere ea, quorum prolatio ipſi proferenti eſſet pęnalis, uel prohibita. Bart. in l. codicillis, §. inſtituto. ff. de leg. 2. facit tex. in l. obligatione ff. de pignor. ubi in generali obligatione non ueniunt prohibita; & in term blaſphemię Alex. cõſi. 233. incip. Ponderatis, col. 5. lib. 6. facit Bar. ĩ l. turpia, ĩ prin. ff. đ leg. 3.

Hoc tamen declarandum est, nisi qualitas personę proferentis, locus, tempus aliud suaderēt; nā
18 † ex personis hominum, præsertim dicta sunt pensanda, l. 1. C. si quis Imper. maledix. Decian. d. c. 5. nu. 15. Ripa, in l. fin. C. de reuoc. don. num... D. Philip. Massin. ad l. 1. C. de eden. num. 52. prout in casu, quem refert Host. in sum. tit. de iudic. §. & in quib. circa fin. de quodam Iudæo, qui faciens computa cum vno Christiano, iratus dixit, potius vellem esse suspēsus, sicut ille, attollens manum versus Crucem, quàm reddere aliū computum; cum verò esset accusatus de his verbis in opprobriū Crucifixi prolatis, se excusabat, ꝙ non dixisset illa verba de Iesu Crucifixo: sed de quodam latrone, qui suspensus erat extra portā ciuitatis in eamet regione Septētrionali, in qua etiam Crucifixus erat positus: nihilominus fuit cōdemnatus, quia erat Iudęus, & de
19 † malo verbo, & malo homine non debet præsumi, nisi malum, vt per eundem Host. ibi, quem sequitur Felin. in c. auditis, sub nu. 53. de præscript. Decian. d. c. 2. nu. 10. & lib. 9. cap. 34. num. 6. tom. 2.

Hinc in facti contingentia inferebam illum, qui dixit, *Dio becco, diauolo*, in vtroque foro vti blasphematorem esse puniendum; quia etsi verbum illud iniuriosū posset referri ad diabolum; attamen, quia ipse erat solitus atroces proferre blasphemias ad Deum referenda, dictis rationibus affirmaui; Contra verò mihi videbatur dicendum in casu illius viri, qui multis detētis negotijs dixit, *è manco male, ch'io uada a messa*; quāuis enim videret ex verbis inferre, quòd malum esset ad sacrum accedere; attento nihilominus communi vsu loquendi, & honestæ personæ qualitatibus prout dicebatur, non erat præsumendū, talem virum eam prauam habuisse intentionem; nec consequenter de reliqua hæresi suspectum fuisse.

Animaduertendum quidē est, ꝙ licet communis loquendi vsus possit dubia interpretari verba, vt non sonent in blasphemiam; prout supra dictum fuit: attamen vbi verba de sui natura manifestè inducant blasphemiam, neque
20 aliter excusari possint, † communis vsus, siue generalis consuetudo patriæ blasphemandi in vtroque foro non excusat, tum, quia est abusus, & praui vsus non sunt fouendi, glo. in §. ad hoc, in Auth. vt nulli iudic. tum quia, vt tradit Innoc. in c. sanè, de offic. ord. quē sequitur Bald. in l. de quibus. ff. de legib. tum, quia consuetudo,
21 siue † communis vsus, non sic & metus non excusat à pęna, nec à peccato in ijs, quæ sunt de se mala, & excusari non possunt, vt hoc, quod de se est immane scelus; ita in terminis tenent Ias. in l. 3. §. iurari, nu. 16. in fi. ff. de iureiur. Petra sancta sing. 81. Clar. in §. blasphemia, nume. 7. Menoch. de arbitr. casu 375. num. 34. Decian. d. cap. 5. num. 4. Azor. par. 1. Inst. mor. lib. 9. cap. 28. q. 17. Farinac. d. q. 20. num.

44. cum seq. Io. Baptista Corrad. in resp.cas.consc.q.189 par.1.

22 Tertiò, an dicere, † *Ne anco Dio lo può far*, aut, *Non lo potrebbe far Iddio*, sit blasphemia. & videtur dicendum quod non, vbi subiecta materia sit de ijs, quæ fieri nō possunt; secus verò, si sit de ijs, quę fieri possunt; quia in hoc casu per hæc verba abnegatur Dei potentia, contra primum fidei Symbolum; ita distinguunt D. Menoch. de arbitr.casu 375.num.5. & Decian.d.lib.6 c.2.num 6.

Hinc concludunt Menoch. &
23 Decian.ibid. non blasphemasse † Hebręum, qui dixerat, *Non lo potrebbe far Dio, ch'io hauessi cambiato questo pegno;* si verum erat, vt supponit, & certò sciebat Hebræus, quòd ipse non permutauerat pignus illud; quia verba erant prolata super facto, quòd nec ipse Deus posset facere, quod esset factum, cum non esset factum, vt dicitur in c.si Paulus, 32. q. 5. de virgine semel corrupta, & tradit Tiraq.de iure constit.par.2.limi.7. num. 6.& 7. & pro dicto Hebræo consuluit Alex. cons.15. vol.3. & dicta ratione excusandus videbatur à blasphemia rusticus, qui faciens computa cum hero suo, dixit, Deus facere non posset, quòd essem debitor tot operarum, de quo per Farinac. in Praxi, libro 1. tit... q.20.nu.48. quia rusticus verè nō erat debitor tot operarum.

Ego tamen probabilius arbitror, quod scribit Claud. Bertaz. in addit cons.crim.eius patris, cōsil.553.lib.2.nempe, prædicta verba, blasphemias esse in suo gene-
24 re, ea ratione; quia cum † blasphemia sit omne, quod in contumeliā Creatoris, vel Sāctorum eius profertur, vt ex D.Thom. cōmuniter recept. supra dictum est, in præcedenti quæst. sic dicens, præsertim ex aliquo contemptu, uel indignatione, non addit Dei potentiam, sed rei impossibilitatem, siue impotentiam contumeliosè in Deum conijcit, & illum contēdit esse testem suæ opinionis, quod est grauis irreuerentia, & nefanda execratio, & blasphemia; & sic proferenti contra Deum, & eius potētiam, dici potest quod habetur Iob c.15. circa fin. Tetendit aduersus Deum linguam suam, & contra omnipotētem roboratus est; Alioquin liceret etiam dicere, inuito Deo, rem non fuisse permutatam; quia verè, eo inuito, res facta non potest esse nō facta; Con-
25 sideratur † ergo non veritas circa rem, sed modus, & affectus loquētis; & ideò aduersus prædictum Iudæum rectè consuluit Socin. cons.102. vol.1. vbi uoluit, sic dicentem puniendum pœna blasphemantibus debita; quicquid dicat Decian.loc.cit.

Nec verum est, quòd ex parte Dei sit aliqua impotētia, vel eius priuetur aliquo; quia apud Deū omnia possibilia, Matth. & Marc. ca.10. Quòd si facta non possunt esse non facta, illud euenit non defectu siri; sed defectu passiuæ rei, quæ huiusmodi est, ut fieri ne-
26 queat; nam factibilia † non sunt, quę implicant contradictionem,

vt rectè docet D.Tho. part.1.q.3. art.25.& D.Auguſt.lib.26.contra Fauſtum c.5.ait: ſi dicis, Deus nō eſt omnipotens; quia quæ facta ſunt, non poteſt facere, quin facta fuerint,&c.impiè quidem loqueris, dum rei impotentiã in Deum conijcis, qui eſt omnipotens, & ſummæ, ac infinitæ poteſtatis, vide Theolog.lib.1.ſent. diſtin.42. pulchrè Bald.in l.eam quam, de fideicommiſſis, verſ. circa quintum.

Accedit, quòd cum Deus ab æterno cuncta proſpiciat, ſintque ei omnia præſentia, quo ad illum non conſideratur prçteritum, vel futurum, ut egregiè explicat do-
27 ctiſſimus D.Seuerinus † Boetius, quem Illuſtriſſimus Card. Baronius Annal. tomo 7. anno 526. num.17. magno illo Areopagitæ Athenienſi D.Dionyſio, non tan tum peritia literarum, ſed genere mortis, & miraculi operatione, in re prædicat comparandum; nam ait, cum Ticini regius ſpiculator lethale vulnus ei intuliſſet, & vtraque manu diſſectum caput ſuſtinuiſſet, interrogatus à quonam percuſſus fuiſſet, ab impijs reſpondit; atque ita cum in vicinũ templum veniſset, & flexis genibus ante altare ſacra percepiſſet, poſt paululum expirauit, cuius corpus in Eccleſia Sancti Petri in cœlo aureo, uel Sancti Auguſtini nuncupata, requieſcit, eiuſque feſtum celebratur decimo Idus Nouembris, is, inquam, D.Boetius de Conſolat. lib.5. metro.2. ita ſcribit.

Puro clarum lumine Phœbum
Melliflui canit oris Homerus;
Qui tamen intima uiſcera terrę
Non ualet, aut pelagi radiorum
Infirma prorumpere luce;
Haud ſic magni conditor orbis
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terræ mole reſiſtunt
Non nox atris nubibus obſtat,
Quæ ſint, quæ fuerint, ueniantque
Vno mentis cernit iniectu.
Quem, quia reſpicit omnia ſolus,
Verum poſſis dicere ſolem.

Quartò occurrit quæſtio, an verba illa, quę ab aliquibus frequenter uſurpari ſolent, nempe,
28 † *Al diſpetto, che non vò dir di Dio; Al corpo*, vel, *putana che non voglio dir di Dio*, aut, *al diſpetto, che non vò dir di S.Paolo*, & ſimilia, ſint inter blaſphemias connumeranda; & uidetur affirmatiuè eſse reſpondendum, prout expreſſè tenet Io. Baptiſta Plotus, in tractatu de blaſphemia, num.17. ea potiſſimum ratione; quia proteſtatio, ſiue negatio eſt contraria facto, quę non releuat, cap.ſollicitudinem, de appell.cap. olim, de cenſib.nō enim intentionem facto contrariam arguit, ut notat Nauarr.conſ.7.de temp.ordin. nu.7. Quare dicens
29 †alicui (tu mentiris, ſaluo honore tuo) vel (ſalua reuerentia tua) dicitur inferre iniuriam, ita Bart. in l. ſi quis extraneus, in princip. ff.de acquir.hær. Alberic. de Roſate, in 2.par.ſtatut.q.42. ſed quid ſi aliquis dixit (tu mentiris ſaluo honore tuo) D.Abb.in c.cum T. de re iudic. D.Iaſon, in l.ut uim, colum.pen.in fine, num.37. uerſi.

& ta-

& tamen, dicere alicui, tu mentiris, & ibi Dec. Bartol. in l. itē apud Labeonē, §. ait prætor, ff. de iniur.

Sed in rigore verborum contrarium uerius esse arbitror; quia
30 † cum negatio in medio propositionis ponatur, propositionem efficit negatiuam, arg. cap. 1. de officio deleg. lib. 6. & l. 3. C. quibus ad libertatem proclam. non licet; & optimè cōfirmari potest ex regula illa philos. quòd negatio posita ante verbum, regulariter inducit propositionem negatiuam.

31 Et licet videatur protestatio † contraria facto, attamen est protestatio animi declaratiua, quæ operatur, vt actus dubij consequentes intelligantur secundum illā, iuxta omnes, in cap. cum M. de constit. l. nō solum, §. morte, ff. de oper. noui nunc. Nauar. consi. 34. de Regul. Graff. consi. 1. num. 10. de Regul. D. Menoch. de arbitr. casu 86. nu. 9. ubi dicit, declarationi expressæ potius stari, quam facto contrario, in his, quæ ab animo nostro pendent.

Verum quidem est, ut bene tradit Graf. in Praxi, lib. 1. c. 10. nu. 72.
32 proferentes verba, † *mal habbia non dico Iddio*, grauiter esse arguendos, cum sine culpa huiusmodi verba proferri nequeant; imò verè blasphemarent, ubi malitiosè sic dicerent ad occultandā suam prauam blasphemandi intentionem, ut infra latiùs sub nume. 34. declarabimus.

Quintò dubitatur, an dicens
33 ex consuetudine † aliqua verba, quę blasphemię assimilantur, v. g. *per il corpo de dieci, ò diera*, aut, *al sangue, ò puttana di Dio bacco*, vel, *al dispetto di Christoforo*, aut, *della Vergine Giouana*, vel, *puttana di Zio*, & similia turpia, incidat in blasphemiam? Respondet Iacob. Ramirez tract. de custod. linguæ, cap. 3. in fine, talem non blasphemare; sed malè facere: nam sicuti, inqt,
34 qui † se ad ignē sæpe approximat, quandoque ab eo comburitur; ita etiam, qui ex consuetudine huiusmodi profert verba, aliquādo verè blasphemat. Quare subdit, ratione periculi, cui se exponit, non est laudabile, talem prauum habere vsum; accedit, quia audientes nō semper percipiunt quod profertur, & scandalizantur, putantes blasphemari. Hæc ille.

Quibus addo, quòd blasphemare consuetus, puta lusor, si in prædicta verba prorumpit, ferè semper blasphemat, ut singulariter tradunt Petr. Gerard. sing. 83. nume. 2. incip. de mente Papiens. Maschard. de probat. concl. 194. nu. 12. quinimò semper blasphemare dicendum est, ubi ad suam occultandam malitiam, & prauā blasphemandi consuetudinē, uel ad euitandas pœnas dolosè adiungat dicta verba, *bacco*, *foro*, & similia, aut muret dicendo, *Zio*, vel *dieci*, vel dicat, *al dispetto di Dio, non dico del uero*; aut, *al dispetto di Christo di legno*.

35 Tum quia affectus, † siue animus, cum principio facti, facto æquiparatur, & idem de eo iudiciū fit, quòd de facto ipso, l. si quis ser

... alieno, de furt. l. 1. iuncta gloss. & ibi Bart. & Alex. in addit. tum quia in atrocioribus eadem pęna plectitur, qui actum delicto proximum facit, ac si delictum perpetrasset; Bald. in l. si quis nō dicam rapere, de episco. & cler. nume. 5. Felin. in tract. quādo conatus puniatur, vel non, num. 1. & 2. D. Philippus Massinius in Rubr. C. de eden. num. 82. vers. tertio idem.

Quæ profectò confirmari possunt, & probè ex adductis per Io. Baptistam Plot. tracta. de blasph. num. 12. vbi tenet, proferentes bla-
36 sphemias † non integraliter, verbi gratia, dicendo, *al dispetto di Di*, & non expresserunt, o, aut dicendo, *Renego Di*, non finiendo *Dio*, vel ad despectum Virginis *Ma*, nō perficiendo malum sermonem proferendo Mariæ, debere puniri poenis ordinarijs blasphemiæ, dicta ratione; quia in atrocioribus punitur solus conatus, seu principium mali faciendi, etiam non secuto effectu, d. l. si quis nō dicam rapere, C. de epis. & cler. & l. is qui cum telo, C. ad leg. Cornel. de sicar. Constat enim de mēte, & voluntate proferentis talia verba, quod volebat blasphemare, ex quo deuenit ad actum blasphemię, valde proximum, incipiendo prædicta uerba; licet ea non perfecerit, quæ sanè mala uoluntas sufficit, vt poena blasphemiæ ordinaria puniatur, arg. cap. excommunicamus, §. credentes, de hæret. Bal. in d. l. si quis non dicam rapere.

37 Et cum in crimine † læsæ maiestatis humanæ quis incidat in illud, sola ordinatione, & tractatu, & puniatur affectus, etiamsi non sequatur effectus, tex. & Doctor. communiter, in l. quisquis, C. ad legem Iul. maiest. quanto magis incidere debet in crimē læsæ maiestatis Diuinæ, & sic in pęnam blasphemiæ qui incepit dicta uerba; licet ea non perfecerit, cū longè grauius sit, æternam, quā temporalem lædere maiestatem, Authent. Gazaros, C. de hæret.

Et facit, quòd de iure is qui cū telo ambulauerit uel cuius dolo malo factum erit commissum, punitur poena legis Corneliæ de sicarijs, quę est canonizata in cap. quisquis cum militibus, de pęnit. dist. 1. eadem enim seueritate uoluntatem scelens, quo effectum, puniri iura uoluerunt; & in cap. si quis cum telo, de pęnit. dist. 1.

38 Sextò quæritur, aliqs impius † dixit, *putana vergine*, nec subdit Maria, aut dixit, *al dispetto della vergine*, nec protulit Mariæ, vel dixit, *al dispetto della nostra donna*; an dicatur per præmissa verba blasphemasse, an verò excusari debeat eo prætextu, quòd dicat intellexisse de aliqua virgine, uel donna, uel madona, siue signora in hoc mundo uiuente, non sancta; & non de Sacratissima Virgine Maria, matre D. N. Iesu Christi; quia quilibet potest uerba sua ambigua in sui fauorem interpretari, l. si quis intentione ambigua, ff. de iudic. & quilibet præsumitur bonus; & verba, actus, & gesta debent in dubio interpretari in bonā partem, l. merito, ff. pro socio.

Attamen

Attamen respondeo cũ Plot. loco cit.nu.13.sic proferentẽ censeri,& dici blasphemum; & ratio est;quia appellatione Virginis, & Donna,& Madonna,ac Domine, & Signora, intelligitur in dubio de excellentiori, & sic de Sacratissima Virgine Maria,tanquam excellentiori,& nõ de alia; maximè vbi aduũgeretur, nostra;illa enim dictio operatur, quòd magis clarè fuit intellectum de Beatissima Virgine Maria, quæ est omnium Aduocata nostra,ut cantat Ecclesia in Antiphona Salue Regina, dum inquit; Eia ergo Aduocata nostra.

39 Tum quia† verba tàm in fauorabilibus, quàm in odiosis, semp debent intelligi in potentiori, & nobiliori significatu, Gratus consil.9. incip. Inuocato Diuino suffragio facti speciem subijciam,nume.27.volum.1. per tex. in cap. si quem,de senten.excom.& glo.in l.minor 25. annis, in §. si seruus, uers.superserit,ff.de euict.& tex.in cap.si pater,de testam. lib.6. iũcta doctrina Bartoli,in l.1.C.si plures una sent.condem.fuerint.

Vnde cum dicitur(ius) intelligitur Romanorum, non autem ius municipale, puta Mediolani, Papiæ,Cremonæ,& similium; sic cum dicimus Poetam, apud Græcos, intelligitur egregius Homerus; & apud nos doctissimus Virgilius Mantuanus per excellẽtiã, & Antonomasiam, text. in §. sed ius quidem ciuile, vers. sed quoties non addimus;Inst.de iur.nat. gent.& ciuili.

40 Ita etiam† appellatione Dominij, in dubio intelligitur de directo,& non de utili, l.1.§. si in perpetuum,ff.si ager vectig. uel emphyt.pet. ubi tex. glos.& Doct. & Ias.in l.fin.num.12. C.de sacrosan. eccles.concludunt, uerbum, Dominium,simpliciter prolatum intelligi debere de directo,& sic de potentiori, iuxta superius notata per Gratum d.cons.9.

Tum,quia ex regula generali, in omni materia tàm fauorabili, quàm odiosa,& pœnali,uerba debent intelligi secundum commu nem loquendi usum, qui potius attenditur, quàm propria uerborum significatio,l.liberorum,§.q̃ tamen Cassius. ff.de legat.3. Bart. & Doct. in Rubr. ff.de oper.noui nunc. Lanfr. Orianus in c.quoniã contra falsam, in gloss. uerbo, testium depositiones,num. 176.uers. sic.quæritur,in fine, de probatio. Dom.Menoch.noster consi. 709. numero 16. & consilio 566. num. septimo.

41 Ex communi aũt loquẽdi usu † sic dicimus Nostra Donna,la Vergine,la Madonna, & Galli dicũt, Nostra Dãma, Hispani uerò, Nostra Signora; & semper intelligitur de B.Virgine Maria, Dei matre, ergo qui præmissa uerba dixit, etiamsi non expresserit nomẽ Virginis Mariæ, debet censeri blasphemus,& puniri,ut benè cõcludit Plot.loco cit. & confirmatur ex decreto Excellentiss. Dominij Mediolani Senatus,qui cõdemnauit, ultra pœnam ordinariam,quendam Valentinum, qui dixit

dixit, *al dispetto della nostra Donna*, in duobus ictibus eculei in publico dãdis, vt patet in eius ordinib. in noua addit. mihi fol. 19 Addo, quòd dicere talia verba, ficuti et proferre, *al dispetto di Di*, & fimilia, eft res mali exempli, & fcandali, quę infert malam proferentis voluntatem, & iuxta c. excommunicamus, §. credentes, de hæret. pœna ordinaria blafphemiæ puniendam; argum. l. fi quis aliquid, §. qui abortionis, aut amatoriũ poculum dant; etfi dolo non faciãt; attamen, quia mali exempli res eft, humiliores in metallum damnantur, honeftiores in infulam, amiffa parte bonorum, relegẽtur, ff. de pœnis.

42 Septimò, an blafphemia fit † dicere, *non piaccia à Dio?* & refpondetur affirmatiuè fi talis imprecatio fit circa bonum aliquod, ut fi quis dicat; Difpliceat Deo, quod ego remittam vnquam hanc iniuriã Francifco, uel difpliceat Deo, quod unquam indebitè per me ablatum reftituam, uel concubinam iftam relinquam, & fimilia; fecus verò fi difplicentiam Dei in malis imprecaretur, ut dicẽdo; Difpliceat Deo, ut fœnus exerceam: uel nõ placeat Deo, me unquam inimicum occidere, uel furari, aut adulterium committere, & huiufmodi; quia certè neque effet blafphemia, neque turpe dictum, fecundum communem.

43 Vbi uerò † talia uerba proferrentur, ut bonum, & benefacta, uel facienda Deo difplicerent, inter execrãdas blafphemias effent connumeranda, fecundum Couar. in cap. quamuis, par. 1. §. 7. nu. 9. & D. Menoch. de arbitr. cafu 375 num. 11. Decian. d. cap. nu. 8. Bertaz. loc. cit. vbi benè fubiungit, blafphemiam quoque effe, fi quis per uerba affirmatiua diceret, Placeat Deo, ut fœnus exerceã, & fimilia. Optimè huc faciũt tradita per Suarez tom. de ftatu Relig. trac 3. lib. 1. c. 6. nu. 17.

44 Octauò, An diuinam † ueritatẽ humanæ æquiparantes, ut affirmando dicere, hoc eft tam uerũ, quàm eft uerum, Chriftũ natum effe ex Maria Virgine; uel quàm eft uerum Euangelium, & his fimilia, incurrant blafphemiæ peccatum. Sot. lib. 8. de iuft. & iure, q. 2. art. 3. dicit hanc iurandi formã non longè diftare à blafphemia; fed proximè ad eam accedere; & maximam fuperbiam effe, coercẽdamque arrogantiam, fubdit uelle, noftras ueritates lubricas, ac fluxas conferre cum fempiternis illis ueritatibus, omnium ueritatum fontibus. Zecch. uerò tract. de cafib. referu. in princ. & Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 13. tenent, fic dicentes peccare mortaliter, fi irreuerentia accedat, ac etiam blafphemiam incurrere, ubi falfum dixerint; & tunc quoque grauiffimum committere periuriũ. Sed

45 mihi uidetur uerius, quod fentiunt Claud. Bertaz. in addit. d. cõfil. 553. & Suarez tomo de ftatu Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 6. num. 12. nempè talia uerba etiam fine periurio ad blafphemiam pertinere; & ratio eft; quia comparatio illa multum

multum derogare uidetur Diuinæ bonitati, & ueritati; nam per illā tribuitur humanæ ueritati tāta infallibilitas, & certitudo, quāta eſt in Diuina, & ita tribuit creaturę id, quod eſt proprium creatoris; quod certè in rigore uerborū ad blaſphemiæ crimen ſpectat.

46 Etſi uerum quidem ſit † hoc multum pendere ex loquentium intentione, qui ſæpe loquuntur per exaggerationem, & non intēdunt facere omnimodam æquiparationem, uel intendunt aliam ſignificationem, cuius illa uerba ſunt capacia, ut optimè aduertit Suarez loco cit.

Attamen in dicta præſertim uerba, nempè, Hoc eſt ita uerum, uti Chriſtus natus eſt de Maria Virgine, Chriſtianum os prolabi, mirum in modum dedecet, ſuppoſita etiam dicta intentione, ob uenerationem, maximè tanti myſterij, nempè Incarnationis D.N. Ieſu Chriſti, de quo Iſaias dixit: Ecce Virgo concipiet, &c Quod

47 quidem altiſſimum ſecretum † Salomon tanta ſcientia, & ſapientia præditus omninò ignorauit, ut ipſemet Prou.c.30. confeſſus eſt, dicens; Tria mihi ſunt difficilia, & quartum penitus ignoro,

Viam Aquilæ in cœlo.
Viam colubri ſuper petram.
Viam nauis in medio maris.
Viam viri in adoleſcentula.

Et iſtud quartum, ut dicit Nicol. de Lira ibi, & approbatur ab alijs Doctoribus, debet legi adoleſcentula, quod eſt uirgo; nā Salomon, tunc loquebatur de dicto Incarnationis myſterio, ſibi prorſus ignoto; Hebræus enim textus habet uiam uiri in aalma, prò quo intelligitur dictum myſterium Incarnationis; & iſte uidetur uerior intellectus, & litera, ut poſt alios tradit Auctor Repert. Inqſ. in uerbo, Via. Non eſt tamen reprobandus Bernard. in gloſ. cap. ex ſtudijs, de præſump. & Accurſ. in Inſt. de iuſt. & iu. in gloſ. incip. nota contra conſtantiam, &c. ubi allegarunt dictam auctoritatem, dicentes, uiam uiri in adoleſcentiam, quæ plerunque iuuenes auertit.

48 Nonò, an iurare † per falſos Deos, ſit blaſphemia? reſpondeo cum Sot. & Suarez loco cit. nu. 13. affirmatiuè, ſicuti etiam iurare per creaturam, ut creatura eſt; tū quia per tale iuramentum tribuitur creaturæ, uel idolo; quod eſt proprium ueri Dei, hoc autem blaſphemia eſt; tum quia illud iuramentum eſt contrarium confeſſioni fidei; nam per illud in actu exercito confitetur, qui iurat, aliquid aliud eſſe primam ueritatem in teſtificando, pręter uerum Deum, ergo eſt blaſphemia. Graf. in Praxi, lib. 1. c. 10. nu. 56.

49 Sed obijci pōt, grauius ergo † erit peccatum iurare uerum per falſos Deos, quam iurare falſum per uerum Deum; quia blaſphemia maius peccatum eſt, quàm periurium, ut ſentit D. Thom. d. q. 13. art. 2. ad 2. & docet expreſsè ar. 3. ad 2. afferens gloſſ. ſuper ad Epheſ. 4. & tradit apertè D. Aug. lib. contra mendac. cap. 19. dicēs;

Ideò peius est blasphemare, quã peierare, quoniam peierando falsæ rei adhibetur testis Deus, blasphemando autem de ipso dicuntur Deo; sed consequens est falsum; nam idem August. epi. 154. ad Publicol. & habetur in capit. mouet. 22. quæst. 1. dicit, Sine vlla dubitatione minus malum est per falsos Deos veraciter iurare, quam per Deum verum fallaciter; quanto enim per quod iuratur magis est sanctum, tanto magis est pœnale periurium; Ergo signum est, iuramentum per falsos Deos non esse blasphemiã.

Ad hoc respondeo cum Sua-
50 rez loco cit. iurantem † verum per falsos Deos simpliciter, & intensiuè (vt sic dicam) grauius peccare, iurantem autem falsum per verum Deum, peccare grauius, secundum quid, & extensiuè; nam prior uno tantum modo peccat; posterior autem duobus; quia & mentitur, & contra humanam iustitiam peccat, ad quam pertinet fides in pactis humanis; de quo iuramento ibi loquitur D. August. Et præterea peccat contra Deum, illum adducendo in testem falsitatis, pluribus ergo modis peccat, & hoc vocamus extensiuè grauius; comparando autem priorem malitiã idololatriæ, seu blasphemiæ cum periurio, ut est contra Deũ verum, sine dubio prior est grauior malitia, ut benè sentiunt Alens. 3. par. quæst. 31. memb. 3. artic. 2. §. 2. Bon. in 3. d. 39. dub. 4. Turrecr. in dicto cap. mouet, q. 4. Suarez loco cit. Quod satis est ad respondendum obiectioni. Grauissimè quidem peccant, qui per Deum sanctum, & uerum iurant scienter falsum; Quam Diuini nominis violationem excludere uolens Christus, inquit Matth. cap. 5. Ego dico, nolite iurare, &c.

51 Decimò quæritur; an omnes † blasphemiæ sint eiusdem speciei, seu (quod idem est) eiusdem grauitatis essentialis? & respondetur affirmatiuè, quia sicuti omnia periuria, & omnes hæreses sunt eiusdem speciei, sic & omnes blasphemiæ, vt notat Suarez tract. de statu Relig. lib. 1. cap 6. nume. 18. Præterea, hoc peccatum, vt diximus, Religioni opponitur, quæ vna est, siue Deo, siue Sanctis, ob ipsum Deum cultus iste tribuatur; eadem enim specie peccatum est, maledicere Deũ, vel in seipso, vel in Sanctis suis, & ideò non differunt, nisi secundũ affirmationem, vel negationem, quæ non faciunt diuersitatem speciei: ita Graff. in Praxi, lib. 1. capit. 10. numero 9. post Caet. in 2. 2. quæst. 13. articul. 1. & 2. in fin. vbi subiungit. Hinc habes confessor, quòd pro uarietate blasphemiarum pro diuersitate specifica non est inquirenda, sed pro maiore grauitate iudicanda. Secunda autem ratio non multum placet Suarez loco citato, quam etiam refutat Paul. Comitol. lib. 4. respons. mor. quæst. 9. capit. 2. numero 6.

52 Verum quidem est, † blasphemias,

mias, quæ hæresim continent, specie differre ab illis, quę nullã hæresim habent annexam. Ita Io. Azor par. prima Instit. Moral. lib. 9. cap. 28. quæst. 10. quem contra Sum. Coron. par. 1. num. 86. sequitur Gregor. Sair. in Claui lib. 13. num. 4. in fine. Suarez d. num. 18. & ratio est; quia illæ continent deformitatem, & iniuriam longè diuersæ rationis.

53 Hęreticales verò inter se † comparatæ non differunt specie formaliter, in ratione blasphemiæ; quia omnes reducũtur ad falsam enunciationem de Deo; non hæreticales autem videntur distingui secundum magis, & minus in ratione contumeliæ, aut conuitij, ut optimè sentit cum Diuo Thom. d. quæst. 13. at. 1. ad 3. Suarez loco cit.

54 Post quidem accidentaliter † contingere, vnam blasphemiam alia esse grauiorem; & primò ratione obiecti dignioris, in quod dirigitur; Vnde absque dubio contra Deum, & Christum grauior est, quàm in B. Virginem, & hæc, quàm in alios Sanctos; & hęc quàm contra alias creaturas, vt deducitur ex textu, in cap. 2. de maled.

Secundò, ratione personæ bla-
55 sphemantis; Quare † atrocior est blasphemia Prælati, ceteris paribus, quam subditi: vel in dignitate constituti, quàm priuati, argum. cap. homo, distin. 40. Aut Clerici vel Religiosi, quàm Laici; quia illi pietatem in eũ præcipuè profitentur, & stipendijs eius aluntur, illiusque corpus sanctissimum manibus pertractant,
56 & ore sumunt; quorum lingua † est clauis aurea, qua infernus clauditur, & cęlum reseratur, consciẽtiæ illuminantur, & consectatur Deus; quorum ratio, vt etiam ex Platone in libro ciuili colligitur, magnanimitate, intelligentia, ac claritate abundat, propter eorũ, quæ tractant magnificentiam; propterea eorum nugæ blasphemiæ dicuntur; cõsecrarunt enim os suum Euangelio; vnde talibus aperiri non licet, ut inquit D. Bernard. & refert Auila in serm. 1. ad Sacerd.

57 Tertiò grauior, † & atrocior est blasphemia specialis, & exquisita, quàm generalis, & communis, quæ in actu illicito, quàm licito; Quæ fit cum affectu detestandi, uel irridendi Deum, vel Sanctos appensatè, quàm quæ fit ex passione externa, uel quadam cõsuetudine; Quæ fit expresśè, quàm quæ fit implicitè: Quæ fit malo affectu cum errore intellectus; quàm quæ fit ex solo prauo affectu, uel solo intellectus errore. Et blasphemia perfecta, quæ errorẽ habet intellectus, & odium Dei, siue Diuinæ bonitatis detestationem, est omnium maximum peccatum, cum tollat duas virtutes Theologicas per se, & directè, id est fidem, & charitatem, quæ omnium virtutum est summa, vt benè notat Paul Comit. lib. 4. resp. mor. q. 9. nu. 12.

58 Quartò aggrauatur † ratione consuetudinis, necnon ratione

ſcandali, quando eſt publica; ac etiam ratione modi, nempe facto blaſphemare, quod maius eſt, quàm ore; ita ex Caiet. in Sum. in verb. Blaſphemia, circa med. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 6. c. 3. à nume. 25. & ſeqq. Farinac. in Praxi lib. 1. quæſt. 20. num. 27.

59 Ex qualitate† ergo verborum, & circumſtantijs perſonarũ, temporum, & locorum, magis, ac magis nefaria, & ſacrilega blaſphemia cenſenda eſt: illa verò eſt omnium leuiſſima, quæ ex dolore profertur, & ſtatim eam dixiſſe pęnitet, l. aut facta, de pœnis, glo. in c. denique, diſtin. 4. Simanc. de Cath. Inſt. tit. 8. nu. 7. Pegna ad direct. Inquiſit. par. 2. com. 66.

60 Sciendum quoque eſt, in† conuicio contra Sanctum prolato, duas ad minus eſſe malitias, vnam contra illam perſonam, quæ contumelia afficitur, cum ſit per ſe digna honore, quæ malitia propriè eſt contra Duliam, & conſequenter eſt diſtincta ſpecie à propria malitia blaſphemiæ; Altera malitia eſt, quatenus illa contumelia redundat in Deum ipſum, & illi cenſetur principaliter fieri, & per hanc conſtituitur propriè ille actus in ratione blaſphemiæ.

Hæc autem diſtinctio ſufficit,
61 vt ratione alterius malitiæ† coniunctæ, hæc circumſtantia explicanda ſit in confeſſione, & ita in ordine ad illam talis differentia, quaſi ſpecifica cenſenda eſt, quod eſt obſeruandum pro omnibus blaſphemijs, quæ habent adiunctas in ipſis materialibus actibus malitias aliarum rationum, ita aduertit Suarez tom. de ſtat. Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 6. num. 19. & facit Graſ. in Praxi, lib. 1. c. 10. num. 9.

QVAE-

QVÆSTIO IIII.

Blasphemiæ atrocitas, & grauitas breuiter demonstratur.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemię peccatum cur sit ex maioribus, quæ contra Deum committi possint, & nu. 32. in fine.*

Peccatum omne comparatum blasphemiæ leuius est.

2 *In peccato Luxuriæ, & Auaritiæ quid immediatè prætendat peccator.*

3 *Blasphemia directè in Dei iniuriam tendit.*

4 *Blasphemia non solum proferenti, sed audienti, & illi, aduersus quem profertur, graue infert damnum.*

Os stulti contritio eius.

5 *Blasphemia cur sit maximum peccatorum ex suo genere, & nu. seq.*

6 *Peccati genus scelestissimum illud est, per quod in Dei vituperium quis delectatur.*

Blasphemans directè in Dei Ecclesiam peccat.

7 *Blasphemia in Dei odium proferri videtur.*

8 *Diligere toto affectu Deum est maximum omnium mandatorum.*

Quando, & quomodo Blasphemia distinguatur ab odio Dei, & desperatione remissiuè.

9 *Naturæ nihil magis aduersum, & irrationabile, quàm vt creatura in suum insurbatur creatorem.*

Lingua cur hominibus concessa.

10 *Creatura cur laudare debeat creatorem suum.*

Deus quid sit.

11 *Blasphemo nihil ingratius, cum in eũ inferat opprobria, qui nostra deleuit probra.*

12 *Blasphemia nihil fœdius, nihil odiosius, nihil Christiano homini, & nomini repugnantius.*

13 *Imago Crucifixi quid responderit Roberto Galliarum Regi à Deo pacem petenti.*

14 *Blasphemi Iudæis æquiparantur, & cur eis peiores.*

15 *Blasphemantes Christum nunc triumphantem in cęlis, cur grauius peccent, quàm qui eum crucifixerunt pauperem in terris.*

16 *Locus Psal. 68. Quoniam quem tu percussisti &c. exponitur.*

17 *Delictum blasphemantis maius, quàm infidelis, ratione maioris ingratitudinis.*

18 *Iudæi in blasphemiæ detestationẽ scindebant vestimenta sua.*

19 *Iudęi horrebant enunciare blasphemiã alio nomine, quàm benedictionis.*

20 *Locus Iob cap. 1 declaratur.*

21 *Blasphemi idololatris, imò brutis cur deteriores, & nu seq.*

23 *Blasphemia naturæ, & creaturæ aduersatur.*

Creaturę omnes benedicunt Dominum.

Michael

24 *Michael Archangelus non fuit auſus diabolo blaſphemiam inferre.*

25 *Blaſphemare quinam primus in terra incepit.*

26 *Blaſphemi cur filij Diaboli.*

27 *Blaſphemia in damnatis poſt reſurrectionem erit vocalis, vti in ſanctis erit laus.*

28 *Blaſphemus dicitur reus læſæ maieſtatis.*

Plato vocat blaſphemos ſacrilegos.

29 *Peccatum maius committit quis blaſphemando, quàm peierando.*

30 *Peccatum maius eſt in faciendo quàm in omittendo.*

31 *Blaſphemiæ peccatum grauius homicidio, & qua ratione.*

32 *In peccato magis attenditur affectus voluntatis, quàm operis.*

33 *Locus 2.Reg.cap.12.Veruntamen &c. adducitur.*

34 *Vxores præbentes maritis occaſionem blaſphemandi, & ſerui dominis, quã grauiter peccent, & nu.ſeq.*

36 *Blaſphemiæ pœnis puniri debent non tantum blaſphemantes, ſed qui cauſam blaſphemandi præbent.*

37 *Cauſam homicidij dans, de homicidio tenetur.*

38 *Iniuſtè offendens, malè iudicans, præbens occaſionem ludendi, tenêtur pœnis blaſphemiarũ, his de cauſis prolatarum.*

Vàm graue, quàm execrabile, atrox, immane, & diabolicum ſit blaſphemiæ peccatũ, nullus vnquam ſatis
1 verbis aſſequi poſſet; eſt enim † ex maioribus, quod aduerſus Deum Opt. Max. committi poſſit, teſte Nicol. de Lira, qui dicit & benè in Gloſ. Ord. ſuper cap. 18. Iſaiæ: Nil horribilius blaſphemia, quæ atrociter ponit in excelſum os ſuum; omne enim peccatum, blaſphemię comparatum, leuius eſt; quod refert, & per hanc auctoritatem concludit, quòd ſit maximũ omnium peccatorum, ex ſuo genere D.Tho.2.2.q.13.art.3. in reſponſ. vbi Alex.Pelant. & ſequuntur Luc.de Penna, in l.omnes, C. de dela.lib.10.nu.6.& Boer.deciſ. 301.num.31.in fine Decian.tract. Crim.lib.6.c.3.in princ. Maſchar. de probat. tomo 1. Concluſ. 194. in princ. Proſper Farinac. in Praxi Crim.lib.1.q.20.n.3.& ſeqq. Viu. lib.1.deciſ.275.nu 10. vide Franc. Suarez, tomo de ſta. Relig. tract. 3.lib.1.c.6.nu.3.

2 Quod multis ſanè comprobari poteſt rationibus: tum, quia in alijs † peccatis, vt Luxuriæ, Auaritiæ, & ſimilium, quãuis Deus offendatur, hoc profectò non eſt illud, quod immediatè prætendit peccator; ſed ſuam ſenſualitatẽ, commodum, & voluptatem, vnde contemptus Dei ſequitur; bla
3 ſphemia † verò directè, & immediatè in Dei iniuriam tendit, cuius honorem, quantum in ſe eſt, tollit: & alij peccatores inferunt contumeliam Deo in rebus ſuis, vel ſeruorum ſuorũ: blaſphemus verò infert Deo in propria perſona, vt notat Iacob.Ramirez tract. de cuſtod. linguæ, cap.3. Plot. de Blaſph. ſub nu. 10. tum, quia bla
4 ſphemia, † non tantum eam proferenti,

ferenti, ſed audienti, & illi, aduerſus quem profertur, graue damnum infert; proferenti, quia ei ruinam animæ, & vt plurimum corporis ẽt inducit, iuxta illud Prou. c. 28. Os ſtulti contritio eius. Audienti quoque malefacit; quia eũ ſcandalizat, eiuſque aures inficit huiuſmodi nefãdis verbis. Infert præterea malum illi, cõtra quem eſt illata, nempè, contra Deum, nam quantum in ſe eſt ei honorem, & gloriam detrahit, illũ prouocãs ad vindictam. Vide Suarez
5 loco cit. vbi dicit, † hoc eſſe maximum peccatum ex ſuo genere, quia directè opponit Diuinitati, & excellentiæ eius, ſecundum ſe, eiq; non ſolum negat debitum cultum; ſed etiam ſummam irreuerentiam, & iniuriam infert, quantum poteſt.

Quare inquit Richard. de San-
6 cto Victore ſceleſtiſſimum † peccati genus illud eſſe, per quod qs in Dei vituperiũ directè delectatur, vt eſt blaſphemiæ crimen, & facit Pan. poſt Hoſt. in c. ex parte, il 1. de verb. ſign. dum offenſam ſoli Deo factam, exemplificat in blaſphemia; & hoc etiam tenet D. Thom. d. ar. 3. in reſponſ. & per conſequens peccat etiam directè in eius eccleſiam, vt aduertit Glo. in c. vlt. in verſ. ingreſſurus, de maled. & D. Chryſoſ. in Pſal. Homil. 95. Nihil magis impium, quàm aduerſus Deum blaſphemia.

7 Et cum blaſphemia † in odiũ Dei proferri videatur, nullũ peccatum poteſt vincere odium in Deum; arguendo ex oppoſitis: nã ſi Saluator noſter, Matth. c. 22. cũ quidam ex Phariſæis Legis Doctor, tentans eum, interrogaſſet; Magiſter, quod eſt mãdatum magnum in lege? Reſpondit, Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua; hoc eſt maximum, & primum mandatum. Si,
8 inquam, hoc eſt † maximum omnium mandatorum, diligere toto affectu Creatorem; ergo à contrario maximum omnium peccatorum erit hoc mandatum impugnare, nempè odiſſe Dominum, vti facere videntur, qui horribiles in eum blaſphemias proferũt. Spiritus namque blaſphemiæ ſic ſpirat ad odium Dei, ſicut Spiritus ſanctus ad Dei amorem. Quo quidem modo maximè blaſphemant damnati, vt D. Thom. dixit art. 4. & animaduertit Decian. loco cita. Hoc etiam conſiderauit Boer. d. dec. 301. nu. 4. in fine, licet nihil ad confirmationem adducat. Vide D. Io. Chryſoſt. Hom. 3. ad populum Antiochenſ. & pulchrè Suarez tom. de ſtatu Relig. trac. 3. lib. 1. c. 9. nu. 9. vbi explicat, quando & quomodo blaſphemia diſtinguatur ab odio Dei, & à deſperatione.

9 Præterea, quid naturæ † magis aduerſum, & irrationabile, quàm vt creatura in ſuum inuehatur creatorem? & in eum per quem ſumus, quicquid ſumus, & qui lingua, quo membro ceteris præſtamus animantibus nos honorare dignatus eſt, vt loqui poſſimus, eique gratias agere, & illum laudare,

re, benedicere debeamus, bla-
ſphemijs, & caluninijs eum affi
ciamus. Nã, vt optimè ſcribit D.
Aug.lib.ſupput.par.3.c.1. iuſtum
10 quippe eſt, vt † creatura laudet
Deum creatorem; ipſe enim nos
ad laudandũ ſe creauit, qui ſanè
noſtris non indiget laudibus; eſt
namq; virtus incomprehẽſibilis,
nullius indigens, ipſa ſibi ſuffi-
ciens; magnus quidem dominus
noſter, & laudabilis valde; hunc
itaque mẽs diligat, lingua canat,
ſcribat manus, atque in his ſanctis
ſtudijs fidelis animus ſe exercere
debet Vide Card.Bellarm.in ex-
plan. Pſal.33. verſ.4. vbi explicat,
cur Deus ſit ſummo affectu lau-
dandus.

Rurſus, quid, inquã, ingratius,
11 quid atrocius † quàm opprobria
inferre, ac iniurijs illũ laceſcere,
qui probra noſtra deleuit, ac prę-
cioſo ſanguine ſuo nos redemit,
prout habetur in c. nonnullis, de
12 Iudęis; nihil ergo blaſphemia †
fędius, nihil odioſius, nihil Chri-
ſtiano homini, & nomini repugnã
tius, vt rectè notãt D. Io. Baptiſta
Coſta, trac.de fact.ſcien. & ignor.
tomo 1.inſpect.15.num.4. Franc.
Viu.lib.2.deciſ.275.nu.14. & ſeq.
Farinac.lib.1.Prax.Crim.q.20.nu.
3. & ſeqq.

Et ideò nõ immerito dixit He-
ly filijs ſuis, 1.Reg.cap.2. ſi pecca-
uerit quis in virum, placari pote-
rit Dominus; ſi autem in Domi-
num, quis orabit pro eo, Vix qui-
dem is etiam in alio ſæculo veniã
obtinebit, vt habetur Math.cap.
12.concordat D.Hier. ad Pamma
chium de libris Origenis dicens;
blaſphemiam veniam non mere-
ri, ob eius grauitatem. Dicit etiã
Gloſ.in § quib.in proe m. Pragm.
13 Sanct. quòd cũ † Robertus Gal-
liarum Rex à Deo pacem Regni
peteret ab imagine Crucifixi re-
ſponſum accepit, eam non futu-
ram donec notoria crimina, et
præſertim blaſphemias non extir
paſſet: ſic etiam refert Zecch. in
Sum.mor. par.2.c.25. ſub nu.6. et
Plot. trac.de Blaſphemia, ſub nu-
mero 10.

Secũdò probatur atrocitas hu-
ius criminis, ex eo quòd blaſpemi
14 æquiparantur Iudæis: quinimo †
ipſis peiores ſunt, et deteriores.
Hoſt.in Sum.de exceſſ.præl. §.cle
ricus, conſt. Synod. Papienſ. ſub
Epiſcopo Rubeo, par.4. c.32. Et-
enim Iudæi non fregerunt, aut
comminuerũt oſſa Saluatoris Ie-
ſu Chriſti, vt habetur Io.c.19.in fi
ne, et tamen blaſphemantes pro-
caci lingua ſua comminuunt, vt
tradit Io.Bapt. de Sanc.Seuerino,
in tract.de ludo, nu.13.

Hinc tradit gloſ. ſuper Pſal.68.
ex D. Aug. ſuper illud Euangelij,
15 blaſphemauit: plus † peccant bla-
ſphemãtes Chriſtum triumphan
tem in cęlis; quã qui crucifixerũt
eum pauperem, et ambulantem
in terris; et ratio eſt, vt ait Alex.
de Ales p. 2. Sum. et refert Plot.
trac.de blaſph. quia Iudæi non co
gnouerũt, Chriſtum eſſe Deum;
ſi enim cognouiſſent, nunquam
Dominum gloriæ crucifixiſſent,
inquit D.Paul. 1. Corinth. cap. 2.
et illi ſemel ipſum Chriſtum cru-
cifi-

fixerunt; sed blasphematores nō semel, sed pluries; de quo magis 16 dolere † demōstrat Christus Psal. 68. dicens; Quoniā quem tu percussisti, persequuti sunt, et super dolorem vulnerum meorum addiderūt; Ac si dicat, ò Pater æterne, nō sufficit me à te fuisse traditū in illorū manus, q corpus meū tam male tractauerunt, quod ēt (et hoc quidem grauius mihi videtur) super pęnas, et dolores vulnerum meorū adiunxerunt blasphematores conuitijs, et contumelijs me afficientes, vt dicitur ex explanatione in Psalmos Illustriss. et eruditissimi Cardinal. Bellarmini Psalm. 68. vers. 31. Rursus infideles, et pagani ea de Deo dicunt, quæ licet falsa sint, putant tamen esse vera: Christiani autem blasphemantes loquūtur contra veritatem, quam credunt, Caiet. in 2.2.q.13.ar.3. Plot. tract. de blasph. num. 10.

17 Præterea maius † est delictum blasphemātis ratione maioris ingratitudinis; nam Christiani recepti ad fidem, capaces sunt regni cęlorum, & vt filij Dei effecti, in Deum ipsum propensiores esse deberent, iuxta illud Matth. ca. 5. Beati pacifici, quoniā filij Dei vocabuntur; & infra, vt sitis filij Patris vestri, qui in cęlis est; & Lucæ c. 6 dicitur, Et eritis filij Altissimi, & iuxta illud Io. 1. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius; Attamē tali potestate abutentes, patrem tam benemeritum, qui eis communicauit regnum Cęlorum, tanti immemores beneficij, atq; ingratissimi, vti filij nequā, blasphemare, iniuriosisque verbis lacessere non desistunt. Hinc D. Chrys. ad Timot. c. 5. Blasphemia, inquit, nihil peius, nullum gratiarū actioni par bonum.

18 Quid? Iudæi † etsi mali, si quē audiebant blasphemantem, scindebant vestimenta sua, sic ostendētes dolorem de iniuria Deo illata teste D. Matth. ca. 26. Hac de causā lacerauit sibi vestem Rex Ezechias, vt videre licet, 4. Reg. c. 19. & plura exempla refert Iacob. Ramirez de custod. linguæ cap. 3. Quod Paulum quoque, & Barnabam, quando in Licaonia Deorū cultu honorabantur, fecisse legimus, inquit D. Hieron. super c. 27. D. Matth.

19 Imò antiquiorib. Iudæis † adeo fuit inuisum, & odiosum blasphemiæ, & maledictionis nomen, vt illud voce exprimere non audentes, per Antiphrasim, & contrariā benedictionis vocem significauerint, vt probatur 3. Reg. cap. 21. vbi quando testes falsò accusauerunt Naboth de blasphemia, seu maledictione, dixerunt contra eum, benedixit Naboth Deo, & Regi, id 20 est maledixit: † ita Iob c. 1. offerēs sacrificiū pro filijs, vt non blasphemarēt, dixit, ne fortè peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis, vt benè notatunt S. Anton. parte 2. Summæ, tit. 7. c. 5. §. 2. sequitur Boer. decis. 101. nu. 4. Iacob. Ramirez d. cap. 3. Gaspar Loartes de remed. blasph. reme. j.

Cathechiſ.Roman. in 2.præcept. num.29.

Quid? non ſolum Iudæis,& in-
21 fidelibus,ſed idololatris† ipſis ſũt deteriores blaſphematores; nam (vt inquit D.Aug.ad Coſent.cõtra mendacium) idololatra tollit Deo honorem, vt tribuat creaturæ ex ignorantia; ſed blaſphemator non ſolum aufert, quantum ſe eſt, honorem Deo, verùm etiã ſcienter contra eum iniurias profert, & contumelias; ſic etiam dicit Ioan. Alem. Ord.min. in ſuo Quadrag.ſerm.63.

22 Quinimo canibus,& brutis peiores exiſtunt,vt rectè dixit P. Angelus Merlus Carmelita noſter Papienſis, inſignis Theologus in quadam ſua cõcione; canes namque ſuum non mordent dominũ, ſed illum tuentur;contrarium verò facere audent impij blaſphemi ſua petulantiſſima lingua; Quin potius volucres, ceteraque animalia,quibus lingua non ad loquendum data eſt, ea tamen geſtiunt communem omnium creatorem benedicere,laudare,atque naturali quodam inſtinctu commendare.

23 Hinc infertur blaſphemiã † aduerſari non naturæ tantum, quæ dictat benefactorem ſuum eſſe recognoſcendum;ſed etiam creaturæ; omnis enim creatura laudat,& benedicit Deum; vt notat Viu.lib.2.deciſ.275.num.14.ex D. Aug.in ſerm.vnius martyr.vbi inquit, quid reſpondetis ò blaſphemi,ad voces omnium creaturarũ? Angeli cęli laudant, & dicunt clamantes,benedictus Deus; Sol,Luna,Stellæ,& omnia cęleſtia corpora dicũt,benedictus Deus; Terra, Aqua, Aer, Ignis, & cuncta, quæ in eis ſunt, dicunt, benedictus Deus,& vos blaſphemi contra morem aliarum rerum,maledicitis? O ſumma quidem peruerſitas.

24 Nec Michael Archangelus † auſus fuit diabolo, maledictione digniſſimo iudicium blaſphemię inferre, ca.ſi igitur Michael,24.q. 3.Quinimo narrat ex Iuſtino Martyre. Niceph.hiſt.Eccl lib.4 ca.6. Ante Domini Aduentum Satan auſum non fuiſſe blaſphemare Deum,quippe quod nondum ſuã ſciret condemnationem;& notã-
25 dum,quod primus † qui blaſphemauit in terra, fuit quidam nothus,vulgò baſtardo,Hebræus,vt habetur c.24.Leuit.vt notat Abulenſis ibi; Ecce autem egreſſus filius mulieris Iſraelitis, quem pepererat de viro Aegyptio inter filios Iſrael iurgatus eſt in caſtris cum viro Iſraelita, cumque blaſphemaſſet nomẽ Domini,& maledixiſſet ei, adductus eſt ad Moyſen,&c. & ex hoc colligitur blaſphematores non eſſe Dei filios, nec rectè poſſe dicere Pater noſter,cum ſint tanquam nothi,ſiue
26 baſtardi, & † filij diaboli, vt eos meritò vocat Tuſc.Sing.26.lit.B, nam cum ex loquela cognoſcatur qualis quiſque ſit: cuiuſque enim hominis character ex loquutione colligitur, inquit Menander Philoſ. manifeſtum eſt, quòd ſicuti filij Dei laudantes benedicũt Dominum, aſſueſcuntq;

diuinæ

diuinæ inuocationi, & laudem in terris addiscere, vti in cęlis facturi sunt; ita filij diaboli Deum blasphemant, assuescuntque in hoc mundo impiè proferre blasphemias. quas etiam in inferno continuabũt, iuxta illud D. Io. in Apoc. c. 16. æstuant æstu magno, & blasphemant nomen Domini habentis potestatem super eorum plagas; & infra; Et manducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerunt Deum, vt tradunt D. Thò. 2.2.q.13.ar.4. D. Antonin. loc. cit. D. Dionys. Cartus. in Sum. tomo 2. art. 35. sub nu. 14. §. 4. Viu. lib. 2. decis. 275. nũ. 17.

27 Credibile quippe est, post † resurrectionem in ipsis vocalem fore blasphemiam, vt in sanctis vocalis erit laus; quamuis nunc in damnatis sit tantum blasphemia cordis, quæ est diuinæ iustitiæ detestatio; sicuti etiam in beatis est solùm cordis laus diuina, vt probatur Apocal. cap. 19. vbi glos. & notant D. Thom. Dionys. Cartus. Viu. vbi supra.

Tertiò æquiparatur hoc blasphemiæ crimen, læsæ maiestatis, crimini; blasphemię quidē reus, 28 † dicit̃ læsæ maiest. reus, Decian. tract. crim. to. 2. lib. 6. c. 3. num. 10. Farin. in Praxi, lib. 1. tit. 3. q. 20. n. 5. Quare, si committens crimen læsæ maiestatis in Principem terrenũ, mortalē, grauiter punitur, toto ti. ff. & C. ad leg. Iul. maiest. quanto grauius puniendus, qui maiestatem, sapientiam, bonitatem, & iustitiã offendit Principis cęlestis; perpetui, & immortalis? cum longè grauius sit, æternam, quàm tēporalem lædere maiestatem, vt dicitur in c. vergētis, de hæret. & de blasphemia in specie tradit glos. j. in cap. 2. de maledic. & hac de causa dicitur etiam sacrilegium, vt probat Decian. loco cit. & ita blasphemos vocat sacrilegos Plato in lib. 11. de Legibus.

Quartò æquiparatur etiã per-29 iurio, quinimo † maius peccatum blasphemando quis committit, quàm peierando, vt inquit D. Augus. super epist. D. Pauli ad Ephes. c. 4. & ratio est; quia peierando falsæ rei adhibet Deum testem, qui summa est veritas; blasphemãdo autem de ipso Deo falsa dicit, vide Suarez tom. de stra. relig. trac. 3. lib. 1. c. 6. nu. 16.

30 Præterea, grauius † est crimen in faciendo, quàm in omittendo, vt est glos. communiter approbata, in l. si mora, ff. solu. matrim. at periurium est in omittendo, quia periurus omittit facere, quod iurando facere promisit, blasphemus verò facit, siue dicit blasphemando aliquid.

Quintò hoc blasphemię pecca-31 tum in genere suo † grauius etiã est homicidio; nam licet secundũ effectum, idest, respectu damni illati, homicidiũ videatur grauius; quia offendit, & tollit vitam; cum blasphemia nihil Deo noceat, attamen si cōparetur respectu obiecti, in quē peccatur, grauius profectò est delictum blasphemiæ, quã homicidij: quia licet etiam in homicidio offendatur Deus, id tamē non fit principaliter, sed in conse-

quentia: nam homicida non intendit Deum offendere; sed tantum inimicum suũ; blasphemus uerò directè, & principaliter in-
32 tendit Deũ offendere; & † in peccato magis attenditur intentio uoluntatis, quàm effectus operis. D.Tho.2.2.q.13.ar.3.ad 1. sequũtur Chassan.cons.1. n. 69. Decian. d.c.3.nu.11. B.Io.à Capistrano, in c.manifesta, de pęn.& remis. Sot. in 4.dist.12.q.1.ar.5.col.3. vers. respondẽt, P. Iacob. Ramirez Carmelita in tract.de custod. linguæ, c.3. latè D. Io. Bapt. Plot. tract.de blasph.num.10. vbi inquit, cũ blasphemia immediatè fiat, uel dicat cõtra Deum O.M. vel eius Sacratissimam Virg. Matrem Mariam, aut Sanctos, est peccatum ipsum blasphemię mortale, & peius, horribilius, abominabilius, & detestabilius, quàm sit peccatum homicidij, periurij, falsitatis, furti, rapinæ, violentię, & alterius cuiuscunque maleficij, quod immediatè committitur contra homines, vt ait D.Tho. loco cit.

Hinc deduci facilè potest, quã grauiter peccent, qui causam blasphemandi, & occasionem præ-
33 bent; & patet etiam † ex eo, quòd Nathan propheta multum exaggerauit factum Dauid, quòd inimicos fecisset blasphemare nomen Domini, ut habetur 2. Reg. cap.12. his verbis; Veruntamen quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur.

Quocirca infero primo, quòd
34 non solum vxores † morosæ, & rixosæ grauem incurrũt culpam, quotiescunque cognoscant, maritos ea de causa sæpè in blasphemias prorumpere, & prębeant eis huiusmodi occasiones, ut notat Franc. Tolet. in Sum. lib.5. cap.2. sub num.18. Et ideò admonendę sunt, vt caueãt, ne blasphemetur verbum Dei; sed subditæ sint viris suis, eos amando, & filios diligendo, prudentes sint, castæ, sobriæ, domus curam habentes, &c. prout hortatur D. Pau. ad Timot.
35 cap.2. Sed etiam † serui inobediẽtes simili afficiũtur culpa, vbi domini eorum ob inobedientiam blasphemauerint; propterea idẽ D. Paul. eodem loco cap. 6. dicit: Quicunque sunt sub iugo serui, dominos suos omni honore dignos arbitrentur; ne nomen *Domini*, & doctrina blasphemetur.

36 Secundò infert Plot. in tract. eodem num.11. eisdem pęnis blasphemiæ puniri debere, nõ tãtum blasphemum ipsum; sed illum, qui causam blasphemandi præbuit, aliquod ei malum iniustè inferendo, vt puta Hieronymus vulnerando, vel verberando, aut turbando Petrum in possessione sua; vel illi negando dare quod est suum, est causa, quòd Petrus blasphemauit? etsi talis blasphemia committatur præter & contra voluntatem Hieronymi; attamen ipse secundum Plot. loco cit. debet puniri pęnis blasphemiæ prolatæ per Petrum; quia præbuit causam Petro blasphemãdi ex iniusto opere, aut dicto, vel

vel facto. Nec pœna imposita Petro pro commissa blasphemia debet liberare Hieronymum, sed vterque videtur puniendus ob ipsam blasphemiam; præterquam quòd Hieronymus venit puniendus de malo eius opere; & iniusta eius actione contra Petrum commissa, ut elicitur ex d. textu lib. 2. Regum, cap. 12. & cap. 24. & ex textu iuncta glos. cum ibi not. per Doct. in l. quoniam multa facinora, C. ad leg. Iul. de vi publ. &
37 priu. vbi accedens ad rem ab alio possessam, expellēdi causa illum de possessione; si ea occasione homicidium interuenit, siue ex parte resistentis, siue turbati, seu spoliati; quòd ob ipsum homicidiū, etiam à se non commissum, videtur ad mortem damnandus; non distinguendo à qua parte, nec à quo fuerit occisus; pro tali enim homicidio, etiam ab alio præter, & contra eius propositum commisso, puniendus est aggrediens, siue turbator, aut spoliator; quia illius causam dedit ex tali inuasione, vel turbatione; tenetur quoq; turbatus, & aggressus occisor, si poterat sine ipso homicidio se defendere, ut latè declarant ibi glo. verbo interemptus, vbi Bart. Bal. & Salicet.

Et hac ratione secūdum Plot.
38 loco citato, qui iniustè alium offendit in ære, uel persona, aut honore, & iudex, qui malè iudicat, uel se male gerit; ex quo dant operam rei illicitæ, & offensi ex talibus illicitis operibus blasphemāt, tenentur & ipsi pœnis blasphemię prolatæ per eos, quibus ipsi occasionem prębuerunt; quod procedere deberet multo magis in ludente cum alio ad ludos prohibitos; eisdem enim ferè pœnis blasphemiæ per socium prolatæ, ac si ipse blasphemasset, videretur puniendus ex d. capit. 12. lib. 2. Regum, & d. l. quoniam multa facin. & ibi Doct. Plot. loco cit. num. 11. circa finem: nam ludens non blasphemans, scire debebat, quòd socius eius blasphemasset, vbi ipse non blasphemasset; quia ex ludis oriuntur, & proferuntur blasphemiæ, ut est tex. in Auth. Alearū usus, C. de relig. & sumpt. fun. ubi Doctor. Benedict. Capra, reg. 86. incip. Alearum taxilli, in princ. & diximus supra, in præfatione, num. 34. & seqq. vbi verba fecimus de receptoribus, siue susceptoribus ludentium in eorum domo.

QVÆSTIO V.

Aduersus blasphemantes variæ pœnæ recensentur, ac declarantur.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemis iure Diuino in ueteri lege quænam imponeretur pœna.*
B. Stephanus cur fuerit lapidatus.
2 *Nabuchodonosor Rex quam statuerit pœnam aduersus blasphemantes.*
3 *Exempla blasphemorum à Deo in ueteri testamento grauissimè, & miraculosè punitorum, & nu. seq.*
5 *Nicanor quomodo ob blasphemiam grauiter fuerit punitus.*
6 *Maxentius, Herodes, Iulianus, Pharao, & alij, quibus pœnis ob blasphemiam affecti.*
7 *Angelus primus ob blasphemiam grauissima affectus pœna.*
8 *D. Paulus cur tradidit in potestatem Satanæ Hymenæum, & Alexandrũ blasphematores.*
Locus D. Pauli 1. Timoth. c. 1. expenditur, atque explicatur.
9 *Puer annorum quinque blasphemare solitus ex sinu patris per dæmones raptus, & num. seq.*
10 *In quinque annorum ætate non solet quis usum habere rationis.*
11 *Plura exempla de his, qui ob blasphemias pergraues luerunt pœnas, referuntur, usque ad nu. 16.*
16 *Iure ciuili ut puniri debent blasphemi.*
17 *Sodomia quàm graue sit crimen, cui blasphemia æquiparatur.*
Sodomia, & blasphemia sunt peccata, quæ os polluunt, aures offendunt, et aerem inficiunt.
18 *Auth. vt non lux. contra natur. §. 1. & 2. declaratur.*
19 *Minor pœna, quàm à legibus sit statuta, cur blasphemis imponatur.*
Multitudo delinquentium dispensandi causam præbet.
20 *Blasphemantibus Iure Canonico, quæ pœnæ indictæ, usque ad num. 35.*
Cap. si quis per capillum, 22. q. 1. declaratur.
21 *Nulla censura imponitur ipso facto ob blasphemiam.*
22 *Blasphemare per capillum, aut caput Dei, cur antiquitus ita frequens esset, vt in utroque iure fuerit prohibitum.*
23 *Hæretici Anthropomorphitæ unde dicti, & quid afferebant.*
24 *Membra, quæ Deo attribuuntur, metaphoricè sunt intelligenda, ad declaranda eius attributa.*
25 *Cap. 2. de maled. refertur, & nu. seqq. explicatur.*
27 *Confessarius moderari potest pœnas in iure statutas in foro animæ.*
Cum nobili potest dispensari quoad pœnas publicas.
28 *Clericorum blasphemiæ grauius puniendæ, & cur non publicè.*

Pœna

Casus

Casus satellitis, qui pro atroci blasphemia, & vulnere illato pio uiro corrigenti fuit suspensus.

63 *Pœnæ pecuniariæ à blasphematoribus exactæ locis pijs applicandæ.*

64 *Denuncians ex officio blasphemum nõ lucrabitur pœnam à statuto debitã accusanti blasphemum.*

Gratis, & ex officio quod fieri debet, si pecunia fit, turpiter fit.

Occidens bannitum casu, uel ex officio, non lucratur pœnam statuti, &c.

Denuncianti blasphematori non est credendum.

65 *Blasphemans in Palatio quando duplici puniendus pœna.*

66 *Blasphemi, uti infames, à testificando repelluntur, nec possunt in litem iurare, nec in supplementum, & num. sequen.*

Blasphematori quotidiano non est credendum.

68 *Blasphemia filij, uel famuli, quando ex forma statuti noceat patri, uel domino.*

69 *Blasphemi an gaudeant Ecclesiæ immunitate, declaratur num. 83. & sequen.*

70 *Const. Greg. XIIII. de Ecclesiæ immunit. declaratur, & num. seq.*

Ecclesiæ immunitate qui non gaudeãt.

71 *Extrahentes ab Ecclesia fugientem ad eam sine licentia, etsi constet illum commisisse delictum exceptuatum, attamen censuras incurrunt.*

72 *Clausula, sublata facultate, &c. quomodo intelligenda.*

73 *Opinio Alex. Ambros. trac. de immu. c. 8. quòd dicentes blasphemias hæreticales non gaudent Eccl. immunit. non admittitur.*

74 *Hæreticalis blasphemia, ut differat ab hæresi.*

75 *Sacrilegium committens gaudet ecclesiast. immunitat.*

76 *Blasphemus defensionib. regulariter, quandoque ecclesiastica sepult. priuatur.*

77 *Testis unus sufficit ad probandum aliquem ostendisse contritionis signa.*

78 *Blasphemantis pœna quando ad mortẽ usque extendi possit.*

79 *Multa pecuniaria à blasphemis exacta, cui fisco applicanda.*

80 *Blasphemia omni iure damnatur, ac punitur.*

Sanctorum imagines inhonorantes, uiolantes, aut irridentes qualiter puniendi.

EX grauissimis quoque pœnis, quib. semper hoc blasphemiæ crimen est affectum, eius atrocitas arguĩt; mandato .n. Dei 1 in lege Moysis erat pœna mortis, & ea quidem horribilis; quia erat lapidatio, vt habetur Leuit. cap. 24. de qua pœna agit Francis. Squilac. trac. de fide Cathol. c. 16. num. 2. & Boer. decis. 301. num. 4. Et ideò dicebant Iudæi ad Christum D.N. Ioan. cap. 10. de bono opere non lapidamus te; sed de blasphemia. & Clar. in praxi. §. blasphemia, num 4. Luc. de Penna, in l. omnes, C. de delat. lib. 10. nu. 6. & cum falsi testes deposuissent aduersus B. Stephanum, q᷑ verba blasphemiæ dixisset ĩ Moysem, & Deum, fuit à Iudæis lapidatus, ut habetur Actuum Apostol cap. 6. Nabu-

3 Nabuchodonosor autem Rex, † vt habetur Daniel. c. 3. & cap. non inuenitur, 23. q. 4. & refert Boer. decis. 301. num. 8. viso miraculo, quo tres illi pueri, Sidrach, Misach, & Abdenago illęsi ab igne fornacis ardentis euaserunt, cognoscens huius criminis atrocitatem, edicto cauit, quòd quicunque blasphemaret Deum eorum, qui verus est Deus noster, combureretur, & domus eius destrueretur. Præter dictam legem Moysi datam, constat ex historijs † blasphemos à Deo sæpè grauissimè, & extraordinariè punitos, ut legitur 4. Reg. c. 19. quòd propter blasphemiam Sennacherib, Angelus vna nocte exercitum eius aggrediens, interemit centum, & octuaginta quinq; millia hominum, & post illam plagam à proprijs filijs est interemptus, de quo etiam glossa in c. remittuntur, in verb. Sennacherib. 23. q. 5.

4 Sic & Holophernes † propter blasphemiam, qua blasphemauit Deum Israel, Dei permissu occisus est à femina in tentorio suo, vt habetur Iudith c. 12. Sic & Antiochus blasphemus, & superbus insanabili, atque inuisibili plaga fuit percussus, vt habetur 2. Machab. c. 9. Sic & obsidente Iuda Machabæo quoddam præsidiũ, Gentiles inclusi blasphemantes nomen Dei, igne concremati fuerunt, vt habetur 2. Machab. c. 10. Et Maria soror Moysis lepra percussa, Num. c. 12. Dathan, & Abiron absorpti, Deuter. c. 11. & hore ab igne combustus, Num. c. 16.

5 Et dicentibus Iudęis † Nicanori, est Dominus potens in cœlo, qui iussit agi septimam diem solennem; infelix ille respondit, & ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, & negotia Regis impleri: ob quam sanè blasphemiam, simul cum numeroso exercitu occisus est, & lingua illi præcisa, & minutim incisa, auibus comedenda data fuit, eiusq; manus contra templum suspensa, vt legitur lib. 2. Machab. cap. 15.

6 Maxentius † quoq; ob blasphemiam vndis fuit obrutus; Herodes pediculis esca fuit; Iulianus occisus; Commodus miserè interijt; Pharao vndis submersus, & Philisteus cæsus fuit, vt notat Iustinus Globerus cap. 4. Politiæ Caroli V. Cæsaris; vide Petrum Gregor. Tolos. lib. 33. ca. 12. nu. 7. Syntag. iur. vtriusque, ubi Dei pęnas in dictos blasphemos, infra scriptis expressas versibus, refert.

Impius occubuit gelidis Maxentius undis.
Putribus Herodes lendibus esca fuit.
Persica Iulianum blasphemum sica peremit.
Constricto pœnas Commodus ore dedit.
Mersit & in tumidas cæcum Pharaonis sub undas,
Sic & tu iusta cęde, Philiste, cadis.

7 Nec silentio prætereundum, † grauem, & irreuocabilem pęnã, qua fuit primus Angelus ob blasphemiam affectus, arrogans sibi

honorem, qui soli Altissimo Deo tribui debet; cecidit enim de sui status excellentia, prout habetur in §. quod uerò, ferè per tot. de pęn. dist. 2.

8 Diuus uerò Paulus † mansuetudine plenus, uoluit potius tradere in potestatem Satanę Hymenęum, & Alexandrum, quam permittere, ut essent blasphematores, dicens, 1. Timoth. cap. 1. quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare, & habetur in cap. qui peccat, & c. quid crudeles, 23. q. 4. existimans longè minorem fore pęnam, si à dęmone afficerentur, quàm à Deo; propterea multoties suos ab hoc uitio deterret, ut ad Ephesios capite 4. Omnis blasphemia tollatur a uobis. Et ad Colossen. cap. 3. Deponite, inquit, blasphemiam, & turpem sermonem de ore uestro.

Terribile, ualdeque formidandum refert exemplum D. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 18. & meminit præter alios, Plot. in tract. de bla-
9 sphem. sub num. 10. de † quodam puero quinquenni, qui à parentibus suis, ciuibus Romanis, tenerè amatus, & in delicijs benè nutritus, consueuerat pro quolibet minimo Deum, & Sanctos blasphemare, & maledicere, absq; ulla parentũ increpatione; occurrit una die, quòd in brachijs patris cępit exclamare, ut eum à Mauris defenderet, quod ipse ob dęmones nigros, & horribiles à se uisos dicebat, faciemque suam abscondere quærebat in sinu patris; qui tamen nihil uidebat; sicq; exterritus puer Deum blasphemauit, ut solitus erat, & statim ab ipsis dæmonib. ob id fuit ex sinu paterno raptus, & in infernum damnatorũ ductus, quorum sanè officium tam cito didicerat.

10 Et quamuis † in tam tenera infantili ætate nõ soleat quis vsum rationis habere, credibile tamen est, vt ex D. Tho. tradunt D. Anto. in Sum. par. 2. tit. 7. c. 5. §. 2. in fine, & Boer. deci. 301. num. 5. rationis vsum in tali puero acceleratum fuisse, sicque ob blasphemiæ peccatum damnationem meruisse æternam.

11 De quodam † etiam sacrilego homine, qui tanquam equus, & mulus, quibus nõ est intellectus, contra omnia sacratissima D. N. Iesu Christi membra Luciferina blasphemauit audacia, ac minutim sordidè nominauit: Quod tamen ipse benignissimus Dominus tolerauit; sed cum sacratissimæ Virginis Matris Mariæ singula membra dilacerare, ac cõuicijs afficere cępisset, factum est, vt cũ ille diaboli filius purissimum, & virginale ostium, ex quo lux mundo est orta, impiè nominasset, securis ignita, tanquam fulgur è cęlo descendit; atq; blasphemum, & sacrilegum illum interficiens, duas in partes diuisit, ac igne consumpsit; prout refert Speculum exempl. tit. de blasphemia.

12 Duo etiam amici, † & compatres in Bononię partibus, vt refert, ex Petro Damiano, Vincentius in Specul histor. eod. titu. de Blasph. cum discũberent in conuiuio,

uitio, allatus fuit gallus coctus cũ pulmẽto, & vnus eorum, arrepto gladio, eum in frusta dissecuit, & minutim eius membra diuisit, tritumq; piper cum liquamine perfudit; quo facto alter ait, profectò compater sic minutim explicuisti gallum istum, vt Sanctus Petrus, si vellet, reintegrare non posset; cui alter subintulit, planè non modò Sanctus Petrus, sed si Christus imperaret, gallus iste nunquam resurgeret. Ad hanc vocem, mirabile dictu, repentè gallus idem viuus plumis coopertus exiliuit, alas percussit, & cecinit, & plumas excutiendo totum liquamen super eos, qui vescebantur, aspersit. Illicò sacrilegi blasphemi in piperis aspersione lepra pfusi fuerunt, quæ plaga lepræ in posteris eorũ hæreditaria remansit, vsque in finem. Quod sanè exemplum narrant etiam D. Ant. in d. Sum. par. 2. titu. 8. cap. 7. §. 3. & Boer d. decis. 301. sub nu. 5. Plot. trac. de blasph. sub nu. 10.

Plura exempla legi possunt apud Niceph. lib. 7. Eccles. histor. ca. 29. & lib. 18. cap. 33. vbi refert,
13 † quosdam Beatã Virginem Mariam blasphemantes, domo lapsa oppressos, & dominum domus, qui hęc pertulerat, cruribus priuatum; Paulus etiam Diaconus in vita Sãcti Anastasij narrat, Olympum Episcopum, dum Carthagini in Elianensium balneo Trinitatem sanctissimam blasphemasset, tribus fulminis ictibus extinctum fuisse.

Refert Iacob. Ramirez trac. de custod. linguę, cap. 3. circa med. &
14 Plot. loco citato, quendam † militem in diœcesi Remensi ob atroces blasphemias morbo comitiali, siue caduco correptũ, seipsum dilaniasse, corpore autem toto dilacerato, animam diabolo commendantem expirasse; quod etiã recitat Cassan. cons. 1. nu. 70. Et de alio, cui sacratissimam Virginem blasphemando, sunt viscera, erupto vẽtre, egressa, ablatis simul ei membris, quæ impudenter nominauerat. Florentiæ etiam, quidam à dęmone fuit ob hoc scelus ereptus, eius tantum vestibus repertis. Multis alijs similibus pęnis significauit Deus, quantum odio habeat blasphematores, & eorũ infernalem linguam. Et narrat Hor. Gambarupta de casib. reser. cap. 2. nume. 63. quod anno 1509. apud Carauazium ob atroces blasphemias perierint duodecim millia Lombardi milites, siue potius infernales satellites.

15 Ob id etiam non mirum † si Alphonsus X. Castiliæ Rex ob blasphemias è regno eiectus fuit, vt referunt Natta trac. de pulcro lib. 2. & Maiol. de irregul. lib. 5. ca. 32. Alia quàm plurima, tum nostrorum, tum etiam exterarum nationum exempla, & miracula, quæ nostris etiam temporibus acciderũt, vide apud Petrum Greg. Tolos. d. lib. 33. c. 12. Syntagmat. iur. vtr. Masch. de probat. tomo 1. conclu. 194. in princ. Martin. del Rio disquis. magic. tomo 2. lib. 3. p. 1 q. 7. sect. 1. Anton. Torquemad. in Viridario florum curiosorum

tract.3.fol.mihi 86. & Frat.Valer. Capuæ, in 1.& 2. parte prati flor.
16 Sed videamus, quid à iure † ciuili aduersus blasphematores fuerit constitutum, in Auth. vt non lux. contra nat. §.1.& 2. blasphemans, vel iurans per capillos, vel caput Dei, vel aliter, vltimo est afficiendus supplicio, quod ex communi sententia Doct. approbatur; maximè cum textus ille æquiparet blasphemiam vitio nefando, quod proculdubio morte puniri debet, vt per Montal. de sent. Pilati, num. 17. cum pluribus seqq. vbi per multa comprobat, & omnib. respondet contrarijs; & dixit Io. de Anania, in cap. vlt. de maled. ꝙ illa Iustiniani constitutio est tam pia, vt legi possit in Ecclesia.

Hinc probatur etiam grauitas
17 huius criminis; quia cum † vitiũ nefandum grauissimum sit crimen, per quod Deus omnipotens duas subuertit ciuitates Sodomã nempe, & Gomorrham, omnem circa regionem pluẽs igne, & sulphure, vt habetur Genes. c. 19. & in c. clerici, de excess. prælat. & per omnes Scribẽtes, in l. cum vir, de adult. & in c. flagitia, 32. q. 7. & in c. maritis, de adult. in cuius criminis detestationem plura cõgessit Lopez ad pract. Diaz, in c. 86. ver. curiæ, & addit, quòd diabolus ẽt postquã ad sic peccandum hominem induxerit, statim fugiat, nec possit cernere tam horrendum, & abominabile vitium: attamen blasphemia ei æquiparatur, & coniungitur, & æquali pęna punitur, vt patet ex d. Auth. Vt non lux. contra nat. Propter quæ duo peccata ineffabilia, quæ os polluunt, aures offendunt, & aerem inficiũt illud Authenticum ius non immerito à Iustiniano Imperatore fuit conditum; quod vtinam ad vnguem seruaretur.

Animaduertendum quidem
18 est, † dictam mortis pęnam omnino non habere locum, nisi in consueto, uel incorrigiliter blasphemante, secus in eo qui semel, vel bis tantum blasphemauit; is enim non mortis pęna; sed extraordinaria iudicis arbitrio puniri debet, prout declarant Cyn Bald. & Salicet. in l. 2. C. de reb. credit. Alex. consf. 133. nu. 15. vol. 6. Iasf. ad l. 3. §. iurari, nu. 13. de iureiur. Couarr. in c. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. par. 1. §. 7. nu. 8. & seqq. Clar. in §. blasphemia, nu. 3. D. Menoch. de arbitr. casu 375. num. 30. Azor. par. 1. Institu. moral. lib. 9. c. 28. q. 6. vbi de communi testatur. Secundò, non procedere in simplici blasphemia, sed in blasphemia annexa iuramento, ut probat Claud. Bertaz. in addit. consf. 553. Crim. lib. 2. eius patris: & deducit ex d. textu. Imo regulariter ac fe-
19 rè † semper minor pęna infligitur in omnibus blasphemijs: & ratio esse potest, ob multitudinem blasphemantium; multitudo namq; delinquentium dispensandi causam præbet, & sic minuendi poenam, ut not. in c. latorem, de cler. excom. ministr. adeo enim humana uitia uergunt in peius, ut si iuxta dictum textum oẽs blasphemi decapitarentur, multis in ciuitatibus

tibus

tib. tum Italiæ, tum Hispaniæ, ac Galliæ, in quas antiquus serpens abominabile hoc uitium introduxit, pauci superessent, qui blasphemare possent, ut inquit Bellon. cons.69.nu.6.& Clar.in § blasphemia, uers.sed quæro.

In iure autem Canonico plu-
20 res reperiuntur † pœnæ blasphemantibus indictæ; & olim in laicos excommunicationis, in clericos verò depositionis indicebat, per c.si quis per capillum, 22.q.1. & intelligitur de depositione verbali; nō actuali, & procedit in clerico blasphemare consueto, vt notant Host.in Sum.tit.de maledic. §.blasphemantes, num.4. Abb. in c.2.de maled.nu 8. Decian.tract. Crim.to.2.lib 6.c.6. nu.3. Suarez tom.de stat.Relig.trac.3.lib.3.c.7.
21 num.2.vbi dicit, † nullam incurri censuram ipso facto propter blasphemiæ peccatum, quia in iure nulla legitur, solum, ut diximus in d.c.si quis, quæ non imponitur ipso facto, & patet etiam ex capit. Apostolicæ, 24.q.3.& c. q peccat, 23.q.4. vbi hr̄, blasphematores exemplo Apostoli per excommunicationem Satanæ tradi debere.

Verum admiratur Claud. Bertaz.in addit.d.cons.553.quòd ita creuerit diuersis temporib. con-
22 suetudo iurandi per † capillum & caput Dei, vt sub dictis grauissimis pœnis necessaria fuerit, non tantum dicta Constitutio Pontificia, sed Imperialis, vt in d. Auth. Vt non lux.contra natur. inexplicatam verò relinquit dubitationem, siue admirationem. Ego verò, licet multa legerim de priscorum iuramento, adhuc quidem colligere non potui huius dubij certam resolutionem; sed mihi videtur posse dici: primò, quòd cum Christiani in primitiua Ecclesia inter Gentiles viuerēt, qui per Mercurium, & alios homines iurabant, quos certè pro Dijs colebant, & res fidei Christianæ adhuc non essent adeo claræ, fortè & ipsi, vt Gentiles, putabant, Deū habere caput, & capillos, per quæ sæpè iurātes, in eoque abusu diù perseuerantes, necesse fuit, illos Can.& Ciuili decreto coercere.

Secundò ad tollendam hære-
23 sim Anthropomorphitarum † asserentium, Deum habere caput, & alia membra, vt ex Isidoro habetur, in c.quidam, 24.q.3. Dicti namque hæretici Anthropomorphitæ, quasi formantes hominem asserebāt, pro eo, quòd ignorantia rustica Deum habere humana membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrabantur. Anthropos enim Græcè, Latinè interpretatur, homo, ignorans vocem domini, qui, ait Io.c.4. Spiritus est Deus, incorporeus enim est, nec membris distinguitur, vt in d.c.quidam, & declarat Albertin. de agnosc.assert.q.27.nu. 28.
24 Membra † autem quæ Deo attribuūtur, spiritualiter sunt intelligenda & metaphoricè, ad declarandas, humano modo, uarias virtutes, & attributa eius, ut prosequtur post D. Aug.in Enchir. de formul. spirit. intellig. Suarez tomo de Deo lib.1.c.3.

San-

25 Sancitum postea fuit† in cap.2. de maled à Greg.IX. priorem pœnam mitigando, vt laici publicè blasphemare præsumētes, primo, vt septem Dominicis diebus starent præ foribus Ecclesiæ, dum agerentur missarum solennia, & vltimo die sine pallio, & calceamentis, & ligata corrigia ad collum: secundò vt septem sextis ferijs prædictarum dominicarum ieiunarent in pane, & aqua, & non intrarēt ecclesiam: tertiò, vt quolibet prædictorum dierum, si poterant duos, vel vnum saltem pauperē reficerent, & si non posſent, in aliam pœnam commutaretur; quam pęnitentiam si facere nõluissent, interdiceretur eis ingressus Ecclesiæ; & in obitu carerent sepultura; & vlterius si fuissent dinites per temporalem potestatē, si opus esset, cogerentur Episcopo soluere quadraginta solidos monetę vsualis, vel triginta, vel saltem viginti. Hæc ibi, vbi vides rigorem iuris ostendere peccati grauitatem.

26 Notandum autem est, ꝙ pęnę† statutæ in præfato cap.2. de maledic. non procedunt primò, si quis calore iracundiæ, vel ex ebrietate blasphemat; præsertim, si iracundia ex iusta causa proueniat, et vsus rationis ferè absorptus fuerit; sed in eo, qui ex consuetudine quadam, et absque emendationis, et correctionis spe, vel cum ita grauis est blasphemia, ut magna iniuria Dei maiestatē afficiat: vel notoriè de iure, vel de facto propriè blasphemauerit, et cum contemptu; ut denotat illud uerbum, præsumpserint d.cap statuimus, quod de sui natura, dolum, et temeritatem importat, secundum doctrinam communiter receptam Card. in Clem.1.q.38. de priuileg. et facit tex. in c.1. de vita et honest. cler.

27 Secundò, non habere locum† in foro animæ, in quo prudēs confessarius eas moderari poterit, ca. mensuram, c. Deus, de pęnit. et remiss. Tertiò, in persona nobili, et honorata, quàm nõ deceat publicè pęnitere; quia potest secum dispensari, vt eleemosynis eam pęnitentiam redimat, Abb. in d.c.1. Lęl. Zecch. in Sum. Moral. par. 2. cap.25. nu.7. Albertin. de agnosc. assert. q.27. num.23. per capit.1. de voto. Clar. in §. Blasphemia, numero 3.

28 Quartò in clericis† blasphemātibus, qui etsi seuerius, et durius puniri debeant, quanto grauius, quàm laici delinquunt, ieiunijs non solum, orationibus, et mulcta: sed sacris interdicendo ad certū tempus, et in monasteriū eos detrudendo; attamen publicè pęnitere non debent, ne propter publicam eorum satisfactionem vilescat clericalis ordinis auctoritas. Simanch. de Cath. inst. titu 8. num.13. et seqq. ex c. de his, et ca. pęnitentibus, dist.50. Clar. loc. cit. latè Prax. Archiep. Neapol. ca.91.
29 vbi probat, † pęnam fustigationis, vel aliam ignominiosam clericis non esse imponendam, ne grex fidelium scādalum patiatur; Nam vt Constantinus Magnus prudentissi-

tissimè dixisse fertur; Non oportet Sacerdotum peccata vulgo innotescere, ne illis offensi ad delinquendum reddantur audaciores, vt ex Theodoreto lib. 1. eccl. histor. cap. 11. refert Simanc. loco citato. Imò vtraque pœna tàm in clericos, quàm in laicos, d. cap. 2. iam per desuetudinem antiquata videtur, vt tradunt Host. in Sum. loco cita. Innoc. Abb. Io. Andr. in d. c 2. Astens. Siluestr. in verb. blasphemia, Diaz in Praxi Crimin. Can. c. 110. vbi Ignat. Lopez in addit. Azor. par. 1. Insti. Moral. lib. 9. cap. 28. q. 6.

30 Aliæ quoque pęnæ † imponuntur tàm contra clericos, quàm laicos blasphemaantes, in Conc. Lateran. sess. 9. §. ad abolendam, cuius decretum refert ad verbum Io. Azor. d. q. 6. & subdit vna cum Armil. in verbo, Blasphemia non esse vsu receptum, sed abrogatum; quod quidem admittendum non arbitror; quia cum iure diuino, & naturæ illud nitatur, quod ius præscribit, ut atrocissimis delictis grauissimæ pęnæ re-
31 spōdeant, sicut † lex Dei, & naturæ abrogari nequit, cum ius morale cōtineat; ita nec illud Decretū abrogari debuit; Deinde, quia in calce eiusdem Decreti dicitur, ut etiam benè aduertit Paul. Comitul. in respons. Mor. lib. 4. q. 9. c. 9. illi nec derogari, nec offici unquam posse per ullam corruptelam, aut peruersitatem temporū; & si qua re derogatum esset, restitui & innouari semper debere, innouatamque, & restitutam fore.

32 Postremo, quia † Pius V. Pontif. Max. illud innouauit, vt patet ex Const. edita anno 1566 incip. Cū primum Apostolatus, quæ Constitutio ad uerbum refertur in Constit. Synod. Papiens. nouissimis, parte 4. sub cap. 33. in addit. ubi inter alia statuit, sic dicens.

Ad abolendum nefarium, & execrabile blasphemiæ scelus, qđ in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoq; legibus pręceptum est; nunc autem propter nimiam iudicum in puniendo segnitiem, uel potius desuetudinem supra modum inualuit, Leonis X. prędecessoris nostri in nouissimo Lateranensi Concilio statuta innouantes, decernimus, ut quicunque laicus Deum, & D. N. Iesum Christum, & gloriosam Virginem Mariam eius genitricem, expresse blasphemauerit, pro prima uice, pœnam uigintiquinq; ducatorum incurrat, pro secunda pęna duplicabitur, pro tertia centum ducatos soluet, & ignominia notatus, exilio multabitur. Qui plebeius fuerit, nec erit soluendo, pro prima uice manibus post tergum ligatis ante fores ecclesię per unum diem cōstituatur, pro secunda fustigabitur per urbem, pro tertia uice ei lingua perforabitur, & ad triremes mittetur.

33 Quicunque clericus † autem blasphemię crimē admiserit, pro prima uice, fructibus omnium, & quorumlibet beneficiorū unius anni; pro secunda, beneficijs ipsis priuetur, pro tertia, omnibus etiam

etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quòd si clericus nullum habuerit beneficium, pena pecuniaria, vel corporali pro prima vice punietur, pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittetur. Qui verò reliquos Sanctos blasphemauerit, pro qualitate blasphemiæ iudicis arbitrio puniatur. Hæc ibi. Decernit etiã, in blasphemos posse inquirere, & cognoscere iudices quoslibet competentes, darique locum præuentioni; & sic in omni blasphemiæ casu fuit prouisum à Sanctissimo illo Pontifice.

34 Qui autem nobiles, † vel plebei sint habendi arbitrio iudicis remittitur per Bull.Iul.Papæ III.incip. in multis deprauatis, & tradit D.Iacob. Menoc. conciuis meus, de arbitr.iud.cas.67.nu.1. & seqq. Pro maiori intelligentia dictæ Constit.vide infra nu.56. & seqq.

Iure quoque regio, prouinciali, vel municipali in varijs regnis,
35 prouincijs, † ac ciuitatibus diuersæ sunt contra blasphemantes penæ constitutæ, & meritò; nam si hoc vitium omnia tribunalia offendit, ab omnibus quoque puniri debet. Penæ autem sunt verberationes, inustiones, membrorum abscissiones, vt linguæ, labij superioris, ac inferioris; de quibus singulis copiosè Couarr. in rubr. de pact.par.1.§.7 nu.10. D.Menoch. de arbitr.casu 375.à num.35. Decian.tract.crim. tomo 2. lib.6.c.6. Pegna ad Director.Inquisit.com. 66. Clar.in §.blasphemia, vers.sed quæro quæ sit pena. Farin.in praxi d.q 20.nu.60. Thesaur.decis.241. num.4.

Et illud admiratione dignum,
36 cum perfidus ille † Mahometus Christianorum infensissimus hostis in sua nefaria secta, omne turpitudinis, ac peccati genus permiserit, cum ei videretur hoc tam enorme, legem promulgauit in suo Alchorano, vt quicunque Deum, aut Christum, aut Beatam Virginem blasphemasset, per medium secaretur, ita referunt Cassan.cons.1.num 69. Decian.d.c.6. nu.6. Plot.tract.de blasph. sub nu. 10. Et videtur, quòd propria blasphemantium pena sit linguæ abscisio, vel perforatio, aut interpositio inter duo lignicula, nempe ijs, qui ore blasphemant, & verbo,
37 in eo † enim membro quis puniri debet, quo delinquit, vt tradit glos.per illum tex. in l.si fugitiui, C.de seruis fugitiu.& glos.in Auth. Omnes peregrini. C. commu. de success. & in terminis blasphemiæ confirmat Afflict.in Constit. Blasphemantes nu. 1. & Boer.decis.301. nu 11.& nu.15. vbi refert
38 legem Valesij † Gallorum Regis, qua mandat vt blasphemans pro prima uice ponatur ad berlinam singulis diebus per mensem, & ieiunet eo mense in pane, & aqua; si secundò blasphemauerit, pariter ponatur ad berlinam, & labrũ superius ferro ignito scindatur, ita, ut dentes appareant; Quòd si tertiò etiam conuictus f erit blasphemasse, labrum inf rius totum

tum abſcindatur; ſed ſi quartò tunc lingua in totum amputetur; Aliquando obſeruatum refert Boer. loco cit. num. 16. vt perforata lingua cremarentur, vel capite plecterentur, & ſcribit de vno blaſphematore, qui viuus fuit excoriatus, & de alio, qui viuus fuit combuſtus.

39 Conſtitutionibus verò† Catholicorum Regum Hiſpan. blaſphemus pro prima blaſphemia punitur carcere vnius menſis, pro ſecunda exilio ſex menſium à loco habitationis, & mille quadratum pęna, in tres diſtribuendum partes, quorum vna accuſatori, alia iudici, tertia pauperibus competit. Pro tertia verò blaſphemia lingua clauo perforatur, vt tradit Petr. Matth. in Schol. ad ſeptimũ Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 2. quæ ſanè Conſtit. interpretandæ ſunt pro prima blaſphemia, id eſt pro prima vice punitionis iuxta tradenda nu. 56. & ſeq.

40 Refert Paris de Puteo† in trac. Syndicatus. in verbo, condemnatio, cap. an poteſtas, ante fin. quòd cum eſſet Commiſſarius Regni Neapolitani, & tranſiret per ſyluas, in quibus erant paſtores animalia cuſtodientes, & audiſſet quendam paſtorem alta voce Deum blaſphemantem, illum capi feciſſe, & examinatis teſtibus, qui ſecum aderãt, illico linguam incidi ei fecit, & in arbore quadã illius nemoris affigi iuſſit, vt iuxta illud Sapient. 19. per quæ quis peccat, per ea quoque torqueatur, vt no. in d. Auth. Omnes peregrini, C. comm. de ſucceſ. Boer. d. deciſ. 301. num. 11. ante fin. Aliquæ quoque Reſpublicæ, vt Venetorum, vt refert D. Guliel. Cantarel. var. qq. cap. 38. ſub num. 194. blaſphematores, in propatulo ſiſtere faciunt, & linguæ inciſionis pęna feriunt, deinde ad triremes deportant.

41 In huiuſmodi verò pęnis† ſolet attendi cõſuetudo, nec non locorum ſtatuta tradit Boer. loco cit. num. 17. & in vſu eſſe ſolet pœna triremium, vel temporalis, ſi ſint leues, vel perpetua, ſi ſint atroces, vt refert Clar. in §. blaſphemia, in verſ. ſed quæro quæ ſit pœna. Decian. tract. Crim. lib. 6. tomo 2. c. 6. num. 10. & iſta uidetur pœna ſatis grauis, & vtilis Reipublicæ, & minor morte; ideò frequentius eſt in vſu; hãc quoque, vltra alias iam impoſitas, in Regno Neapolitano, per quadriennium addidit Philip. II. Rex per Pragm. incip. *Perche molti ribaldi*, vt refert Ioan. Baptiſta Baiard. in addit. ad Praxim Clari, §. blaſphemia, numero octauo.

42 Solent etiam blaſphemi† fuſtigari, ſi non ſint conſueti, & ſecũdum qualitatem perſonæ, vt per Iaſ. in l. ait prætor, §. iurari nu. 14. de iureiuran. & præſertim ſi ſint pueri, vel adoleſcentes, & pro prima vice. Item ſolent etiam ad catenam publicè poni, quę vulgo vocatur *Berlina*, omniũ ludibrio expoſiti, vt cuicunque liceat, faciem eius fędare quocunque turpitudinis genere, intra caput redimiti, vt per Iaſ. d. nume. 14. & Boer.

Boer.num.15. Ioan.Oenot.supra Inst.lib.4.tit.de act. §.item si quis postulet.num.117.qua pena solēt puniri plerumque fęminæ.

43 Et quando† puniūtur blasphemi funis ictibus, vt in illo, qui dixerat Christum proditorem, de quo Clar.in §.blasphemia, sub nume. 3. carcere plerunque puniri blasphemos tradidit gloss. in c.2. verb.altrix, de offic.ord.lib.6.

44 Tolosæ obseruatur,† prout refert Boer. d.decis.301. quòd blasphematores in flumine aliquibus vicibus submergantur, ac quasi suffocentur; ita tamen, vt nō moriantur. Sic antiquitus Papiæ in patria mea obseruatum refert dif fusè D.Dominic. Ansoss. vir doctrina insignis, & non mediocri laude dignus, in suo tract.de cultu & vener. sanctar. reliq. in præfat.num.57. vbi inquit in ponte Ticini erat erecta pertica, in cuius cacumine ligabatur vas vimineum, in quo includebatur blasphemator submergendus, sed nō perimendus, vt dictum est.

Vtinam ad hoc tam graue scelus euellendum, esset modo in vsu lex illa B.Ludouici Francorū
45 Regis,† qui zelo diuini honoris per publicum edictum præceperat, vt blasphemantes nomē Domini, vel B.Virginis Mariæ cuiuscunque conditionis, aut nobilitatis essent, punirētur sic, imprimēdo in eorum fronte cautherium ignitum. Cum autem esset in iudicio delatus quidam nobilis, pro quo multi orabant; respondit B. Ludouicus, ne precemini pro tali homine; nam nobilis quidem non est, qui sic omnipotenti Deo iniuriā irrogat (iuxta illud 1.Reg. cap.2. Qui contemnunt me, dicit Dominus, erunt ignobiles) & subiunxit, pro singulari gratia mihi ascriberem, vt tale signū in mea fronte imprimeretur; dummodo tam impium crimen à meo Regno extirparetur. ita referunt B. Antonin.3.par.hist.titu.19.cap.9. §.4. & Philip. Diez in Sum. prædic.verbo, Blasphemia, Caiet. verò 2.2.q.67.ar.3.quem refert Gregor.Sair.in Claui, lib.12.capit. 11.
46 num.10.dicit, præfatum † B. Ludouicum præcepisse, linguam cuiusdam nobilis candenti ferro aduri, & cautherizari, eo quia in ipsis, & multorum aliorum conspectu blasphemare ausus fuerat, quem etiam pro infami haberi iussit, & quidem optima ratione, nam si pro infami, & inhonorato habetur is, qui probis viris detrahit, qua certa infamia, ignominia, at pęna dignus erit, iniuriosè loquens contra Deum, qui ab omnibus creaturis summè coli, & reuereri meretur.

47 Pecuniaria quoque pœna †sæpe mulctatur blasphemans, vt Neapoli refert Boer. decis. 301. numero 15. & etiam iure Canonico, vt in sæpè adducto c. fin.de maled.ubi Abb. nu. 9. post Host. in Sum. tit. de maledic. nume. 7. Quæ sanè pœna plus quandoque timetur, præsertim ab auaris, ut tradit Host.loco cit.num.6.& ex-
48 perientia docet. Quare Papiæ† ex statuto 14. crim. blasphemantes

tes

tes Deum, B. Mariam Virginem, vel Sanctos coguntur pro qualibet vice, sine aliqua condemnatione, uel pcessu fiedo, soluere libras 20. Papiens. & maius arbitrio ius dicentis, cuius pœnæ medietas sit accusantis; & alia Communitatis; Qui si pœnam soluere non poterit, uel non soluerit, ꝙ ponatur ad catenam publicè in Curia Communitatis Papiæ, & in prædictis non habeat locum pax, nec remissio, nec confessionis beneficium, & credatur accusatori cum sacramento, & uni testi fide digno, & teneantur secreti. Hæc ibi.

Quod quidem statutum declarandum est, iuxta tradita per eximium, atque excellentissimũ Iurisconsf. & publicum legum professorem in hoc Ticinensi Gymnasio, D. Flauium Tortum Papiens. in aureis suis annotat. ad Statuta Papiæ, & per Ioan. Baptistam Plot. eodem tract. numero 18.

49 In antiquis quoque† vrbis Nouariæ Statutis, dum esset Respublica, sicuti vrbis Papiæ, ad formam tituli pacis Constantiæ, (vt refert Plot. dicto tract. num. 25.) Extat Statutum tenoris infrascripti; Ne salutis æternæ immemores, eorum animam paruipendentes, quæ cunctis rebus huius sęculi est pretiosior, & omnibus debet præferri, frequẽtent blasphemare nomen Sanctiss. Dei, Virg. Matris Mariæ, & Sanctorũ Gaudentij, & Agabij Episcoporum Nouariæ sancitum est, quòd blasphemantes Deum, vel Virginẽ, aut Sanctum Gaudentium, vel Sanctum Agabium, puniãtur pro prima vice in lib. centum Papien. & secunda vice puniantur in eisdem lib. centum; & ponantur ad catenam infamem tribus diebus; & pro tertia vice eis secetur lingua, vt in eo puniantur, in quo deliquerunt.

Pro cuius statuti interpretatione, vide Plot. loco cit. vbi dicit, ꝙ
50 si quis alium Sanctum † non nominatũ in dicto Statuto blasphemauerit, qui sit maior Sãcto Gaudentio, & Sancto Agabio, ibi nominatis, v. g. Sanctum Ioannem Baptistã, de quo dixit Dominus: Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista; vel blasphemauerit Sanctum Petrum, vel Sanctum Paulum, aut Sanctũ Andream Apostolos, tanto magis habere locũ pęnam eiusdem Statuti, per glos. in l. omnes dies, ver. Apostolicę, in fine, & ibi Doc. C. de ferijs, facit Auth. Multo magis C. de sacros. eccles.

51 Quinimò si blasphemauerit † alium Sanctum æqualem Diuis Gaudentio, & Agabio Episcopis Nouariæ, puta, Sanctum Syrum Episcopum Papiens. aut Sanctum Eusebium Episcopum Vercellarum, idem concludit nempè, debere puniri eadem Statuti pęna, ex quo militat eadem ratio, & eadem ęqualitas, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patr. glos. & Iason, in l. à Titio, ff. de verbor. oblig. & ita si statuentes fuissent verisimiliter interrogati, respondissent, ergo

K 2 habe-

ius dicentes teneantur,& obligati sint, Senatum consulere, ubi atrox blasphemia, uel conuitium sit; licet enim uerbum permissũ est,sicut et uerbum potest,regulariter non importet necessitatem, sed monitionem, quæ non astringit,text. et Doct. in l. sępe audiui Cæsarem,ff.de offic.præsid. Attamen,quando delicta sunt atrocia, iudex tenetur Principem, ac Senatum consulere,ut duriores imponant pęnas ut in puncto tenet Plot.tract.de blasph. num.20.

Quinimò nõ solum Princeps;
58 verum etiam † iudex inferior potest ob delicti enormitatem, aut atrocitatem leges, statuta,ac constitutiones ordinarias transgredi in puniendo,Innocen.in cap.1.& ibi alij Doct. de const. & de communi testaturHipp. Marsyl.in l.1. in princ.nume.59.ff.ad leg. Corn. de sicar. Quare contra formam statuti Perusij statim quidam fuit suspensus,quia interfecerat quẽdam, iuxta personam Sũmi Pontificis, dum ingrederetur Perusium, ut refert Paris de Puteo in tract.de syndicatu; Quod procedit in Dominio Mediolanensi non solum in puniendo, verùm etiam in procedendo; quia scilicet deuenitur ad torturam, etiãsi indicia non sint in totum sufficientia, neque probata per testes omni exceptione maiores,&c. vt de iure videtur regulariter requiri: plerumque etiam non edita copia processus informatiui, ita inquit Iul.Clar.in Praxi, §.1.uers. sunt etiam, quem sequitur, & confirmat Plot.loc.cit.

Tertiò aduertendum est,quòd
59 ex forma dictæ constitutionis † relinquitur arbitrio iudicis, quæ nã dicatur atrox blasphemia,& conuitium; ut patet ex illis uerbis, ꝙ si iudicibus, &c. & idem est de iure communi, relinquitur enim iudicis arbitrio,quæ delicta dicãtur leuia,& quæ grauia, siue atrocia, & quæ atrocissima, Clar. & Plot.loco cit.post Andr. Alciat.in c.cum non ab homine,post num. 28.de iudic.D. Menoch.de arbitr. cas.375.à num.9.

Quartò aduertendũ est dictã Constitutionem non cõsiderare
60 atrocitatẽ † blasphemiæ,respectu personæ, vel loci; cum Deum, ac Virginem, & Sanctos blasphemantes, etiam in Ecclesia, dicat puniri tantum in decem aureis; sed considerare atrocitatem blasphemiæ,& conuitij solum respectu verborum,& infamiæ,l.1.§.iniuriam ff.de iniur.& l.fin.C.de reuoc. don. vbi reuocatur donatio ob atroces donatarij iniurias, nẽpè,respectu iniuriæ verbalis,ut declarat cõciuis meus D. Io. Franc. Ripa,in d.l.fin. nu.21.

Non est quidem negandum, etiam in terminis dictæ Constitu-
61 tionis, quin blasphemia † prolata in Ecclesia,dum Diuina celebrãtur,maximè multis audientibus, vel in foro,& palatio prætorio coram Prætore, vel prope eum, uel in theatro coram multis, dum fiunt spectacula; vel in platea coram populi multitudine, dicatur atrox blasphemia, & debeat iste acri-

acriter puniri, vltra pęnas ordinarias, & iudex debeat Senatum cōsulere, argum. l. si quis in hoc genus, & Auth. Sed nouo iure, C. de episcop. & cler. & expreßè tenet Plot. d. num. 28. Quæ autem atroces dicantur blasphemię, ut consulendus sit Senatus, vide quæst. 7. à num. 14.

62 Quintò aduertendum, quòd † consultus Excellentissimus Mediolani Senatus à Prætore eiusdē ciuitatis, in quam pęnam cōdemnari deberent aliqui in contumaciam delati ob infrascriptas blasphemias in locis publicis prolatas videlicet vnus, qui dixerat, *al dispetto di Dio*, & alius, *al dispetto della nostra Donna*, & alius, *putana di Dio*.

Respondit, vltra poenam ordinariam dictæ constitutionis, condemnari debere in duob. ictibus eculei pro quolibet, in publico dandis; si uenerint in fortijs; excepto tertio, quem dixit condemnari debere, præter dictam ordinariam poenam, in tribus ictibus. sic habetur in ord. nou. Senatus anni 1551. die 7. Ianuarij in prima addit. Const. Mediol. fol. mihi 19. vbi notatur quoque ordo eiusdē Excellētissimi Senatus circa exequutionem cōdemnationum factarum, nempe, ut blasphematores non dimittātur e carceribus, nisi soluta prius pęna officio Sanitatis; & ubi extra carceres fuerint, procurent omnino, ut dictæ condemnationis mittantur ad dictum officium intra tempus ibi præfixum; sub pęna actuarijs tribunalium soluendi de suo. Et anno 1566. dictus Excellentissimus Senatus ad vltimum condemnauit supplicium satellitem quendam eo, quia atrociter blasphemando fuit reprehensus à quodam pio viro, cui ipse pro retributione vulnus intulit, & ita pro atroci blasphemia, et vulnere illato fuit suspensus. Quæ expeditio reperitur in lib. R. malefic. Papiæ, ubi casus euenit dicto anno 1566. fol. 71.

63 Sextò, quòd pęna † pecuniaria eadem de causa exacta debet applicari locis pijs; prout consueuit Io. Franciscus Maria Sforcia Mediolani Dux, qui pauperum sustentationi, et Ecclesiarum erectioni huiusmodi pęnas applicabat, ut tradit Paris de Puteo, trac. de Syndicatu, titu. dę Regum, et Principum excessibus, num. 12. et Iul. III. in sua Consti. incip. In multis deprauatis, statuit, ut omnes dictæ poenæ pecuniariæ exigendæ sustētationi orphanorum utriusque sexus applicarentur.

Septimò aduertendum, quod 64 dimidietas † dictę poenę pecuniarię non debetur accusanti blasphematorem, ubi is teneatur ex officio denunciare, et manifestare, ut puta Fiscalis, Barisellus, Cōsul, Ancianus, et Parochianus; qui tales ex officio ad id tenentur; et quod gratis facere quis debet, si ob pecuniam facit, turpiter facit; propterea nihil lucrari debet; Bald. in cons. 394. uol. 1. et in l. uaria, C. de delatorib. lib. 10. Corset. Sing. in uerbo, statuto cauetur; et l.

&l.si quis in graui, §.vtrum, ff.ad Syllan. vbi per illum text. Doct. dicunt,stante statuto, quòd occidens bannitum lucretur cētum; si quis occidat bannitum,vel casu fortuito, vel ad propriam defensionem,vel ut sicarius, vel ut officialis; quia si tenebatur facere ex officio, non debet habere illa centum, quod multis comprobat Io. Bapt. Plot. tracta. de blasphemia, num. 20.

Octauò, quod denunciatori blasphematori credendum non est, etiam ratione officij; nam cū infidelis sit Deo, non potest esse fidelis hominibus, ca.non potest, & c.q sine peccato, 2.q.7.& in ca. in grauibus, 3.q.7.& ita respondit Anchar.consf.416.quem referendo sequuntur Rol.à Val. consf.52. incip. Quia omni iure,num.44.& Maschar.de probat. Conclu.207. num.fin.

Notandum quoque est, circa pęnas blasphemantibus impositas, primo stante † statuto, quòd maleficia in Palatio perpetrata duplici puniantur pęna, blasphemantem in palatio duplici pęna puniri debere, prout optimè contra Bartol.probat eruditissimus, & mei amantissimus D. Polydor. Ripa,in suo eleganti,& vtilissimo tract.de Nocturno tempore, cap. 44.num.14.

65 (margin number, beside "tas, primo stante † statuto")

Secundò notandum est, quòd blasphemus † à testimonio in iudicio ferendo repellitur, cap. fin. de testib.& ex Constitu.Iul. Papæ III.incip.In multis deprauatis, & tradit conciuis meus doctissimus D.Franc.de Curte, tract.de testibus,concl.50.vbi loquitur de abnegatore Dei, & Beatæ Virginis; & ratio est:quia est infamis, d.c.si. si enim offendens maiestatē Principis mortalis efficitur infamis, l. quisquis, C.ad leg.Iuliam maiest. quanto magis offendens maiestatem diuinam, Alex.consf.233.Ponderatis,nu.2.vol.6.cap.vergentis, de hæret.cap.si apud,23.q.5.Alex. de Neuo,consf.2.incip. In Christi nomine in causa matrimoniali, nu.10. propterea cum blasphemator non sit testis omni exceptione maior, Ripa in l. admonendi, nu.180.vers.item in blasphematore,ff.de iureiur. Felin. in cap.2.in fi. de except. non † poterit in litē iurare, nec in supplementum probationis de iure communi, prout concludit Plot. §. 50. de in litem iurando, num. 803. & sic in causa monitorialium fuit iudicatum à D.Vicario Episcopali Papiæ. Nec poterit iurare, nec accusare vigore statuti,volentis credi iuramento damnatum passi,vel creditoris, aut alterius, prout ex Ancharan. consil.407. incip. Plura ex prædictis;& Felin.in d.c.2.in fine,de except.tradit Plot.loco cit.

Nec minus potest esse testis in causis arduis, ut in causa matrimoniali,& huiusmodi,vbi de hoc crimine saltem semel condemnatus fuerit,Couar.in cap.quamuis, par.1.§.7 nume.12.de pact. Alex. consf.152.uol.5.cum alijs adductis per Thom.Gram. in const.Regni Blasphemantes,nu.2. Bar.Bertaz. consf.crimin.284.nume.10. lib.2.

Ioan. Azor. 1. par. Inſtit. Moral. lib. 9. cap. 28. quæſtio. 19. vide Roland. à Valle, conſil. 63. nume. 25. vol. 2. quo loci inquit, blaſphematori quotidiano non eſſe credendum.

68 Tertio notandum, ſtante† ſtatuto, quòd pro blaſphemia, vel pro damnis datis, pater pro filio, dominus pro ſeruo, vel alius pro alio teneatur, tale ſtatutum non habere locum, vbi patri, domino, vel alij, non poſſet aliqua imputari culpa, Crauet. conſil. 3. iudex nume. 16. Marian. Socin. conſilio 121. numero 1. volum. j. & hoc procedit, etiamſi crimen eſſet læſæ maieſtatis, vt vnus teneatur pro alio, Decius conſil. 64. Præſupponitur. Secundò reſtringitur, vbi filius, vel famulus eſſet pupillus, Hippolyt. Marſ. ſing. 362. Statutum, & Sing. 481. Communis cap. 2. vbi Ancharan. de delict. puer. Tertiò reſtringitur, quando eſſet inimicitia inter delinquentem, & illum, qui ex forma ſtatuti tenetur pro delinquente, *Decius* dicto conſilio 64.

69 Quartò blaſphemus † præſertim conſuetus, quacunque Eccleſiæ immunitate priuatur, vnde in ea capi poteſt, ſecundum Nicol. Boer. deciſ. 110. per tot. Tiberium Decian. dicto cap. 3. numero 12. Baiard. in addit. ad Clar. queſt. 30. numero 15. vbi alios cumulat Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 20. num. 11. Gutierrez practic. quæſtion. lib. 3. capit. 4. quæſt. 4. num. 19. & aduertit Proſp. Farin. in Praxi, lib. 1. tit. 4. quæſt. 28. nu. 67. quod probant per capit. fin. de immun. eccleſ.

Quorum tamen doctrina hodie in hoc non eſt attendenda,
70 ſtante diſpoſitione Bullæ † receptæ Gregor. XIIII. incip. Cùm aliàs, cuius quidem tenorem ad verbum referunt Theſaur. for. Eccleſ. par. 1. cap. 13. numero 15. & ſeqq. & Sum. Bullarij, in verb. Reuerentia diuinorum, circa fin. ibi enim decernitur Eccleſiæ immunitate non gaudere, & excipi tantum publicos latrones, uiarũ graſſatores, publica itinera obſidentes, ac viatores ex inſidijs aggredientes, uel agrorum depopulatores, homicidia, & membrorum mutilationes in ipſis Eccleſijs, earumve cemiterijs committere non verentes, aut proditoriè proximum ſuum occidentes, ac hæreſis, aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiusmet Principis reos; & datur forma huiuſmodi delinquentes extrahendi ab Eccleſia, quæ forma ſeruanda eſt, etiamſi
71 † notorium ſit, confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptuatum in ea; adhuc enim Epiſcopus debet prius cognoſcere, an hoc ſit verum, & poſtea conſignare reũ Curiæ ſæculari; aliàs extrahentes incurrunt cenſuras, & reus eſt Eccleſiæ reſtituendus, vt tradit Praxis Archiep. Neapol. cap. 22. num. 5. & citat Remig. de immun. eccl. q. fin. Suarez in Praxi, par. 1. tomo 1. cap. 3. §. 3. num. 6. Prohibetur etiam omnino, vt poſſit fieri extenſio ad alios æquipollentes caſus, etiam in iure expreſſos, ex paritate, identitate, aut maiorita-

72 ioritate rationis, adiecta † Clausula, Sublata, &c. quæ omnem prorsus extraneam interpretationem, & extensionem excludit, vt consultus optimè respondit Farinac. conf. 76. num. 14. vnde, præter exceptos in dicta Bulla, ceteri omnes delinquentes sunt tuti, & proculdubio gaudent Ecclesiæ immunitate.

73 Iccirco Alexan. † Ambrosin. tract. de immun. & libertat. Eccl. cap. 8. num. 10. in fin. dictam Bullam declarando, non benè putat, quòd si blasphemia esset de illa specie, quæ hæreticalis dicitur, absque dubio (vt ipse inquit) talis blasphemus non esset tutus in ecclesia, sicuti tutus non est hæreticus; Tum quia hæreticalis blas-
74 phemia † longè differt ab hæresi, blasphemia enim in dicendo, hæresis in credendo pertinaciter aliquod fidei contrarium consistit, ut optimè tradunt Nauar. in Manual. cap. 12. numero 82. & alij, & patebit ex inferius dicendis in quæstio. 6. Tum quia etsi grauissimum sit blasphemiæ crimen, præsertim si hæreticalis sit blasphemia; non tamen blasphemi puniuntur pœnis, quibus hæretici: Tum quia, ut diximus, ex dispositione dictæ Bullæ, nulla penitus in materia ista fieri potest extensio, ut ipsemet Ambrosin. in dicto tract. pluribus in locis testatur, & præsertim cap. 5. numero 6. vbi rectè concludit,
75 dicta ratione, † sacrilegum hac gaudere immunitate, & tantum expressos per dictam Constitutionem esse ab Ecclesia extrahendos, & non ceteros, contra Decian. qui certè excusatione dignus est, cum non uiderit hanc Gregorianam Constitutionem.

76 Quintò, blasphemans priuat † non tantum defensionibus regulariter, secundum Farin. dicto lib. 1. tit. 5. quæst. 39. num. 102. et declarat Decian. loco cit. sed etiam, si moriatur, Ecclesiastica sepultura, vbi publicè Deum, vel aliquẽ Sanctum blasphemans, nolit iustam peragere sibi iniunctam pœnitentiam; prout scripsit Abb. in cap. 2. de maled. versic. item nota casum, num. 3. post glos. in capit. pro obeunti, 13. quæst. 2. Syluestr. verbo, sepultura, num. 9. ubi concludunt blasphemis impœnitentibus negandam esse sepulturam,
77 nisi † saltem signa contritionis in mortis articulo ostenderint; ad quod probãdum unus sufficit testis, secundum Archid. in c. qui recedunt, 26. quæst. 6. Rod riq. in qq. Regul. tomo 3. q. 61. ar. 1.

Aduertunt etiam Zabarell. in cap. 2. num. 1. quem sequuntur Mar. Socin. nume. 4. & Graff. in praxi, lib. 1. cap. 10. num. 23. quòd cum blasphemus potuerit in vita pœnitere, & non pœnituit, etsi in morte pœniteat, & consequenter non sit ei deneganda absolutio, nec sacra Eucharistia; attamen Ecclesiastica sepultura non sit ei concedenda, quorum tamen opinio, quo ad sepulturam, vti rigore plena, non mihi uidetur amplectenda. Non esset quidem in sacro sepeliendus qui blasphemando

do moreretur, quia in statu mortalis peccati decederet, nisi esset phreneticus. Io. Bapt. Posseu. de offic.cur.c.14.num.7.

78 Possunt autem pęnæ†supra scriptæ minui, & augeri à iudice ex causa, circumspectis diligenter circumstantijs omnibus tum personæ, tum facti; possuntq; extendi ad mortem vsque, vbi ex natura blasphemiæ grauior pęna esset adhibenda, vt scripserunt D. Menoch. de arbitr. casu 375. num. 30. Decian. loco cit. c. 3. quod procedit præsertim in blasphemijs tam impiè, & sceleratè in Deum prolatis, vt parietibus etiam ipsis horrorem incuterent, iuxta ea, quæ superius pro interpretatione Cōstit. Mediol. tit. de pęnis, diximus, & declarat perquam eruditus Prosper. Farin. d. quæst. 20. nu. 67. Ioan. Ocnot. supra Inst. libro 4. de act. §. item si quis, nume. 117. vbi concludit blasphematores puniri debere arbitrio iudicis.

79 Blasphemiæ autem pęna†pecuniaria, cui sit applicanda, quidam dicunt, quòd iudici sęculari; alij distinguunt, quòd si exigatur à laico, applicetur iudici sæculari; si à clerico, tunc iudici ecclesiastico applicari debeat. Host. in Sum. tit. de maled. nume. 7. Abb. in d. c. 2. num. 7. quamuis melius sit, vbi pijs locis applicetur, iuxta Const. Iulij III. vt sup. diximus. Et ex hoc sentiunt Doctores, quòd blasphemiæ crimē sit mixti fori, & quòd etiam clericus possit puniri pęna pecuniaria ex delicto, concludit cum alijs Abb. in d. c. 2. in vers. vlt. quæro, de maled.

80 Constat ergo ex supra dictis, & multis, quæ adduci poterant, †blasphemiæ horrendum, abominabileque peccatum iuri Naturæ, Diuino, Canonico, ac Ciuili omninò repugnare, atque ideò omni iure damnari, ac punibile esse, ut scribunt præ ceteris, Cassan. cons. 11. nu. 68. & Boer. decis. 301.

Qualiter autem coerceantur facti blasphematores, inhonorantes Sanctorum imagines, earumque violatores, vel irrisores, uide Masch. trac. de Iudæis, par. 3. c. 13. nu. 18. Brun. de heret. lib. 5. ca. 20. nu. 8. Simanc. de Cath. inst. tit. 33. nu. 19. cum seqq. D. Menoch. de arbitr. cas. 376. Clar. §. fin. q. 68. nu. 19. ubi dicit, huiusmodi esse amputādam manum, mox, & caput, iuxta Const. nouam Mediol. ti. de pęnis. §. seuerè puniendi, quam supra retulimus num. 55.

QVÆSTIO VI.

In blasphemiæ crimine qui nam sint iudices.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemiæ crimen cum sit publicum, quilibet in eo accusare potest.*

2 *Iudex in hoc crimine potest inquirere, & punire nulla præcedente infamia.*

Blasphemi communiter sunt homines abiectę vitæ, & prauorum morum.

3 *Blasphemiæ crimen cur à quouis iudice puniri debeat.*

4 *Blasphemus ab vno iudice punitus an possit ab alio puniri, & quando.*

5 *Iudæum blasphemantem quisnam iudex puniat, & nu. seq. ac nu. 15.*

6 *Clericus blasphemator quare à iudice laico puniri non possit.*

7 *Iudex sæcularis ab ecclesiastico requisitus contra blasphemum procedente, brachium præstare tenetur.*

8 *Inquisitores contra blasphemos incorrigibiles, & hæreticales, vti de hæresi suspectos, procedunt.*

9 *Iulius Papa III. fuit Papiæ Episcopus, vocatus Io. Maria de Monte.*

10 *Inquisitores cognoscunt de blasphemijs habentibus cum hæresi vicinitatem, & sub conditione hæreticaliter prolatis, & nu. seqq.*

Non patitur ludum fama, fides, oculus.

12 *Inquisitores cur non debeant faciles esse ad credendum, aliquem per iocum, vel recitatiue verba hæreticalia protulisse, & num. seq.*

14 *Imagines verberantes, aut deturpantes à quo iudice sint puniendi.*

15 *Iudæos blasphemantes quando Inquisitor puniat.*

Iudæi in quibus casibus ab Inquisitoribus puniantur, remis. sub nu. 15.

16 *Indices ordinarij contra quos blasphemos regulariter procedant.*

17 *Blasphemus delatus quando, & quomodo abiurare cogatur.*

18 *Abiurare quid, & qui ad id teneatur.*

Abiurato de leui vt differat ab abiuratione de vehementi.

19 *Abiurare debent masculi post 14. & feminæ post 12. annum.*

20 *Inquisitores quas pęnas blasphemis imponere soleant, & nu. seq.*

22 *Punitio delinquentis in quem dirigatur finem.*

23 *Iudex an possit punire blasphematorem cord is.*

Hæreticus occultus in hoc sęculo puniri non potest.

24 *Ecclesia non iudicat de occultis.*

25 *Blasphemator cordis, & hæreticus quoad Deum talis est.*

Hæresis crimen perficitur, ac punitur sola mentis cogitatione.

26 *Blasphemus, sicut & hæreticus ex eius sola confessione condemnari potest, & num. seq.*

28 *Blasphemus absolutus à Confessario an possit*

possit puniri à iudice in foro exterio ri, & nu. seqq.

29 *Sacerdotis absolutio spiritualem, non temporalem remittit pęnam.*

30 *Absolutus in conscientiæ foro de eodem puniri potest delicto in foro fori.*

31 *Text. in c. vlt. de maledic. interpretatur.*

32 *Papa an remittat solus pęnam blasphemanti in vtroque foro, declaratur num. 34.*

33 *Pœna blasphemo debita, an à Rege, vel ab Imperatore, condonari possit.*

35 *Blasphemus quibus in casibus mitius puniri debeat.*

36 *Causæ, ex quibus iusta ira procedere videtur.*

37 *Iudex quo pacto blasphemiarum grauitatem, & pęnæ qualitatem metiri poterit.*

38 *Iudex quid animaduertere, quoad accusatores, debeat.*

39 *Calumniatores quomodo puniendi.*

40 *Accusans aliquem calumniosè, ut puniatur, ex nou. Const. Dom. Mediol.*

1 B blasphemiæ atrocitatem, & grauitatem in se † publici iudicij crimen hoc dicitur, cum publica quoq; sit iniuria, prout hæresis, vt per Bald. in l. 1. §. huius studij, nume. 6. circa fin. Et propterea in eo non solum quilibet ad accusandum admittitur; sed tenetur, aliàs puniendus, qui non accusat, cap. si quis per capillum, 22. q. 1. Bartol. in l. quod senatus, ff. de iniur. Alexan. consl. 233. num. 5. vol. 6. Montal. de sent. Pilati, ar. 1. nu. 3. Decian. trac. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 3. nu. 21. Et accusare possunt frater, filius, pater, seruus, Host. in sum. tit. de maled. nu. 2. quem sequitur Decian. d. lib. 6. cap. 4. nu. 6.

2 Iudex quoque potest dicta ratione criminaliter † inquirere, & punire, nulla præcedente infamia arg. eorum, quæ communiter tradunt Scribentes, in cap. qualiter, & quando, el 2. de accus. & in puncto tenet Eman. Rodriq. in qq. regul. tomo 2. q. 5. artic. 6. vbi aliam subdit rationem, nempe, quòd huiusmodi perpetrantes peccatum regulariter sunt homines abiectæ vitæ, & prauorum morum, suam paruifacientes famam.

Præterea sciendum, cum vtroque iure sit hoc crimen prohibitum, vt in præcedenti quæst. de-
3 monstratum fuit, propterea † mixtum, seu mixti fori crimen dicatur, consequenter de eo vterque tùm ecclesiasticus, tùm sęcularis cognoscere potest, adeo quod vnius pœna non impedit alterius pęnam, daturque locus præuentioni, vt per omnes in cap. cum sit generale, de foro compet. Abb. in c. fin. de maled. nu. 4. & num. 9. Ancharan. consil. 197. Illustris. Card. Tusch. tom. 1. Pract. Concl. lit. B, concl. 96. nu. 4. Io. Azor. par. 1. Inst. Moral. lib. 9. cap. 28. q. 5. D. Marius Anton. lib. 3. var. resol. 12. num. 1. tom. 1. Pius Papa V. Const. incip. Cum primum. Speciale autem esse in hoc crimine, non in alijs criminibus mixti fori, vt ab vtroque iudice possit blasphemus puniri, tra-

habetur pro ſtatuto, l. tale pactũ, §.fin.vbi gloſ.& Iaſon in fine;ff.de pactis, vbi verò blaſphemauerit inferiorem ipſis nominatis in Statuto, debet puniri pęnis ſtatutis à iure communi, ne remaneat impunitus; quia caſus omiſſus à ſtatuto, remanet in diſpoſitione iuris communis, l.commodiſſimæ, ff.de liber.& poſthum. Plot. loco cit.vbi ſubdit, quòd etiam in hoc caſu debet puniri blaſphemans, nempè, ſanctum inferiorem nominatis in ſtatuto eadem ſtatuti pęna; quia ſtatutum nominat ſolum dictos Sanctum Gaudentiũ; & Sanctum Agabium gratia frequentioris vſus, vt patet ex ipſius
52 verbis;quo caſu † expreſſio caſus frequentioris, vel qualitatis frequentioris,nõ limitat,nec reſtringit diſpoſitionem, etiam pœnalem odioſam, & exorbitantem, quin habeat locum in alio caſu, vbi militat eadem ratio,vel ſtatuẽtes,& diſponentes idem veriſimiliter,ſi fuiſſent interrogati,reſpondiſſent, text. in clem. Abbates, & ibi Ioan.de Imola, & alij Doct.de Reſcript.l.1.vbi gloſ.verbo,ſponſam,C.de rap.virg.Corſet.Sing.in verbo frequentia, & nos in 1. par. Can.qq.ſect...q.10.in princ. D.Io. Baptiſta Coſta, in ſuo eruditiſſimo,& nouo ac perutili tract.de re integra, diſt.88.c.3.

In ſtatu verò Mediolani regulariter in puniendis blaſphemis obſeruatur diſpoſitio nouarum eiuſdem Dominij conſtitutionũ, quæ ex ordine fel.memor.Caroli V. Cæſaris à ſapientiſſimis viris, inter quos aderant Iacobus Philippus Saccus Papienſ. tunc temporis excellentiſſimi Senatus Mediolani præſes, & Reuerendiſſimus Galeatius Petra Papienſ. Senator, & primus Vigleuani Epiſcopus, compilatę fuerunt, & an-
53 no 1541.editæ, † vbi lib.4.titu. de pęnis, §. ſeuerè habetur, his verbis. Seuerè puniendi ſunt hi, qui ſalutis æternæ immemores, Deũ, & Glorioſam Virginem Mariam, Sanctoſque conuitijs, & contumelijs multis modis afficiunt; Ea propter ſancitum eſt,hos blaſphemos,& maledicentes Deo,Virgini Mariæ, & Sanctis, ſeu alicui ex eis,verbo,vel facto, ſiue id faciant irati, ſeu non, & in loco publico fiat, hoc modo eſſe puniendos, pro prima vice in aureis decem, pro ſecũda in aureis viginti, quos ſi intra triduum non ſoluerint,virgis cedantur, vel ictibus tribus eculei;pro tertia verò vice lingua ſecanda eſt.

54 Intelliganturque loca † publica hæc eſſe, Eccleſia, Platea, Via publica, Hoſpitium, Apotheca, vel alius locus, etiam priuatus, in quo congregantur homines ad quoduis negotium; modò tamẽ ſint numero quatuor, vltra familiam illius,cuius is locus eſt.Si verò in priuato factum fuerit pro prima,& ſecunda vice,medietate dictæ pęnę puniendi ſunt;pro tertia varò in aureis viginti. Quòd ſi intra triduum non ſoluerint, pęna corporali, qua ſupra puniendi erunt; Si verò reiterauerint, puniantur hi blaſphemi pęna vltimi ſup-

supplicij, vel triremium, arbitrio Principis, vel Senatus. Eo amplius ius dicentibus permissum est, quòd, si eis in quolibet casuũ præmissorum atrox blasphemia, vel conuitium visum fuerit, Senatum consulant, qui secundũ qualitatem casuum dignam pęnam, & maiorem imponet.

55 Sacras autem † imagines Dei, Virginis Mariæ, vel Sanctorum percutientes, vel cum iniuria deturpantes quomodocunque, manu dextra, vel sinistra, in qua sint magis potentes priuentur; & secundum qualitatem casus grauiori pęna plectendi sunt, arbitrio Principis, vel Senatus, & hoc pro prima vice, in vlteriori autem pęna vltimi supplicij, vel triremium, arbitrio ut supra puniantur.

Mandatur quoque primo iudicibus, vt ex officio animosè procedant; & causas intra mensem expediant, sub pęnam soluendi de suo ęre proprio pęnam, & alia grauiori arbitrio Principis, uel Senatus. Præcipitur etiam mercatoribus, & alijs artificibus, Ancianis, & terrarum Consulibus, ut prædictos blasphemantes denunciare teneantur sub pęna ibi apposita, & accusatoribus medietas dictarum pęnarum pecuniariarum applicatur, quod infra quæst. 12. nu. 14. refertur.

Pro declaratione autem huius Constitutionis aduertendum est 56 primò, quòd verba illa † pro prima uice, interpretanda sunt, pro prima uice punitionis, & non blasphemiæ; etiamsi talis pro illa prima uice inquisitus fuerit, quòd pluries blasphemasset, facit cap. cum non ab homine, & ibi Abb. notabiliter, num. 28. de iudic. l. capitalium, §. solent, ff. de pœnis, & expressè tenent Steph. Quarãta, in Summ. Bullarij, uerbo blasphemia, in addit. & Reuerendiss. D. Marc. Anto. Genuens. in sua perutili praxi Archiep. Neapol. cap. 78. ubi scribit in terminis Bullæ Pij V. superius relatæ, quòd cum inquisitus fuisset in dicta curia, prima uice, quidam Clericus non habens beneficia, quòd pluries blasphemasset Deum, & B. Virginem, & dubitaretur, an deberet condemnari ad triremes, fuit resolutum, ut diximus, illa uerba Bullæ pro prima uice intelligi de prima uice punitionis, non blasphemiæ; quare dictus clericus fuit factus exul à ciuitate ꝑ quinquennium pro prima uice; uidentur .n. dictæ Constitutiones habuisse respectum ad correctionẽ delinquentium, uide Ignat. Lopez ad praxim. Diaz c. 70. & Farin. in praxi Crim. tomo 1. ti. de delic. & pęnis, q. 20. sub num. 3. & sic declarandæ sunt præfatæ Constitutiones, ubi ponuntur dicta uerba pro prima uice.

Secundò aduertendum, quòd si in quolibet casuum prædictorum ius dicentibus atrox blasphemia, uel conuitium uisum fuerit, eisdem ut loquitur dicta constitutio, permissum est Senatum cõsulere, ut pęnas seueriores impo-
57 nat; ubi † illud uerbum permissum importat necessitatem, ut

ius

ius dicentes teneantur,& obligati sint, Senatum consulere, ubi atrox blasphemia, uel conuitium sit; licet enim uerbum permissũ est,sicut et uerbum potest,regulariter non importet necessitatem, sed monitionem, quæ non astringit,text. et Doct. in l. sępe audiui Cæsarem,ff.de offic.præsid. Attamen,quando delicta sunt atrocia, iudex tenetur Principem,. ac Senatum consulere,ut duriores imponant pęnas ut in puncto tenet Plot.tract.de blasph. num.20.

Quinimò nõ solum Princeps;
58 verum etiam † iudex inferior potest ob delicti enormitatem, aut atrocitatem leges, statuta,ac constitutiones ordinarias transgredi in puniendo,Innocen.in cap.1.& ibi alij Doct. de const. & de communi testaturHipp. Marsyl.in l.1. in princ.nume.59.ff.ad leg. Corn. de sicar. Quare contra formam statuti Perusij statim quidam fuit suspensus, quia interfecerat quẽdam, iuxta personam Sũmi Pontificis, dum ingrederetur Perusium, ut refert Paris de Puteo in tract. de syndicatu; Quod procedit in Dominio Mediolanensi non solum in puniendo, verùm etiam in procedendo; quia scilicet deuenitur ad torturam, etiãsi indicia non sint in totum sufficientia, neque probata per testes omni exceptione maiores,& c. vt de iure videtur regulariter requiri: plerumque etiam non edita copia processus informatiui, ita inquit Iul.Clar.in Praxi, §.1.uers. sunt etiam, quem sequitur, & confirmat Plot.loc.cit.

Tertiò aduertendum est,quòd
59 ex forma dictæ constitutionis † relinquitur arbitrio iudicis, quæ nã dicatur atrox blasphemia,& conuitium; ut patet ex illis uerbis, ꝙ si iudicibus, &c. & idem est de iure communi, relinquitur enim iudicis arbitrio,quæ delicta dicãtur leuia,& quæ grauia, siue atrocia, & quæ atrocissima, Clar. & Plot.loco cit.post Andr. Alciat.in c.cum non ab homine, post num. 28.de iudic.D. Menoch.de arbitr. cas.375.à num.9.

Quartò aduertendũ est dictã Constitutionem non cõsiderare
60 atrocitatẽ † blasphemiæ,respectu personæ, vel loci; cum Deum, ac Virginem, & Sanctos blasphemantes, etiam in Ecclesia, dicat puniri tantum in decem aureis; sed considerare atrocitatem blasphemiæ,& conuitij solum respectu verborum,& infamiæ,l.1.§.iniuriam ff.de iniur.& l.fin.C.de reuoc. don. vbi reuocatur donatio ob atroces donatarij iniurias, nẽpè,respectu iniuriæ verbalis,ut declarat cõciuis meus D. Io. Franc. Ripa,in d.l.fin. nu.21.

Non est quidem negandum, etiam in terminis dictæ Constitu
61 tionis, quin blasphemia † prolata in Ecclesia,dum Diuina celebrãtur,maximè multis audientibus, vel in foro,& palatio prætorio coram Prætore, vel prope eum, uel in theatro coram multis, dum fiunt spectacula; vel in platea coram populi multitudine, dicatur atrox blasphemia, & debeat iste acri-

acriter puniri, vltra pęnas ordinarias, & iudex debeat Senatum cōsulere, argum. l. si quis in hoc genus, & Auth. Sed nouo iure, C. de episcop. & cler. & expreßè tenet Plot. d. num. 28. Quæ autem atroces dicantur blasphemię, ut consulendus sit Senatus, vide quæst. 7. à num. 14.

62 Quintò aduertendum, quòd † consultus Excellentissimus Mediolani Senatus à Prætore eiusdē ciuitatis, in quam pęnam cōdemnari deberent aliqui in contumaciam delati ob infrascriptas blasphemias in locis publicis prolatas videlicet vnus, qui dixerat, *al dispetto di Dio*, & alius, *al dispetto della nostra Donna*, & alius, *putana di Dio*.

Respondit, vltra pœnam ordinariam dictæ constitutionis, condemnari debere in duob. ictibus eculei pro quolibet, in publico dandis; si uenerint in fortijs; excepto tertio, quem dixit condemnari debere, præter dictam ordinariam pœnam, in tribus ictibus. sic habetur in ord. nou. Senatus anni 1551. die 2. Ianuarij in prima addit. Const. Mediol. fol. mihi 19. vbi notatur quoque ordo eiusdē Excellētissimi Senatus circa exequutionem cōdemnationum factarum, nempe, ut blasphematores non dimittātur e carceribus, nisi soluta prius pęna officio Sanitatis; & ubi extra carceres fuerint, procurent omnino, ut dictæ condemnationis mittantur ad dictum officium intra tempus ibi præfixum; sub pęna actuarijs tribunalium soluendi de suo. Et anno 1566. dictus Excellentissimus Senatus ad vltimum condemnauit supplicium satellitem quendam eo, quia atrociter blasphemando fuit reprehensus à quodam pio viro, cui ipse pro retributione vulnus intulit, & ita pro atroci blasphemia, et vulnere illato fuit suspensus. Quæ expeditio reperitur in lib. R. malefic. Papiæ, ubi casus euenit dicto anno 1566. fol. 71.

63 Sextò, quòd pęna † pecuniaria eadem de causa exacta debet applicari locis pijs; prout consueuit Io. Franciscus Maria Sforcia Mediolani Dux, qui pauperum sustentationi, et Ecclesiarum erectioni huiusmodi pęnas applicabat, ut tradit Paris de Puteo, trac. de Syndicatu, titu. de Regum, et Principum excessibus, num. 12. et Iul. III. in sua Consti. incip. In multis deprauatis, statuit, ut omnes dictæ pœnæ pecuniariæ exigendæ sustētationi orphanorum utriusque sexus applicarentur.

Septimò aduertendum, quod
64 dimidietas † dictę pœnę pecuniarię non debetur accusanti blasphematorem, ubi is teneatur ex officio denunciare, et manifestare, ut puta Fiscalis, Barisellus, Cōsul, Ancianus, et Parochianus; qui tales ex officio ad id tenentur; et quod gratis facere quis debet, si ob pecuniam facit, turpiter facit; propterea nihil lucrari debet; Bald. in cons. 394. uol. 1. et in l. uaria, C. de delatorib. lib. 10. Corset. Sing. in uerbo, statuto cauetur;

et l.

&l.si quis in graui, §.vtrum, ff.ad Syllan. vbi per illum text. Doct. dicunt, stante statuto, quòd occidens bannitum lucretur cẽtum, si quis occidat bannitum, vel casu fortuito, vel ad propriam defensionem, vel ut sicarius, vel ut officialis; quia si tenebatur facere ex officio, non debet habere illa centum, quod multis comprobat Io. Bapt. Plot. tracta. de blasphemia, num. 20.

Octauò, quod denunciatori blasphematori credendum non est, etiam ratione officij; nam cũ infidelis sit Deo, non potest esse fidelis hominibus, ca. non potest, & c. q; sine peccato, 2.q.7.& in ca. in grauibus, 3.q.7.& ita respondit Anchar.cons.416.quem referendo sequuntur Rol.à Val. cons.52. incip. Quia omni iure, num.44.& Maschar.de probat. Conclu.207. num.fin.

Notandum quoque est, circa pęnas blasphemantibus impositas, primo stante † statuto, quòd
65 malefícia in Palatio perpetrata duplici puniantur pęna, blasphemantem in palatio duplici pęna puniri debere, prout optimè contra Bartol. probat eruditissimus, & mei amantissimus D. Polydor. Ripa, in suo eleganti, & vtilissimo tract.de Nocturno tempore, cap. 44.num.14.

Secundò notandum est, quòd
66 blasphemus † à testimonio in iudicio ferendo repellitur, cap. fin. de testib.& ex Constitu.Iul. Papæ III.incip.In multis deprauatis; & tradit conciuis meus doctissimus D.Franc.de Curte, tract.de testibus, concl.50. vbi loquitur de abnegatore Dei, & Beatæ Virginis; & ratio est: quia est infamis, d.c.fi. si enim offendens maiestatẽ Principis mortalis efficitur infamis, l. quisquis, C.ad leg.Iuliam maiest. quanto magis offendens maiestatem diuinam, Alex.cons.233.Ponderatis, nu.2. vol.6. cap.vergentis, de hæret.cap.si apud, 23.q.5. Alex. de Neuo, cons.2. incip. In Christi nomine in causa matrimoniali, nu.10. propterea cum blasphemator non sit testis omni exceptione maior, Ripa in l. admonendi, nu.180.vers.item in blasphematore, ff.de iureiur. Felin. in cap.2.in
67 fi. de except. non † poterit in litẽ iurare, nec in supplementum probationis de iure communi, prout concludit Plot. §. 50. de in litem iurando, num. 803. & sic in causa monitorialium fuit iudicatum à D.Vicario Episcopali Papiæ. Nec poterit iurare, nec accusare vigore statuti, volentis credi iuramento damnatum passi, vel creditoris, aut alterius, prout ex Ancharan. consil.407. incip. Plura ex prædictis; & Felin.in d.c.2.in fine, de except.tradit Plot.loco cit.

Nec minus potest esse testis in causis arduis, ut in causa matrimoniali, & huiusmodi, vbi de hoc crimine saltem semel condemnatus fuerit, Couar.in cap.quamuis, par.1.§.7 nume.12.de pact. Alex. cons.152.uol.5.cum alijs adductis per Thom.Gram. in const.Regni Blasphemantes, nu.2. Bar.Bertaz. cons.crimin. 284. nume. 10. lib.2.

Io.

Ioan. Azor. 1. par. Instit. Moral. lib.9.cap.28.quæstio.19. vide Roland. à Valle, consil.63. nume.25. vol.2. quo loci inquit, blasphematori quotidiano non esse credendum.

68 Tertio notandum, stante † statuto, quòd pro blasphemia, vel pro damnis datis, pater pro filio, dominus pro seruo, vel alius pro alio teneatur, tale statutum non habere locum, vbi patri, domino, vel alij, non posset aliqua imputari culpa, Crauet.consil.3. iudex nume. 16. Marian. Socin. consilio 121. numero 1.volum.j.& hoc procedit, etiamsi crimen esset læsæ maiestatis, vt vnus teneatur pro alio, Decius consil.64. Præsupponitur. Secundò restringitur, vbi filius, vel famulus esset pupillus, Hippolyt. Marf.sing.362.Statutum, & Sing. 481. Communis cap.2. vbi Ancharan. de delict.puer. Tertiò restringitur, quando esset inimicitia inter delinquentem, & illum, qui ex forma statuti tenetur pro delinquente, *Decius* dicto consilio 64.

69 Quartò blasphemus † præsertim consuetus, quacunque Ecclesiæ immunitate priuatur, vnde in ea capi potest, secundum Nicol. Boer.decis.110.per tot. Tiberium Decian. dicto cap. 3. numero 12. Baiard.in addit.ad Clar. quest.30. numero 15.vbi alios cumulat Couar.lib.2.var.resol.cap.20.num.11. Gutierrez practic.quæstion.lib.3. capit.4.quæst.4.num.19. & aduertit Prosp. Farin.in Praxi, lib.1. tit. 4.quæst.28. nu.67. quod probant per capit.fin.de immun.eccles.

Quorum tamen doctrina hodie in hoc non est attendenda,
70 stante dispositione Bullæ † receptæ Gregor. XIIII. incip. Cùm aliàs, cuius quidem tenorem ad verbum referunt Thesaur. for. Eccles. par.1. cap.13. numero 15. & seqq. & Sum. Bullarij, in verb. Reuerentia diuinorum, circa fin. ibi enim decernitur Ecclesiæ immunitate non gaudere, & excipi tantum publicos latrones, uiarũ grassatores, publica itinera obsidentes, ac viatores ex insidijs aggredientes, uel agrorum depopulatores, homicidia, & membrorum mutilationes in ipsis Ecclesijs, earumve cęmiterijs committere non verentes, aut proditoriè proximum suum occidentes, ac hæresis, aut læsæ maiestatis in personam ipsiusmet Principis reos; & datur forma huiusmodi delinquentes extrahendi ab Ecclesia, quæ forma seruanda est, etiamsi
71 † notorium sit, confugientem ad Ecclesiam commisisse delictum exceptuatum in ea; adhuc enim Episcopus debet prius cognoscere, an hoc sit verum, & postea consignare reũ Curiæ sæculari; aliàs extrahentes incurrunt censuras, & reus est Ecclesiæ restituendus, vt tradit Praxis Archiep. Neapol. cap.22.num.5.& citat Remig. de immun.eccl.q.fin. Suarez in Praxi, par.1.tomo 1.cap.3.§.3. num.6. Prohibetur etiam omnino, vt possit fieri extensio ad alios æquipollentes casus, etiam in iure expressos, ex paritate, identitate, aut maiorita-

72 iotitate rationis, adiecta † Clausula, Sublata, &c. quæ omnem prorsus extraneam interpretationem, & extensionem excludit, vt consultus optimè respondit Farinac. cons. 76. num. 14. vnde, præter exceptos in dicta Bulla, ceteri omnes delinquentes sunt tuti, & proculdubio gaudent Ecclesiæ immunitate.

73 Iccirco Alexan. † Ambrosin. tract. de immun. & libertat. Eccl. cap. 8. num. 10. in fin. dictam Bullam declarando, non benè putat, quòd si blasphemia esset de illa specie, quæ hæreticalis dicitur, absque dubio (vt ipse inquit) talis blasphemus non esset tutus in ecclesia, sicuti tutus non est hæreticus; Tum quia hæreticalis blas-
74 phemia † longè differt ab hæresi, blasphemia enim in dicendo, hæresis in credendo pertinaciter aliquod fidei contrarium consistit, ut optimè tradunt Nauar. in Manual. cap. 12. numero 82. & alij, & patebit ex inferius dicendis in quæstio. 6. Tum quia etsi grauissimum sit blasphemiæ crimen, præsertim si hæreticalis sit blasphemia; non tamen blasphemi puniuntur pœnis, quibus hæretici: Tum quia, ut diximus, ex dispositione dictæ Bullæ, nulla penitus in materia ista fieri potest extensio, ut ipsemet Ambrosin. in dicto tract. pluribus in locis testatur, & præsertim cap. 5. numero 6. vbi rectè concludit,
75 dicta ratione, † sacrilegum hac gaudere immunitate, & tantum expressos per dictam Constitutionem esse ab Ecclesia extrahendos, & non ceteros, contra Decian. qui certè excusatione dignus est, cum non uiderit hanc Gregorianam Constitutionem.

76 Quintò, blasphemans priuat † non tantum defensionibus regulariter, secundum Farin. dicto lib. 1. tit. 5. quæst. 39. num. 102. et declarat Decian. loco cit. sed etiam, si moriatur, Ecclesiastica sepultura, vbi publicè Deum, vel aliquẽ Sanctum blasphemans, nolit iustam peragere sibi iniunctam pœnitentiam; prout scripsit Abb. in cap. 2. de maled. versic. item nota casum, num. 3. post glos. in capit. pro obeunti, 13. quæst. 2. Syluestr. verbo, sepultura, num. 9. ubi concludunt blasphemis impœnitentibus negandam esse sepulturam,
77 nisi † saltem signa contritionis in mortis articulo ostenderint; ad quod probãdum unus sufficit testis, secundum Archid. in c. qui recedunt, 26. quæst. 6. Rod riq. in qq. Regul. tomo 3. q. 61. ar. 1.

Aduertunt etiam Zabarell. in cap. 2. num. 1. quem sequuntur Mar. Socin. nume. 4. & Graff. in praxi, lib. 1. cap. 10. num. 23. quòd cum blasphemus potuerit in vita pœnitere, & non pœnituit, etsi in morte pœniteat, & consequenter non sit ei deneganda absolutio, nec sacra Eucharistia; attamen Ecclesiastica sepultura non sit ei concedenda, quorum tamen opinio, quo ad sepulturam, vti rigore plena, non mihi uidetur amplectenda. Non esset quidem in sacro sepeliendus qui blasphemando

do

do moreretur, quia in statu mortalis peccati decederet, nisi esset phreneticus. Io. Bapt. Posseu. de offic. cur. c. 14. num. 7.

78 Possunt autem pęnæ† supra scriptæ minui, & augeri à iudice ex causa, circumspectis diligenter circumstantijs omnibus tum personæ, tum facti; possuntq; extendi ad mortem vsque, vbi ex natura blasphemiæ grauior pęna esset adhibenda, vt scripserunt D. Menoch. de arbitr. casu 375. num. 30. Decian. loco cit. c. 3. quod procedit præsertim in blasphemijs tam impiè, & scelerate in Deum prolatis, vt parietibus etiam ipsis horrorem incuterent, iuxta ea, quæ superius pro interpretatione Cōstit. Mediol. tit. de pęnis, diximus, & declarat perquam eruditus Prosper. Farin. d. quæst. 20. nu. 67. Ioan. Oenot. supra Inst. libro 4. de act. §. item si quis, nume. 117. vbi concludit blasphematores puniri debere arbitrio iudicis.

79 Blasphemiæ autem pęna† pecuniaria, cui sit applicanda, quidam dicunt, quòd iudici sęculari; alij distinguunt, quòd si exigatur à laico, applicetur iudici sæculari; si à clerico, tunc iudici ecclesiastico applicari debeat. Host. in Sum. tit. de maled. nume. 7. Abb. in d. c. 2. num. 7. quamuis melius sit, vbi pijs locis applicetur, iuxta Const. Iulij III. vt sup. diximus. Et ex hoc sentiunt Doctores, quòd blasphemiæ crimē sit mixti fori, & quòd etiam clericus possit puniri pęna pecuniaria ex delicto, concludit cum alijs Abb. in d. c. 2. in vers. vlt. quæro, de maled.

80 Constat ergo ex supra dictis, & multis, quæ adduci poterant, † blasphemiæ horrendum, abominabileque peccatum iuri Naturæ, Diuino, Canonico, ac Ciuili omninò repugnare, atque ideò omni iure damnari, ac punibile esse, ut scribunt præ ceteris, Cassan. cons. 11. nu. 68. & Boer. decis. 301.

Qualiter autem coerceantur sacri blasphematores, inhonorantes Sanctorum imagines, earumque violatores, vel irrisores, uide Masch. trac. de Iudæis, par. 3. c. 13. nu. 18. Brun. de heret. lib. 5. ca. 20. nu. 8. Simanc. de Cath. inst. tit. 33. nu. 19. cum seqq. D. Menoch. de arbitr. cas. 376. Clar. §. fin. q. 68. nu. 19. ubi dicit, huiusmodi esse amputādam manum, mox, & caput, iuxta Const. nouam Mediol. ti. de pęnis. §. seuerè puniendi, quam supra retulimus num. 55.

QVÆSTIO VI.

In blasphemiæ crimine qui nam sint iudices.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemiæ crimen cum sit publicum, quilibet in eo accusare potest.*
2 *Iudex in hoc crimine potest inquirere, & punire nulla præcedente infamia.*
Blasphemi communiter sunt homines abiectæ vitæ, & prauorum morum.
3 *Blasphemiæ crimen cur à quouis iudice puniri debeat.*
4 *Blasphemus ab vno iudice punitus an possit ab alio puniri, & quando.*
5 *Iudæum blasphemantem quisnam iudex puniat, & nu.seq.ac nu. 15.*
6 *Clericus blasphemator quare à iudice laico puniri non possit.*
7 *Iudex secularis ab ecclesiastico requisitus contra blasphemum procedente, brachium præstare tenetur.*
8 *Inquisitores contra blasphemos incorrigibiles, & hæreticales, vti de hæresi suspectos, procedunt.*
9 *Iulius Papa III. fuit Papiæ Episcopus, vocatus Io. Maria de Monte.*
10 *Inquisitores cognoscunt de blasphemijs habentibus cum hæresi vicinitatem, & sub conditione hæreticaliter prolatis, & nu.seqq.*
Non patitur ludum fama, fides, oculus.
12 *Inquisitores cur non debeant faciles esse ad credendum, aliquem per iocum, vel recitatiue verba hæreticalia protulisse, & num. seq.*
14 *Imagines verberantes, aut deturpantes à quo iudice sint puniendi.*
15 *Iudæos blasphemantes quando Inquisitor puniat.*
Iudæi in quibus casibus ab Inquisitoribus puniantur, remis. sub nu. 15.
16 *Iudices ordinarij contra quos blasphemos regulariter procedant.*
17 *Blasphemus delatus quando, & quomodo abiurare cogatur.*
18 *Abiurare quid, & qui ad id teneatur.*
Abiurato de leui vt differat ab abiuratione de vehementi.
19 *Abiurare debent masculi post 14. & feminæ post 12. annum.*
20 *Inquisitores quas pęnas blasphemis imponere soleant, & nu.seq.*
22 *Punitio delinquentis in quem dirigatur finem.*
23 *Iudex an possit punire blasphematorem cordis.*
Hæreticus occultus in hoc sęculo puniri non potest.
24 *Ecclesia non iudicat de occultis.*
25 *Blasphemator cordis, & hæreticus quoad Deum talis est.*
Hæresis crimen perficitur, ac punitur sola mentis cogitatione.
26 *Blasphemus, sicut & hæreticus ex eius sola confessione condemnari potest, & num. seq.*
28 *Blasphemus absolutus à Confessario an possit*

possit puniri à iudice in foro exteriori, & nu. seqq.

29 *Sacerdotis absolutio spiritualem, non temporalem remittit pœnam.*

30 *Absolutus in conscientiæ foro de eodem puniri potest delicto in foro fori.*

31 *Text. in c. vlt. de maledic. interpretatur.*

32 *Papa an remittat solus pœnam blasphemanti in vtroque foro, declaratur num. 34.*

33 *Pœna blasphemo debita, an à Rege, vel ab Imperatore, condonari possit.*

35 *Blasphemus quibus in casibus mitius puniri debeat.*

36 *Causæ, ex quibus iusta ira procedere videtur.*

37 *Iudex quo pacto blasphemiarum grauitatem, & pœnæ qualitatem metiri poterit.*

38 *Iudex quid animaduertere, quoad accusatores, debeat.*

39 *Calumniatores quomodo puniendi.*

40 *Accusans aliquem calumniosè, ut puniatur, ex nou. Const. Dom. Mediol.*

1 B blasphemiæ atrocitatem, & grauitatem in se † publici iudicij crimen hoc dicitur, cum publica quoq; sit iniuria, prout hæresis, vt per Bald. in l. 1. §. huius studij, nume. 6. circa fin. Et propterea in eo non solum quilibet ad accusandum admittitur; sed tenetur, aliàs puniendus, qui non accusat, cap. si quis per capillum, 22. q. 1. Bartol. in l. quod senatus, ff. de iniur. Alexan. consf. 233. num. 5. vol. 6. Montal. de sent. Pilati, ar. 1. nu. 3. Decian. trac. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 3. nu. 21. Et accusare possunt frater, filius, pater, seruus, Host. in sum. tit. de maled. nu. 2. quem sequitur Decian. d. lib. 6. cap. 4. nu. 6.

2 Iudex quoque potest dicta ratione criminaliter † inquirere, & punire, nulla præcedente infamia arg. eorum, quæ communiter tradunt Scribentes, in cap. qualiter, & quando, el 2. de accus. & in puncto tenet Eman. Rodriq. in qq. regul. tomo 2. q. 5. artic. 6. vbi aliam subdit rationem, nempe, quòd huiusmodi perpetrantes peccatum regulariter sunt homines abiectæ vitæ, & prauorum morum, suam paruifacientes famam.

3 Præterea sciendum, cum vtroque iure sit hoc crimen prohibitum, vt in præcedenti quæst. demonstratum fuit, propterea † mixtum, seu mixti fori crimen dicatur, consequenter de eo vterque tùm ecclesiasticus, tùm secularis cognoscere potest, adeo quod vnius pœna non impedit alterius pœnam, daturque locus præuentioni, vt per omnes in cap. cum sit generale, de foro compet. Abb. in c. fin. de maled. nu. 4. & num. 9. Ancharan. consil. 197. Illustriss. Card. Tusch. tom. 1. Pract. Concl. lit. B, concl. 96. nu. 4. Io. Azor. par. 1. Inst. Moral. lib. 9. cap. 28. q. 5. D. Marius Anton. lib. 3. var. resol. 12. num. 1. tom. 1. Pius Papa V. Const. incip. Cum primum. Speciale autem esse in hoc crimine, non in alijs criminibus mixti fori, vt ab vtroque iudice possit blasphemus puniri, tra-

tradunt Abb. in d.c.fin.de maled. nu.4. Fab.à Monte,in Praxi arbit. par.4.nu.743.

Declara tamen primo non ser-
4 uari † in praxi,vt blasphemans puniatur ab vtroque iudice,vt testatur Baiard.in addit.ad Clar.§.blasphemia nu. 17. & iniquissimum esse, vt punitus ab vno iudice, ab alio plectatur, scribit Simanc.de Cathol inst.tit.8.n.4. quod etiam multis legibus prohibetur, vt in l. senatus de accus.l.licet,§.vlt.Nautæ;Caup.c.de his, de accusat.cap. Presbyter 81. dist.

Ceterum blasphemus iniquè absolutus, aut remissius punitus ab aliquo iudice, puniri potest ab alio,ne quod in odium est constitutum,in fauorem eius conuertatur, prout probè dicunt Simanc. d.tit.8. nu.5. Couar.lib.2. var.cap. 10. Albert.de agnosc.assert. q.25. concl.6.

Declara secundo, in Iudæo, †
5 quem blasphemantem ore,vel facto in ditione imperiali puniet sæcularis non ecclesiasticus iudex,vt per Anchar.cons.15. & de communi testatur Clar. d. §. blasphemia, nu. 6. Suarez in thesau. recep.sent. lit.I, nume.209. Iudæi enim dicuntur de foro sęculari, nec Constitutionib. ecclesiasticis, & dispositionibus peccati rationem habentibus astringi censentur; Philip.Massin. ad l.1.C.de eden. sub nu.98.

Declara tertio, non habere lo-
6 cum † in clerico blasphematore, qui ab episcopo puniri debet, Alex. cons.72. in princ. uolum. 1. & est communis sententia.

Et nota,in casu,quo ecclesiasti-
7 cus † iudex procedere vellet contra blasphematorem subsistente causa, posset implorare brachiũ sæculare, quod impertiri tenebitur iudex laicus, secundum Ioan. Andr.in ca.vlt.de maled. Decian. d.c.4.num.5.

Non solum autẽ Iudices ordinarij tàm ecclesiastici, quàm sęculares iuxta prædicta possunt in hoc crimine procedere; sed etiã
8 hæreticæ † prauitatis Inquisitores, ubi blasphemiæ hæreticales sint:ex eis enim magna hęresis suspicio oritur,cap.ut inquisitionis, §.prohibemus, de hæret. lib. 6. Thesau.for.eccl.par.2. c.16.nu.30. & patet ex tract. inform. in causis sancti Offic.ad Vic.Sanctæ Inquisitionis cap.5.quod habet locum, præsertim contra blasphemare solitos ad omnem leuem animi motum in ludo, & extra ludum, & sunt incorrigibiles, cum moniti nolunt desistere; hi namque uti de hæresi uehementer suspecti habentur, Afflic.in Consti.regni incip.Inconsutilem,num.48. Decian.d.c.4. nu.4. & c.6. nu.22. Iul.
9 III. qui † fuit Papiens. Episcopus, uocatus Io. Maria de Monte, ut notat doctissimus D. Ant. Maria Spelta in Ticinensi historia, in uita Episc.65. Const. incip. In multis deprauatis:& deducitur ex generali Inquisit.edicto, de quo infra quæst.12.

Extenditur primo in blasphe-
10 mijs † habentibus solum quandã cum hæresi uicinitatem,uel connexio-

nexionem; spectat quoque ad P. Inquisitores, ut de illis inquirant, iudicent, ac puniāt, Card. in Cle. 1. §. sanè de usur. Franc. Squilac. de fide Cath. c. 16. quos cum aliis citat, ac sequitur Io. Royas de hęret. par. 2 assert. 10. nu. 168. Albertin. de agnosc. Cath. assert. q. 22. c. fi. vbi dicit, Inquisitores regulariter cognoscere posse de blasphemiis, quæ habent in se hæresim implicitam, vel explicitam.

11 Extenditur secūdo in blasphemiis † hæreticalibus sub conditione prolatis, vt non credo in Deū, vel possim renegare Deum, vel fidem, nisi verum dico, vt probat Io. Royas ibidem, nu. 173. & seq. & rationem infra adducemus q. 7. num. 45.

Extenditur tertio, vbi tales blasphemias per iocum, aut ludum se protulisse quis dicat; non enim patitur ludum fama, fides, oculus, vt rectè annotarunt Griland. de sortileg. q. 11. nu. 14. Sair. loco cit. D. Io. Baptista Costa de fact. scien. & ign. dist. 14. cent. 2. nu. 6.

12 Nec debent Inquisitores † faciles esse ad huiusmodi admittendam excusationem, nempe per iocum, non ex animo verba hæreticalia quem protulisse; quia multoties sunt cautelę ad excusandas excusationes in peccatis, iuxta illud Psal. 140. & ideo maturiori iudicio res est expedienda; ne hac, vel simili occasione tales impij homines condignas effugiant pęnas, vt satis piè, & eleganter scribit Calder. in tract. de forma proced. contra Inquis. de hęresi, & in rub. de hæret. creden. nu. 6. Iccirco nequaquam excusabuntur, nisi hoc perfectè probēt, Pegna in Direct. Inquis. 3. par. com. 17.

13 Idem erit seruandum † in illis, qui dicunt, hæreticorum verba recitatiuè solum, non approbando, vel laudando, se protulisse, Sair. in Claui, lib. 6. c. 13. nu. 22. Pegna loc. cit. qui in append. com. 110. d. 3. par. subdit, vbi quis dictum hæreticale, vel factum confiteatur, prauam negando intentionem, torqueri talem posse, vt intētionem declaret, vide Simanc. de Cathol. inst. tit. 13. nu. 15. & seq.

14 Extenditur quarto in verberātes † vel deturpantes Sanctorum imagines, iuxta dicta superius q. 2. nu. 31. hi enim, tanquā vehemēter de hæresi suspecti, ab Inquisitoribus sunt puniēdi, vt probat Prax. Archiep. Neapol. c. 18. nu. 17. & ita fuisse seruatum in supremo Regio Consilio Hispaniarum, cum quodam nouiter conuerso, qui imaginem B. Mariæ Virginis, lapide fregerat, tradit Auenzed. lib. 10. Reg. Constit. Hisp. titu. 1. lib. 3. quamuis hunc casum esse mixti fori, teneant Simanc. c. 35. & Clar. §. fin. q. 68.

15 Extenditur quinto in blasphemiis † Iudæorum in Christum, ac Beatam Mariam semper Virginem hæreticaliter prolatis: possunt enim Inquisitores in aliquibus locis cognoscere, & eos punire per Bul. 75. Gregor. XIII. incip. Antiqua Iudæorum; & ibi habes, in quibus casibus Iudæi ab Inquisitoribus puniri possint, vide latissimè

ſimè in Addit.ad Bertaz.conſilio 250.vol.2.

16 Reſtringitur autē in † blaſphemijs,quæ fidei confeſſioni nō opponuntur; quamuis enim graues ſint, ad alios ordinarios iudices punitionem regulariter ſpectare, tradunt Iacob. Simanch. de Cathol.inſt.tit 8.nume.6.D.Io.Bapt. Coſta de fact.ſc.& ign.tomo 1. Inſpect. 17.num.10. Theſau.fo.eccl. par.2.c.16.num.30. Trac.inform. Sanctæ Inquiſ.cap.5.& hanc eſſe communem Doct. ſententiam, teſtatur Gregor.Sair.d.cap.13.numero 20.

Quinimò addit Alph.à Caſtro lib.1.de iuſta hæret.pun. & refert Paul.Comit.lib.4. reſponſ.moral. q.9.cap.3.eum puniri non debere ab Inquiſitoribus,qui non ex credulitate hæreticali; ſed ex quadā vehementi perturbatione protulit blaſphemiam; & in edicto generali Bononienſis Inquiſitoris, ut refert Comitol.loco cit.cap.4. Inquiſitori reſeruantur blaſphemiæ contra articulos fidei ex conſuetudine,ut dicemus infra q.12. In Hiſpania autem, teſte Caſt.loco cit. blaſphemiarum iudices ſunt Inquiſitores.

17 Vbi autem †delatus reprehendatur, ita ſenſiſſe, prout dixit, abiurare cogitur,uti in hæreſi deprehenſus, & eſt excommunicatus, vti hæreticus,per Bul.Cœnæ Domini, ſi concurrat pertinacia; & ubi in talibus uerbis hæreticalib. vellet perſiſtere,eaque pertinaciter defendere,vt hęreticus eſt tradendus curiæ ſæculari, iuxta cap. ad abolendam,§.præſenti, de hæret. Si verò ita non crediderit;ſed frequenter,& ex quadam cōſuetudine ī ludo,& extra,ex leui turbatione id egiſſe conſtiterit; ut ualde ſuſpectus abiurare tenet; ſi rarò ī ludo, ut leuiter ſuſpectus abiurare debet, iuxta cap.accuſatus,de hæret.lib.6.Vel aliter pęnitere debet arbitrio Inquiſitoris, vt infra Prax. Archiep. Neapol.c. 69.num.9.

18 Et ſciendnm eſt,quòd†abiurare eſt ſolenniter hæreſes deteſtari, cum aſſertione Catholicæ veritatis,iuramento, & pœna adhibita permanēdi in fide Chriſtiana; Omnes autem de hæreſi ſuſpecti,quamuis priuilegiati, & in dignitate conſtituti, abiurare tenē-

19 tur; &† maſculi poſt 14.annum, & feminæ poſt 12. completum; ita Conc.Toloſ.cap.11.& Biterēſe cap.31.In dicta verò ętate regulariter abiuratur tantum de leui; quæ abiuratio de leui,ſecretò;de vehementi autem publicè fieri debet,Pegna loco cit. par.3. com. 40. Quando verò abiuratio mitior fieri debeat, & non publicè, nonnullis concurrentibus, pulchrè per Roland. à Val. conſi.63. nume.8. lib.3. Menoch.de arbitr. caſu 377.

20 Pęnæ verò,quas Inquiſitores † in locis, in quibus permittuntur blaſphemis imponere ſolēt,vt refert Greg.Sair loco cit.nu. 21. ex Simanc. Roya, Pegna, ſunt; vt,ſi blaſphemia ſit atrox, & blaſphemus ſit plebeius, infami mitra in capite,alligata lingua, & ſine pal

lio

lió in publicum ducatur specta-culum, summariè lecto processu, publicè, sententia pronuncietur, & confestim flagellis cędatur, & in exilium, vel ad triremes mittatur. Si verò nobilis sit, & honestior sine mitra producatur in monasterium ad certũ detrudatũ tempus, pœna mulctetur pecuniaria; honestiores enim fustibus cędendi non sunt, l. Capitalium, §. j. ff. de pęnis, Simanc. de cath. inst. titu. 8. num. 10.

21 In leuioribus autem † blasphemijs mitius agitur, eorũ arbitrio; solent namque blasphemum, uel illum, qui semel aliqua hæreticalia verba, uel scandalosa ex ira dixisset, condemnare, ut aliquo die in Ecclesia, dum sacra celebrantũ, stet nudo capite, sine pallio, sine calceis, nudis pedibus, cereum ardentem dextera tenens in forib. Ecclesiæ: & quandoque inclusa lingua inter duo lignicula; quod vulgo dicunt, *metter la lingua in giogo:* & tandem absolutis sacris, legitur publicè sententia contra ipsum lata, & ut plurimum sine aliqua abiuratione, prout tradit Franc. Pegna in 2. par. direct. commen. 6. & sequitur Author Prax. Archiep. Neapol. c. 69. in fi.

Iniunguntur etiam sæpe ieiunia, precationes, eleemosynæ, & alia huiusmodi, aliquando pecu-

22 niaria pœna; Quæ † pœnitentię ab Inquisitoribus iustè imponuntur, non tãtum in correctionem, & bonum eius, qui punitur; sed in bonum diriguntur publicum, vt alij terreantur, & à malis committendis auocentur. Quod quidem, etiam ordine charitatis, priuatorum commodis est præferendum, Pegna ad direct. Inquis. par. 3. comm. 22.

23 Dubitatum autem fuit, an † iudex possit punire blasphematorẽ cordis tantum; & respondetur negatiuè; quia hęc blasphemia, sicuti & hęresis cordis, & interius tantum, nõ potest probari in hoc mundo, vbi nec verbo, nec scriptis, nec facto peruenitũ ad illam, ergo nec puniri potest in hoc sæculo; tum quia non videtur, Ecclesiam habere potestatem, & iurisdictionem, in actus mentis simpliciter internos, D. Thom. 1. 2. q. 91. & in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. & 2. 2. q. 104. art. 5. Palud. in 4. dist. 17. q. j. ar. 2. D. Antonin. par. 3. tit. 24. ca. 4. Syluestr. verb. excommunicatio, el 7. excom. 2. Couar. in reg. peccatum, num. 7. Bald. in l. si quis non dicam rapere, C. de sicar. Azor. par. 1. Instit. Mor. lib. 5. c. 10. versi. secunda opinio. & lib. 8. c. 10. q. 3. Tum quia videtur decisum in c.

24 sicut tuis, de Simon. vbi † Ecclesia non iudicat de occultis; sed solum de manifestis, cap. erubescãt, dist. 32. cum Deus solus sit scrutator cordis, & secretorum iudex, & cognitor, cap. si quando, 15. q. 6. cap. consuluisti. 1. q. 5. ca. si omnia, 6. q. 1. ca. Christiana, 32. q. 5. & hęc est Theologorum ferè omnium receptissima sententia, vt attestatur Iul. Clarus in Pract. Crim §. hæresis vers. Quæro an hæreticus occultus, vbi allegat Simanc. tit. de hæret. c. 42. num. 1. & seq. hoc

idem voluit Lud. Carrer. tract. de hæret. nume. 3. & in term. nostris Plot. tractatu de blasphemia numero 4.

25 Talis quidem† cordis blasphemator, vel hęreticus, quoad Deũ, est blasphemator, & hæreticus; quia, vt diximus, ipse noscit secreta cordis hominum, & quia sola voluntas cordis, vel credulitas constituit quem hæreticum, & blasphematorem, tex. in capit. excommunicamus, §. credentes, de hæret. Bald. loco cit. & licet non deficiat ius, deficit tamen probatio, l. duo sunt Titij, ff. de testam. tut.

26 Restringitur, vbi iudici† cõstaret de blasphemia cordis per confessionem ipsius blasphemi; quoniam aliter non posset probari cogitatio mentis; in hęresi namque, & blasphemia sola mentis deliberatio sufficit ad delicti perpetrationem; eo quia talia delicta nõ requirunt aliquid ab extra, sed perficiuntur sola mentis cogitatione: ita inquit Bald. in l. si quis non dicam rapere, nume. 2. C. de episc. & cler. Felin. tract. de conatu, col. 2. vers. quartus casus est. Io. de Anan. in cap. si quis episcopus, num. 6. de hæret. Franc. Ponzinib. tract. de lamijs, nu. 69. Clar. in § fin. q. 91. vers. Quæro nũquid ex sola cogitatione; & est cõmunis sententia secũdum Plot. trac. de blasphemia, numero 4. circa medium.

Quod procedit in his delictis fauore fidei, & cultus diuini; in alijs namque delictis regulariter mentis cogitatio nõ punitur, vbi remanet in meris eius terminis, vltra non progrediens, l. cogitationis, ff. de pœnis, l. sæpe, in fin. ff. de verb. signif. Bald. & alij in d. l. si qs nõ dicam rapere, Alberic. de Rosate in 2. par. stat. q. 168. incip. Quærit & Bald. Ponzinib. d. tract. de lamijs, num. 69. vers. sexta est, quòd licèt.

27 Et procedit, etiamsi † aliter nõ constaret de delicto hæresis, aut blasphemiæ, nisi per solam confessionem blasphemi, aut hæretici; quia sufficit, vt condemnari possit, dummodo talis confessio sit verisimilis, vel vera; quæ in dubio præsumitur vera, & verisimilis, nisi confitens probauerit contrarium, l. generaliter, C. de non num. pecun. Ponzinib. tract. de lamijs, num. 70. vers. septima quod licet, Ludou. Carrer. tract. de hæret. num. 3. vers. & dixit; in alijs autem delictis ex sola confessione quis damnari non potest, nisi constet de delicto aliter, quàm per confessionem, Ponzin. loc. cit. Felin. in cap. auditis, de præscript. Io. Baptista Plot. d. tract. de blasphe. nu. 4. circa fin.

28 Dubitatum quoque fuit, † si qs in pœnitentiali foro fuerit à Confessario absolutus de blasphemia, pęnitentiamq; sibi iniũctam egerit, an in exteriori foro possit à iudice postea puniri? & respond. Caroc. tract. de iura. decis. q. 2. in q. princ. nume. 7. quòd non, ex doctrina Barto. in cons. 167. incip. Minister fratrum minorum, ubi inquit, quando ex aliquo delicto prin-

principaliter offenditur Deus absolutio facta in foro poenitentiæ tollit, vt accusari ille non possit, sequitur Io. de Anan. in ca. fin. de maled. commendat pro notab. Dec. cons. 137. nu. 3. & facit, quòd stante statuto, vel lege disponente, vt habens pacem ab offenso liberetur à pęna saltem ordinaria, vt blasphemus, qui in pęnitentiario foro ab omnipotente Deo, quem offendit, obtinuerit, liberatus existat.

29 Attamen contrarium verius, & probabilius est:† sacerdotis nãque absolutionem spiritualem pęnam remittere, non temporalem, tradunt Io. And. & alij, in cap. pro humani, de homic. lib. 6. Couar. var. resol. cap. 10. nu. 3. D. Menoch. noster de arbitr. cas. 372. numero 11. & casu 375. numero 36. Ioan. Azor. loco cit. quæstione 13. Illustriss. Cardin. Tuschus tom. 1. Pract. Conclus. litera A, conclus. 45. num. 2.

30 Ideoque absolutus † in eo foro, potest in foro fori accusari, & puniri de eodem delicto; nec talis absolutio impedit processum; & hunc esse vsum sacræ pęnitentiariæ, testantur Gomes. in regul. cancell. de non iudic. iuxta for. quæstione 14. numero 3. Paris. consilio 67. numero 22. libro 4. & nos in 1. par. Can. qq. sect. 4. quæst. 15. num. 3.

31 Quod probatur etiam † ex textu, in cap. vlt. de maled. ubi statuitur, postquam blasphemus pęnitentiam spiritualem, & canonicã egerit; & sic in foro conscientiæ absolutus, per temporalem cogatur potestatem ad soluendã mulctam ibi impositam: Aliàs certè sequeretur absurdum, vt accusatus, vel accusari timens ad Confessarium accedens posset impune ab eo absolutionem obtinere; & sic iudicia reddere delusoria.

Quare, optima ratione, per Statutum Papiense 14. in crimin. de quo supra mentionem fecimus, sublata est & reiecta talis cautela, quã etsi multi probarint, prout refert Ias. in l. 3. §. iurari, nu. 16 de iureiurando: alij quidem, prout Petrasancta, singul. 83. Couarr. Ioan. Azor. Simanc. titulo 8. numerò 18. Menoch. loco cit. rectè reprobarunt.

Subiungit quidem Decian. loco cit. c. 3. nume. 32. ex Bald. Ias. & alijs in l. iurisiurandi, ff. de iureiur.

32 quòd si Pontifex † Maximus blasphemiæ iniuriam remitteret, cũ ipse Deum repræsentet, non posset blasphemus in exteriori foro amplius puniri; Quod quidem Episcopo loci non est permissum. Bald. in l. accusationem, C. qui accus. non poss. quod notat pro cautela Io. de Arnold. sing. 4. & caut. 33. ea ratione; quia Summus Pontifex potest facere pacem de blasphemia Deo illata, ut notat Bald. cons. 6. n. 2. & 11. inter cons. crim. tom. 2. quo loci, D. Ioanni Galeazzo Comiti Virtutum, Duci Mediolani, Papiæque Principi Christianissimo, interroganti respon-

33 dit, pęnam † blasphemo, præsertim hæreticali debitam, nec de-

plenitudine potestatis, nec per gratiam, vel compositionem, aut remissionem, etiam cum causa; nec etiam per decretum gratiosum, cum sit crimen læsæ Maiestatis Diuinæ, remitti posse, non tantum à Duce, sed nec à Rege, uel Imperatore, sed scribendum esse ad Summum Pontificem, ut ipse faciat, uel non faciat gratiam, prout sibi placuerit, arg. l. 1. C. siquis Imper. maled. hoc idem expressè approbat Benedict. Plot. in dicto cons. 6.

34 Hinc infero, cautelam † supradictam procedere posse, quando blasphemator obtineret absolutionem à Pontifice Maximo in exteriori foro; secus autem, ubi absolueretur tantum in pęnitentiali foro, per literas Apostolicas, vel per Iubileum; talis enim absolutio non prodest in foro exteriori, Ioan. Azor. parte 1. Institution. Moralium, libro 8. cap. 19. nume. 6. Ioan. Gutierez libro j. Canonic. quæstionum, cap. 12. numero 16. quicquid dicat Ioan. Arnold. loco citato.

35 Mitius quidem † puniendus foret, qui probaret, se nunquam in blasphemiam aliàs incurrisse, vt notant Bald. & alij in l. 2. C. de rebus cred. Secundo sicut & qui per linguæ lubricū, siue indeliberato animo verba etiam hæreticalia protulisset, Sair. in Claui dicta quæstione 13. numero 23. Tertio qui rei licitæ incumbens ex iusto iræ calore blasphemaret, Decian. loco citato cap. 5. numero 9. Viu. decisione 265. nume. 28. libro 2. Simancha de Cathol. instit. tit. 8. numero 7. vbi hanc omnium leuissimam blasphemiam esse scribit, si statim proferens pœniteat, Farinac. Praxi Crimin. libro 1. tit. 3. quæstione 20. a numero 47. quo

36 loci tradit exempla causarum, † ex quibus iusta ira procedere videtur, vt puta in eo, qui habet nuncium de morte filij, vel alterius dilecti Consanguinei. Item in eo, qui ex improuiso aliquam patitur læsionem in bonis, vel maiori bonorum parte. Vel qui recipit aliquam insignem iniuriam, & his similia, Albert. de agnoscen. cathol. assert. quæstione 27. num. 3. & 8. Ioan. Baptista Plot. trac. de blasph. sub numero 28. versic. septimo. vide Io. Royam, tract. de hæret. parte 2. numero 172. Bald. consilio 100. incip. si Iudæus lib. 2. vbi excusat Iudæum, qui protulerat blasphema verba de Christo, contra quendam Christianum, quòd ab eo ad maximam fuisset iram prouocatus.

37 Ex uerborum autem † ac personarum qualitate, ex circumstantijs locorum, & temporum blasphemiarum grauitatem metiri iudex poterit. Pegna ad Direct. Inquis. par. 2. comm. 66. Et ex uarijs causarum generibus, quorum regula certa tradi nequit, is pęnæ qualitatem, & quantitatem considerare debet, cuius arbitrio hoc relinquitur, secundum Alb. dicta quæstione 27. num. 3. & Menoch. de arbitr. iudic. cas. 375. numero 30. & dixi supra quęstione quinta, num. 62.

Caue-

38 Cauere quidem † debet Iudex, diligenterq; circumspicere, ut notat Decian. dicto libro 6. capit. 6. numero 27. ne sub specie boni decipiatur à calumniatoribus; qui sępe, vt quotidiana docet experientia, calumniosis, falsisque accusationibus, innocentes vexant, vt de inimicis suis iniquè sic vlciscantur, eosque hac via perdant; propterea veritatem scrutari studeat, neque tàm facile accusatoribus, eorumque
39 testibus fidem præstet. Vbi † verò eos calumniantes repererit, acerrimè, vel talionis pęna, quæ tamen antiquata videtur, oppressorum innocentiam vindicet, iuxta Iul. III. Const. incip. In multis deprauatis, in qua decreuit falsos denunciatores, & testes puniendos iisdem pœnis, quibus blasphemi. Et hac in re consulat, quæ habentur in tract. informatiuo in causis Sancti Officij ad Vicarios S. Inquisitionis capit. 7. præsertim, & sequen. necnon in nou. Constitut. Dominij Mediolani libro 4. titu de accusat. & denuncia. §. siquis; vbi decretum
40 est, † siquis quempiam calumniosè detulerit, vel accusauerit, aut notificauerit, condemnetur in expensis in duplum parti resarciendis, eadem sententia, qua reus absoluitur, ultra pęnas à iure inflictas.

QVAE-

QVÆSTIO VII.

Blasphemia hæreticalis, vel atrox quæ dicatur, huiusque reseruatio ab Episcopis facta quomodo intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemiæ peccatum ab Episcopis diuersimodè reseruatur, & quare talis fiat reseruatio, & num. seqq.*

4 *Milites hodie ut plurimum sunt magni blasphematores.*

5 *Blasphemia hæreticalis quæ propriè dicatur, & referuntur exempla num. seqq.*

9 *Dicere, Renego Deum, probatur, execrandam, & hæreticalem esse blasphemiam.*

10 *Locus Num. cap. 14. adducitur, & expenditur.*

11 *D. Petrus Christum negando, in maximam incidit blasphemiam.*

12 *Hæreticales blasphemi an dicātur, qui aliquid contra fidem expresse non affirmant, sed simpliciter enunciant.*

Quod lingua loquitur, lex præsumptione uiolenta iudicat esse in corde.

13 *Blasphemiæ quæ hæreticales non dicantur adductis exemplis.*

14 *Blasphemia tribus modis atrox dicitur; quod tamen iudicis, uel Confessarij arbitrio relinquitur, nu. seq.*

16 *Blasphemia animo deliberato, & studiosè prolata atrox dicitur.*

Peccare in Spiritum Sanctum quis dicatur.

17 *Homicida ut puniri debeat ex Constit. Dominij Mediolanensis.*

18 *Homicida reputatur, & punitur, qui insultū fecerit contra aliquem cum telo animo deliberato, ut occidat.*

Decretum gratiarum non comprehendit homicidium animo deliberato patratum.

19 *Atrox blasphemia est dicere, Maledictus Deus.*

20 *Deus est summè bonus, & omni benedictione dignus.*

21 *Maledictio aufert timorem, & reuerentiam hominum à Deo.*

22 *Locus Leuit. c. 24. adducitur, & explicatur usque ad nu. 25.*

23 *Locus D. Aug. super Leuit. quæst. 83. declaratur.*

Dictio, Autem, est aduersatiua.

24 *Blasphemus, nisi pœniteat, & in hoc, et in alio sæculo punietur.*

25 *Blasphemare, & maledicere Deo non differunt, & quomodo hæc uox maledictio sumatur, & nu. seq.*

27 *Enormis blasphemia est, dicere aliquid opprobriosum, & ualde iniuriosum contra Deum, uel Sanctos eius; & adducuntur exempla, num. 28. 29. & 33.*

30 *Blasphemi atroces solent esse muliones, rhedarij, rustici, & similes, & quare.*

31 *Iurare per uerenda Christi, uel B. V. est*

Dicen-

65 *Dicentes ad corpus, aut ad sanguinem Dei, aut Christi, vel malum Deo, vel Sanctis imprecando in reseru. hæreticalis blasphemię non includuntur, & num. seq.*

67 *Sacræ Scripturæ verba trahentes ad scurrilia non dicuntur hæreticales blasphemi, & quando non peccent mortaliter.*

68 *Locus Sacri Concil. Trid. sess. 4. in fine expenditur.*

69 *Sacræ Scripturæ verba Dei digito scripta dicuntur.*

70 *Constitutio Synodalis Papiæ contra abutentes Sacrę Scripturæ locis, refertur.*

71 *Blasphemus proprie est, qui ad laudandum Deum turpi utitur uerbo.*

72 *Blasphemia hęreticalis quando est ueniale peccatum non includitur in casu reseruato.*

73 *Blasphemia mentalis non cadit sub reseruationem.*

74 *Casus reseruati atrocis, siue enormis blasphemiæ, ut intelligendus.*

Mpiorũ hominum impietas, & impudentia eò prolapsa est circa blasphemiæ vitium; vt in ea remouenda, vel coercenda non sufficiant hactenus enarratæ pęnæ in exteriori foro iustè impositæ; ex quibus blasphemiæ atrocitas satis patet. Quamobrẽ aliã in interiori foro ritè addendam arbitrati sunt om-
1 nes ferè Archiepiscopi, † & Episcopi non tantum Italiæ, & Hispaniæ; sed & Galliæ, & Germaniæ, quæ quidem est reseruatio huius peccati, per quam nemo Confessarius, nisi ab eis facultatem habuerit, ab illo absoluere potest, & talem absolutionem de iure ipsis Episcopis competere, præsertim si blasphemia sit publica, communiter tradunt Doctores, vt infra latius declarabitur, quæstio. 10. in principio.

2 Diuersimodè tamen iuxta † cuiusque loci conditionem, ac necessitatem, ab Episcopis exprimi, & reseruari solet; ut ex eorum patet tabellis Casuum reseruatorũ, quæ penes nos reperiuntur; Alij namque hæreticalem blasphemiam; Alij atrocem, siue enormem, aut horrendam, vel execrabilem; Alij ex consuetudine prolatam; Alij publicam, siue notoriam; Alij non tantum hęreticalem, sed ex consuetudine, & publicam; Alij consuetudinariam, & notoriam copulatiuè; Alij in Deum, ac B. Virginem Mariam sibi tantum reseruant.

3 Hęc quidem † reseruatio rectissimè fit non solum respectu materię, quę sapit quodammodo hęresim, & ob animatum periculum, uerùm etiam ratione publicę pęnitentię imponendę, scandali, ac frequentię; adeo enim huius sęculi sunt deprauati mores; ut si quid aduersi aliquibus cõtingat, in ipsum Deum culpam reijciant; audaciusque in blasphemias contra Deum, & Sanctos prorumpãt;
4 & † miles fortis habeatur, qui grauiter blasphemat, & qui grauiores, atrocioresue profert blasphemias, is lõge fortior, & animosior habea-

habeatur, vt tradit post Neuiz. in sua Sylua nupt. Decian. trac. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 2. nu. fi. Quænam nationes communiter sint licentiosæ in blasphemando, & earum peculiares blasphemiæ, vide Decian. loco cit. Couarr. par. j. relect. c. quamuis, de pactis, lib. 6. §. 7. nu. 9. & Sot. de iust. & iur. libro 8. q. 2. art. 3. Gambarup. de casibus reseruat. cas. de blasphem. sub nume. 3.

Aggredior igitur in primis explicationem casus hæreticalis, atque enormis blasphemiæ; & dico
5 huius generis † blasphemiam, stricte loquendo, ad aliarum blasphemiarum distinctionem, illam dici, quæ hæresim, seu falsitatem contra fidem formaliter, aut virtualiter continet, ac significat, & regulariter, quæ sanctæ fidei articulis, Christianis omnibus notis, vel qui omnibus noti esse debent, expresse contradicit, & directe fidei confessioni aduersatur; licet proferens non consen-
6 tiat. Vt sunt † istæ, pudet quidem exempla referre; Nego, vel renego Deum; Non credo in Deum; Renego Christum, fidem, baptismum, vel Chrisma, quod in fronte recepi, vel Crucem Domini nostri; Vel Hoc nec Deus facere potest; præsertim si aliquid sit, quod fieri possit, vt tempus clarum, vel
7 simile; Vel dicendo, † Beatam Virginem Mariam esse meretricem; quia detrahitur eius puritati con-
8 tra art. 3. Vel proferendo † alia huiusmodi verba nefanda, quæ habent formam infidelitatis, & fidei abnegationis, & de directo opponuntur Symbolo fidei, & primo Decalogi præcepto. Ita communiter tenent Doctores, Io. Azor. par. 1. Instit. Moral. lib. 9. c. 28. q. 5. Pegna ad Direct. Inquisit. 2. par. com. 66. Bald. & Plot. cons. 6. num. 11. inter consi. Crim. tomo 2. Decian. tract. crim. tomo 2. lib. 6. cap. 2. nu. 7. Ignat. Lopez ad praxim crim. can. Diaz cap. 110. in addit. Prax. Archiep. Neapolit. cap. 18. nume. 11. Suarez tomo de virtute Relig. tract. 3. lib. 1. c. 5. num. 7. Sair. in Claui tomo 2. lib. 6. c. 13. nu. 20. vbi multos adducit. Farin. in Praxi Crim. lib. 1. titu. 3. q. 20. num. 28. & seqq. & patet ex trac. informat. ad Vicarios Sancti Officij Inquis. cap. 5. quod infra quæst. 12. nu. 25. & seqq. refertur.

9 Et quamuis dicẽdo, † *Renego Dio*, nil videatur attribui, vel derogari Deo, ex verborum proprietate; sed videatur potius apostasia, hoc est, recessio à fide; attamen, quoad sensum, satis derogatur, cum auferatur fides ei, in quem credere debemus, vti creatorem omniũ; Imo per hæc verba dicitur falsum de Deo, quòd scilicet ei non sit credendum; quod quidem falsum est, & ideo renegare Deum, est negare vnitatem de Deo. Hinc
10 habetur Num. † c. 14. Dixit Dominus iratus ad Moysem, vsquequo detrahat mihi populus iste? quousq; non credet mihi, in omnibus signis, quæ feci coram eis? ex quo apparet, quòd, non credẽdo Deo, detrahitur ei: & verba sunt Saluatoris Matth. cap. 10. & Lucæ c. 12. Qui negauerit me co-

ram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, & Angelis Dei; Et ideo dixit D.Thomas,
11 quotlib.9.art.14.D.Petrum † negando Christum, non solum defecisse in fidei confessione, sed etiã maximam incurrisse blasphemiã; & nisi fleuisset amarè, grauiter punitus fuisset, Matth.c.26.Marc.14. Io.c.18. Et de hac blasphemia specialiter vide Boer. decis.301. Couar.in ca.quamuis, lib.6.par.1.§.7. num.9. D.Menoch.de arbitr.casu 375.nu.10. Decian.d.ca.2.num.7. Non tantum autem verbis, sed factis Deus negari dicitur, vt, 11.q.3. cap. existimant & c.seq. vbi habetur, Quotiescunque vincimur à vitijs, toties Deum negamus.

12 Quicunq; ergo sacrilego † ore fidei articulos oppugnãt, vel enũciat de Deo, quæ per se conuenire illi nullo modo possunt, vt, eũ nominando iniustum, ignorantẽ, proditorem, vel quid simile, hęreticales blasphemi cẽsendi sunt: & quamuis exprefsè id non affirment enunciando, sed simpliciter ita nominando; nihilominus virtute satis affirmatur, quod ita profertur. Quare contra tales in foro exteriori solent, & possunt Inquisitores, vti suspectos de hæresi, procedere, vt iam dictũ q.6. Azor.d.q.5.Sair. d.cap.20.& ratio esse potest; quia quod lingua loquitur, lex præsumptione violenta iudicat esse in corde.D.Menoc. de præsump. lib.3. præsump. 1. nu. 38.Hinc dicerem, non esse absolutè verum, quod asserit Graff. in Praxi lib.1.c.10. nempe attribuere id, quod est Dei, creaturis, esse hæreticalem blasphemiam, & incidere in casum hæreticalis blasphemiæ.

13 Aliæ verò blasphemiæ, † quę fidei articulis non obuiant, nec formaliter, nec virtute continent falsitatem, quasi speculatiuam contra fidei veritatem, hæreticales nõ dicuntur, vt sunt omnes blasphemiæ, quæ proferuntur per modos optandi, imperandi, aut imprecandi, verbi gratia; cum quis malum Deo, vel B.Virgini, aut Sanctis imprecatur, vel eis maledicit, & gratiarum oppositum agit, vel verenda nominat, aut maledicit terræ, & huiusmodi, ut Dei creaturæ, vel dicendo, Deum tędeat, Per vitam Dei, vel displiceat Deo, & q similes, blasphemiæ hæreticales non dicuntur; quamuis inter enormes attentis circumstantijs quandoq; connumerentur, præsertim si adsit magna irreuerentia, vel contemptus: Vel sint specialiter contra Deum, ac Beatam Virginem, vt colligitur ex traditis supra q. 4. circa finem, & dicemus infra quęstione 10.

Et quia non solum ad casus reseruati, ratione atrocis blasphemiæ; sed ẽt ad nouæ Dominij Mediolani Consti. in §.seuere puniẽdi, lib.4.ti.de pęnis, & statutorum de hac blasphemia loquentium, intelligentiam plurimum conducere existimo, declarare, quęnam atroces, siue enormes blasphemię dicantur; propterea præmitto primo, quòd licet de iure tribus mo
14 dis dicatur † atrox blasphemia, ex perso-

persona, ex loco, & ex facto; vnde regulariter omnis blasphemia, quæ directè committitur contra Deum, Christum, aut Beatam Virginem, vel Sanctos, dicatur atrox ratione personæ; sicuti dicitur atrox iniuria, quę fit contra Magistratū, vel Senatorem, §. atrox, Institu. de iniur. sicut & blasphemia, quæ profertur in theatro, foro, uel in conspectu prætoris, dicatur atrox ratione loci; sic & ex facto dicatur atrox iniuria, ubi quis ab alio vulneratus, vel fustibus cęsus sit; dicto §. atrox.

Et quamuis, secūdum aliquos, atrox blasphemia dicatur, quæ primum indirectè tangit præceptum, vel magnum parit scandalum, ut tradit Viual. in Candel. supplem cap. 15. nu. 17. Attamen
15 iudicis † arbitrio, uel prudentis confessarij, seu pij uiri iudicio, inspectis circumstantijs loci, temporis, personæ, ac gradibus blasphemiarum, remittendum hoc esse, tradit probabiliter Ioan. Baptista Plot. trac de blasph. nu. 27. in fine: & supra q. 5. nu. 59. ex Menoch. & alijs, enormis quidem, & immanis blasphemia est regulariter, cum sanctum Dei nomen, virtus Dei, salutaris Christi Passio, adoranda vulnera, sanguis eius, & quicquid ad nostram salutem efficax fuit, ad execrationes, & maledictiones assumuntur, secundum Ioannem Holthusium Kempensem in suo Catechismo.

Secundò sciendum est, quòd
16 regulariter, † quotiescunque aliquis animo deliberato, id est, studiosè, & ex industria blasphemauerit, non prouocatus ex dicto, nec facto alterius, nec ex aliqua motus ira, nec ebrietate, nec ex dolorum, aut infirmitatum corporis cruciatu molestatus, nec ex nuncio aliquo sui, aut amicorum infortunij, uel periculi turbatus, qualiscunque fuerit illa blasphemia, etiam aliàs non atrox, ex hoc efficitur nedum atrox; uerùm etiam atrocissima; etiamsi aliàs leuis esset, & debet acrius puniri; & iudex, iuxta dictam Mediolanensem Constit. tenetur Principem, uel Senatum consulere; quia dicitur peccatum, & blasphemia in Spiritum Sanctum; ille enim peccat in Spiritum S. cui malitia propter se placet, Magist. sent. lib. 2. dist. 43. D. Thom. 2. 2. q. 14. ar. 1. Io. Baptista in eod. tract. sub num. 28. uers. septimò. Lud. Carb. tomo 3. in Summ. lib. 1. cap. 59. uersic. Decimum.

17 Quod comprobari pōt ex † noua Dominij Mediolani Consti. ti. de pœnis, §. homicida, vbi sic habetur; Homicida capite puniatur, ita quòd moriatur; & tanquam homicida puniatur, quicunque, etiam non sequente morte, tantūmodo vulnerauerit, aut insultum cum telo euaginato fecerit, animo tamen deliberato occidēdi; etiamsi non lædat, vel occidat; pari modo intelligatur quicunq; huiuscemodi pensato maleficio auxilium dederit, consiliumve; quamuis etiam is manus ad opus non extendat.

18 Quare si ipsa Constitutio † reputat

putat homicidium animo delibe
rato commissum, adeo atrox, &
atrocissimum, vt non solum pu-
niat pęna mortis eum, qui alium
animo deliberato occidit; sed ēt
tali animo occidendi, tantūmo-
do vulnerauit, aut insultum cum
telo euaginato fecerit; etiamsi nō
lędat, vel occidat, iuxta l.is, qui cū
telo, C. ad leg. Cornel. de sicar.
quin & homicidium animo deli-
berato patratum nō comprehen-
ditur in decreto gratioso, vt patet
ex decreto gratioso ob lętitiam
filioli Regis Hispan. public. anno
1571. die 18. Decemb. & habetur
in ordin. Senatus Mediol. fol. mi-
hi 81. quanto magis debet blas-
phemia censeri atrox, & atrocissi
ma, vbi fiat animo deliberato, e-
tiamsi aliàs esset leuis, cum blas-
phemia sit maius delictum, quā
homicidium, D.Thom. 2.2. q. 13.
art. 2. & facit Auth. Multo magis,
C. de sacrosf. eccl. Plot. loc. cit.

Tertiò, quòd respectu verbo-
rum atrox, siue horrenda blasphe
19 mia est, † si dicatur, Maledictus
Deus, Maledico Deum, Couar. in
cap. quamuis, par. 1. §. 7. vers. 7. re-
ferunt Menoch. d. cas. 375. num.
13. Decian. d. c. 2. num. 9. & idem
tenent Gram. decis. 50. nume. 6.
Graff. in Praxi, lib. 1. cap. 10. num.
27. ita in facto R. Rectori Curato
respondi in casu cuiusdam mu-
lieris: nam, vt inquit D. Hieron. in
c. si igitur Michael, 24. q. 3. si Mi-
chael Archangelus non fuit au-
sus diabolo, & certè maledictio-
ne dignissimo, iudicium inferre
blasphemiæ; quāto magis nos ab
omni maledicto puri esse debe-
mus, & præsertim in Deum Crea
torem, Saluatorem, & Conserua-
torem nostrum, & per quem be-
nedicimur.

20 Et probare placet primo, qa †
maledicēdo hō putat Deū dignū
maledictione; cum tamē sit sum-
mè bonus, & dignus omni bene-
dictione; ideò dicitur Paral. 1. ca.
16. Confitemini Domino, quo-
niam bonus; & idem dicitur Psal.
117. & ideò dignus laude, vt dici-
tur 2. Para. c. 7. Laudate Dominū,
quoniam bonus; & idem Psal.
134. Dignus etiam benedictio-
ne; & ideò dicitur Psal. 102. Bene-
dic anima mea Domino, & om-
nia, quæ intra me sunt, benedicāt
nomini sancto eius, & in Cantic.
trium puerorum; Benedicite om
nia opera Domini Dominū, lau-
date & superexaltate eum in sæ-
cula; Benedicite Angeli Domi-
ni Domino, benedicite omnes cę
li Domino, &c. vbi egregiè eru-
ditiss. ac Illustriss. D. Card. Bellar.
in explan. Psalmorum. Maledi-
21 ctio † autem aufert timorem, &
reuerētiam hominis à Deo; quia
dicitur Psalm. 134. in fine. Qui
timetis Dominū, benedicite Do-
mino; & ideo ualde graue est pec
catum, vt colligitur Numer. cap.
24. Qui benedixerit tibi, erit & ip
se benedictus; & qui maledixerit
tibi, in maledictione reputabitur.

Secundò apertiùs probatur gra
uitas huius blasphemiæ ex ca. 24.
22 Leuit. † ibi Homo qui maledixe-
rit Deo suo, portabit peccatum
suum, & qui blasphemauerit no-
men

men Domini morte moriatur; ex quo videtur intelligēdum, quòd maius ſit peccatum blaſphemare nomen Domini quàm maledicere Domino; quod etiam perpendit D. Aug. & ſibi durum, & obſcurum viſum eſt, ſuper Leuit. q. 87. ſed aduertendum, ꝙ D. Aug.
23 † in ſuo textu habuit aduerſatiuam dictionem, Autem, loco copulæ, Et, quam nos habemus: In ſuo enim ſic erat ſcriptū: Homo qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum: qui autem blaſphemauerit nomē Domini, morte morietur; dictio enim illa, Autem, aduerſatiua aduerſatur præcedenti; ideò neceſſariò intelligendum erat, quòd iſta duo delicta eſſent diuerſa; & ideo D. Aug. dicit, quod ſi non eſſet illa aduerſatiua, autem, potuiſſet ſaluari, ꝙ idem eſſet peccatum maledictio, & blaſphemia; ſed quod repetijt
24 † Deus, vt denotaret, blaſphemū, nō modo portaturum peccatum ſuum in alio ſæculo, cum quo æterno igni cruciabitur in inferno; ſed quod eſt tantum ſcelus, vt ēt hoc ſæculo morte puniatur. Sed dubitat D. Aug. de iſto intellectu, propter illam aduerſatiuam Autem, quam cum nos non habeamus, ſed eius loco copulam; tenenda eſt D. Aug concordia, ꝙ. ſ. per copulam illam, Et, repetierit idem, ad denotandam atrocitatē huius blaſphemiæ: quod cum Decian. loco cit. comprobo; quia cū
25 ſupra dixiſſet, † quòd ille homo Iſraelita ex Aegyptio natus blaſphemauerat nomen Domini, & maledixerat ei, ſubdit, quòd Deus interrogatus à Moyſe, quid ſibi de eo agendum eſſet, reſpondit, & dixit; Educ blaſphemum extra caſtra: quod hoc ſolo nomine blaſphemi nominat eū, qui etiam blaſphemauerat, & maledixerat, quaſi, ꝙ eo nomine vtrumque comprehenderetur.

Inſuper communiter Docto-
26 res tenent, maledictionem † à blaſphemia nil differre, quoad Deū, vt per Socin. conſ. 102. nu 6. vol. 1. & Luc. de Pēna in l. omnes, C. de delat. lib. 10. num. 4. vbi, licèt (inqt) ex verborum proprietate videatur differre blaſphemia à maledictione, quæ eſt imprecatio alicuius mali; attamen apud nos confunduntur; & idem etiam tenēt Grammat. in Conſt. blaſphemantes, num. 10. & ſeq. Decian. d. cap. 2. num. 9. poſt med. Suarez tomo de ſtatu Relig. trac. 3. lib. 1. capit. 4. num. 8. vbi inquit, maledictionis vocem ſumi, non tantum pro imprecatione alicuius mali; ſed in vniuerſum pro locutione cuiuſcunque mali, iuxta illud Pſal. 77. Et malè locuti ſunt de Deo, dixerunt; Nunquid poterit Deus parare menſam in deſerto? &c.

Quartò enormis dicetur blaſ-
27 phemia, ſi quid opprobrioſum, † & ualde iniurioſum proferat contra Deum, vel Sanctos eius, vt p Bart. in l. apud Labeonem, §. ſed quod adijcitur, de iniur. ſequitur Alex. conſ. 233. num. 6. & 11. vol. 6. & ideo enormis illa dicetur, de qua Cępol. conſ. 76. viſa inquiſitione, nempè, *ſe Dio il diceſſe io di-*

ria

ria, che il mentisse per la gola, & licet ipse non dicat, & fortè erant prolata verba super re vera, & quam non potuisset Deus facere, ut ita non esset: attamen iuxta dicta in præcedenti q.3.dub.3.n.24. quia addita sunt verba illa contumeliosa, & iniuriosa, & inspecto superbiæ affectu dicentis, non tantum blasphemia, sed atrox est iudicanda. Vide Cepol. loco citato, Gram. in Const. Regni, incipien. Blasphemantes, num.20. Decian. loco cit. num.10. sicuti est dicere, *putana di Christo*, Et sic in facti contingentia dixi, atrociter blasphemasse, qui dixit, ad sanguinē scorti S. Pauli.

Quintò idem dicendum est,
28 de blasphemia, † quam protulit quidam, nempe, *nè tu, nè quel &c.* quæ pro atroci iudicata fuit Mediolani, ut refert Clar. ī § blasphemia, col.2. vers. ceterum Senatus; & hoc procedit, etiamsi verba opprobriosa, & iniuriosa non essent prolata immediatè in Deum, vel in Christum; sed mediatè, vt fuerunt illa scelestissimi Iudæi, qui altercando cum Christiano dixit, *la fede nostra etc.* contra quem consuluit Socin. cons. 119. vol.4.

29 Sextò, sacrilego ore dicere † *put. di D.* vel dicendo, *D. partesano, cioè partiale.* Plot. de blasph nu.27. Gasp. Ant. Thesau. in qq. for. lib.1. q.78. num.2. vbi refert de eo, qui ludendo dixerat, *al dispetto di quel becco, etc.* & hæ similesque blasphemiæ non tantum atroces, sed hæreticales dicuntur, vt ex tract. informat. ad Vicarios S. Inquisitionis c.5. quarum quidem uaria, & horribilia exempla enarrātur per Fratrem Matth. Corradon. in Speculo Confessar. in 2. præcepto, & per Antonium Solam ad nouas Const. Sabaud. tit.22. de blasphe. glos. à num.9. nouissimè Graff. in Praxi, lib.1. cap.10 num.44. & Lopez ad prax. Diaz cap. 3. quibus certè chartam conspurcare me pudet.

30 Et in huiusmodi horrendas † blasphemias incidere solent nebulones, muliones, rhedarij, rustici, & similes abiecti homines; blasphemia namque, ut notat Rodriq. tom.1. qq. reg. q.5. art.6. in fi. est peccatum hominum abiectorum; quippe qui cum patientes, & lenes non sint, quæ sibi mala eueniunt, Deo tribuunt, & ira, ac indignatione correpti, Deo, & Sā ctis cum Christo regnātibus, impio ore, multa inhonestè, & impudenter effutiunt; & sæpe hi miseri, & parum Deum timentes solent femineū sexum Deo, & Sanctis attribuere, quod magna sanè est impietas, & abominatio, vt notat Loartes de Blasph. remed.8.

31 Septimò enormis blasphemia † est iurare p Christi D.N. & B. M. semper Virginis verenda ex Bal. in l. accusationem, col.3. C. qui accus. pos. & paria sunt maledicere Deum, uel de eo verba pudibunda proferre, Bald. in l. vnica, C. si quis Imperat. maled. sequitur Ias. in §. item si quis, il 2. num.60. Inst. de act. vbi cum Bald. in d. l. accusa-
32 tionem tenet, iurantem p Christi verenda, præsertim ex consue-

tudine

tudinē non carere hæresis suspicione, ita tenent Marant. in 6. par. de ord. iudic. in rubr. de iuram. & eius differētia, & usu nu. 43. Plot. trac. de blasph. nu. 27. Boer. decis. 301. col. 2. vers. quinto. Vide Decian. loco cit. c. 2. num. 11. & enormem esse blasphemiam, iurare p verenda B. Mariæ Virg. Deiq; genitricis, tenet cum Io. de Anan. in c. 2. de maled. Alber. de agnosc. asser. Cath. q. 6. nu. 21. cum ipsa post Christum præ ceteris Sanctis honoranda sit, ut probatur in d. ca. 2. cum dignior, & excellentior fuerit, & sic cunctis Apostolis, ut dicit tex. in cap. noua, de pęnit. & remiss.

33 Octauò, sub atroci cōprehēdi† dēr blasphemia illa, de qua Viu. decis. 275. sub nume. 18. videlicet; Nec Deus, si descenderet de cęlo, amoueret frumentum de area ipsa, prout dixit quidam, cum alio altercando; & licet Viu. ibi videatur talem blasphematorem excusare, arg. eorum, quæ dicit Franc. Vegius Patritius noster cons. 48. vol. 1. ubi à crimine blasphemiæ defendit mulierem, quæ dixerat, *al dispetto di quel becco, che mi sostiene al mondo*, qa hæc verba ad alios, quàm ad Deum, & sic ad homines referri possunt: secus in casu nostro, in quo uerba tantū ad Deū referri possunt; & à diuersis non fit illatio vulg. iuribus.

Et cum dicta verba de se blasphema sint, non erit sufficiens excusatio, quòd non contra Deum, sed contra illum, cum quo fuit facta rixa, ea fuerint prolata, alioqui etiamsi aliquis ex simili indignatione ad hominem, cum quo contendit, prorumperet in uerba maledictionis, vel abnegationis Dei, non blasphemaret, quod dici nō 34 potest; Ad blasphemiam † enim non est necessaria formalis indignatio in Deum, seu in actu signato, ut sic dicam; sed satis est, q in actu exercito ex indignatione cum homine prorumpat aliquis voluntariè in verba contumeliæ contra Deum, ut optimè tradit Suarez tomo de statu Relig. trac. 3. lib. 1. c. 6. sub nu. 11.

Nonò discutiendum uenit, an 35 dicere, † *al dispetto di D.* sit blasphemia, quæ inter atroces connumeretur? Bald. in cons. 576. incip. ille, vol. 3. non tantum uidetur negare, hanc esse blasphemiam enormem, sed nec inter blasphemias admittere: et fundatur in cōmuni loquēdi vsu, ex quo, inquit, ista sunt iniuriosa, et contumeliosa uerba potius, quàm maledictio, & blasphemia, iuxta l. quotiens, §. siquis nomen, ff. de hęredib. insti. quem sequitur Alex. in addit. ad Bar. in l. item apud Labeonem, §. ait prętor, de iniur. & utrunq; refert, ac sequitur Io. de Anan. sing. 4. & nouissimè hoc tradit Card. Tusch. tom. j. Pract. Concl. 95. nu. 3. & seq. lit. B.

Contrarium tamen tenuerūt, & rectè, Imola in l. his uerbis, §. j. §. de hęred. inst. Socin. consil. 102. incip. in pręsenti cōsultatione, in 36 ultimus uerbis, uol. 1. ubi dicit † Bal. in d. cons. non dixisse uerū, & Petrum Baldi fratrem in eodem facto

facto contrarium consuluisse, & quod ipsemet Bald. non probat intentionem suam,& Boer.decis. 301.in princ. tradit, hanc opinionem, tàm secundum Theologos, & Canonistas,& iuris Ciuilis Professores ueriorem,magis communem,& receptam esse,& in puncto iuris uerissimã, tenet Decian. trac.crim.tom.2.lib.6 c.2. num.4. Et ita in magna Curia Vicariæ Neapol.iudicatum, & in appellatione fuisse confirmatum per Cõsilium Regium, & executum cõmuni uoto, testatur Gram. decis. 50.incip.Marcus Spartar. Et Couar.in cap.quamuis de pact. lib.6. par.1.§.7. nume.9. refert expresse cautum esse in Pragm.Regni Hispan.Constit. uerba, *al despecho de Dios*, blasphemiam importare,qđ nouissime confirmant Io.Capeauil de casib.referu. cap.19.q.2. & Franc.Suarez tom. de statu relig.
37 tract.3.lib.1.c.5.n.8.quãuis † connumerari inter hereticales, uel enormes negẽt; subdit enim Suarez, per hoc uerbum non significatur aliquid fieri posse contra efficacem Dei uoluntatem, sed uel significatur uoluntas faciendi aliquid, etiamsi Deo displiceat, eo modo, quo displicere potest per antecedentem uoluntatem; aut significat; ꝙ nihilominus est magna irreuerentia, & magnus Dei contemptus; uel certè profertur etiam per modum imprecationis optando Deo displicentiam, uel tędium de tali re.

Quare à D. Menoch. & Bertazol.in addit. ad cons.553. Bartholomei eius patris, lib. 2. & ab alijs communiter reprobatur Bald.loco citato, negans, hanc dici blasphemiam.

38 Imo ad hæreticales pertinere † uidetur dicendum,quia sic dicẽs, facit Deum impotentem, quantũ in se est: dicit enim, se aliquid facturum, uelit, nolit Deus, ac si diceret, Deus hoc minimè prohibere potest, ut notant Franc. Tolet.in Sum.lib.4.c.13.nu.6. Greg. Sair.in Claui,lib.6.ca.13.nu.3.Vnde inter atrociores blasphemias connumerari rectè declarauit Excellẽtissimus Senatus Status Mediolani teste Clar. in Praxi, §. blasphemia, nu.2. uers.sed nunquid; quẽ referendo sequitur Mascar. de probat.lib.j.concl.194.num.3. Plot. trac.de blasph. sub num.27. & ita censuit Senatus Pedemontanus,ut fidem facit Gasp.Anton. Thesau. in qq. forens. q. 78.nu.3. uers. Senatus tamen. & tenet Farinac.in Praxi,lib.1.titu.3.q.20.nu. 13.post Decian.d.ca.2.num.4. ubi hanc atrocissimam,& sceleratissimam blasphemiam esse affirmat, testaturq; ita in Venetorum uniuersali ditione seruari.

39 Imo ipsemet Bald. † una cum Benedicto Plot. cons.6. nu.11. inter cons. crim. tomo 2. concludit, talem blasphemiam non tantum atrocem; sed uerè hæreticalem esse, quia ut ipse subdit, sic dicens, negat Dei potentiam, contra primum Symboli articul. Credo in Deum Patrem Omnipotentem; & pro hæreticali habetur in Sancto Inquisitionis Officio, ut notatur

tur

tur in tract. informat. in caus. Sancti ad Vicar. S. Inquis. cap. 5. quicquid dicant Io. Capeauil. & Suarez loco cit.

Decimò dubitatur, si quis di-
40 cat, † ad despectum Virginis, vel S. Petri, aut S. Pauli; & sic de alijs Apostolis, vel Sanctis, an sit blasphemia atrox; & videtur, quod non; quia omnipotentia non attribuitur B. Mariæ, & Sanctis, prout tribuitur Deo; & cum illa verba sonent in grauem blasphemiam ea quidem ratione, quia negāt Dei omnipotentia, in Sanctis verò nō potest negari omnipotentia, quā non habent; attamen per ista verba induci grauem blasphemiam, teneo cum Decian. d. c. 2. num. 5. nam quoad B. Virginem, nulli du-
41 bium est, cum ipsa † sit Mater misericordiæ, Regina Cęli, Porta Paradisi, & demum exaltata super omnes Angelorum choros, iuxta illud Eccl. c. 24 vti mater Christi, qui est Deus; quin sit super omnes Sāctos potens per Christum, & multo magis super omnes mortales, vt declarat etiam D. Tho. in 3. par. q. 7. art. 10. ad primum, & q. 27. c. 1. & in 3. dist. 13. q. 1. ar. 2. q. 1. ergo qui dicit, quòd ea inuita faciet, sibi maiorem tribuit potestatem, quàm B. Mariæ Virgini, quæ à filio omnia impetrare potest.

Et idem videtur dicendum de Sanctis, hac efficacissima ratione;
42 nempe † cum Sancti quatuor habeant præcipua in gloria æterna, videlicet plenam Dei visionem, & cognitionem, perfectam dilectionem, copiosam refectionem, & eminentem authoritatem, ut per D. Tho. super Isa. c. 51. nūquā possunt velle, quod sciunt, Deum nolle; quia aliàs, vel nescirēt, Deū id velle, & hoc repugnaret visioni, & cognitioni Dei; vel si scirēt, & cognoscerent, Deum quid velle, nollent eius voluntati contrauenire; quia aliàs repugnarent dilectioni, ergo impossibile est, quod velint aliquid, quod Deus nolit, & per consequens dicendo, *al dispetto di S. Pietro*, idem est; ac si di-
43 ceret, *al dispetto di D.* quia † voluntas Sanctorum necessariò est voluntas Dei; & ideo in effectu videtur idem esse, dicere, *al dispetto di Dio, al dispetto de Santi.*

Fateor quidem, neč in hoc discrepat Decian. loco cit. atrociorē esse proculdubio blasphemiam, quæ directè in Deum dirigitur, quā quæ in Sanctos, licet mediatè, & per indirectum Deus blasphemetur, uti dictum fuit supra quęst. 3. num. 54.

Quibus sic præmissis concludi-
44 mus, quòd vbi reseruatur † hæreticalis blasphemia, comprehendantur in casu reseruato, non tantum expresſè dicentes, renego Deum, fidem, &c. vt supra diximus; sed qui tacitè, & sub conditione proferunt tales blasphemias, prout solent aliqui, puta, non credo in Deum, vel possim renegare Deū, vel fidem, si te non percutiam, vel illud faciam, aut veritatem dico; quia non allegat Deum in testē;
45 sed profert blasphemias † hæreticales, licet cōditionales; quæ quidem habent in se puram, implici-

tam affirmatiuam, hoc est, quòd si ad percutiendum illum opus fuerit, in Deum non credere, uel fidem renegare, paratus est, id libenter facere,& ita inest deprauata uoluntas, vt rectè declarat Io. Royas de hæret.par.2.nume.174. & colligitur ex Couar.in ca.quãuis,de pact.lib.6.par.1.§.7.num.8. & seqq. Claud. Bertaz. in addit. cons.crim.553. Barth. eius patris lib. 1. Et propterea Inquisitores communiter cognoscunt de huiusmodi blasphemijs hæreticalibus, vt supra dictum fuit. q.6. nu. 10. &seq. Verùm adde, quòd si quis diceret, possim Deum renegare,si hoc non est uerum:& iuramentum contineat veritatẽ, non dicerem blasphemiam, nec consequẽter includi in reseruatione sic iurantem;quamuis sit modus iurandi irreuerenter, vt etiam tenet Graff.in praxi lib. primo,c.10. num.46.

Extenditur secundo in dicen-
46 te,prout impius quidam, † Deus non est Deus; quia sic blasphemans, inquit Bald. cons.85.incip. Regula iuris,vol.1. prout eum refert Arnal. Albert. de agnosc. assert.Cath.q.16.num.18. est hæreticorum princeps;quia scriptum est in Symbolo Apostolorũ;Credo in Deum:& in Psal.13.Dixit insipiens in corde suo,non est Deus; quod intellige,quando ita crederet; tunc enim non solum uerbo exteriori, sed corde hæreticaliter blasphemaret;& tunc dicitur hæ-
47 reticus blasphemus;prout† Vvicleph,Lutherus, et Caluinus hæretici,qui quasdam impias hæreticales blasphemias aduersus Deũ, & Christum protulerunt, quas horroris causa taceo ; & refert Alexand.Pesan.in com.breu. ad D. Thom.in 2.2.q.11.propos.prima, dubit.5.

48 Extenditur tertiò in dicentib.† Deum adeo esse misericordem, vt peccata non requirat; vel adeo iustum, ut pęnitentes non recipiat; imò si pertinaciter hoc credant, sine dubio sunt hæretici, prout notat Gabriel Paris.lib.1.de fide,ca.3.et sequitur Iacob. Graf. in praxi,lib.1.c.10.nu.49.

Extenditur quarto in eo, qui
49 diceret,† turificationes, et fumigationes, quæ fiunt in magicarũ artium, et maleficiorum exercitio,esse ad Dei honorem,et ei placeant; quia est blasphemia, et error damnatus Parisijs anno 1318. Et idem dicendum,quando quis de industria esset mortale peccatum commissurus, quod vellet, vt Deo placeret;et ab eo acceptaretur;cũ sit uelle, ut Deus faciat, quod ei nullo modo competit, nempe,ut acceptet peccatum,uide Greg.à Valent.tomo 3. disp.6. q.6.de vot.p.2.

50 Extenditur quinto in dicẽte, † si Deus non facit uindictam,non credam esse iustum,uel negabo fidem, aut dicam non esse Deum, ut dixit quidam: sunt enim hæreticales blasphemiæ. Greg.Sair. d. cap.13.num.3. iuxta superius declarata in secũda extensione. Idẽ dicendum de eo, qui dixit, *io credo, che Iddio non si ricordi di me*.

Item

51 Item in dicente, *put. la nostra Donna*, contra puritatem B. Virg. appellando; sic enim communis loquendi usus, præsertim inter blasphemantes, talia uerba interpretatur, Plot. tract. de blasph. num. 13. Facit Decian. loco cit. c. 5. à nu. 4. & pro hæreticali expresse declaratur in tract. inform. Sancti Officij ad Vicarios Sanctæ Inquisitionis, cap. 5.

52 Extendi sexto videtur in eo, † qui diceret, *Iddio non hà mai fatto questo matrimonio*; detrahit enim quantum in se est, potentiæ, ac diuinæ prouidentiæ, negando, tale matrimonium non fuisse ordinatum à Deo, à quo omnia procedunt, & per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, Io. cap. 1. & in quo viuimus, mouemur, & sumus, vt sancta canit Ecclesia. Ethnicus quoque Horat. dixit, Nihil sine Diuum numine euenit; & D. Seuerinus Boetius lib. 4. de Consolat. metr. 6. scribit.

Sedet interea Conditor altus,
Rex, & Dominus, fons, & origo,
Rerumque gerens flectit habenas,
Lex, & sapiens Arbiter æqui.

De matrimonijs verò in specie, Deum peculiarem habere curã,
53 ex veteri colligitur prouerbio † nempe: *Matrimonij, e Vescouati da Dio son ordinati*. Nec dici debet, si quid mali in matrimonijs contingat, Deum mala facere; quia cum ipse bonus sit, imo nemo bonus, nisi Deus, Marc. c. 10. bona quoq; facit, & bonorum est causa, eaque
54 ordinat: † mala verò ab iniquis facta, ne inordinatè veniant, ipse disponit, vt notat D. Greg. cap. 18. Moral. sed quia terra in opere suo maledicta, dicit Dominus (Genes. c. 3.) spinas, & tribulos germinabit. Quinimo Deus iniquorum malis operib. benè vtitur, inquit D. Aug. super Ioan. Nec permittit malum fieri, nisi ex ipso aliquid boni eliciat, vt patet in tentationibus Sanctorum. Posset tamen sic dicens aliqua ratione excusari à blasphemia.

Extenditur septimo, vt procedat, etiamsi blasphemans esset ru-
55 sticus; nam licet † rusticitas, vbi coniuncta sit cum simplicitate, regulariter excuset; modò appareat talem inconsideratè loquutum; attamen non est passim rusticitatis excusatio admittenda; sed diligenter considerandæ sunt qualitates blasphemiarũ, causa, & modus, quo fuerunt prolatæ; quòd procedit, præsertim quoad forum
56 exterius; quia plerumque isti † rustici ceteris sunt peiores, & parum Deum venerantur, ac timent, vt tradit Decian. d. ca. 5. nu. 10. Quocirca, inquit, malè excusatum fuisse à pęna mortis; & ad triremes transmissum per biennium, rusticum illum, de quo per Clar. §. blasphemia, qui dixerat, *Venga il cancaro à quel traditor &c.* eum enim laqueo suspendi fecisset, si illius iudex extitisset, ob atrocitatem, & geminationem blasphemiarum; & quia cum aliquo mortali iratus non videbatur; sed directè cũ ipso Deo, quòd tunc plueret.

57 Extenditur octauo in pueris, † & impuberibus, doli tamen capa-

cibus, quos ætas minimè excusat, cap. 1. de delict. pueror. & inf. multis rationibus comprobatur q. 8. restric. 4. & deducitur ex casu pueri illius à diabolo ex sinu patris erepti à D. Gregor. 4. Dialog. ca. 18. relato, de quo supra, q. 5. nu. 10.

Extenditur nono, vt procedat non tantum in viris, sed etiam in
58 mulieribus, † vbi generaliter sit facta reseruatio; tum, quia lex generalis generaliter est interpretāda, vulg. iur. tum, quia has nullo modo, ēt in foro exteriori excusandas fore, quinimo acrius fortè puniēdas, tradit Decian. trac. crim. tom. 2. lib. 6. c. 5. num. 6. cum enim
59 natura sua † deuotæ sint feminæ, vt canit Ecclesia, Oremus pro deuoto femineo sexu, propterea cū blasphemant, præsertim hæreticaliter, oportet, vt in eis sit maxima malitia, & deprauatus animus, cū contra sexus naturam nitatur. Et vbi mulier verecūdiæ fines semel ttransilierit, oportet, grauiter esse impudentem; & testatur Decian. loc. ci. Se vidisse Venetijs (quo loci peculiare officium contra blasphemiam est constitutum, & acerrimè blasphemantes vindicantur) plures flagitiosas feminas ob blasphemiam lingua multatas, & meritò; faciūt adducta per Fran. Vegium cons. 48. vol. 1.

Extēditur decimo, etiamsi prę-
60 dictæ personæ † blasphemando ignorent vim uerborum; modò ex vulgari sensu saltem cognitum sit vnicuiq;, talia uerba sonare in blasphemiam; quia tunc non excusantur ignorantes sensum hæreticum, vel blasphemiam esse hęreticalem; nam sibi imputare debent, talia reuoluentes verba dānata, iuxta not. per glos. in c. à nobis, de sent. excom. & in clem. 1. de consang. & affinit. Quod sanè procedere præsertim debet, quando essent contra ius Decalogi, vel legem Euangelicam, aut Apostolicam. Graff. in Praxi, lib. 1. cap. 10. nu. 44. & sic stultus in culpa, fiet sapiens in pęna, ca. qui ea, dist. 39. & confirmatur ex doctrina D. Th. 2. 2. q. 13. art. 2. ad 3. & Greg. à Val. tom. 3. disp. 1. q. 13. p. 1. Lud. Carb. in Sum. tom. 3. lib. 1. c. 58. vers. Tertium circa fi. dicentium quando aliquis animaduertit verba aliqua pertinere ad blasphemiam, nec tamen abstinet ab illis, quoties illa vsurpat, toties eum blasphemare, & grauiter peccare.

Extēditur vndecimo in eo, qui
61 † repentina iracundia, vel furore in hæreticales prorumpit blasphemias, quas tamen aduertit esse tales, licet pęnitentia ductus, statim se retractet, uel reuocet, & contritionis signa ostendat; tum, quia à mortali peccato non excusatur, siue iustè, siue iniustè commotus fuerit, siue statim pęnituerit, siuè ex internallo. Io. Capeauil. de casi. reser. cas. 19. q. 1. in fine. Zecch. in princ. trac. de casib. reser. ex D. Th. 2. 2. q. 13. ar. 2. tum, quia iracundia
62 non excusat, ut probatur † Leuit. c. 24. vbi blasphemus Israelita iussus fuit à Deo lapidari, ex eo, quòd blasphemasset, dum iurgaretur cum ab alio viro Israelita, & sic dum ira excandesceret; Præterea si ira-

si iracundiæ calor excusaret, ferè omnes deberent excusari; quia rari sunt, qui quieto animo, & non excandescenti blasphement, ut probatur in cap. vlt. de maled. ubi Marian. Socin. nu. 5. & nullum ferè homicidium esset puniēdum: quia ut plurimum ex iracundia committuntur. Dec. in l. quicquid calore iracundiæ, vbi Marc. Ant. Rouesc. in addit. ff. de regul. iur. Ioan. Royas, de hæret. par. 2. num. 172. Albertin. de agnosc. assert. cath. quæst. 27 numero 4. vbi sub-
63 dit, in illis, quæ lex improbat, † vt sunt maleficia, non distingui, an emanauerint calore iracundię, vel non; quia semper maleficia non debent remanere impunita. Facit l. quoniam multa, C. ad legem Iul. de vi publ. & hæc probantur in l. si non conuicij, C. de iniur. à contrario sensu. & Const. nouæ Mediol. lib. quarto, titu. de pœnis, §. seuere puniendi, versic. & siue id faciant irati, uel non. Verum quidem est, in iudiciali foro excusandos esse, vel saltem mitius puniendos fore blasphemantes ex lubricitate linguæ, & statim se retractantes, vt ex multorum Doctorum opin. dicemus infra quæstione 12. à numero 35. & seqq.

Extenditur duodecimo, vt prę-
64 dicti † hæreticaliter blasphemantes non solum includantur in casu reseruato; sed Inquisitori ab audientibus sint denunciādi per edictum Inquisitoris; eius enim officio subijciuntur, vti suspecti de hæresi; cum faciant exteriorē infidelitatis actum; vt infra plenius q. 12. differemus; vide Direc. Inquisit. quæst. 41. par. 3. & ibi Pegna com. 66.

65 Restringitur primo † in dicentibus, *al corpo*, aut, *al sangue di Dio*, *di Christo*, aut, *della Vergine M.* & huiusmodi, quæ non sunt blasphemiæ saltem hæreticales; sic etiam in dicentibus: hoc est verum, vt Christus natus est de Virgine Maria: Vel, vt Deus vnus est; quamuis, si irreuerentia accedat, ferè semper mortaliter peccent, & quandoque verè blasphement, prout in præcedenti q. 3. fuit explicatum.

66 Restringitur secūdo, cū quis † malum Deo, vel Sanctis imprecatur, vel eis maledicit, dicendo, maledictus sit Deus, vel displiceat Deo, & huiusmodi; quia blasphemiæ hæreticales nō sunt; quamuis atroces dicantur, iuxta superius declarata.

67 Restringitur tertio in eis, † qui Sacræ scripturæ verba ad iocosa, scurrilia, & inania, velut paschinos, & turpem amorem, absque intellectus errore trahunt; quia propriè non dicuntur blasphemi saltem hæreticales; quamuis peccent mortaliter, & grauiter coercendi sint horum scelerū patratores, vt notat Rodriq. in Sum. par 1. cap. 34. numero 3. ex
68 † Concil. Tridentin. sess. 4. in fin. vbi hoc uitium reprehendens, & prohibens à nomine sacrilegij, vel blasphemiæ abstinet, & vocat temeritatem, irreuerentiam, & cōtemptum. Idem sentit Suarez

rez tomo de statu Relig. tract. 3. lib. primo, c. 6. sub nu. 17.

Est sanè ingens, & immane scelus, cum Spiritus Sancti verba † in ludibrium conuertant, & contortis testimonijs Sacræ Scripturæ, quæ dicitur scripta digito Dei, cap. quidam autem, 24 quæstio. 3. eius verba ad sua trahant desideria, uide Ignat. Lopez ad Prax. Can. Diaz cap. 110. in addit. Peccatum verò mortale non esse, si quis prædicta dicat, uel faciat ex simplicitate credens esse id licitum ob recreationem, & consuetudinem, tradunt Nauarr. in Manual. cap. 12. nume. 87. Lel. Zecch. in Summa Moral. par. 2. c. 25. num. 5. in fin.

69

Aduersus autem huiusmodi,

70 qui in ludricis † abutuntur Sacræ Scripturæ locis, authoritatibus, & testimonijs in par. 1. cap. 19. Const. Synod. Papiæ sub Episcopo Rubeo ita statutum fuit. Et quoniam maximam Deo, eiusq; orthodoxæ fidei contumeliam affert perdita nonnullorum audacia, qui ex sacramentis, rebusque fidei, iocorum, ac risus argumenta quærunt: nonnulli enim, qui turpes de amore, alijsvè ludicris sermones in comessationibus, tripudijs, & in plateis habēt, non expauescunt Diuinæ legis testimonia adducere, uerba Saluatoris nostri, & Scripturæ Sacræ pro temeritate sua ad risum trahendo, atque inuertendo, aliaq; signa faciendo, more etiam interdum eorum, qui in Ecclesijs verbum Dei populo annunciant: idcirco nos de Christianæ religionis honore solliciti, & decreto Concilij Trident. inhærentes, omnes homines, qui in futurum talia dixerint, aut aliter quomodocunque iocosis, ridiculisque, aut quibusuis profanis sensibus Sacramentorum, aut Diuinæ legis nomina, uel sententias miscuerint, seu talia, uel id genus alia dictauerint, scripserint, aut dictata, & impressa uendiderint, pœnis iuris, & alijs arbitrio nostro imponendis subiacere uolumus. Hęc ibi.

71 Secundò, † quòd quis ad Deū laudandum profana, aut turpia verba assumat, & per ea uerba Deum laudare intendat, blasphemiam in eum committere uidetur, quia in actu exercito significat, Deum gaudere similibus laudibus, & ita facit Deum contemptibilem, potius quàm laudabilem: ita videtur sentire Nauar. d. cap. 12. num. 87. Vbi verò huiusmodi cantilenæ non proferātur, nec referantur ad laudem Dei, sed misceantur alijs veris laudibus Dei; non erunt propriè blasphemiæ; licèt non careant alia malitia irreligiositatis, vel sacrilegij, ut tradit Suarez tomo de stat. Relig. tract. 3. lib. primo, capit. 6. num. 17.

72 Restringitur quarto in † blasphemia, quæ licet hæreticalis sit; attamen ueniale peccatum est; nēpe ob actus imperfectionem, cum non fuerit deliberatus, iuxta declarata in superiori quæstione prima, numero 24. nam de veniali-

malibus peccatis non fit reseruatio secundum communem sententiam, Iacob. Graff. 1. par. decis. lib. 1. cap. 13. numero 71. & seq. Lel. Zecch. de casibus reseruat. in princip. Sair. tract. de Sacram. in gen. lib. 2. cap. 8. quæst. secunda, artic. 2.

73 Restringitur quinto in †proferente blasphemiam, quantumcunque hæreticalem solum corde; quia licet apud Deum, qui est inspector cordium, sit mortale peccatum: attamen non cadit sub reseruationem, quæ de peccatis, & actibus exterioribus fieri censetur, ut post alios nouissimè tradit Graff. in Praxi, lib. j. cap. 10. numero 37. & diximus supra q. 6. nu. 23. et seq.

74 Circa verò casum† atrocis blasphemiæ, animaduertendum primò est, prædicta in casu hæreticalis blasphemiæ exposita procedere, respectiuè loquendo, in casu atrocis, uel enormis, aut horrendæ, siue execrabilis; prout nonnulli scribunt Episcopi, in suis casuum reseruatorũ Tabellis, quæ quidem voces videntur inter se exequari. Secundò, quòd atrocis, siue enormis blasphemiæ appellatione hæreticalis etiam continetur; ridiculum quippe esset, dicere Episcopos sibi reseruãtes blasphemias enormes, excludere hæreticales.

QVAE-

QVÆSTIO VIII.

Blaſphemia ex conſuetudine, quę vocetur, & ob eam quando incurrat quis caſum reſeruatum.

SVMMARIVM.

fuiſſe commiſſam ac prolatam animo premeditato, & deliberato.

23 *Blaſphemans pluries vno, & eodem tempore non dicitur ex hoc blaſphemare conſuetus, declaratur numero 28. & ſeq.*

24 *Multiplicatio ſimul facta unũ tantum inducit delictum.*

25 *Ludi frequentia qua.*

26 *Furta plura eadem committens nocte, non dicitur, plura commiſiſſe, ad hoc ut ſuſpendatur.*

27 *Pluries appellans uno impetu, ſemel appellare cenſetur.*

28 *In foro exteriori ſemper inclinandum eſt in mitiorẽ partem ad euitandam pœnam; ſecus in interiori.*

Bonarum mentium eſt agnoſcere culpam, etiam ubi non eſt.

29 *Blaſphemans quater in eadem ſermonis ſerie, an unum, uel plura committat peccata neceſſariò confitenda, & nu. ſeqq.*

31 *Occidere uolens tres homines, tria committit homicidia in intentione.*

32 *Percutiens aliquẽ ferro tricipiti, triaque illi impingens vulnera tripliciter peccat.*

33 *Blaſphemans plures Sanctos uno impetu non includitur in reſeru. blaſphemi conſueti.*

34 *Si ex ſtatuto puniri debet blaſphemans Deum in 30. blaſphemans B. Virginem in 20. Sanctos uerò in 10. vt puniendus, qui vno impetu omnes blaſphemat.*

35 *Text. in l. præſes, ff. de pœnis, quòd in pœnis benignior eſt interpretatio fienda, explicatur.*

36 *Blaſphemans Deum, & Apoſtolos tredecim peccata committit in confeſſione explicanda.*

37 *Non ieiunans per totam Quadrageſimam cõmittit tot peccata, quot ſunt ſinguli dies obligantes ad ieiunium.*

38 *Percutiens tres clericos uno impetu, & actu, tres incurrit excommunicationes.*

39 *Furari uolens cumulum aureorum, uel tritici aceruum, unicum committit peccatum.*

40 *Pueri, & impuberes non doli capaces, vel ſenes ferè delirantes, licet ex conſuetudine blaſphement, in caſu reſerua. non includuntur, declaratur num. 46.*

41 *Palud. in 4. diſt. 34. q. 3. arti. 1. Graff. conſ. 3. de adult. & ſtupr. nume. 15. opinio declaratur.*

Minores ante annos pubertatis non habent perfectum rationis uſum.

42 *Minor in ſpiritualibus agit, ut maior.*

43 *Text. in c. 1. de delict. puer. refertur, & expenditur.*

44 *Impuberes ob delicta an debeant pœna puniri ordinaria.*

45 *Doli capax dicitur, qui ſeptimum excedit annum.*

Puer in ſeptennio, doli capax, occidendo fit irregularis.

47 *Ebrietas quando excuſet blaſphemantem à peccato, & à reſeru. & num. 50. & 51.*

48 *Committens homicidium, uel mutilationem, ebrietatis cauſa, efficitur irregularis.*

49 *Loth cum duabus filiabus ſuis concubuit, cum eſſet ebrius.*

Blaſphemans ebrietatis cauſa eſt puniendus, ut in futurum caueat.

Euenio modò ad particulam, siue casum blasphemi consueti, pro cuius intelligentia, sciendum est Primò, quòd talis reseruatio à plerisque Episcopis fit, his potissimum de causis; Primò quia peccata eo grauiora sunt, quò diutius infelicem animam detinent alligatam;
1 & † tanto grauiora, quāto pluries cōdonata,& iterata; Glo.& Abb. in cap.j. de clerici percussore. Secundò, quia multiplicata delicta, & ex quadam consuetudine commissa, maiora sunt proculdubio, quā semel admissa; videtur enim delinquens, vitium in habitū conuertisse; & ideo acrius est puniendus, etiam in exteriori foro; facit text.in ca.fin.de consuet. & in l.3. C.de Episcopali aud. Ias.in l.3.§.iurari, nume.4. de iureiur. Io.Royas par.2.de hæret.nume.177.Nauar. trac.de incompatib.benefic.nu.4. & in c.1.de pęnit.distin.5.§.tanto. Decian. tract.Crim.tomo 2.lib.6. c.3.num.6.

Facit etiam optimè illud Isaiæ
2 † cap.52. ibi, iugiter tota die nomen meum blasphematur; quasi, quòd si semel blasphemassent, non ita indignatus fuisset Dominus. Et Ecclesiast. habetur: Vir multum iurans replebitur iniquitate, & à domo eius non recedet plaga.

Secundò sciendum est, apud
3 Doctores non esse † satis clarum, & certum, quisnam dicatur blasphemus consuetus, vel blasphemare ex consuetudine; Alij enim ex bino actu induci huiusmodi consuetudinem tradunt, vt per Bald. in l.diuturna, ff.de legib. allegando l.3.in fine, C.de Episcopali aud.nam, quod bis fit, frequenter fieri dicit, iuxta glo.sing.in Rubr. C. quæ sit longa consf.Rodriq. tomo 1.qq.regul.q.6.arti.12.circa princip. Et ideo dicitur consuetus furari qui bis furatur; cum binus actus inducat deliberatam voluntatem,& trahitur in consuetudinem, vt in d.l.nemo, C.de episc. aud. vbi Bald. Alij verò ex trino actu, vt cum Luc.de Penna, in l.super glos.sępius, C.de superexacto rib. lib. 10. tradit Paul. Merenda cons.89.nu.24.tomo 2.cons.crim.
4 vbi dicit, vt quis dicatur † solitus patrare delicta, oportet, ut per tres vices delicta commiserit; Alij verò, iudicis, vel confessarij arbitrio relinquendum esse, sentiunt. D. Menoch.de arbit.in sępe allegato cas.375. nu.31. Illustriss.& Reuerendiss. Dominus meus D.Claudius Rangonus Episcopus Placētiæ in Tabel.cas.reseru.articu.1.ad marginem.

Ego verò probabiliter censeo, non sufficere duos, vel tres actus ad inducendam huiuscemodi cōsuetudinem, sed requiri ad hoc lōge plures reiterationes,& quòd
5 sępius in illud vitiū quis incidat, † & saltem quinarijs vicib. ex quodam habitu diuersis temporibus blasphemauerit; & ratio esse potest: quia hoc vitium in linguæ lubrico consistit, quod ad pęnam non facile est trahendum, l.famosum,

sum, ff. ad leg. Iul. maiest. circa fin. Curt. in c. fin. de consuet. num. 49. D. Menoch. de præsumpt. lib. j. q. 89. nu. 65. & cons. 107. nu. 98. Roland. à Valle, cons. 11. nu. 81. volu. 3. ex l. 1. C. si quis Impera. maledix. & ca. quod autem, 22. q. 2. Et non obscurè colligitur hæc nostra assertio ex Io. Anan. in c. 2. de maledi. Albert. de agnosc. Cath. assert. q. 6. nu. 20. Butr. in c. licet ex quadam de testib. Cyn. Bald. & Salic. in l. 2. C. de reb. credi. D. Menoch. d. nu. 31. Decian. d. c. 3. nu. 26. & c. 5. nu. 5. Farin. d. lib. j. tit. 3. q. 20. nu. 43. Et hoc procedit præsertim in foro animæ, in quo uersamur; ratio autẽ specialitatis notatur per Curt. in rubr. de consuet. q. 5. nu. 36. uide Boer. decisio. 301. sub numero 11.

6 Facit etiam à fortiori: quia † usurarius, ut consuetus, & manifestus dicatur, præcipuè in foro iudiciali, non sufficit bis, uel ter usuras exercuisse; sed requiritur longe plurium actuum frequentia. Bart. in l. 3. nu. 3. ff. de furt. & explicat post alios D. Menoch. de arbit. casu 236. nu. 6. & seqq. Io. Lup. in c. quam perniciosum, num. 22. de usur. & ratio esse potest pęnarum grauitas, de qua in d. c. quam perniciosum; cum non sit uerisimile tam graues pęnas indici, nisi ex multorum actuũ frequentia, Vincen. Caroc. tract. de re furt. quæst. 10. num. 3.

Quibus sic præmissis, dicẽdum uidetur, quòd ubi reseruãtur blasphematores consueti, siue blasphemantes ex consuetudine, ue-

7 risimiliter † comprehendi, qui interpellatis temporib. quinas protulerint blasphemias post ultimã confessionem Sacramentalem; ubi aliàs hac de causa absolutionem, à Pęnitentiario, uel alio absoluendi à casib. reseruatis facultatem habente obtinuerint; reincidendo enim habitum quẽdam contraxisse peruersum, in eoque perseuerare uidentur; maximè si paruum temporis interstitiũ fuerit elapsum ab ultima confessione; ut si post octo, uel decem dies à confessione ad blasphemãdum reuertantur.

Quod probari potest ex adductis per Graff in Praxi, lib. 1. ca. 10. 8 nu. 67. & potissimum, quia † post blasphemias pęnitentia peracta, denuo recidens non uidetur perstitisse in pęnitentia, sed perseuerare in peruerso blasphemãdi habitu, ut cõsuetudo reuiuiscat, arg. tex. in c. eos, qui, de sent. excom. li. 6. ubi, si quis post absolutionẽ pro 9 posuisset satisfacere parti læsæ, † uel de præsentando se superiori, si post perseuerat in duritia cordis sui, reincidit in excommunicationẽ; facit tex. in cap. diuortium, de pęnit. dist. 1. vbi probatur, quid nõ dici factum, si non durat, & perseuerat; & ita pęnitentia peracta, si non perseuerat, nõ videtur facta.

10 Imo uidetur † contemnere qui frequenter in aliquod uitium incidit, D. Menoch. de arbi. cas. 416. nu. 28. frequentia enim patrati delicti inducit contemptum, Imola in clem. 1. in uerbo, scienter, de sepul. et iteratio mali actus, inducit

mentis perditionem. Io. And. ad Spec. de fide instr. §. porro, uers. donatio autem.

11 Facit etiam, quòd delictum † pluries commissum, licet sit pluries punitum aggrauat idem vltimò commissum: iuxta doctrinam Glos. & Abb. in c. 1. de cleric. percussore. Et ad hoc inducit Graff. loc. cit. nu. 68. ex Bart. illud, nempè, de committente furtum diuersis temporibus, & Prouincijs; etsi per vnum furtum non possit puniri pœna furcæ, siue vltimi supplicij, respectu tamen alibi commissorum, condemnari posse.

12 Ad idem facit, quòd sicuti † bona opera, quæ per peccatum mortificantur, per pœnitentiam reuiuiscunt, cap. internittentes, de pęnit. distin. 4. D. Thom. in Opusc. lib. 4. & in 4. distin. 22. artic. 2. ad 6. Nauar. cap. quærat, de pœnit. d. 3. §. quod autem. Corrad. q. 68. par. 5. sic mala deleta per pęnitentiam, per mala sequentia reuiuiscũt ad supplicium, ratione ingratitudinis, Nau. in com. cap. Gratianus, de pęnit. dist. 2. num. 1. Io. Baptista Corrad. par. 1. q. 64. Rodriq. in Sum. par. 1. cap. 14. vbi inquit, debere pęnitentem confiteri hanc reiterationem.

Et ita declarari, & intelligi pos-
13 sunt Tabellæ casuum reser. † ut Venet. art. 1. Floren. art. 5. Neapol. art. 1. Papiens. art. 1. Bergom. ar. 11. Placent. art. 1. Perus. art. 4 Viterb. art. 2. & alię, vbi blasphemia ex cõsuetudine reseruatur. In ciuitate autem, & diœcesi Ianuensi, ubi ar. 3. reseruatur blasphemia ex inueterata consuetudine, longe plures præcedere debent Sacramentales absolutiones, prout requirit Tabel. Albens. art. 7. vbi in cõcessione facultatis pro huiusmodi absoluendis, dicit, conceditur, dummodo aliàs non fuerint vltra tres vices absoluti.

14 Extenditur primo, etiamsi † qs extra ciuitatem pluries blasphemauerit, & in ciuitatem reuersus in illas reinciderit, paucis etiam vicibus; nam si aliàs de blasphemiæ peccato absolutus fuerit, & blasphemiæ vnitæ cũprimis sint sufficientes ad inducendam consuetudinem; cum teneatur quis confiteri omnia peccata, in quacunque orbis terrarum parte cõmissa. Syluest. verbo confessor 1. §. 13. & ibi commissæ comitatiuè aggrauent blasphemias, hic commissas, ex Anchar. in clem. 1. not. 17. de pęnis, in casu reseruato includi tanquam consuetum probabiliter, dicendum est. Quod procedit etiam, si quis plures blasphemias clam, & occultè, uel coram paucis, & aliquas, vt binas, vel trinas, publicè protulerit, ita in term. Graff. in prax. lib. 1. cap. 10. nu. 70. & seq.

15 Extenditur secundo ad † blasphemantes trina vice; si in reseruationis Tabella, talis exprimatur numerus, prout in Vercel. art. 2. vbi Deum, ac Deiparam Virginē, seu Sanctos ter blasphemantes, post vltimam confessionem reseruantur. Sic etiam Cremonę, ubi Illustriss. Card. Sfondratus, vigilãtissi-

tiſſimus Epiſcop. in Tabel. concedendæ facultatis abſoluendi à caſibus reſer. par. 2. art. 1. inquit, conceditur, niſi pęnitentes poſt ultimam confeſſionem ultra tres uices blaſphemauerint: & re uera uidetur quis aſſuetudinem intra tres vices ſatis oſtendiſſe in re tã execrabili; quamuis hoc paulo mitius eſſe moraliter accipiendũ regulariter ſupra dictum fuerit, cũ ex linguæ lubricitate pẽdeat, & ſic facilè excuſandum, ſaltem quo ad reſeruationem.

Dictus autem ternarius numerus fuit, quippe ab illo Illuſtriſſi-
16 mo Cardinali, necnon † à Reuerendiſſimo D. Franc. Leone Hippor. tunc illius diœceſis Vercel. Vicario Generali, nunc Epiſcopo digniſſimo, viro quidem & probitate, & ſingulari doctrina prædito, vt patet ex ſuo Theſaur. for. eccleſ. prudenter expreſſus ad tollendas multorum Confeſſariorũ heſitationes, & ſcrupulos. Rauennat. verò Archiepiſcopus art. 3. ſibi reſeruat blaſphemias hæreticales iterato prolatas; alias verò ex cõſuetudine, nempe vt diximus, quinquies emiſſas poſt vltimam confeſſionem.

Extenditur tertio etiamſi adeſ-
17 ſet in aliquo populo † communis vſus blaſphemandi, & longo tempore fuerint impuniti blaſphemi; licet enim nonnulli Doctores videantur tenere, talem generalem patrię conſuetudinem blaſphemandi excuſare, arg. gloſſ. in l. quotiens, §. ſi quis nomen. ff. de hæred. inſt. & adducunt etiã Bal. in conſ. 476. vol. 3. & Angel. in d. l. his verbis, §. 1. de hæred. inſtit. necnon gloſſ. 1. in cap. cum venerabilis, de conſuet. & concludunt conſuetudinem prauam, & iniquam excuſare à pœna, ſaltem in exteriori foro; attamen contrarium eſt verum, & in iudicando tenendum, quòd talis conſuetudo, in vtroque foro non excuſat, ſuppoſito, verba ex ſe blaſphemiã apertè inducere, vt ex Iaſ. Claro, Menoch. Decian. Azor. Farinac. ſupra q. 3. nume. 20. probauimus, adductis ibi rationibus.

Reſtringi debere videtur pri-
18 mo in eo, † qui erat ſolitus ſingulis ferè diebus blaſphemias proferre, vel ferè ſemper in ludo, & poſt confeſſionem, in qua decreuit intra ſe non amplius blaſphemare, per plures menſes, etiam ludendo abſtinuit; quia ſi deinde in blaſphemias proruperit, priores blaſphemias cum vltimis connumerari non debere, ad hoc, vt cõprehendatur in reſeruatione; ſed talem poſſe abſolui, uti eum, qui inciperet ex nunc blaſphemare, cenſerem; facit Graff. loco citato. Niſi denuo in plurimas incidiſſet blaſphemias, priſtinam quaſi reaſſumendo peruerſam conſuetudinem.

Reſtringitur ſecundò in blaſ-
19 phemantibus † ex conſuetudine inaduertenter, licet enim ex ea aſſuetudine putentur deliberatè agere; quando tamen ex malo habitu, & praua conſuetudine blaſphemant inaduertenter, etiam decies; nec proferrent, emendationis

tionis cupidi, si aduerterent; tunc quidem, cum huiusmodi blasphemiæ merè vocales dicantur, (ex improuiso enim, & sine vlla præmeditatione sunt prolatæ) mortalia peccata non inducunt; & consequenter non reseruatas esse, tradunt probabiliter Lud. Lopez par. 1. instr. consc. cap. 51. Sair. in Claui lib. 6. cap. 13. nume. 6. & latè sup. q. 1. vers. Quanto premitto, nume. 28. fuit declaratum.

20 Comprobatur et tum ex † Tabel. Fauent. art. 3. vbi blasphemi publici, & ex consuetudine, & ex proposito, copulatiuè reseruant; tum ex tabel. Viterb. vbi habetur sic, art. 2. *Li biastematori del nome di Dio, della Beata Vergine, & de Santi, non per ira, ò trascorso di lingua, ma per usanza*, & ex Tabel. Auxit. in Gallia, art. 4. vbi exprimitur blasphemia deliberata; Qui sanè modi sibi inuicem ferè çquales sunt, vide Alex. cons. 15. ante fin. vol. 3. Afflict. in Const. Blasphemantes, nume. 5. & 10. & restringitur præsertim in eo, qui non perfecit blaspemiam, & statim pçnituit. vide Decian. d. lib. 6. cap. 5. num. 11. quo loci dicit, quòd etiam in exteriori

21 foro † lubricitas linguæ, si appareat non dolosè, aut consideratè blasphematum, excusabit, ut habetur per omnes in l. 1. C. si quis Imper. maled. Alexan. d. consi. 15. num. 8. Vt autem appareat, quod ex lubricitate linguæ quis blasphemauerit, probãdum est, quòd non sit consuetus blasphemare, & etiam quis blasphemauerit absque contemptu. Boer. decis. 301. n. 14. post Host. tit. de maled. §. vlt.

22 In dubio autem non pręsumitur, blasphemiam fuisse commissam, ac dictam animo præmeditato, et deliberato, nec pensato, sed in rixa, vel casu, seu aliter absque qualitate animi deliberati, ut cum Bossio in Praxi, tit. de homic nu. 46. & seqq. tenet Plot. trac. de blasphe. nu. 16. vers. sed pone.

Restringitur tertio in blasphe-
23 mante † non solum quinquies; sed decies, vno, & eodem tempore, & continuato sermone; quia tunc pro vnica habetur blasphemia. requiritur enim, ut interpellatis uicibus, & ex interuallo, diuersoque tempore blasphemauerit, ex traditis per Decian. d. cap. 5. num. 14. & Farin. loco cit. & colligitur ex Alciat. in ca. cum non ab homine, num. 53. de iudic. dicente, si quis blasphemauerit etiã ex aliquo modico interuallo ter, uel quater; in continuatione tamen eiusdem sermonis, non est puniẽdus, nisi pro una blasphemia, ita tenent Boer. decis. 301. nume. 16. Cępol. consil. 76. & 77. quẽ refert Alciat. loco cit. Petr. Ant. Anguisol. cons. 12. lib. 6. volu. 1. uide latè Couar. lib. 2. var. cap. 10. nume. 8.

24 vbi agit de multis crim. iteratis; † multiplicatio enim blasphemiæ simul facta unicum dumtaxat cõficit delictum; acrius tamen & durius puniendum una tantũ pęna, l. inficiendo, §. infans, ff. de furt. glo. in l. nunquam plura, ff. de priuat. delict. Simanch. de Cath. inst. tit. 8. nu. fin. D. Costa de fact. sciẽt. & igno. inspec. 15. num. 4. tomo 1.

Quod

Quod declaratur etiam in eo, qui in eodem ludo, cum eisdem personis ex interuallo, & interpellatis vicibus pluries blasphemauerit; quia solius temporis modicum interuallum non inducit diuersitatem, vel pluralitatem delicti; sed diuersi impetus diuersis temporibus non continuatis, ut ex Cępol. loco cit. tenet Graff. in Praxi, lib. j. c. 10. num 61. Menoch. de arbitr. cas. 399. nu. 21. ubi cum
25 Bart. docuit, ludi † frequentiã nõ iudicari ex uno actu ludendi continuato vna die, etiamsi varijs ludis, & uarijs, ac diuersis cum personis ludat; sed ex diuersis & interpellatis temporibus, ita vt constet, talem consueuisse in ludo vitam agere. Et ad hoc facit etiam primo text. in l. quod lex, §. fina. ff. de adult. vbi incontinenti dicitur, patrem interficere filiam deprehensam in adulterio, etiamsi occiso adultero, fugiente filia, & interpositis horis, eam apprehensam occiderit.

Confirmatur etiam secundo,
26 quia plura † furta eadem cõmittens nocte, non dicitur plura commisisse ad hoc, vt suspendatur; nam, quòd ex tertio furto quis suspendatur, id in odium cuiusdam prauæ consuetudinis, ex qua furetur, fuit introductum; quæ quidẽ consuetudo nõ potest propriè uerificari in unius noctis multiplicato, ac ɔtinuato furti delicto. Plot. in Auth. sed nouo iure, nu. 72. C. de seru. fugi. quem rectè sequitur D. Polyd. Ripa, de noct. temp. c. 45. nu. 2. & seq.

27 Tertiò, quia unico † impetu bis, uel ter appellans, semel tantũ appellare dicitur, cap. Lotharius, adiuncta glos. uerbo, appellauit, 31. q. 2. Et qui bis, uel ter eandem rem in testamento legauit, perinde est, ac si semel legasset, l. cum quęstio, C. de legat. Nau. in Man. c. 6 nu. 17. Azor. par. 1. Inst. lib. 4 c. 4. q. 5. Sic qui bis idem promittit, ipso iure amplius, quàm semel non tenetur, & similia.

Aduertendum quidem est, prędicta procedere debere tantum quoad reseruationem peccati, &
28 quoad punitionem † in exteriori foro, in quo ad euitandam pęnam semper tendimus in mitiorẽ partem; & leuiora facimus delicta, propter præsumptionem bonitatis; quæ semper præsumi debet in homine, etiam delinquente; secus quoad culpam in foro interiori, in quo procedimus secundũ meram veritatem, Dec. in cap. 1. in 2. lect. nume. 32. de Const. Nauar. in Man. c. 23. nu. 42. & tendere debemus in securiorem partem; bonarum namque mentium est agnoscere culpam, etiam vbi non est; & ideo seuerius agitur in foro cõscientiæ, quàm in foro contentioso, Dec. ibid. nu. 35. per tex. in c. nouit, de iudic.

Idcirco infertur, quamuis vnũ
29 † esse peccatum, sed multo grauius, quàm si semel tantum quis blasphemasset, censeat Azor. par. 1. Instit. lib. 9. c. 28. q. 15. quoniam omnes blasphemiæ videntur partes vnius continuati sermonis; quemadmodum si quis alterum semel,

semel,& iterum pugno percuteret, aut gladio cęderet, aut virgis verberaret, absq; temporis interuallo. Item quia secunda,& tertia blasphemia nihil aliud esse videtur,quàm primæ blasphemię confirmatio.

30 Attamen,qui in vna † sermonis serie, quater blasphemat, quatuor committere peccata, necessariò confitenda mihi videtur, ea potissimum ratione: quia secundum verbum non est necessariò requisitum ad primum; neque è contra;neque deriuatur à volitione primi verbi; ita vt in virtute, vel mediatè insit primo;ideo sunt distincta peccata; maximè,quia huiusmodi peccata consumũtur in ore; Ratio rationis adducitur; quia quando obiecta uoluntatis distinguuntur numero inter se, ita vt vnumquodq; sit ex se malum, & vnum non sit ordinatum ad alterum; tunc licet actus volũtatis internus sit vnus, qui fertur in omnia obiecta; virtualiter tamen est multiplex; quia æquiualenter continet malitiam multorum actuum,numero differentiũ, ac si essent multa peccata numero completa;vt qui † vult occidere tres homines, tria committit homicidia in intentione; quia tã mala est voluntas occidendi vnũ, quàm alterũ: & similiter, qui ter dicit *al dispetto di Dio*,vel aliam blasphemiam, committit tria peccata; quoniam non minus malum, siue delictum est dicere in primo *al dispetto di Dio*, quàm in secundo, tertio,vel quarto verbo,nec secũdum est necessarium concomitans primum; sicut esse potest in actibus venereis.

31

Imo videtur dicendum, ex eo, 32 quòd percutiens † aliquem ferro tricipiti, triaque illi vulnera grauia impingens tripliciter peccat. Nau.de pęn. distin.5. in princ.etsi actus subsequentes concomitentur primum actum; nihilominus quòd augeant peccatorum numerum; vide Azor.par.Instit.Moral.lib.4.c.4.q.5, circa finem.

Restringitur quarto in blasphe- 33 mante † plures Sanctos vno impetu, quia vnica, quoad reseruationem, quoque erit blasphemia, ex Cępol.consil.76.ita in blasphemante Deum, & Sanctos vno impetu. D.Menoch.de pręsump.lib. 5.præsump.2.nu.27.Decian.d.c.5. num.14. qui existimat grauius puniendum,qui bis vnum Sanctum blasphemat;quàm qui semel tantum, & vno impetu plures; tum quia in delictis offensio facta vno impetu pluribus, recipit vnam tãtum accusationem,& procedit in publicis delictis, prout est istud, l. si plures,ff.de accus. & vnica pęna punitur, l.Senatus, eod.titul.tum quia in pęnis benignior est interpretatio facienda,l.præses,ff.de pęnis, Decian. d.nu.14.in fine. Plot. eod.trac. nu.24.

Subdit quidem Decian. loc.ci. 34 quòd si † statutum puniret blasphemantem Deum in 30. alterũ blasphemantem B. Virginem in 20.& tertium blasphemantẽ Sanctos in 10.siquis vno impetu blasphemasset Deum, Virginem, &

San-

Sanctos, quòd deberet puniri in 30.tanquam ille, qui blaſphemauit Deum,non in 10.tãtum; quia maius delictum abſorbet minus, vt habetur in l. quoniam plura, & in l.illud,§.fi.ff.ad leg. Aquil.&
35 ſic reſoluitur † regula illa, l.præſes, ff. de pœnis ſupra adducta, ꝙ in pœnis benignior eſt interpretatio facienda; nam ſecus eſt, quando vnico actu plura facta ſunt delicta ; quia tunc maius abſorbet minus,vt notant gloſſ.& Scrib.in præalleg.legib.vide D. Polyd. Ripam, tract.de noct.temp.capit.46. num.1.

Verùm ratione peccati, mihi videtur concludendum cum Io. Azor.par.j.Inſt.mor.lib.4.c.4.q.5.
36 ꝙ blaſphemans † Deum,& Apoſtolos faciat tredecim peccata in confeſſione explicanda, contra Nauar.in Man.ca.6.nu.19. quem ſequuntur Rodriq.in Sum. par.2. c.214.nu.3.Prax.pœnit.c.12.q.48. Probatur,quia licet talis locutionis actus ſit vnus; virtute tamẽ,ratione peccati,eſt multiplex ; plures enim cõtumelia afficit;& hoc peccatum in ſe habet tot malitias,quot ſunt duodecim Apoſtoli,qui sũt diuerſa obiecta exteriora,quorum quilibet eſt prohibitũ
37 blaſphemare; ſicut qui † nõ ieiunat per totã Quadrageſimã, committit tot peccata, quot ſunt ſinguli dies obligantes per ſe ad ieiunij pręceptum; ſicuti qui vno ictu vulneraret, vel occideret plures.
38 Confirmatur ẽt ea ratione; qa † vno ictu, & impetu qui tres clericos percuteret,ter excõicatus eſſet,Io.And. in Mercur.ca.delictũ, de reg.iur.lib.6.Nau.in Man.c.6. nu.19.Hugol.de Cenſur.c.16.tab. 1.§.3.nu.8.quem citando nouiſſimè ſequitur Lucas Floron. tract. de prohib.duelli.c.5.§ 6.nume.4. quot enim clericos percuſſit,ſingulis quoque iniuriam intulit, & ſinguli poſſunt accuſare, ex quo diuerſæ ſunt excõmunicationes. Sair.de Cenſur.lib.1.c.10. nu.9.in fin. Aliàs plura delicta ſimul concurrentia facerent,vt ea cõmittẽs alicuius impunitatem conſequeretur,contra l.nunquam plura.ff. de priuat.delict.

Nec obſtat ratio Nau. loc.cit.
39 de eo,qui † vult furari cumulum aureorum, vel tritici aceruum, ꝙ ſit vnicum peccatum ; uel de eo, qui vult comburere totã domũ ; quia eſt diſpar ratio; nam hęc cõiuncta faciunt vnum indiuiduũ ; & ideo vnicum eſt peccatum ; licet reſpectu quantitatis,ſit maius peccatum: vt ẽt innuit Nau. In caſu aũt noſtro duodecim Apoſtoli ſimul iuncti non faciunt unicum indiuiduum ; ſed ſemper ſunt diuerſa, & duodecim indiuidua,numero diſtincta; conferũt adducta ſupra in præcedenti limitatione num.30.
40 Reſtringitur quinto in pueris,† & in impuberibus,ꝗ non ſunt doli capaces, ignorãtes quid dicant; qui ſanè tanquam pſittaci idem dicunt, quod aliàs audierunt; argumen. l. primę, §. finali, C. de falſa mon.l.in eo quod plus.§.pupillus,ff.de regulis iuris. Idem eſt

dicendum de ſenibus, qui ob ætatem decrepitam delirātes blaſphemant; iudicij enim, & rationis expertes ſunt; ideo ab omni pęna excuſantur. ita Sair. in Claui regia, lib. 6. ca. 13. nu. 25. Pegna ad Direct Inquiſ. 3. par. com. 17.

41 Et hæc reſtrictio procedit ſm † Palud. in 4. diſt. 34. q. 2. art. j. & Iacob. Graf. conſ. 3. de adul. & ſtupr. nu. 15. regulariter in omnibus impuberibus, & minorib. 14. annis; quia cum ante pubertatis annos non habeant uſum rōnis pfectū, conſequenter in caſib. reſeruatis minime comprehēdi debent; etſi poſt pubertatem peterent abſolutionē, Gaiet. in verb. excōicatio. Cōtrarium tñ eſt, qñ impuberes, & minores ſunt doli capaces, in quibus malitia ſupplet ætatem: tunc enim non ſolum peccant mortaliter, maximè ſi uim, & ſenſum blaſphemiæ intelligant; ſed in caſu includuntur reſeruato.

Probatur primò; quia impubes
42 & minor † in ſpiritualibus agit, ut maior, gl. celeber. in c. mulier, 32. q. 2. Nau. cōſ. 1. de cogn. ſpirit. Vnde excōicari poteſt, ca. 1. & fin. de ſent. excom. Suarez tom. 5. diſp. 5. ſect. j. nume. 19. vide Sair. de Cenſur. lib. 1. c 8. num. 4.

43 Secūdo probatur † p c. 1. de delic. puer. vbi ſic hr: Pueris grandiuſculis peccatū nolunt attribuere quidā; niſi ab annis 14. cum puberſcere cęperint; Quod merito crederemus, ſi nulla eſſent peccata, niſi q mēbris genitalib. admittunt. Quis uerò audeat affirmare furta, mendacia, periuria, & blaſphemiæ non eſſe peccata? At his plena eſt puerilis ætas: quāuis in eis non ita, ut in maioribus puniendа uideantur.

44 Tertiò facit, quia hmōi † impuberes ob delicta pęna puniri dēnt ordinaria in foro iudiciali, ſecūdū Decian. trac. crim. lib. 6. ca. 5. nu. 6. Farin. in Prax. crim. q. 16. num. 49. Odd. de reſt. in integr. par. 2. q. 81. ar. j. nu. 10. Plaz in Epit. delic. lib. j. c. 32. nu. 6. & 10. & de ueriori magiſq; recepta opin. fidē facit Caroc. trac. de minor. in delic. excuſ. ubi plures citat, quamuis ɔ̄rium teneant Caſtr. in l. quid ergo, §. pęna grauior. ff. de reg. iur. Tiraq. de pęnis, cauſa 7. verior tñ mihi videtur opinio D. Menoch. de arbitr. caſ. 329. nempe, impuberes puniri iudicis arbitrio, dummodo, ut diximus, ſint doli capaces.

45 Doli aūt † capax dr regulariter, qui ſeptimum annum excedit, gl. in c. j. de delict. puer. in verb. grandiuſculis. D. Menoch. de arbitr. caſu 57. nu. 41. vide Sanchez tom. 1. lib. 6. diſp. 38. nu. 2. in qua quoque ętate, ſi verè eſt doli capax, occidēdo, fit irregularis, nō ante. Clem. 1. de homic. vbi Couar. par. 3. §. 1. a nu. 5. Plaz d. c. 32. n. 2. Sair. de cenſur. lib. 6. c. 18. nu. 18. & ſeqq. qcqd dicant alij, uide Nau. d. conſ. 1. de cogn. ſpirit. vbi de cōi & recepta opin. teſtat. Propterea concluden
46 dū mihi vr † in reſeruatione comprehēdi impuberes doli capaces blaſphemare ſolitos; niſi expreſsè eximeret, prout faciunt Archiep. Neapol. in ſua Tabel. caſ. reſer. in fin. Epiſc. Arim. art. 10. Forl. art. 7.

Placen.

Placen.art.4.& alij. Mulieres quoque blaſphemare ſolitæ includũtur in reſeruatione, iuxta ſuperius adducta, q.7.num. 58.

47 Reſtringitur ſexto in ebrio; licet.n.ebrietas non excuſet ſolitũ in ebrietatem ſæpè incidere; nã, vt inquit Tul.4.Rhetor. qui ſe p uinũ perdidiſſe rationem dicet, is animi uitium addet ſceleri, & nõ imprudentia ſe excuſabit; ſed culpa contaminabit perſonam: & ita in terminis blaſphemiæ tradit Luc.de Pen.in l.omnes, nu.7. de delat.lib.10.& ideo dr̄ in c.à crapula, de vit.& honeſt.cler.& in Cle.j.

48 de homic. ꝙ committens homicidiũ, uel mutilationem p ebrietatem efficitur irregularis; ſi ipſe fuerit in cauſa, unde ebrietas extitit. Azor.tom.13.lib.2.Inſt.moral. par.j.c.11.& lib.7.c.33.q.7. Deciã. trac.crim.lib.6.tom.2.c.5. num.8. Gutier.lib.2.Capon.qq.ca.4.Sair. de cenſur. lib.6.c.17.nu.34 & lib. 7.c.2.nu.13.circa med.facit D.Polyd.Ripa, de act.in mortis art.cap.

49 60.nu.4. Sic Loth culpandus videtur, qui poſtq̃ inebriatus fuit, proprijs filiabus ſe immiſcuit, ut habetur Gen.c.19.& quem Sodoma non vicit, uina uicerũt, inquit §.1.diſt.35. Quare ſubdit Albert. de agnoſc.aſſert.q.27.nu.15. ꝙ ut in futurum quis caueat ab ebrietate, quæ eum traxit ad blaſphemias, pœna eſt puniendus arbitraria, l.hodie.ff.de pęnis, facit l.reſpiciendum, §.delinquunt, ff.de pœnis, D.Menoch.de arbitr. caſ.377. num.6.

50 Attamen non includitur in reſeruatione blaſphemans in ebrietate pluries, uel etiam hæreticè, dummodò omninò, uel quaſi mente priuatus fuerit; nam perinde de eo, ac de furioſo, & mente capto cenſendum eſt; ac proindeà pęna excuſandus erit; ſecùs ſi modica fuerit ebrietas; tunc.n. in vtroque foro erit delinquens puniendus. Zanchin. de hæret.c. 7.num.9.vbi Campeg.in add.Pegna ad Direc.Inquiſ.conſ.17.par. 3.Lopez de Salzedo in Prac.Cri. ç.110.Tiraq.de pęnis temperand. aut remit.cauſ.5.nu.2. Sair.in Claui, lib.6.ca.13.nu.24.Idem erit de dormientibus, hæreticalia quandoque proferentibus.

Nec includitur ſecundũ Graf.

51 in ſua Praxi, lib.j.c.10.n.52. ſi etiã ſi talis ebrietas procedat ex culpa blaſphemantis: nempe aduertens ſe ex potu immoderato inebriari: & tamen non uelit à potu abſtinere; ſed potius ebrietatẽ incurrere; & ante ebrietatem aduertat quoque ſe in ebrietate ſolitũ blaſphemare: tunc enim tantum mortaliter peccat; ſed non comprehenditur in caſu reſeruato.

QVÆSTIO IX.

Blasphemia quænam publica, siue notoria dicatur; & ob eam qui in Episcopali reseruatione includantur.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemiæ publicæ absolutio, cur ab Episcopis communiter reseruetur.*
Delictum publicè factum ex leui efficitur atrocius.
Tolerabilior est culpa, si lateat.
2 *Publicum peccatum, cur publicè puniri debeat: & nu. seq. ex Concilio Tridentino.*
4 *Notorium iuris, & notoriũ facti quid, & ut differant, & nu. seq.*
Publicum quasi populicum dicitur.
6 *Notorium facti ex quibus inducatur, & quid sit secundum communem traditionem, nu. seq.*
8 *Notorium quando quid dicatur in dubio, iudicis arbitrio in vtroque foro relinquitur.*
9 *Arbitrium iudicis, uel boni uiri regulari debet iuxta iuris, & æquitatis regulas.*
10 *In publici blasphemi casu reseruato qui comprehendantur, vel non.*
11 *Ad notorium inducendum in omni loco publico septem personæ sufficiũt.*
12 *Numerus septenarius est perfectus; & ideo in Doctoratu septem Doctores requiruntur interessentes.*
Doctores quot requirantur in examine alicuius doctorandi.
13 *Blasphemans in vicinia, taberna, collegio, coram sex personis, dicitur publicus.*
14 *Tabella Neapolit. art. 1. expenditur.*
15 *Quando comprehendatur quis in casu reseruato notorij blasphemi coram duab. personis blasphemando.*
16 *Blasphemantis crimen deductum ad forum iudiciale, quando includatur in hac reseruatione.*
17 *Testes qui esse non possint.*
18 *Notorius blasphemus, ut quis dicatur, oportet eius delictum maiori parti Collegij constare.*
19 *Blasphemans in loco publico, ubi adsit multitudo personarum, si à nullo audiatur, publicus non dicitur.*
20 *Statutum requirens præsentiam, oportet ꝓbare, quòd presens intellexerit.*
Percussio clerici in platea facta, non videntibus ad minus septem personis, non dicitur notoria.
21 *Blasphemans coram duabus, uel trib. personis, si illæ pluribus manifestẽt, & fiat fama publica non dicitur notorius blasphemus, contra Capeau. & alios, declaratur num. 23.*
22 *Ad notorium inducendum non sufficiunt testes ex auditu, uel fama publica, & nu. seq.*
23 *Peccatum alicuius quandoque à maleuolis sine aliqua facti certitudine publicatur.*

Locus

24 *Locus non omnis facit blasphemiam publicam, & quæ loca dicantur publica.*

25 *Blasphemans domi coràm filijs, & famulis, cur publicus blasphemator non dicatur, etsi plures decem adessent, declaratur nu. 27. & 28.*

Nauta blasphemando in naui coram pluribus suis socijs, non dicitur notorius blasphemus, sub nu. 26.

26 *Notoria non sunt dicenda, quæ in domo fiunt, cum difficilè probari possint.*

29 *Noctu blasphemans non dicitur notorius; declaratur nu. seq.*

30 *Nihil refert quid ex æquipollentibus fieri.*

Æquipollentia eandem habent rationem, & idem est eorum effectus.

31 *Testis deponens de delicto noctu commisso, fidem facit, si probetur quod luna luceret, uel aliud adesset lumen.*

32 *Testis deponens quem esse blasphematorem, probat, ubi rationem reddat.*

33 *Testis ut probet, blasphemiæ uerba enunciare debet.*

Postremò pro casu blasphemi publici, siue notorij sciendum est primò, quòd bla-
1 sphemiæ † publicæ absolutio ab Episcopis reseruatur, ea potissimū ratione, quia peccatum publicum semper peius est, & grauius, quàm secretū. Imò delictum publicè factū communiter, ex leui efficitur atrocius, Puteus decis. 296 nu. 1. par. 1. tum, quia publicus delinquens videtur ex maiori peccasse contemptu; tum, quia hoc fit regulariter cum aliorum scandalo; Nauar. in com. cap. 2. de pœnit. dist. 1. num. 2. & tolerabilior est culpa, si lateat, vt habetur in cap. nemo, 32. quæstio. 4. Scandalum autem videtur esse principalis causa huius reseruationis, vt rectè notat Ioan. Capeauil. casu 19. q. 1. in tracta. de casibus reseru. & facit glos. in cap. cum illorum, de sent. exc. quæ cōsiderat notorietatem loci efficere percussionem grauem, siue iniuriam ratione scandali, Praxis Archiep. Neapol. c. 81. nu. 3

2 Quare in foro etiam exteriori † publicum peccatum semper publicè puniri debet; vt alijs metus incutiatur; ne similia faciant, & vitetur scādalum, cap. Quapropter, 2. q. 7. l. aut facta, §. fin. ff. de pœnis, & vbi non puniatur, murmurationem parit, Nauar. in Com. cap. inter uerba, 11. q. 2. conclus. 6. n. 665. & faciunt adducta per Montal. de sent. Pilati, art. 1. nu. 46. & seq. Accedit singulariter Decretum Sacri Conc. Trid. Sess. 24. ca 8. de refor. his verbis; Apostolus monet publicè peccantes palàm esse cor-
3 ripiendos; Quando † igitur ab aliquo publicè, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, vnde alios scandalo offensos commotosque fuisse, non sit dubitandum, huic condignam, pro modo culpæ, pœnitentiam publicè iniungi oportet, vt, quos exemplo suo ad malos mores prouocauit, suæ emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam; Episcopus

pus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis iudicauerit expedire. Pro cuius decreti vera intelligētia vide Nauar.c.8.nu.10.not.Couar.var.li.2. c.10.nu.3.vers.6. Rodriq.in Sum. par.1.c.56.nu.2.

Secundò sciendum, quòd notorium dicitur, vel notitia † iuris,
4 scilicet,quando constat in actu iudicij, vel ex propria, & spontanea confessione in iudicio facta, vel ex indubitata, & clara probatione;vel ex sententia vltima,& irreuocabili; Tolet.in Sum.lib.1.cap. 69.num.2.ex Pan.& communi,in ca.vestra, de cohabit.cleric. & mulier. & id attinet ad forum exterius. Vel notitia facti,quod quidē pertinet præcipuè ad forum animæ, & conscientiæ, in quo nunc
5 maximè versamur. Et dicitur † notorium facti secundum Alex. de Neuo,in addit.2.ad Abba. in cap. 2.de maled.lit.b.quando blasphemia est adeo nota; ut nulla tergiuersatione purgari possit, vt in ca. olim,de verbor.signif. Et ubi blasphemia fuerit prolata coram pluribus, & hoc probatur per testes, efficitur notorium iuris,ut not.in d.ca. vestra. Dicitur autem publicum,quasi populicum, ita glos.in §.consequens institu. de suspect. tut. deriuatur enim hoc uerbum publicum à populo.

6 Tertiò notorium † facti ex tribus communiter inducitur,nempe ex scientia, siue notitia multorum hominum,ex loci,temporisque qualitate, Maschar.de proba. concl.1106.nu.16.in fin.uolum.2. Sair. de censur.lib.2. cap.12. num. 19. Sed non tàm loci, quàm scandali ratio habenda erit, ut aduertit in materia percussionis Clericorum Prax Archiep. Neapol.in c.81.nu.3. quod notandum.

7 Et communiter definitur † illud esse, quod à maiori parte alicuius Ciuitatis, Parochiæ, Viciniæ,Collegij,Monasterij, uel alterius Congregationis, euidenter scitur;modò saltem in eis reperiātur decem homines; & sufficit notum esse maiori parti Viciniæ, Collegij,Monasterij;licet nō fuerit tale maiori parti Prouinciæ, Ciuitatis,& Parochię,Nauar.post alios in Man.c.27. nu.255. Tolet. Maschar.Sair. loc.cit. optimè Bened.Capra, tracta.de notorio,in 1. memb. nu.7. & nos in 2.par. Can. qq. quæst. Quando quis dicatur nototius clerici percussor.

Quartò sciēdum, quòd quam-
8 uis † satis controuersum sit,quando aliquid notorium, uel aliquis notorius delinquens dicatur, nec posse dari certa doctrina uideatur: idcirco iudicis arbitrio in foro exteriori,in interiori uerò Episcopi,uel prudentis cōfessarij esse relinquendū, tradunt D. Menoc. de arbitr.cas.166.nume.7. Masch. de prob.concl.1106.num.18.Sair. d.num.19.

9 Attamen,quia † tale arbitrium debet regulari non s̃m iuxta suā imaginationem,& libitum; sed secundum iuris dispositionem, & approbatis doctrinis congruum esse debeat, capit.cum autem 22. dist.

diſt. ubi Præpoſ. Hier. Gabr. conſi.
74. num. 8. D. Menoch. de arbitr.
q. 6. nu. 2. Rodriq. tomo 1. Regul.
qq. q. 11. ar. 6. reg. 8. circa finem. Pro
pterea, quæ in hoc articulo magis
à Doctoribus ſunt recepta, hunc
explicando caſum, breuiter addu
10 cemus. In hoc ſanè caſu † reſer-
uato publici, ſiue notorij blaſphe-
mi uerisimiliter includuntur; nõ
ſolum, qui indifferenter, ubicun-
que inueniuntur, ſine aliquo re-
ſpectu, in blaſphemias paſſim pro
rumpunt, cum plurimorum ſcan-
dalo, iuxta tex. in c. fin. 26. q. 6. Sed
qui in foro, ſiue in publica platea,
in mercato, in nundinis, in Eccle-
ſia coram ſeptem, uel plurib. per-
ſonis audientibus blaſphemaue-
rint, quod procedit in foro Villæ,
Sair. in Clau. lib. 6. cap. 13. nume. 11.
Coron. in Sum. par. 1. nu. 86.

Et quamuis decem homines
in ciuitate dicantur pauci; & in
uilla ſint multi, propterea in pla-
tea ciuitatis, in mercato, in nundi-
nis uideatur maior numerus, quã
11 ſeptem, † requiri ad faciendum
notorium facti, ut innuit Sair. lo-
co cit. Attamen ſeptem teſtes re-
gulariter ſufficere ad notorium
inducendum in omni loco publi-
co, rectè, & probè concludit Ma-
ſch. de probat. d. concl. 1106. nu. 17.
Et licet Doctores loquantur de
decem teſtibus, id exempli gratia
faciunt; non ideo negant; quin ex
numero ſeptem teſtium notoriũ
inducatur: ita etiã firmat Doctiſs.
D. Mar. Anton. uar. reſol. lib. 3. re-
ſol. 11. num. 17. & confirmatur ex
defini. notorij cõmuñiter recepta.

Faciunt per me adducta ad Cõ
pend. Nau. in uerb. Doctor num.
12 19. de numero ſeptenario, † qui
eſt numerus perfectus, ſecũdum
gloſ. in princ. diſt. 1. de pęnit. & ma-
iorem habet efficaciam, quàm a-
lius numerus. Et hac potiſſimum
de cauſa, ut ſcribunt Coraſ. de cõ
muni opin. lib. 1. tit. 3. nu. 20. & ſe-
quen. D. Menoch. de arbitra. caſu
221. num. 11. fuit conſtitutum, ut
non minus, quàm ſeptem Docto-
res intereſſent Examini Laurean-
di; qui eum approbarent, ut not.
Abb. in c. prudentiam nu. 9. de of-
fic. deleg. uide Fab. Paulin. qui ſe-
ptẽ de ſeptenario numero libros
edidit in illum Virgilij uerſum
Aeneid. lib. 6.

*Obloquitur numeris ſeptem diſcri-
mine uocum.*

Extenditur primo in blaſpheman
13 te † in Vicinia, Taberna, Refecto
rio Fratrum, Capitulo, aut Colle-
gio coram quinque, uel ſex perſo-
nis, prout erit Vicinia, Collegiũ,
uel alius locus; quia reſpectu ho-
rum locorum, iſti dicuntur mul-
ti, & probabiliter præſumitur, qđ
illi alijs de Collegio manifeſtaue-
uerint; ita colligitur ex Sair. loco
cit. Rodriq. tomo 1. qq. regul. q. 6.
ar. 4. Clar. in Praxi, §. fina. q. 9. & in
libro Archiepiſcopi Coſentini ti-
tulo, *Auertimenti per l'officio d l Ret-
tore*, par. 4. ti. 6. uerſ. circa il j. Graff.
in Praxi lib. j. cap. 10. nu. 19. Et huc
14 faciunt Tabella † caſ. reſeru. Illu-
ſtriſſimi Card. Aquæuiuæ Nea-
pol. Archiep. art. j. ibi, blaſphemã-
tes Deum, uel B. Virginẽ ex per-
uerſa conſuetudine coram pluri-
bus

bus personis supra quatuor;& nouæ Dominij Mediol. Const. lib. 4. tit. de pęnis, §. seuerè puniēdi, ibi, modo sint numero saltem quatuor vltra familiam illius, cuius locus est.

15 Extenditur secundo in † blasphemantibus coram duabus, vel tribus personis, si tot testes ex episcopali reseruatione tantum sufficiant, prout expressit Illustriss. & Reuerēdissimus Archiepiscopus Pisarum in sua Tabella casuum reseruatorum, ar. 15. vbi sic habet. Blasphemantes publicè, & notoriè, ita, vt saltem per duos testes probari possit, nisi hoc furore iracundiæ acciderit.

16 Extenditur tertio in † blasphemante, cuius crimen sit deductū ad forum iudiciale; illudque vel ex propria, & spontanea confessione in iudicio, vel ex indubitata probatione, vel ex sententia diffinitiua constet, iuxta capit. statuimus, de maled. & superius notata ex Tolet. d. cap. 69. num. 2. & Sair. d num. 11. secus quidem esset dicendum, vbi delictum simpliciter sit in iudicio deductum, unde Bened. Capram, tract. de notorio in primo membro à numero 12. ubi plenè.

Restringitur primò, ubi personæ præsentes tales non sint, quòd blasphemia probari possit, v.g. si

17 nō † sint mentis compotes, vti furiosi, ebrij, vel amentes. arg c. fin. qui matr. accus. non poss. uel non habeant rationis iudicium, ut minores septennio, capit. 1. de delict. puer. Vel essent surdi, ita quòd penitus non intelligerent; vel essent dormientes; quia cum cesset reseruationis causa, nempe circūstantium scandalum, uel occasio mali, cessare etiam debet ipsa reseruatio, vulg. iu. & notat Graff. in Praxi, lib. 1. cap. 10. sub numero 64.

18 Restringitur secundo, vbi nō † innotescat saltem maiori parti viciniæ, Collegij, Congregationis, in qua regulariter decem reperiri oportet per tradita à Pan. cum communi, in cap. vestra, de cohabit. cler. & mul. notitia namq; paucorum, quàm sex non facit aliqd publicum, neque sex, quando illi non sunt maior pars illius cōgregationis, cuius respectu illud dicitur esse publicum, Nau. in Man. cap. 25. nume. 73. & ideo Franc. Tolet. d. cap. 69. sub nume. 3. subdit, quando Collegium, vel vicinia continet viginti, sex non sufficere ad faciēdum notorium; sed necessariam esse maiorē viciniæ partem; in hoc tamen casu teneri potest, quod probabiliter dixi supra, nempe sufficere septē testes, iuxta opinionem magis communem Doctorum testimonio approbatam.

19 Restringitur tertiò, vbi quis † in loco publico blasphemaret, & ibi adessent etiam centum homines; sed à nullo audiretur: uel quia voce submissa blasphemaret; vel qa longè distarent, & audire nō possent: Aut si adessent astantes, sed suis negotijs intenti, non aduerterent verba blasphemiæ prolata ludendo, uel rixando, facit gloss. in cap. in primis, verb. præsente, & intellige-

telligente, 2.q.1. vbi Gemin. dixit,
20 quòd ſi ſtatutum † requirat præſentiam, oportet probare, quod præſens intellexerit, argum. in ca. teſtes, 3.q.9. ubi habetur non ſufficere præſentiam, niſi exiſtat intelligentia. Et illud dicitur corã aliquo fieri, qđ fit eo ſciente, & intelligente, l. coram, ff. de verb. ſig. vide Felin. in proç. decre. à nu. 22. faciunt etiam tradita per D. Mar. Antonin. lib. 1. var. reſol. d. reſol. 11. num. 17. vbi cum Maſchar. loc. cit. num. 17. rectè docet, clerici percuſſionem in platea factam, non videntibus ad minus ſeptem teſtibus, non poſſe dici notoriam. Et ratio huius limitationis eſt, quia non tàm loci, quàm ſcandali conſideratio habenda eſt, vt ſuperius diximus, quod ſine dubio ceſſat in hoc caſu.

21 Reſtringitur quartò, vbi quis † blaſphemaret coram duabus, vel tribus perſonis audientibus, & illæ pluribus manifeſtarent, ità vt fieret publica fama; nam licet ſecundum Io. Capeauil. tract. de caſib. reſer. caſ. 19. quæſt. 2. ad fi. poſt Sylueſt. verb. Blaſphemia, quęſ. 6. Sebaſt. Medic. in Sum. pecc. q. 41. Graſ. in Praxi, lib. 1. cap. 10. ſub nu. 19. in fin. talis blaſphemus dicatur notorius, nec neceſſarium ſit, vt fama ad aures Epiſcopi perueniat: attamen eorum opinio non eſt admittenda; iſte enim nõ notorius, ſed famoſus blaſphemus dici debet; tum quia ad notorium inducendum requiritur certa ſcientia tot teſtium; prout ſupra diſſeruimus; ideo non ſufficit † teſtimo-
22 niũ, ſiue teſtes ex auditu, vel vox, & publica fama, Ant. Butr. in d. c. veſtra, Maſchar. d. concl. 1105. nu. 20. & num. 21. concludit, in factis recentibus proprium ſenſum requiri; vt, quia fuit præſens, vidit, audiuit: optimè Bened. Capra, tract. de notorio, in 2. memb. nu. 6. ibi. Quintò requiritur, quòd totus populus, vel Parochia, vel maior pars populi, vel Parochiæ poſſit eſſe teſtis, non ex auditu aliorum, prout eſt in fama; ſed in proprio ſenſu corporali auditus, viſus, vel alterius ſenſus immediatè ſecundum ſubiectam materiam; vt patet in cap. dilectus, de purg. can.

23 Confirmatur etiam; quia † peccatum alicuius quandoque contingere poteſt, quòd à maleuolis ſit publicatum, ſine aliqua facti certitudine, aut euidentia, ratione cuius publicationis aliqua infamia ille talis veniret notatus, & dici deberet notorius in huiuſmodi delicto, quod tamen nõ eſt verum, vt rectè explicat Rodriq. tom. 2. qq. regul. q. 6. artic. 4. Facit Capra tract. de notorio, in 2. mẽb. num. 2. & ſeq. Et propterea quæcunque notitia non inducit notorium, quamuis ex ea poſſit oriri ſcandalum. Verum quidem eſt, quòd blaſphemans coram tribus perſonis, ſi hoc ex fama deueniat ad notitiam Epiſcopi, coram quo ille confiteatur, vel conuincatur notorium dici blaſphemum, iuxta not. in c. 2. de maled. & ſuperius in 3. ampl.

Reſtringitur quintò ratione lo-

24 ci, quia non † omnis locus facit, blaſphemiam eſſe publicam: loca namque publica dicũtur eſſe Eccleſia, Platea, Via publica, Hoſpitium, Apotheca, vel alius locus ẽt priuatus, in quo ſe cõgregent homines ad quoduis negotium, modo tamen ſint numero quatuor vltra familiam illius, cuius is locus eſt, ita declarant nouæ Mediolani Conſt. lib. 4. tit. de pęnis. §. ſeuerè puniendi. Vnde ſi quis bla-
25 ſphemaret domi ſuę, coram filijs, & famulis: (famuli enim dicũtur eſſe de familia domini.) Vel nauta in naui: aut mulio per uiam incedendo, ſequens mulos coram ſocijs; quamuis eſſent plures ſeptem, non dicetur publicus, ſiue notorius blaſphemus, ex Farin. in Praxi, de delict. tit. 3. quæſt. 21. à num. 38. & in ſpecie num. 55. facit D. Polyd. Rip. de noctur. temp. c. 68. nume. 31. Coron. d. nu. 86. Sair. in Claui, d. num. 11. ratio eſt, quia præſumitur, quòd domeſtici dictum peccatum ſubticeant; &
26 propterea quæ in domo fiunt, cũ de facili probari nequeant, notoria dicenda nõ ſunt, cap. veniens, el 2. de teſtib. cap. cum dilecti, de elect. Capra loc. cit. nu. 7.

Declara primò, hanc limitationem non procedere, ubi quis domi, uel nauta in naui, aut mulio per uiam, & ſic in ſimilibus locis,
27 coram † extraneis ibi conuenientibus, uel pertranſeuntibus blaſphemaret; modò ipſi intelligant verba blaſphemiæ; dicetur enim notorius blaſphemus; ceſſat namque ratio mox adducta. Hinc dicebam in facti contingẽtia, rhedarium quendam, qui in ſua taberna aptando equos ad rhedam, coram ſex perſonis extraneis, præter alios ſuos ſocios, blaſphemauit, includi in caſu reſeruato notorij blaſphemi; & abſoluendum fore à Pęnitentiario, vel alio habente huiuſmodi facultatem.

28 Declara ſecundò quando † eſſet magna domus, famulorum ſatis plena; cum de tot, & de filijs eorum, tot diuerſorumque parentum non præſumatur ſecretum; ſi ab ipſis peccatum ſciatur; tunc quidem notorium dicetur, & in tali caſu, blaſphemũ ſub reſeruatione comprehendi videtur dicendum; cum non ceſſet aliorum ſcandalum, arg. eorum, quæ ſupra in principio huius quæſtionis adducta fuere.

Reſtringitur ſextò ex temporis
29 qualitate; quia † ſi de nocte, etiam concurrentibus alijs circumſtantijs, blaſphemaret, non diceretur notorius; oportet enim, ut de die factum ſit delictum, ca. pernicioſum, ff. de pęnis, l. aut facta, cum ſimil. Ioan. And. in d. cap. veſtra; & Bald. in l. ciues, C. de appel. Capra in d. trac. de notorio, in 2. memb. ſub num. 7. Sair. d. nu. 11. Maſchar. de prob. concl. 1106. num .. in fin. quod ipſum confirmat doctrina D. Polyd. Ripæ, tract. de noct. tẽp. cap. 68. num. 33. & ſeq. Lud. Carb. in Sum. tom. 3. lib. 5. cap. 60. verſic. aliqui tunc.

Declarari tamen debet, niſi luceret luna, vel adeſſent lumina; quia concurrentibus alijs circum-

30 cumstantijs,† nihil refert quid ex ęquipollentibus fieri, l. 3. C. de instit. & subst. c. in his, de verb. sign. c. licet ex quadam, de testibus; nã æquipollentia eandem habent rationem, & eorum effectus est idem, Bald. in l. illud, C. de sacrosf. eccl. etiamsi loquamur in materia restringibili, glo. in cap. si postquam, §. j. & §. fin. de elec. lib. 6.

31 Quocirca testis† de delicto, vel actu cõmisso de nocte deponens probat; si rationem addat; quia luna lucebat, uel aliud lumen aderat, ut probè tradit insignis I.C. D. Polyd. Ripa, de noctur. temp. c. 57. num. 5. post Bursat. consi. 34. num. 6. quem refert, & de cõmuni probat Bonacos. in par. 1. com. opin. crim. verb. Testis. modo probet, quòd luxerit luna, vel aliud adfuerit lumen, Bald. in l. Arethusa, nu. 3. ff. de stat. hom. Rol. à Val. consf. 7. nume. 28. lib. 1. Guttierez consf. 35. nu. 23. Mascard. concl.

32 1391. num. 25. Sicuti† probat testis deponens aliquem esse blasphematorem, & rationẽ reddit, quia sum vicinus. Purpur. in l. prima, ff. si cer. pet. num. 108. Masch. de probation. concl. 195. nume. 1.

33 debet † tamen huiusmodi testis enunciare etiam uerba blasphemiæ, aliter fidem non facit. Petr. Cabal. in resol. crimin. casu 180. num. 6. & seq.

QVÆSTIO X.

Obseruationes, siue declarationes quędam circa Episcoporum Tabellas, de casibus reseruatis in hac blasphemiæ materia; & expositio Decreti sacræ Congregationis, quo prohibetur absolutio à casib. reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemię publicæ absolutio an Episcopo sit à iure, aut generali consuetudine reseruata, & nu. seq.*

3 *Blasphemia antiquitus ad iudiciale forum delata ab Episcopo solenni pęnitentia puniebatur.*

4 *Blasphemiæ absolutio communiter ab Episcopis in suis diœcesibus reseruari solet.*

5 *Confessarij quid aduertere debeant, ubi in Tabella cas. reser. non fit mentio de blasphemia.*

6 *Tabella cas. reser. si simpliciter exprimat blasphemiam, non addendo publicam, an occulta, & publica comprehendatur.*

7 *Absolutio publicæ blasphemiæ Episcopo reseruatur, ab occulta uerò quilibet confessarius absoluit, declaratur nu. 9. & seq.*

8 *Tabellæ Bonon. Ferrar. Parm. Pisau. ar. 1. Fulginen. ar. 13. Cremen. in admon. & Aquen. art. 5. Narb. ar. 1. Turon. ar. 13. de blasph. explicantur.*

9 *Blasphemia hæreticalis simpliciter reser. comprehenditur, etsi publica nō sit; & declarantur plures Tab. & numero sequen.*

Tabell. Astens. arti. 14. Comen. arti. 1. Derth. ar. 11. Pap. Plac. ar. 1. Vintim. ar. 4. declarantur.

10 *Tabel. Taurin. ar. 7. Alex. ar. 10. Montisreg. Senog. ar. 1. Regien. art. 3. Lucen. ar. 2. exponuntur.*

11 *Reseruationis tota vis pendet ex reseruantis intentione, ad quam est recurrendum.*

Tab. Neapol. art. 7. Pisau. art. 15. Cæsaraug. ar. 3. Bamberg. ar. 2. Rothom. ar. 3. Mutin. artic. 1. quomodo intelligendæ.

12 *Tab. in quibus reseruantur blasphemi publici, & consueti copulatiuè, ut Arim. Imol. Tarauis. artic. 2. Fauen. Forol. Pistor. Sarzan. art. 3. Mant. Padua. & aliæ interpretantur.*

13 *Tabel. reseruantes blasphemiam publicam, & enormem quomodo intelligendæ, & declarantur. Tabel. Antuerp. Camer. Leod. ar. 19. Remē. ar. 1.*

14 *Plura ubi simul copulātur ad aliquid, omnia concurrere debent, aliàs impossibile est, illud esse.*

15 *D. Ludouici Medæ Pap. S. Theol. & Artiū Doctoris, et primarij Logices ī patrio Gymnasio Professoris encomiū.*

Ad

Ad veritatem uerborum copulatiuè prolatorũ requiritur concursus omnium copulatorum.

16 *Tab. in quib. atrox blasphemia publica, & ex consuetudine reseruatur, vt in Alben. ar. 7. Casal. arti. 11. exponuntur.*

Dictio, Siue, pro dictione, Vel, quandoq; sumitur.

17 *Tab. Mediol. ar. 1. Alex. ar. 10. Bob. Cremon. Ferrar. Nouar. ar. 1. & in Gallia Narbon. art. 1. Parcen. arti. 7. & Vienn. ar. 4. ubi reseruantur solũ blasphemantes Deum, & B. Virginem, declarantur.*

Casus reseruatos non incurritur, nisi ob assignatas actiones, quæ strictim sunt interpretandæ.

18 *Blasphemans vnum Sanctum an includatur in casu reseruante Sanctorum blasphemiam.*

Grauatus inter pauperes aliquid distribuere, an possit uni tantum distribuere.

Statutum puniens accedentem cum hominibus armatis, an procedat in accedente cum vno homine armato.

19 *Statutum puniens producentem falsos testes, an habeat locum in producente unum falsum testem.*

Constitutio pœnalis loquens in plurali numero extenditur ad numerum singularem.

20 *Blasphemantes Deum, vel B. Virginẽ specialiter, includuntur in reseruatione atrocem blasphemiam exprimentis, & nu. seq. ubi declaratur.*

22 *Tab. in quib. blasphemia in Deum, & Sanctos simpliciter exprimitur, ut Parm. Pisau. art. 1. Vercell. art. 2. in Gallia Aquen. art. 5. Tolos. ar. 3. explicantur.*

23 *Tab. in quibus blasphemia ex consuetudine reseruatur, quomodo intelligendæ, & quamplures declarantur tab. vt Venet. ar. 1. Flor. ar. 5. Ianuen. ar. 3. & aliæ.*

24 *Tab. Laud. Pap. Plac. ar. 1. & Sauon. ar. 11. ubi blasphemia hęreticalis, ac etiam blasphemi consueti reseruantur, exponuntur.*

25 *Blasphemans semel quando incurrat casum reseruatum.*

26 *Casus reseruati qua ratione ab Episcopis reformandi, aut mutandi.*

Interpretatio ad communiter accidentia se facile adaptat.

27 *Casus ab Episcopo Pap. anno 1610. reseruati referuntur, ac nonnullarum dubitationum circa eos subinfertur resolutio.*

28 *Ad Episcopum pertinet prouidere circa accessum ad monialium monasteria etiam exempta.*

29 *Decretum Archiepiscopi Neapol. contra præsumentes accedere ad monasteria monialium, quantumuis exẽpta siue eius licentia refertur.*

30 *Tab. Bono. ar. 5. Genu. ar. 8. Pisau. Rauẽ. art. 4. & aliæ exponuntur circa cas. accedentium ad monasteria monialium, ad perpetrandas obscęnitates.*

31 *Ingrediens clausuram monasterij monialium prætextu licentiæ animo tẽtandi impudica, quando incurrat excommunicationem Papalem.*

32 *Regulares confessarij uigore suorum priuilegiorum, à quibus casib. reser. & absoluere possint, & nu. seqq.*

33 *Decretum Sac. Cõgreg. quo Regularib. prohibetur absolutio à quibusdam casibus reseruat. quando editum, & declaratum.*

34 *Casus immediatè Sedi Apostolicæ reseruati,*

seruati, qui, & vbi explicentur.

35 Absoluentes à casibus reseruatis, quas pęnas ex decreto Sac. Congregat. incurrant.

36 Regularis confessarius cur non possit ratione suorum priuilegiorum absoluere excommunicatũ ob clerici percussionem, etiam leuem.

37 Regularium priuilegijs per decretum Sac. Congr. probatur, satis fuisse derogatum, & num. sequen. & nu. 41. & 42.

38 Cardinali asserenti, aliquid fuisse mandatum à Papa viuæ vocis oraculo creditur, etiam in præiudicium tertij.

39 Cardinalium Congregationis quanta sit auctoritas, & nu. seqq.

41 Constitutionem ex quibus uerbis deducatur, ad mor. pecc. obligare.

43 Decretum prædictum Sac. Congregat. exponitur, & quando quis incurrat eius pęnas, & nu. seqq.

44 Confessarius bona fide, uel ignorantia absoluẽs à casibus reser. quare dictas non incurrat pęnas.

Verbum audeat, vel presumat de sui natura malum importat animum.

45 Præsumere dicitur, qui aliquid facit sua auctoritate, quod tamen declaratur.

46 Confessarius absoluere volens à casib. in decreto reseru. specialem debet habere facultatem ordinario ostendendam.

47 Regularis absoluens regularem à casibus suo superiori regulari reser. non incurrit pęnas decreti.

48 Confessarij urbis Romæ & extra Italiam non ligantur per dictum decretum.

49 Absolutio impertita in casibus reseruatis à non habente specialem facultatem est nulla.

50 Confessarius, si absoluendo à casib. reseruat. incurrat dictas censuras, an possit absolui ab Episcopo, si casus est occultus, uel à Regulari vigore priuilegiorum.

51 Facultas Regularibus à Pio V. concessa iuxta cap. 24. de refor. Conc. Triden. quomodo restricta.

52 Confessarij approbati volentes absoluere à casib. extra dictum decretum reseru. vigore suorum priuil. debent prius ad hoc ab Ordin. approbari.

53 Episcopi quid animaduertere debẽt circa Regulares absoluere uolentes à casib. reseru. uigore priuil.

54 Episcopus potest ferre censuras contra Regulares, nisi habeant in hoc speciale priuilegium.

55 Episcopus potest excommunicare Regulares, absoluentes à casibus sibi reserua. sine eius licentia, & probatur nu. seqq. & usu receptum probatur num. 62.

56 Sacerdotes audire non possunt confessiones, nisi præuio Episcopi examine, non obstante quouis priuil.

57 Priuilegia omnia etiam in foro consciẽtiæ reuocata, in quibus Conc. Triden. decretis aduersantur, & nu. seq.

59 Episcopus excommunicare potest Regulares præsumentes prædicare sine eius approbatione.

60 Episcopi procedere possunt contra turbantes, uel impedientes eorum iurisdictionem, etsi sint exempti; & usu est receptum.

61 Episcopus interesse potest diuinis officijs in Ecclesia Regularium peragendis cum Baldachino erecto.

Concesso uno conceditur & id, sine quo fieri

fieri commodè, & rite nequit.
62 *Censuræ ab ordinarijs promulgatę à Regularib. publicandæ, & obseruandæ.*
63 *Capitulum Sede Vacante potest sibi reseruare casus, & apponere excommunicationem ipso facto contra absolutentes sine eius licentia, & num. sequen.*

On abs re existimaui, nonnullas obseruationes, p̄ter eas, quas in præcedentib. quęstionibus, plurib. in locis annotauimus, circa diuersas Episcoporum Tabellas casuū reseruatorum in hoc blasphemię articulo, hic illis nō inutiliter annectere. Sed in primis inquirendū
1 est, an blasphemiæ † absolutio in foro pęnitentiali de iure spectet tātum ad Episcopum; & videtur communiter teneri affirmatiua, vbi publicè prolata sit blasphemia, per cap. statuimus de maled. ita glos. in c. si Episcopus, in verb. reseruantur, de pęnit. & remiss. lib. 6. Doctores, in c. vlt. de maled. Decian. tract. crim. tomo 2. lib. 6. ca. 3. num. 29. & de communi fidem facit Gregor. Sair. in Claui Regia, lib. 6. c. 13. nu. 11.
2 Verùm potius ex quadam † generali, & longæua consuetudine, quàm à iure, eam Episcopo reseruari, ego tenerem; tum, quia illud capit. statuimus loquitur de foro contentioso, & iudiciali, vt videre licet; tum, quia de iure videtur oppositum fuisse statutum; nam ex Concil. Lateran. §. ad abolendam, sess. 7. quatenus prohibet, ne ordinarij confessarij blasphemos in foro conscientiæ, nisi cum grauissima pęnitentia ad arbitriū seueri Confessarij imposita, absoluant, deducitur, eos posse cū prædicta pęnitētia absoluere, vt subtiliter notarunt Nauar. in Man. c. 27. nu. 262. & Io. Azor. par. 1. Insti. Mor. lib. 9. c. 28. q. 12. Suarez de pęnit. disp. 28. sect. nu. 10.

3 Quare infero, quòd cum † blasphemia in iudiciale forum delata, vti publica, antiquitus solenni pęnitētia ab Episcopo puniretur, iuxta d. cap. statuimus, ob id fortè consuetudine, quæ & ipsa iurisdictionem dare potest, secundum communem, in cap. duo simul de offic. ordina. c. cum contingat, & ibi glos. de foro comp. Nau. consi. 3. de Regular. introductum, & receptum est, vt ipse solus in conscientiæ foro regulariter absoluat à blasphemia publica, vt communiter tradunt citati Doctores. Et hæc nostra opinio videtur approbari ex traditis à Rodriq. in Sum. par. 1. c. 34. nu. 4. & à Viuald. in Cād. Aur. par. 3. c. 14. nu. 42.

4 Ceterum ex priuatis Episcoporū constitutionibus, † siue edictis blasphemiæ absolutio sacramentalis in plerisq; Prouincijs, & Dięcesib. solet regulariter reseruari; q̄uis nōnulli Antistites, vt, Archiepiscopus Senarum, Vrbini, & Ep̄s Anconę, Brixię, Macer. Salutiarū, & Vicentiæ, in suis nouissimis Tabellis casuū reseru. blasphemiam minime exprimant; nisi fortè intelligant & ipsi, prout Episcopus Cre-

Cremæ, qui licèt inter caſus ſibi reſeruatos non exprimat blaſphemiam, in admonitionibus tamen
5 pro † confeſſarijs, declarat per caſus expreſſos in ſua Tabella, ſe nõ intendere reſeruationi cenſurarum, & caſuum Epiſcopis à iure, ſeu generali conſuetudine reſeruatorum derogare, quorum in numero ſunt blaſphemiæ præſertim atroces, vt ipſe exprimit; & ſaltem ex generali conſuetudine huiuſmodi reſeruationem Epiſcopis competere, ſupra explicatum fuit; Et propterea, niſi dicti Antiſtites aliter ſe declarauerint, non licebit Cõfeſſarijs, ibi, in hoc caſu manum apponere.

Hinc dubitari contingit primò,
6 cum † reſeruationis textus abſolutè loquatur, nec de publica blaſphemia, vel occulta mentionem faciat, an occulta, ſiue priuata blaſphemia ſit comprehenſa, ita ut blaſphemans tantum coram duabus, vel tribus perſonis, iuxta ſuperius declarata incurrat caſum reſeruatum; prima facie videtur, vtramque includi, & ita tenet Iacob. Seuert. in Sum. excom. par. 3. art. 13. quia, vbi lex nõ diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vulgat. iurib. Conueniunt tamen
7 omnes, tantum † blaſphemiæ publicæ abſolutionem Epiſcopo reſeruari; ab occulta verò, ſiue priuata, niſi aliter exprimatur in Tabella, poſſe proprium parochum, vel alium confeſſarium approbatum abſoluere; glo. in c. 2. in verb. reſeruantur, de pænit. & remiſ. lib. 6. & Doct. communiter, in cap. 2. de maled. Decian. Sair. Rodriq. loco cit. Medices in Sum. pecc. q. 41. quicquid interpretando Cõc. Lateran. in contrarium ſenſerit Viuald. d. c. 14. nu. 44.

Et iuxta hanc communem interpretationem à Syluest. Angel. Armil. & alijs ab ipſis citatis ap-
8 probatam, † declarandæ ſunt Tabel. Ferrar. Nouar. Parmen. Piſaur. art. 1. & Fulginen. arti. 13. ubi ſic habetur: Qui Deum, aut Sanctiſſimam Virginem Mariam, vel Sãctos blaſphemauerint: Ferrar. & Nouar. tamen non exprimunt Sanctos: Sic etiam Bonon. ar. 1. & Cremen. in admon. Hipporig. art. 16. vbi atrox blaſphemia in Deũ, & Sanctos ſimpliciter reſeruatur. necnon in Gallia. Aquen. art. 5. & Narbon. art. 1. Turonenſ. ar. 13. vbi habetur; Qui blaſphemiam execrabilem in Deum, B. Virginem, & Sanctos commiſerit.

9 Reſtringitur, vbi de † blaſphemia hæreticali fiat reſeruatio; qa etiam ſimpliciter facta, ut in Tabel. Aſtenſ. art. 14. Comen. artic. 1. Derthon. art. 11. Vintim. art. 4. & alijs comprehenditur, etiamſi nõ ſit publica, hoc eſt coram duab. vel tribus perſonis, vel nullo præſente, prolata, ratione ſuæ enormitatis; & ſic intelligi debent Tabellæ, vbi ſic exprimitur: Blaſphemia hæreticalis, & blaſphemi publici, aut conſueti in Deum, & Sanctos. Et hoc procedit, vbi textus, ſiue Tabel. exprimat ſimpliciter blaſphemos in Deum, & Sãctos; quia tunc & hæreticales blaſphemi includuntur, & proculdubio reſeruantur;

tiantur; quamuis non ſint publici. Et ſic declara Nouar. artic. 1. & ſimiles.

Hęc tamen reſtrictio ſublimitari, & declarari debet; niſi in Tabella reſeruationis ſimpliciter ex
10 primantur † Blaſphemi publici, & notorij, vt in Taurinen. ar. 7. Alex. art. 10. Monteregal. Senogal. ar. 1. Regien. art. 3. Lucen. art. 2. vbi hatur, *Li publici biaſtematori*, tunc eñ, & hæreticalis blaſphemia debet eſſe publica, ad hoc, vt ſit reſeruata; præſumitur namque probabiliter, talem eſſe reſeruantis intentionem ad quam regulariter eſt recurrendum, l. ſi quis, ff. de leg. 1.
11 cum ab ea † vis tota reſeruationis pendeat: & ſic intelligendæ ſunt Tabel. Mutinen. art. 1. vbi atrox reſeruatur blaſphemia (cuius appellatione venit hæreticalis) publica, & notoria; Piſan. art. 15. Neapol. art. 7. vbi ſic: Blaſphemantes Deum, & B. Virginem ex peruerſa conſuetudine coram pluribus perſonis ſupra quatuor. Et in Hiſpania Cæſarauguſt. artic. 3. & in Germania, Bamberg. artic. 2. & in Archiepiſcopatu Rothomag. in Gallia art. 3. vbi ſic: Qui publicè Deo, B. Mariæ Virg. & reliquis Sanctis maledixerit.

12 Secundò obſeruãdum eſt, † vbi in Tabella reſeruantur blaſphemi publici, & conſueti copulatiuè, vt in Tabel. Neapol. art. 7. Arimin. Imol. Taruiſ. ar. 2. Fauen. Foroliuien. Piſtorienſ. Sarzan. art. 3. vbi ſic exprimitur; Blaſphematores publici, qui ſunt conſuetudinarij: vel ſic notoria conſuetudine blaſphemantes: ita etiam Tabel. Mantua. & Paduan. art. 1. & in Gallia Ebredunen. art. 26. eo caſu, ſi blaſphemus erit conſuetus, & non publicus, vel e contra, nõ includitur in caſu reſeruato, ratione infra adducenda, numero 14. & ſeq.

13 Extenditur ſecũdo vbi † Tabella exprimat blaſphemiam publicam, & enormem, ut in Mutinen. art. 1. & in Gallia, in Tabel. Leodien. Antuerp. Camerac. ar. 19. in Rhemenſ. Archiepiſcopatu, art. 1. vbi ſic: Si quis in Deum, vel in Sãctos enormiter, & publicè blaſphemus extiterit: Vnde ſi quis blaſphemiam enormem, vt, *al diſpetto di Dio*, vel ſimilem protulerit, coram duobus, vel tribus perſonis, non comprehenditur ſub tali reſeruatione, & conſequẽter non eſt remittendus pęnitens ad Superiores pro abſolutione.

14 Probatur, quia duo † ſimul requiruntur, nempe vt ſit publica, & enormis; altero autem deficiente, deſinit reſeruatio; cum enim plura neceſſariò requirantur ad alicuius conſtitutionem, deficiẽte aliquo illorum, impoſſibile eſt, illud eſſe: ex adductis per D. Lu-
15 douic. † Medam Papien. Artium, & Sacræ Theolog. ex Collegio Doctorem, omnibus numeris abſolutum, in patrio Gymnaſio Logices primarium, ſubtiliſſimum, ac eloquentiſſimum interpretẽ, meumque in Cathed. Concanonicum, ac Dominum ornatiſſimum, in commen. lib. 2. Ariſt. poſter. Analyt. cap. 6. facit & iuris regula,

gula, videlicet ad veritatem verborũ copulatiuè prolatorum requiritur concursus omnium copulatorum, §. si plures conditiones, Institut. de hæredibus instituen. l. si hæredi plures. ff. de condit. instit. latissimè Iason in l. 1. ff. de iust. & iur. pulchrè D. Polydor. Ripa, trac. de actis in mortis artic. cap. 70. num. 21. D. Menoch. consf. 640. nu. 14. D. Lucas Floron. trac. de prohibit. duell. capit. 13. numero 3.

16 Extenditur tertiò ubi atrox † blasphemia publica, & ex consuetudine reseruatur: Vel vbi horrenda, & frequenter prolata exprimatur, ut in Tabel. Alben. art. 7. & Casal. art. 11. quia simul requiruntur, aliàs cessat reseruatio, dicta ratione, per quam probatur, non esse casum reseruatum Archiepiscopo Neapolitano, ubi tria non cõcurrant, nempe, quòd blasphemia sit contra Deum, vel B. Virg. Quod sit ex peruersa consuetudine; Quod sit coram publicis personis supra quatuor prolata, ut ẽt notat Graff. in Praxi, li. 1. c. 10. n. 64. Fallit quidem ubi blasphemi publici, & consueti separatim reseruarentur, ut quando fieret reseruatio per dictionem, Vel, aut, Siue, vt in Papiensi, & in Veronensi Tabel. art. 1. ubi sic scriptum est; Atroces Dei, & Sanctorum blasphematores, nimirum si fuerint publici, & notorij, siue in id assueti. Dictio Siue, pro dictione Vel, sumitur, iuxta illud Cic. ad Quint. Fratr. Quapropter hoc te primũ rogo, ne contra te erigas, & resistas, siue etiam vltrò occurras negotijs.

Tertiò obseruandum, ubi in Tabella exprimuntur solum blasphemantes Deum, & B. Virginẽ
17 Mariam, vt in Italia † Tabel. Mediol. art. 1. Alexan. art. 10. Bobien. Cremon. Ferrar. & Nouar. art. 1. & in Gallia Narbonen. art. 1. & Vienn. art. 4. Parisien. art. 7. si quis ibi in Sanctos blasphemias, etiam hæreticales protulerit, non obligatur Parochus, vel alius Confessarius approbatus, ad Superiores talem remittere pęnitentem. Similiter si complectatur tantum blasphemantes Deum, vt Tabel. Montisregalis art. 1. non includũtur B. Virginem, vel alios Sanctos blasphemantes. Probatur; quia non incurritur casus reseruatus, nisi ob assignatas, & speciales actiones, quæ strictim sunt intelligendæ; reseruatio enim habet propemodum rationem pœnæ, quæ, vbi textus silet, restringenda venit, vulg. iurib. & propterea proprios non excedit terminos, facit gloss. in Extrauag. comm. j. de sepultur. vers. à iure, & plenè probauimus in 2. par. nostri Thesaur. Confess. ex Lel. Zecch. & Iacob. Graff. consil. tertio, nume. fin. de homicid.

Sed dubitari contingit, cũ non nulli locorum ordinarij sibi reseruent blasphemantes Sanctos, si
18 quis † vnum Sanctum blasphemauerit, includatur in reseruatione; & pro negatiua præter iam mox adductas rationes, facit dictum Bart. in l. j. ff. de opt. legat. vbi grauatus

uatus

statutis inter pauperes aliquid distribuere, non potest uni tantum distribuere; & facit, quòd si statutum dicat: siquis accesserit cum hominibus armatis puniatur tali pęna, accedens cum vno homine armato non incurrit pęnam; quia non est eadem ratio, sed maior iniuria est, quæ à pluribus committitur, q̃ quę ab vno, vt tradit Bald. in l. iubemus §. fin autẽ, C. ad Trebell. sic maior est offensa plures Sãctos blasphemare, quàm vnum Sanctum.

Pro affirmatiua autem, quam cum Graff. in Praxi lib. j. ca. 10. nu. 76. credimus verã, facit Io. Andr. in d. c. 2. de maledic. ubi dicit, text. in d. ca. 2. procedere, etiamsi quis aliquem Sanctorum blasphemauerit, prout exprimit ibi tex. & facit text. in cap. omnes leges, dist. j. vbi glos. exponit omnes leges, id-
19 est, omnis lex; & statutum, † puniens producentem falsos testes, habet locum in producẽte vnum falsum testem, vt scripsit Bart. in l. 2. §. sed si vnus, ff. de vi bon. rapt.

Hinc Franchus in ca. j. nu. 8. de temp. ordin. lib 6. rectè dixit, constitutionem pœnalem, licet ipsa non extendatur; attamen si loquatur in plurali numero, extendi etiam ad numerum singularem, cap. si compromissarius, de elect. lib. 6. glos. 3. l. siquis id, ff. de iurisd. omn. iudicum.

Quartò obseruandum, blasphe-
20 mias † in Deum vel B. Virginem Mariam specialiter prolatas, regulariter enormes dici, & inter maximas esse computandas. Pegna in Direct. Inquis. par. 2. comm. 66. & facit Bulla Pij V. incip. Cum primum, relata in Const. Synod. Papien. par. 4. sub cap. 33. vbi clerici Deum, vel B. Virginem blasphemãtes grauius puniũtur. Et dixit Afflict. in Const. Blasphemantib. num. 20. qui semel blasphemauerit Sanctum, eum nõ puniri illius Constitutionis pęna, nisi Deum, aut B. Virginem semel blasphemasset; conuenit tex. in c. noua de pęnit. & remiss. & maximam esse blasphemiam, quæ contra Sacratissimam Virginem profertur, rectè tenet Simanc. de Cath. inst. ti. 8. num. 8. vbi memorabile retulit exemplum.

Huc facit etiam Prag. Reg. Hispan. l. 3. tit. 28. par. 7. ubi duplo maior statuitur pęna in blasphemantes Sacratissimã Virginem, quàm ceteros Sanctos, prout referunt Couar. in ca. quamuis de pact. lib. 6. par. 1. §. 7. nu. 9. vers. Nono, in fi. Simanc. d. nu. 8. in fine. Deducitur quoque ex Tabell. Mediol. Ferrar. & Nouar. arti. 1. vbi solum blasphemia in Deum, ac B. Virginẽ vti enormis reseruatur.

Quare si in Tabella atroces tãtũ exprimantur blasphemiæ, pro-
21 ut † in Mutinen. artic. 1. & alijs regulariter contra Deum, vel B. Virginem in specie blasphemãtes in reseruatione includi, censendum est, vt etiã concludit Iacob. Graff. in Praxi, lib. j. c. 10. nume. 7. Quod animaduertere debet Confessarius, vt iudicare possit, an sit casus reseruatus nec, ne, & sic declaranda est Papien. Tabel. art. 1.

Sed sciẽdum est, inter blasphemias contra Deum, & B.Virginẽ dari magis,& minus ratione enormitatis, attentis etiam circumstãtijs, & Cremonæ reseruari tãtum blasphemiam,quæ maiorem in se continet grauitatem,cum in eius Tabella 2.ar.1.sic dicatur,Blasphemia atrox in Deum, & Beatam Virginem.

Quintò obseruandum, quòd
22 vbi in reseruatione † exprimatur absolutè blasphemia in Deum,& Sanctos;nec addatur verbum hæreticalis, vel enormis, siue atrox, aut ex consuetudine, vt in Italia, Tabel.Parmen.& Pisau.art.j.Vercel.ar.2.& in Gallia Aquens.art.5. Tolos.art.3.tunc omnes blasphemiæ propriè sumptæ intelligũtur comprehẽsæ, modò sint publicæ, excepta tamen hæreticali, quæ ẽt non publica includitur,nisi ex reseruationis verbis necesse sit, qđ sit publica,vt supra explicauimus.
23 Quando verò ex Tabella † requiritur,blasphemiam esse ex cõsuetudine, tunc blasphemans etiã hæreticè, nisi habeat hoc ex consuetudine,non comprehenditur; quamuis secus sit, si cum hæreticali quinarium expleuerit numerum; & sic declarandæ sunt Tabel.Venet.ar.j. Florent.ar.5.Ianuen.art.3. Bergom.art.11.Perus.ar.4.Viterb.arti.2. vbi exprimitur; Qui nefaria consuetudine blasphemauit.
24 Si autem casus, siue articulus † exprimeret blasphemiam hæreticalem, ac etiam blasphemos consuetudinarios,vt in Tabella Lauden.ar.j.& Sauon.ar.11. tunc quĩdem blasphemans dupliciter in reseruationem incurrere potest; primò ratione blasphemiæ hæreticalis; secundò ratione aliãrum non hæreticalium,si cum hæreticali quinarium compleuerit numerum, prout clarè colligitur ex Sauonen.d.art.11.& sic intelligendæ sunt Papiens.& Placen. ar.1.

Et quamuis supra quæst. 5. nu. 18. dictum fuerit, quòd regulari-
25 ter † non punitur blasphemus pęna ordinaria; nisi habuerit ex consuetudine; attamen hoc procedit in foro iudiciali,non autem in pęnitentiali; Vbi enim Tabella simpliciter reseruat blasphemiam in Deum,vel in Sanctos, tũc etiamsi semel quis blasphemauerit, nisi aliqua ratione à mortali excusẽt peccato, in reseruatione comprehenditur, prout etiam nouissimè annotauit Iacob.Graff.in Praxi,li. 1.c.10. nu.58. & seq.

Et hæc sufficiant pro interpretatione dictarum Tabellarum in hac materia.Et licet quandoq; re-
26 seruati † casus reformẽtur,ac mutentur iuxta id,quod magis expedire iudicauerint Episcopi pro animarum sibi creditarum salute cuiusque Diœcesis statu,qualitate, & populi moribus, ac propensione diligenter consideratis,prout nuperrime fecit Illustr. & Reuerendiss. Dominus meus D. Io. Baptista Bilius, Papiæ Episcopus meritissimus, adhibito cõsilio ordinarię Congregationis;quorum quidem casuum Tabellam in calce huius quęst.adscribere placuit.

Nihil-

Nihilominus fieri non poteſt, vbi hic blaſphemiæ caſus reſeruetur, vt communiter ab omnibus ferè ſolitum eſt; quin aliqua ex prænotatis animaduerſionibus, ſiue declarationibus ad eius intelligentiam plurimum conducat; ad communiter namque accidētia interpretatio ſe facilè adaptat, arg.l.ad ea,ff.de legib.

Tabella Caſuum Reſeruatorum Epiſcopo Papienſi Anno 1610.

Io.Baptiſta Bilius Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſc. Papi. & Comes, &c.

27 Cum Caſuum † Reſeruatorum in hac Ciuitate, & Diœceſi noſtra Papienſi renouationem, vt nobis æquum viſum fuit, facere decreuerimus: Idcirco ſciant omnes, nos illos dumtaxat caſus inferius annotatos nobis ſpecialiter reſeruaſſe; videlicet,

Contra Dei honorem, & Eccleſiam:

1 Blaſphemia hæreticalis, vel enormis, ſi fuerit publica, vel conſueta.
2 Sortilegijs, maleficijs, incantationibus, ſuperſtitionibus ſciēter vtentes, & quomodolibet Eccleſiæ Sacramentis, vel ſacramentalibus abutentes, & ad id cooperantes.
3 Monialium, ſeu ſæcularium in earum clauſtris degentium pudicitiam violantes, & quomodolibet ſolicitantes, & ſcienter ad id cooperantes.
4 Pijs legatis intra ſex menſes non ſatisfacientes; & Notarij illa dolosè non denunciantes intra duos menſes.
5 Votorum cōmutatio, ſiue diſpenſatio, vbi Sedi Apoſtolicę non ſit reſeruata.

Contra bonos mores, & hominum ſocietatem.

6 Defloratio Virginum vi, vel fraude.
7 Sodomiam, aut inceſtum in primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis committentes.
8 Abortum procurantes.
9 Suffocantes paruulos in lecto.
10 Homicidium voluntarium facto, vel præcepto committentes, aut id conſulentes, ſi ſequatur effectus.
11 Malitiosè deponentes falſum teſtimonium in iudicio; & falſificantes ſcripturas, vel eis ſcienter vtentes, ſi damnum inferatur.
12 Incertorum reſtitutiones ſupra libras duodecim.

Circa

Circa autem dictam Tabellã, cum nonnullæ fuerint propositæ dubitationes, trium resolutionẽ afferre operę pretium existimaui; quarum quidem prima est:

An casus tertius, Monialiũ, &c. cõprehendat talia perpetrãtes ad monasteria Monialium sub Regularium regimine existentium, cum ea sint exempta; cui sanè dubitationi respond. affirmatiuè; ad
28 Episcopum † enim spectat prouidere circa accessum ad monialiũ monasteria, cap. Monasteria, de vita, & honest. Cleric. vbi non fit distinctio, àn sint exempta, vel non: vnde etsi specialis mentio nõ fiat de monasterijs exemptis, prout videtur requiri, secundum Roland. à Vall. cons. 3. vol. 3. sed simpliciter loquatur casus: attamen contrauenientes ligantur; cum hoc tendat ad suorum subditorũ bonum ex causa legitima, nempe ad vtilitatem animarum, & ad euitandum peccatum, & in odium illarum monialium, quæ sua irreligiositate huic rei præbent causã. Faciunt adducta per Gemin in c. 1. de Const. lib. 6. num. 9. vide Syluestr. in verb. excommunicatio, 2. num. 13. in fine, & patet ex adductis in nostro trac. de monialibus, sect. 4. quæst. 3. vbi probauimus, edictum Episcopi contra accedẽtes ad monasteria monialium sine eius licentia ligare sibi subditos ad monasteria exempta accedentes absque tali licentia; & nouissimè de communi opinione testatur Reuerendiss. D. Marc. Ant. Genuens. in Praxi Archiepiscop. Neapol. cap. 33. nu. 1.

Quod confirmatur ex literis Illustriss. Cardin. Sacræ Congregationis, Episcoporum, & Regularium, quibus prohibetur accessus ad monasteria Monialium cuiuscunque ordinis, & Regularibus subiectarum, vel eorũ ingressus absque Episcopi, vel ab eo deputati licentia, quarum literarum tenorem loco cit retulimus.

Probari quoque potest ex Praxi; nam multi Episcopi hac de causa graues imponunt pęnas, & censuras, vt inter alios, fecit Archie-
29 piscopus Neapolitanæ † Ecclesię, qui ad maiorem cautelam exprimit, etiam monasteria exempta, sic in suis Synodalibus cõstitutionibus dicens: Excommunicamus ipso facto quempiam, qui præsumeret accedere ad monasteria Monialium, quantumuis exempta, ut cum Monialibus, uel aliqua ipsarum colloquatur, etiamsi sit Nouitia, aut cum puellis, quæ educationis causa ibi commorantur, sine tamen nostra, uel nostri Vicarij licentia. Declarantesq́; ꝙ qui facultatem obtinuerint colloquendi cum aliqua prędictarum, non possint eadem vti, vt cũ alia colloquãtur data opera, aut ex ꝓfesso; eos verò, qui (quod Deus auertat) etiam sub prætextu licẽtiæ obtentæ præsumerent, cum aliqua Moniali, etiam Nouitia de rebus obscęnis, verbis, aut actib. impudicis pertractare, uel literas de rebus obscęnis, siue internuncium transmittere ipso facto excommunicamus: & similiter tàm

viros,

viros, quàm mulieres, tàm intus, quàm extra clauſtra monaſterij exiſtentes, qui ſcienter literas, uel nuncium de rebus prædictis deferrent.

30 Et ſic declarandæ ſunt † Tabel. Bonon. art. 5. Genuen. caſ. 8. Piſan. Rauen. art. 4. Lucen. Bamberg. ar. 3. Alexan. art. 2. Bergom. art. 14. Caſal. art. 6. Comen. art. 11. Cremen. art. 4. Derth. art 6 Fulgin. art. 10. Imol. art. 10. Hipporig. art. 9. Nouar. art. 9 Padua. art. 10. Placen. ar. 5. Reg. Vercel. art. 7. ſic & Auxit. art. 13. Bitur. Lugdun. Narbon. artic. 2. Rothomag. art. 5. Senon. ar. 11 Toloſ. art. 8. Vienn. art. 12. Matiſcon art. 2. Pariſien. art. 14. Leodien. Camerac. art. 14. & aliç, nempe eas Tab. includere perpetrantes prædictas obſcęnitates etiam ad monaſteria exempta; cum textus ſimpliciter, & generaliter loquatur, & ſimpliciter generaliterque ſit intelligendus, iuxta diſpoſitionem iuris communis; niſi ordinarius aliter ſuam intentionem declarauerit, Vide in noſtro Theſauro, parte ſecunda, capit. .. vbi interpretatur hic caſus, & obiectorum reſolutionem circa hoc adduximus.

31 Et adde, quòd ſi quis, † etiam prætextu licentię, ingreſſus fuerit ſepta Monaſterij monialium tali animo, hoc eſt, cum voluntate, & intentione impudica attendendi, etſi non perficeret opus, excommunicationem incurreret, à qua, excepto mortis articulo, niſi à Sūmo Pontifice abſolui poſſet, cum malo fine violauerit clauſuram, iuxta decretum promulgatum à Sacra Congreg. Card. anno 1602. Nō incidere quidem dicerem, in dictam excommunicationē, ſi cū licentia, & ex cauſa legitima ingreſſus eſſet, & deinde ibi impudicos haberet actus cum aliqua moniali; quia tunc non dicitur violaſſe clauſuram, cum ingreſſus fuerit legitimus, & licitus, quamuis forſan malam habuerit intentionem, & ſic declara Graffium in Praxi lib. 1. c. 5. nu. 54.

Secundò fuit dubitatum, An Regulares ualeant à prædictis caſibus reſeruatis, prætextu ſuorum priuilegiorum abſoluere non obſtante Decreto Sacrę Congregat. Card. edito anno 1601.

Et pro reſponſione dicimus, ꝙ
32 † Regulares vigore ſuorum priuilegiorum, quæ à Leone X præſertim fuerunt conceſſa, & à Clemēte VII. aucta, & à Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. & alijs Summis Pontificibus confirmata, innouata, & communicata, præuia eorū Superiorum localium, nēpe Priorum, ſeu Guardianorum ſpeciali deputatione, ac ordinarij approbatione ad confeſſiones audiendas, poſſunt in quibuſdam cuiuslibet anni ſolennitatibus, & Dominicis diebus Quadrageſimæ, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè, ab omnibus cenſuris, & criminibus etiā Sedi Apoſtolicæ reſeruatis in foro conſcientię abſoluere, vt etiam notat Ioan. Baptiſta Confett. in Summar. materiarum priuilegio. Ordinum Mendicantium, tit. 17. capit. 6.

Quod

Quod declarari debet primò, dummodo eorum priuilegia an-
33 te † Decretum Sacræ,& Illustrissimæ Congregationis Cardin.super absolutione à casibus reseruatis, incip. Sacra Congregatio, editum anno 1601.& declaratũ per eandem Sacram Congreg. anno 1602. sint vsu recepta; & Sacri Conc. Tridentini decretis nõ aduersentur, nec sint reuocata, aut sub aliquib. reuocationibus comprehensa, vt declaratur in dicto decreto.

Secundò, dummodo non sint casus excepti in eodem et decreto Sedi Apostolicæ specialiter reser-
34 uati, nempe † casus in Bulla Cœnæ Domini contenti. 2. Violationis immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ in terminis constitut. fel. record. Gregor. XIIII. incip. Cum aliàs; quam nouissimè explicat Alex. Ambrosin. 3. Violationis clausuræ Monasteriorum Monialium ad malum finem. Dicitur autem violare clausuram, qui absq; necessaria, & vrgenti causa, ac sine Superiorum licentia, vel causa, & licentia concessa abutens prędicta monasteria ingressus fuerit, vt declarauit Clem. VIII. in Constit. incip. Quęcunque anno 1604. die 24. Decemb. edita super modo, & forma per quoscunque Regulares Ordines faciend. in erectionibus, & institutionibus Confraternitatum, & Congregat. &c. & latius in nostro tract. de Monialibus.

Quartò, Prouocantium, & pugnantium in duello iuxta decretum Sacri Concilij Trid. & Consti. Gregor. XIII. incip. Ad tollendum.

Quintò, Inijcientium violẽtas manus in clericos iuxta canonẽ, si quis suadente 17. q. 4. ac iuris dispositionem, de qua quidem excommunicatione diffusè egimus in 2. par. nostrarum Can. qq. sect... & Graff. in Praxi lib. 1. c. 8.

Sextò, Simoniæ realis scienter contractæ; atque etiam confidentiæ beneficialis; de quibus optimè tractat Suarez tom. 7. nempe de statu Relig. circa fin. & Graff. loc. cit. ca. 9.

Octauò, Omnes casus, quos locorum Ordinarij sibi reseruarũt, vel in posterũ reseruabunt; Quos sanè in nostro Confessariorum Thesauro plena manu explicauimus. & Graff in d. Praxi.

35 A quibus quidem narratis † casibus, etiam in necessitatis, & impedimenti casu, excepto mortis articulo, nullus confessarius tàm regularis, quàm sæcularis absoluere potest, nisi habeat licentiam, nouam, & specialem à Sede Apostolica, vel ab ordinarijs respectu suorũ casuum reseru. in scriptis, vel viua voce; alioquin excõmunicationis, priuationis officiorũ, dignitatum, beneficiorum, inhabilitatis ad ea in posterum obtinẽda ipso facto pęnã incurrit, absq; vlla declaratione; & à nullo dispẽsari, habilitari, vel absolui potest, nisi à Sede Apostolica, prętérquã in mortis articulo; Et absolutio aliter impertita nulla est, nulliusque roboris, ac momenti, vt ex-

presſè habetur in d.decreto.

Idcirco dixi in facti contingen
36 tia quendam regularem † Cõfeſſarium, ratione ſuorũ priuilegiorum, non potuiſſe cuidam ſcholari ab excommunicatione ob clerici percuſſionem abſolutionem impertire; ſed dictas cenſuras, & pęnas incurriſſe; ubi ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, id feciſſet; tum, quia percuſſio, meo iudicio, grauis erat, cum publicè eſſet cum crepitu in facie facta, nõ mediocri relicta ſugillatione, & liuore, qui per menſem euidenter apparuit; tum, quia dato, q̃ mediocris dici poſſet, & abſolutio eſſet Epiſcopalis; nihilominus ipſe regularis non poterat manus apponere, cum per dictum decretũ in hoc eorum priuilegijs ſit derogatum.

Nec vllo modo dicendum mi-
37 hi videtur, non fuiſſe † per dictum Sacræ Congregationis decretum eorum priuilegijs derogatũ; ſed adhuc poſſe à dictis caſibus, ibi expreſſis, Bullæ Cœnæ Domini exceptis, abſoluere, ea potiſſimũ ratione, quòd per ſpeciale breue, ſiue Bullam immediatè à Summo Pontifice emanatam, non fuerint eorum priuilegia, quo ad hoc ſpecialiter, & ad uerbum abrogata, prout requiri videtur, iuxta nõnullorum ſcribentium opinionẽ.

Quia reſpondetur primo tale, decretum de ſpeciali Clem. VIII. mandato promulgatum fuiſſe, vt de viuæ vocis oraculo ſuper ea habito ibidem ipſa ſacra Congregatio teſtatur, cui ſanè abſque dubio credendum eſt; cum etiam
38 vni † Cardinali tantum credi debeat, aſſerenti, aliquid fuiſſe mandatum à Summo Pontifice viuæ vocis oraculo. Abb. & Felin. in c. quod ſuper his, de fide inſtr. Lap. alleg. 32. & ibi addita per Mandoſ. Dec. in cap. conſtitutus, el 1. nu. 9. de appell. etiam in præiudiciũ tertij, vt aſſerit Dec. loco cit. maximè autem ſi Cardinalis exiſtat in Curia Romana, & à latere ſui Principis. Iaſ. conſ. 104. lib. 1. dub. 1. Alex. conſ. 106. nu. 19. lib. 2. & ibi Natt. pulchrè Nau. conſ. 11. de teſtam. nu. 8. & ſeq.

Secundò, quia dato, quòd tan-
39 tum ab ipſa Sacra † Congregatione eſſet emanatum dictum decretum, equidem nõ eſſet ambigendum, quin ligaret; ac ſi ab ipſo Summo Pontifice eſſet editum; nam ſacra Cardinalium Congregatio, ſiue potius Reipubl. Chriſtianæ Sacroſanctus Senatus, ſui Principis vice fungitur, in ſibi vniuerſaliter commiſſis, ut apparet præſertim ex Bulla Sixti V. quam refert Rodriq. in qq. regul. tom. 1. q. 11. art. 1. & 2. & in ea exprimitur ampla dictæ ſacræ Congregationis facultas; vnde pro lege habendum eſt, quod ab ea ſancitum eſt, ac ſi à Papa emanaſſet, vt rectè tenet Dec. conſ. 200. in fi. quem citat, & ſequitur Aymo Crauet. conſ. 144. & 198. & nouiſſimè D. Gambarup. in tract. de caſib. reſeru. cap. 3. nu. 6.

Et eadem ſacra Congregatio cuidam Abbati Maſſanen. teſtè Nicolao Garcia tract. de benefic.

40 in præfat.sic respondit. Eadem † ratio habenda est de his, quę scribuntur à Cardinalibus Sacrę Cõgregationis Concilij Trid. nomine ipsius Congregationis, ac si à Papa scripta essent: & aliàs sic cēsuit, Decreta, & literas Congregationis Concilij, semotis litibus, esse omnino executioni demandãda. Et plura de magna auctoritate declarationum eiusdem Sacræ Congregat. dicemus infra quæst. 13. de opin. deligenda à nu. 49.

Hinc sequitur, huiusmodi de-
41 cretum esse obseruandum † tanquam ipsius Papæ legem; atque sub æterni interitus pęna obligare, vt deducitur, tùm ex verbis; Iubet, & præcipit, quæ de sui natura præceptum important, Dec. in rubri. de Const. in 2. lect. nu. 19. tùm ex subiecta materia, iuxta tradita per Felin. in cap. nam concupiscētiam, de Const. Tolet. in Sum. de pec. mor. c. 20. num. 2. in fin. Azor. par. 1. Inst. Moral. lib. 5. c. 6. q. 5.

Tertiò, quia tale decretum videtur etiam confirmatum per dictam Clemen. VIII. Const. incip. Quæcunque; vbi similem ferè casuum reseruationem fecit, prout in dicto decreto.

Quartò, quia sunt in dicto de-
42 creto, † & eius declaratione clausulæ adeo pręgnantes, & plenæ, vt nullus omnino dubitandi, vel ambigendi sit relictus locus; quin sufficienter eorum etiam specialibus priuilegijs fuerit derogatũ, quoad ibi expressos, & supra relalatos casus: vt patet ex multis clausulis ipsius declarationis decreti, & pręsertim, ibi; Ceterum ne quis sacerdotum sæcularium, aut regularium &c. & quia Iesuitarum Societas speciales videt habere prærogatiuas, & priuilegia, quib. forsan non censetur derogatum, nisi de eis specifica fieret mentio: propterea in dicto decreto exprimitur, etiã Societatis Iesu. vide Paul. Comitol. in respons. mor. li. 9. q. 9.

Hic autem obiter pro maiori
43 intelligentia dicti † decreti aduertendum non abs re putaui, quoad dictas pęnas incurrendas, illud restringi debere, primo, vbi confessarius non sub prætextu alicuius priuilegij, sed simpliciter absolueret à dictis casibus Summo Pontifici, vel Episcopo loci reseruatis: tunc enim in dictas pęnas non incideret; argum. eorum, quæ in simili dicunt Couar. in capit. Alma Mater, in 1. par. relect. §. 6. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. Suarez tom. 5. dispu. 22. sect. 6. excom. 6. Rodriq. tom. 1. qq. regul. q. 48. art. 2. Greg. Sair. de censur. lib. 3. c. 31. num. 1. & seqq. & Nau. in Man. c. 25. nu. 94. Et sic declarandum est dictum Vgolin. tract. de potest. Episc. par. 2. c. 37. §. 2. sub nu. 3. de absoluente à casu, de quo dubitat, an sit reseruatus.

Restringitur secundo, vbi con-
44 fessarius † bona fide, sine dolo, ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter à dictis casibus reseruatis absolueret, per verba in dicto decreto posita, audeat, vel præsumat, quæ de sui natura malum animum, & malitiam important, bonamq; fidem excludunt,

iuxta

iuxta doctrinā receptam Cardin. in clem 1. de priuileg. q. 39. quam singularem appellat, atque ad plura accommodat Nau. in cap. accepta in solut. oppos. 8. nu. 32. & de alien. bon. eccles. nu. 16. vt in similidatè scripsimus in 1. parte nostr. Can. qq. sect. 4. q. 16. nu. 10. & nouissimè Vgolin. de potesta. Episc. p. 2. c. 37. §. 2. sub nume. 3. vers. 2. & Gambarup. d. c. 3.

Nec obstat Felin. in cap. Iudæi.
45 de testib. dicens illum † præsumere, qui aliquid facit sua auctoritate, siue ex se, pro quo debuisset requirere superiorem; quia respondetur, istud non habere locum in foro consciētiæ: nam vbi quis bona fide transgreditur constitutionem, punientem præsumentem contrauenire, nō peccat, neq; incurrit constitutionis pęnas, prout in casu dicti decreti, in quo, vbi probabiliter existimat se absoluere, tunc posse, non incidit: esto quòd deinceps animaduertat, se nō posse: Gambarup. loc. cit.

Quare rectè inquit Nauar. in Man. c. 27. nu. 74. cum Papa in Bulla Cęnæ Domini excommunicet absoluere præsumentes contra prohibitionem dictæ Bullæ ab excommunicatione, absoluens animi simplicitate hanc censurā non incurreret, prout etiam notauit Eman. Rodriq. tomo 1. regul. qq. quæst. 47.

46 Restringitur tertio, vbi † Confessarius post illud decretum, absoluendi facultatem à prædictis casibus obtinuisset; quæ quidem noua, seu specialis à Summo Pontifice requiritur, & eiusdē decreti vigore loci ordinario est exhibenda, prout etiam annotauit Illustr. Card. Sfondratus Episcopus Cremon. in Tab. casuum reseru. edita die 1. Martij 1610. in Animaduersionibus ad Confessarios.

Restringitur quarto, vbi Regu-
47 laris † absolueret Regularem à casibus reseruatis suo Regulari superiori; non enim incidit in dictas pęnas; ratio est; quia decretum loquitur de reseruatis Sedi Apostolicæ, & locorum ordinarijs, qui propriè sunt Episcopi, cap. omnes Basilicæ, & capit. seq. 16. q. 7. cap. 1. de offic. ord. extrauag. Io. 22. execrabilis, §. Ceterum ordinarios de præb. Nec verbum locorum adaptari potest Regularibus Pręlatis, qui non sunt ordinarij locorum, sed fratrum; & propterea non cōuenit eis dicti decreti dispositio, quod strictè, & propriè interpretari debet. cap. odia cum alijs vulg.

Restringitur quinto in Confes-
48 sarijs † Vrbis Romæ, & extra Italiam; decretum etenim loquitur de ijs confessarijs, qui per vniuersam Italiam, extra Vrbem, degūt, ergo secus est de alijs; inclusio. n. vnius alterius exclusio est, c. nonne de præsump. Vgolin. de potest. Episc. p. 2. c. 37. §. 2. sub nu. 3. Gambarupta d. c. 3. nu 8.

Sed notandum est, quòd licet
49 confessarius † absoluens à dictis casibus, prout diximus non incurrat dictas pęnas, & censuras; attamen, cum absoluat, à quibus non potest, nihil agit, & nulla est absolutio, secundum communem, &

receptam doctrinam; Ad maiorē verò notitiam confitentium, siue pęnitentium, qui vt plurimū hoc ignorant, in dicto decreto ponitur, nullam esse absolutionē, ibi: Prægterea nouerint pęnitētes &c. & dictum est superius.

50 Secundò aduertendum est, † si quis incurrat dictas censuras, & pęnas absoluendo contra præsens decretum, etiamsi casus esset occultus, non poterit absolui in foro conscientiæ ab Episcopo suo ordinario vigore c.6. Conc. Trid. sess. 34. de reform. nam licet ibi cōcedatur Episcopis generaliter facultas absoluendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reseruatis in foro cōscientiæ, nec distinguatur de antea reseruatis, vel postea reseruandis; attamen Sacra Card. Congregatio declarauit, dictum capi. 6. de ante promulgationem Concilij Trid. reseruatis esse intelligendum, prout in 1. par. nostrarum Can. qq. sec. 4. q. 14. nu. 19. annotauimus, & tradit D. Dominicus Ansossius in suo trac. sacrarum reliquiarum, §. 29. nume. 27. & seq. & sic declara adducta in contrarium per Hor. Gambarup. de cas. reser. c. 3. nu. 33. Nec minus à cōfessario regulari iure suorum priuilegiorum absolui poterit, vt rectè respondit Paul. Comit. li. 6. resp. mor. q. 9.

51 Quare animaduertere debent † Regulares, facultatem ex priuilegio à Pio V. anno 1571. die 21. Iulij per const. incip. Romani Pontificis circumspecta &c. concessam, Prælatis Ven. Ordinis Prędicatorum, & per communicatiōnē extensam alijs Regularib. Prelatis absoluendi suos fratres, & moniales in foro conscientiæ, & cum eis dispensandi, sicut per Sacrum Conc. Trid. in d. c. 6. Episcopis fuit concessum, restringi tum ad formam dicti decreti, eiusque declarationis; tum ad dictam Sacræ Congregationis declarationem de antea, & non postea reseruatis; & sic intellige per nos dicta in qq. can. titu. de Monit. sect. 4. q. 4. nu. 16. & seq. & optime faciunt adducta per Comit. d. q. 9.

52 Tertiò aduertendum, quòd cōfessarij † electi vigore priuilegiorum concessorū Ordinibus, Religionibus, Confraternitatibus, Aggregationibus, Societatibus, &c. ad absoluendum à casibus reseruatis, vltra exceptos in dicta Cōst. Clementis VIII. incip. Quæcunque non valent hoc facere, nisi prius fuerint à locorum Ordinarijs, & à suis Superioribus ad hoc approbati, vt videre licet in cōst. ibi. Prætereà volumus, vt confessarij, qui vigore priuilegiorum ipsis ordinibus, Religionibus, Institutis erigentibus, instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus concessorum, ac Confraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum pro tempore eligi possunt, & potuerunt, sæculares in alma Vrbe à prædicto nostro Vicario, extra Vrbem verò à locorum ordinarijs: Regulares autem non solum à prædicto Vicario

cario nostro, & à locorum ordinarijs respectiuè; sed etiam à suis superioribus approbati sint; vtque confratres confitentes à criminibus, casibus, & censuris iuxta dictorum priuilegiorum, quatenus tamen sint in vsu, & Sacris Concilij Trid. decretis ac Romanorum Pontificum, prædecessorum nostrorum, & nostris constitutionibus non aduersentur, nec reuocata, aut sub aliquibus reuocantib. comprehensa sint, formam, & tenorem dumtaxat absoluere valeant; exceptis casibus contentis in Bulla Cœnæ, & alijs supra relatis.

53 Et valde quidem opportunũ, † & pro animarum salute non mediocriter proficuum iudicarem; si id seruaretur, nempe. vt, nisi Cõfessarij specialiter ab Ordinario deputati possent à dictis casibus Sedi Apostolicæ, vigore priuilegiorum absoluere, & in hoc saluberrimum consilium adducerentur facilè omnes locorum Ordinarij, si ipsi scirent, quantũ id proficeret, & cunctæ Christianæ Reipublicæ, cui præsunt, & animarũ saluti, quam quisque, vt par est, prosequi debet; quæ vsu didicimus, & experientia sæpius cõprobauimus, me facilè inducunt ad hoc tam necessarium suadẽdum, cum presertim habeant facultatẽ à Sede Apostolica sic faciendi, q̃ recipere vnusquisque deberet, ne tractu temporis eis opponi posset Pontificiam hanc Constitutionẽ non esse vsu receptam, cum præsertim inter alias qualitates, quæ in validitate constitutionum indies requiri videmus, illa sit, an sit vsu recepta, vide Azor. par. 1. Inst. Moral. lib. 5. cap. 4. per tot.

Tertiò dubitatum fuit, An Episcopus posset apponere cẽsuram ipso facto contra Regulares Confessarios absoluentes à casibus reseruatis, non obtenta ab eo facultate.

Et responsum fuit affirmatiuè, rationibus infra adducendis; & quamuis hoc uideri posset superfluum, cum iam excommunicatio sit apposita per decretum Sacræ Congregationis, vt in præcedenti quæst dictum fuit; attamẽ, cum dictum decretum loquatur de absoluentibus prætextu priuilegiorum, nec liget absoluentes à prædictis casibus alio prætextu, vt patet ex eius tenore, ibi sub prę textu priuilegiorum, non superfluè posset apponi dicta censura.

54 Quam quidem iuridicè Eps † ferre potest, nisi Regulares speciale habeãt in hoc priuilegium; ita Rodriq. tom. 1. qq. regul. q. 45. art. 2. in fin. vbi ex Capucin. in cõpẽd. Medic. refert Sacram Card. Congregationem respondisse die 9. Aprilis anno 1587. (antequam decretum ederetur, ne Religiosi ad Monialium monasteria accederent; quod fuit promulgatum anno 1590.) Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia incidere in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi sint Regulares speciale habẽtes priuilegium, vt non possint ab

Episcopis excommunicari; & sic excommunicatos non posse absolui à suis superioribus; sed ab Episcopo, qui hanc sibi absolutionem reseruauit; ita etiam refert Stephan. Quaranta in Sum. Bullarij, in verb. Monasteria Monialium, circa medium. Thesau. fori eccl. par. 2. c. 16. nu. 56.

55 Regulares verò † quo ad hoc nullo gaudere priuilegio, nempe qn cẽsuris coerceri possint, si à tali casuũ absolutione non se abstineant, patet; quia nulli dubium est, Episcopos posse sibi reseruare casus, in quibus Sacerdotes inferiores nihil possunt, sine eorum licentia, & concessione, ex decreto Sacri Conc. Triden. sess. 14. c. 7. & esse de fide, determinatur in eadem sess. can. 11. de pęnit. sacram.

56 Imò Sacerdotes, tàm Sæculares, quàm Regulares, quamuis in sua Ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant: attamen sæcularium confessiones audire non possunt, nisi præuio examine, & approbatione Episcopi, priuilegijs, & consuetudine quacunque etiam immemorabili nõ obstantibus, ut decernitur in cap. 15. de reform. sess. 23. ipsius Concilij.

Sed in his, quæ spectant ad ob-

57 seruantiam † Concilij Triden. omnia, & quæcunque priuilegia sunt annullata, reuocata; ac etiam in foro conscientiæ, si quæ cõtra attententur, sunt irrita, per Bul. Pij IIII. incip. In Principis, public. anno 1565. decimo tertio Kal. Martij, vbi mandat locorum Ordinarijs, ita iudicare debere; sic etiam Gregor. XIII. in sua Const. 15. edita anno 1572. reducendo Constit. 38. Pij V. editam anno 1567. ad terminos iuris communis, annullauit pariter omnia priuilegia quo ad illa, quæ Concilij Trid. decretis contradicunt: Et nunc in confirmatione priuilegiorum Regularium solet de stylo apponi clausula; Confirmamus, &c. in his omnibus, in quibus decretis Concil. Triden. non aduersantur, ut in similibus confirmationibus cõstat ex Bullis tum Clemen. VIII. tum Pauli V. hodie Pontificis Maximi, quem Deus diù seruet incolu-

58 mem. Cum ergo ratione † obseruationis decretorum Conc. Trid. in nihilo prosint priuilegia ipsis Regularibus, sequitur, seruãdam esse iuris communis dispositionem, quo quidem iure Episcopi habent merum, & mixtum imperium in tota sua Diœcesi in omnes personas ecclesiasticas, cap. 1. & cap. irrefragabili, de offic. ord. cap. 2. & ibi glos. eod. tit. lib. 6. cap. omnes Basilicæ. 16. q. 2. gloss. in c. de Xenodochijs, de religios. domib. & sic, ubi agitur de obseruãtia Conc. Trid. etiam Regulares afficiuntur censuris, & pœnis per loci ordinarium promulgatis.

59 Vnde † in facto respondi quibusdam Regularib. Illustrissimum Papiæ Episcopum iustè per edictum apposuisse excommunicationem ipso facto incurrendam cõtra Sacerdotes, tàm Sæculares, quàm Regulares prædicare præsumentes absque approbatione,

vel

vel benedictione Episcopi, aut eius Vicarij; Regularesque contra facientes proculdubio dictã incurrere excommunicationem.

Probatur secundò, quia Episcopi, siue locorum ordinarij pro-
60 cedere † possunt contra turbantes eorum iurisdictionem, vel eã impedientes, etiãsi fuerint exempti, ut egregiè scribit Innocen. in cap. 1. de offic. deleg. num. 2. & in specie loquitur de excommunicatione; idem tenet in capit. dilectus, de pœnis, quem sequuntur Aufrer. trac. de potest. secul. super ecclesiast. personas, num. 23. Ioan. Royas tract. de hæret. par. 1. num. 555. cum seq. ubi asserit in forensib. controuersijs ita contra Canonicos Regulares obtinuisse, & cõtra quosdam Monachos D. Bernardi. Hanc quoque Innoc. singularem sententiam receptam se vidisse, testatur Ignat. Lopez ad Pract. Diaz cap. 3. annot. 2. contra quasdam moniales exẽptas, quæ mulierem nuptam intra clausurã monasterij iniustè detinebant: Et hac ratione iustè iudex ordinarius contra ipsas censuris ecclesiasticis processit, quousque mulier ipsa marito fuit restituta.

Propterea inferebam in facti
61 contingentia, Episcopum † non solum uigore Decreti à Sacra Card. Congreg. anno 1603. editi; de expresso Clem. VIII. mandato, quod refert Stephan. Quar. in Sum. Bullar. in verb. Priuilegia Regulariũ; Et meminit Auctor Praxis Archiep. cap. 88 nume. 18. sed de iure communi, iuxta dictã Innocent. receptam doctrinam, potuisse procedere contra quosdam Regulares, qui uano immunitatum, & priuilegiorum prętextu ipsum Episcopum interesse volentem quadam die diuinis officijs, in eorum Ecclesia solenniter peragendis, indutum Cappa, qua in Cathedrali uti solet, dum eo præsente diuina officia solẽniter peraguntur, admittere renuebãt, cum Baldachini erectione super solium Episcopale; cum id esset turbare, & impedire ipsius Episcopi iurisdictionem, per Clem. Archiepiscopo, de priuileg. Episcopis concessam, vt possint in qualibet Ecclesia, etiam exempta suæ diœcesis, ipsis etiam exemptis inuitis celebrare diuina, uel celebrari facere in sua præsentia, etiam sine pontificalibus, & exercere pontificalia, &c. Et licet nulla fiat mentio in d. clemen. de Baldachini erectione; attamen hoc venit in consequentiam; nam concesso vno, & omne id conceditur, sine quo id fieri commodè, & ritè nequit, l. 2. de iurisdict. omn. iudic. capit. præterea, de offic. deleg. Nauar. consil. 4. de offic. Ordin. num. 4.

Probatur tertiò, quia ex Decreto Sacri Concilij Tridentini sess.
62 25. cap. 12. de Regular. censuræ † ab ordinarijs promulgatæ sunt à Regularibus, & publicandæ, & obseruandæ.

Probatur quartò, ex vsu recepto, vt locorum ordinarij imponant censuras etiam contra Regulares absoluẽtes à casib. sibi reseruatis

uatis sine debita facultate. Ita fuit seruatum Venetijs anno 1601. à Capitulo Sede Vacante, vt patet ex eius Tabella casuum reseruat. edita anno 1601. die 4. Martij: & imponebatur pœna suspensionis ipso iure tàm sęcularibus, quàm Regularibus confessarijs contra facientibus. Idem factum est a Capitulo Sede Vac. Neapoli, vt ex eius Tabella cas. reseru. anni 1604. die 12. Aprilis videre est.

In Prouincia Mediolanensi cōtra tales confessarios lata est excommunicationis sententia in Conc. Prouinc. 5. tit. Quæ ad pœnitentiæ Sacram. pertin. §. ab ijs verò, & notat in Tab. cas. reser. Cremon. anni 1610. In Archiepiscopatu Senarum anno 1602. eadem excommunicationis pœna ipso facto incurrenda fuit quoq; imposita, vt patet ex eius Tab. casuum reser. omitto quamplura alia exempla breuitatis gratia.

Ex prædictis infertur quoq; ꝙ
63 cum † Capitulo Sede Vac. competat ius sibi reseruandi casus, vt patet ex Panor. in c. his quæ, in fi. de maior. & obed. Suarez tom. 4. disp. 26. sect. 1. concl. j. vers. Atque, Lęl. Zecch. de sacram. pęnit. c. 11. vers. Nono Sede Vac. Steph. Quarant. in sum. Bul. verb. Capitulum sed. vac. §. Tertio quæro, ex Graff. in Praxi lib. 1. c. 2. à nu. 8. & plurib. rationibus, & auctoritatibus comprobauimus in nostro Confessariorum Thesauro, par. 2. cap.... vbi explicauimus illud, quod passim asseritur, nempè mortuo Episcopo cessare casuum reseruationē,
64 Et quòd ipsum Capitulum † succedat in ordinaria Episcopi iurisdictione, prout ex Pauin. et alijs latè probauimus, in par. 1. nostr. can. qq. sect. 1. q. 7. iure merito potuisse Capitulum Cathedralis Papiæ Sede vac. anno 1609. non solum sibi casus reseruare: sed etiam excommunicationis sententiā ipso facto incurrendam apponere, cōtra Sęculares, et Regulares Confessarios, absoluentes sine facultate; et ita practicari patet ex multis Tabellis cas. reser. et præsertim ex dicta Veneta, et Neapol. sup. relat.

QVAE-

QVÆSTIO XI.

Circa blasphemi confessionem, & absolutionem, quid à Confessario obseruandum.

SVMMARIVM.

1 *In blasphemi cōfessione quid in primis inuestigare debeat confessarius, & num. sequen.*

2 *Confessarius si non habet authoritatem absoluendi à casu blasphemiæ reseruato, quid agat.*

3 *Confessarius non potest absoluere à casibus reseruat. sub spe rathibitionis.*

4 *Confessarius quando absoluere possit peregrinum, uel aduenam à casibus suo Episcopo reseruatis.*

5 *Confessarius in impetranda absoluendi facultate à casib. reseru. non sit adeo facilis, & quare, nu. seq.*

7 *Facilitas veniæ incensiuum tribuit delinquendi.*

Accendit culpam facilis dimissio culpę.

Reseruationes pecc. quæ in animarum tendunt salutem, confessariorum culpa quandoque proprium non sortiūtur effectum.

8 *Blasphemus cum errore intellectus à quo absoluendus.*

9 *Casus Episcopo reseruati, si error in intellectu concurrat, Sedi Apostolicæ reseruantur.*

10 *Malitia duplex esse potest in eodem actu, nempe blasphemiæ, & periurij, quæ est in cōfessione aperienda.*

11 *Confessarius ostendere debet blasphemanti blasphemiæ grauitatem, & suam ingratitudinem, & nu. seq.*

13 *Locus D. Io. cap. 10. Multa bona opera, &c. expenditur.*

14 *Pater, herus, & similis blasphemantes audiens ad quid teneatur, ex Synod. Mediolanensi.*

15 *Blasphemans quare excusatione sit indignus, etsi in blasphemias prorumpat ob alicuius tribulationis occasionem.*

16 *Dæmonis astutia circa blasphemare solitos.*

17 *Blasphemantes non excusantur, licet blasphemando non intendant diuino detrahere honori.*

18 *Locus D. Paul. cap. 10. ad Rom. Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem, explicatur.*

Ore qui maledicit, licet corde non maledicat, oris tamen inquinamenta incurrit.

19 *Ad contrahendam malitiam non est necessaria formalis intentio, sed sufficit interpretatiua, si in obiecto est sufficiens fundamentum.*

20 *Praua blasphemandi consuetudo, quæ videtur huius pecc. necessitatem inferre, non excusat delinquentē etiam in foro exteriori.*

21 *Blasphemantes non sine grauissima pęnitentia sunt absoluendi, & nu. seq.*

23 *Pęnitentiæ omnes confessarij arbitrio remittuntur.*

Lazar. de Blasphem. V Bla-

24 Blaſphemi aſſueti, vel publici quando, & quomodo abſoluendi, & num. 26.
25 Qualitas ſemel aſſumpta præſumitur retenta.
27 Quænam pœnitentia à confeſſario blaſphemis imponenda, & nu. ſeqq.
30 Delinquentes inuitandi, & alliciendi ad emendationem.
31 Blaſphemis quæ remedia applicanda pro vitanda recidiuitate, & nu. 36.
32 Ex Plinio pulchrè demonſtratur, tantum eſſe loquendum, quantum cor dictat, ac præcipit ratio.
33 Damna quæ ex ludo proueniunt, & ſub num. 35.
34 Cupiditas radix omnium malorum.
35 Ludus ſub grauibus pęnis prohibitus, quæ pœnæ ob luſorum contumaciam non obſeruantur.
36 Confeſſarius hortari debet blaſphemũ pęnitentem ad frequentem confeſſionem, & Euchariſtiæ ſumptionem.
37 Nulla efficacior medicina ad prauum vincendum vſum, & inueteratum euellendum habitum, quam frequẽs confeſſio, & nu. ſeq.
39 Cur magno timore, & tremore blaſphemi accedere debeant ad Sacram Euchariſtiam ſumendam.
Reliquiæ Sanctorum ſingulari munditia ſunt pertractandæ.
40 Contra importunas blaſphemiarum cogitationes quid agendum, & quando inducant pecc. & num. ſeq.

1 Irca blaſphemi cõfeſſionẽ, † & abſolutionẽ ſacramentalem confeſſarius diligenter dẽt animaduertere in primis, quas blaſphemias protulerit, an verè, & propriè ſint blaſphemiæ, vbi, coram quot perſonis, quot vicibus, an alias fuerit à blaſphemia abſolutus, an inaduertenter blaſphemauerit, an contra Deum, vel B. Virginem in ſpecie, vt conſideratis verbis tum blaſphemiæ, tum reſeruationis, necnon circumſtantiarũ percipere poſſit, an pęnitens incurrerit caſum reſeruatum, nec ne; an ipſe poſſit eum abſoluere, necne. 2

Si namque res ſit dubia, vel reſpectu blaſphemiæ, vel reſpectu facultatis ei conceſſæ, v.g. per verba, aut generalia, quæ poſſint gignere ſcrupulos, vel alia rationabili de cauſa, eo in caſu cum agatur de ſtatu animæ, debet abſtinere, iuxta gloſ. in cap. 1. de ſcrutin. facien. Silueſtr. in verb. dubium num. 4. & conſulere debet Epiſcopum, vel eius Pęnitentiarium, aut viros hac in re verſatos, non expreſſo pęnitentis nomine; vt dictum eſt in General. Obſeru. caſ. reſer. par. 2. reg... noſtri Theſauri Confeſſariorum. Si verò reſpectu blaſphemiæ dubitat, an ſit reſeruata, & abſoluat, inueniatque poſtea eſſe reſeruatam, abſolutio eſt nulla, & incurrit pęnas decreti cõtra abſoluentes à caſib. reſeru. vt arg. c. illud de cler. exc. miniſtr. ſcribit Vgolin. de pot. Epiſ. par. 2. c. 37. §. 2. ſub nu. 3. Quod declara, modò dubitando prætextu alicuius priuilegij abſoluat: tunc enim incidet in pęnas dicti decreti, prout in præcedenti quæſt. numero 43. explicauimus.

Vbi

2 Vbi verò cognoscat † casum esse reseruatum, & ipse non habeat in hoc absoluendi facultatem, vel eam procuret, vel per se, vel per alium, vel per epistolam, prout supra in Generalibus Obseruationibus docuimus; vel mittat pęnitētem ad superiores iudices, prout ei magis expedire videbit; Et tria debet animaduertere: Primo statim monere pęnitentem, se ab huiusmodi peccato ipsum absoluere non posse: Si autem nihilominus velit confessionem perficere, ipse libēter audiet, & absoluet, à quibus potest; ne pęnitens postea doleat, & de eo conqueratur, quòd voluerit omnia eius peccata audire, cum nō posset absoluere, vt benè aduertit Horat. Gambarup. de casibus reseruatis, cap. 2. numero 38.

3 Secundò, non † posse se absolue re sub spe rathibitionis fiendæ ab Episcopo; quamuis enim sub spe rathibitionis non futuræ, sed præsentis, quæ habet vim licentiæ tacitæ proprij parochi, possit alter confessarius pęnitentem validè absoluere, iuxta tradita per Nau. in cap. placuit, num. 102. de pęnit. d. 6. & in Man. cap. 9. num. 6. non tamen hoc procedit, quo ad casus reseruatos, vt declarauimus in General. Obseru. loco cit. & faciunt egregiè adducta per D. Io. Baptistam Costam tract. de Retrotractionibus cap. 8. cas. 15.

4 Verum quidem est, † posse sine alia facultate peregrinum, aut aduenam de casibus suo Episcopo, hoc est, peregrini, reseruatis absoluere, si non sunt reseruati in Diœcesi ipsius Confessarij, vbi reperitur peregrinus, vel aduena; Si verò etiam ibi sunt reseruati; tunc obtēta facultate à suo ordinario potest peregrinum à casibus, quibus ipse ligatus existit, absoluere, præsertim si ueniat è longinquo, nec faciat in fraudem; vt cum Nauar. cons. 21. de pęniten. tradit Rodriq. in Sum. par. 1. cap. 55. num. 5. & colligitur ex Suarez tom. 5. disput. 41. sect. 2. nume. 10. & latè in nostro Thesau. loc. cit. nouissimè Vgolin. de potest. Episc. par. 2. ca. 39. §. 5. Quamuis Paul. Comitol. in resp. mor. q. 28. lib. 1. cōtrarium sentire videatur. Sed intelligi debet, quando aduena, vel peregrinus non multum distaret à sua Ciuitate, vel statim illuc esset reuersurus, uel faceret in fraudē: vt ex eius dictis facilè colligi potest, & sic est intelligendus Gambarupta d cap. 2. num. 36. vbi in fine in nostram transit opinionem, tanquā magis probabilem.

5 Tertiò prudenter agat † in impetranda absoluēdi facultate, nec tam facilè Superiores pro ea obtinenda adeat; sed pęnitenti persuadere nitatur, vt ipse ad Superiores, & legitimos iudices pro absolutionis beneficio accedat, iuxta decretum Sacri Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. nam non desunt parochi, alijque confessarij, qui non solum pęnitētibus peccatis reseruatis onustis, ad Superiores vt

6 eant, persuadent, verùm † etiam, vt commodius in peccato perseuerent, latè pollicentur, obtinere

eos posse facultatem ab Episcopis absoluendi; importuniq; quãdoq; sunt superioribus iudicibus; Et in hoc casu illud sæpè vsurpatum succedit, nempe, vt facilitas
7 † veniæ incensiuum tribuat delinquendi, cap. est inhibendum, de cohabit. cleric. & mulier. gloss. in Auth. Vt hi qui obl. in verb. facilia. Vel vt alter dixit; *Accendit culpam facilis dimissio pœnæ*. Videatur quæso, quid dicat D. Gregor. in 2. par. Pastor. super c. 13. Ezech. & refert Gambarup. loc. cit. c. 1. nu. 28. Istæ propterea reseruationes, quę animis vsui maximo esse deberent, confessariorum culpa proprium non sortiuntur effectum; ut animaduertit D. Gambar. loco citato.

Vt autem, vnde paululum digressi sumus, redeamus; quando cõfessarius talem habuerit facultatem, consideratis, vt diximus,
8 blasphemiæ verbis, inquirere † debet de pęnitentis intentione, nẽpe, an crediderit, quod blasphemando protulit; si enim habuit errorem in intellectu, incidit in excommunicationem latæ sentẽtiæ, à qua, (cum sit Papæ reseruata) non nisi ab habente specialem facultatem absoluendi ab hęresi absolui potest. & sic intelligendæ sunt omnes Tabellę casuum reseruatorum, non tantum in hoc casu, quando blasphemia est hæreticalis; sed in alijs quoque † casibus,
9 in quibus error in intellectu concurreret; illorum namque absolutio per literas Bullæ Cœnæ Domini, Apostolicæ Sedi est reseruata, nec Episcopis, vel alijs virtute priuilegiorum licet manus apponere, prout declarauit Sacra Cardin. Congregatio.

10 Perquirere etiam debet, an † in eodẽ actu duplex malitia sit, nempe blasphemię, & periurij; quamuis enim contingat, blasphemiã, & periurium in eodem actu coniungi; nihilominus semper manent distinctæ malitię; ideoq; ita esse actum in confessione, est aperiendum, vt vtraque illius malitia explicetur, vt optimè notat Suarez, tomo de statu relig. tract. 3. libro 1. cap. 6. nu. 16. vbi diffusè hoc declarat.

11 Deinde perquisitis modis † omnibus, & generibus verborũ, quibus blasphemauit, & numero peccatorum, crimẽ quàm immane, & abominabile sit, quot, quantisque pęnis sit subiectum, pœnitenti ostẽdere debet, sceleris grauitatem exaggerando, quo cũ ipsi blasphematores in nihilo Deum offendere nequeũt, & seipsos valde lędunt, instar illius, qui iacit lapidem in altum, & super eius caput cadit, Ecclesi. cap. 27. Nam facilè pęnitentes labuntur, uel quia culpam ferè nesciunt, uel non ita grauem existimant, ut aduertit Graff. in Praxi lib. 1. cap. 10. sub numero 82.

12 Secundò admonere † pęnitentem, Deo se summopere ingratũ fuisse; tũ, qa ob multa ab eo accepta beneficia, ob quæ, si omnia nostra mẽbra in linguas ꝯuerterent, & uita nostra centũ mille annos perduraret, nõ possemus sufficiẽter

ter illum laudare, debitaſq; ei gratias agere; vice amoris odio illũ ꝑſecut⁹ eſt blaſphemijſq; dilaniauit: vice reuerentiæ, illũ contempſit; vice honoris, eum iniurijs affecit, uice gratiarum, & laudum, blaſphemias illi obtulit; quare
13 Chriſtus † apud Io. c. 10. meritò conqueritur; Multa bona opera oſtendi uobis ex patre meo, ꝓpter quod eorum opus me lapidatis? tum etiam ob ipſius Dei longanimitatem, & patientiam, qua (vt inquit D. Paul. ad Rom. cap. 2.) inuitat nos ad pęnitentiam, quibus nolentibus peccatum deſerere in hac vita, eò acerbior erit pęna in alia.

Propterea nõ ſolum debet pęnitens ab hoc deteſtabili uitio ſe abſtinere; ſed ingenti zelo alios etiam blaſphemantes opportunè corrigere, præſertim ſi hoc ad eũ
14 ratione officij ſpectet, vt, ſi † pater, herus, vel ſimilis ſit; iuxta illud, ad quod hortatur Synodus Mediol. par. 1. tit. de blaſphemia, nẽpe ſi domini, mercatores, aut alij artifices famulos, aut miniſtros blaſphemantes audierint, ubi ſemel moniti, iterum eo in genere peccarint, domo eos eijciãt.
15 Tertiò admoneat pęnitentẽ, † ipſum non eſſe excuſatione dignum, eo, quòd ob alicuius ſiniſtri euentus, aut vexationis, ſiue tribulationis occaſionem in deſperationẽ incidat, & in blaſphemias prorumpat (quamuis in foro exteriori videatur talis mitius puniendus, vt dictum eſt ſup. q. 6) nam vexatio adhuc durat, & ipſe fructu priuatur; non enim, quia blaſphemat, minuit dolorem, aut tollit damnum, ex eiuſmodi ærũnis proueniẽs: imo magis exacerbat, magiſque cruciatum aggrauat, adiungendo dolores, & vulnera blaſphemiarum, quibus offendit animam ſuam: quod ſanè multo maius malum, & damnum eſt, quàm quod prius pati poterat, vt tradit D. Io. Chryſoſtom. ſerm. 3. Lazari, & de talibus dicitur Iſaiæ cap. 1. dereliquerunt dominum, blaſphemauerũt ſanctum Iſrael, abalienati ſunt retrorſum. Et pro verbis pœnitentiæ, ſiue patientię verba ſuperbiæ, & blaſphemiæ ꝓferunt, vt dicit Hierem. c. 3. Contrarium quidem eueniret, vbi viriliter, & patienter ſuſtinerent calamitatem, & facerẽt, quod dicit Dauid, Pſal. 76. Turbatus ſum, & non ſum locutus; & quò vexatio atrocior eſſet, ſi eò maiores gratiæ Deo omnipotenti agerentur, ſtatim tentator eos deſereret, vt ille, qui fruſtra tentare cognoſceret.

Sciendum quidem eſt, quòd
16 dæmon † aduerſarius noſter quęrens ſemper quem deuoret, ubi uideat aliquem dicta de cauſa ſolitum eſſe in blaſphemias prorũpere, innumerabiles ei procurare, & imponere moleſtias, & vexationes, vt illum in deſperationem inducat, & conſequenter in hoc blaſphemiæ baratrum præcipitare faciat; nã deſperatio eſt radix quædam blaſphemię; quia & excludit timorem iniuriam inferendi Deo, vt notarunt D. Thom. 2. 2. q. 13.

13.art.4.& Suarez tom.de sta.Relig.tract.3.lib.1.c.6.num.9. in fi. & quasi ex natura rei auertit animũ ab affectu Dei, de quo aliquis desperat, & ita facilè ad blasphemandum de illo prouocatur.

Quartò excusationem admittere non debet confessarius, quã
17 †nonnulli, blasphematores afferre solent, cum sit excusatio ad excusandas excusationes in peccatis; dicentes, etsi in blasphemias prorumpant, intra tamen eorum corda se fidelitatem seruare, non prætendentes ex hoc debitum à Deo honorem remouere; Quia, licet hoc aliquid malitiæ, quæ in blasphemiam reperitur, quodammodo minuat; non tamen omninino eam tollit; tum, quia, sicuti
18 non sufficit † credere; sed necessarium est fidem ore confiteri, ut inquit D.Paul. cap. 10. ad Rom. corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Vnde adorantes Mahometũ metu mortis, non excusantur in foro interiori à peccato; ita ut non sufficiat honorem Deo corde nõ auferre; sed neque lingua eius honor detrahendus ueniat: vt notat Iacob.Ramirez de custod. ling.c.3.tum, quia, qui ore maledicit, licet corde non maledicat, oris tamen inquinamẽta incurrit, ut ex D.Hier.habetur in cap.qui negligunt, 24 q.3.& declarari potest ex generali regula, quòd ad contra-
19 hendam † malitiam non est necessaria formalis intentio, sed sufficit interpretatiua, quãdo in obiecto ipso est sufficiens fundamentum, ex traditis per Suarez, tomo de Relig.statu, trac.3.lib.1. cap.5. sub num.5.tum, quia non excusatur à scandalo, quod præbet audientibus, qui ignorant eius animũ, & satis patet in S. Euãgelio, Luc. cap.17. quàm acriter Deus minetur illis, per quos scandala veniũt.

20 Quintò non est admittenda † excusatio cuiusdam prauæ consuetudinis blasphemandi, quæ aliquando huius peccati necessitatẽ inferre uidetur; & plerunque linguam impetuosè transferat ad prorumpendum in huiusmodi scelerata verba: qua ratione nonnulli dicunt, non posse se abstinere. Nam respondet S. Io. Chrysostom.in serm.3. Lazari, quòd præuidendo talem impetum, anteq̃ exeat blasphemia, debet quis etiã fortiter dentibus linguam mordere; multo enim melius est, illã nunc sanguine aspergere, quàm habere postea ad optandam aquę guttam, nec posse eam obtinere, ut euenit diuiti, de quo S.Lucas cap.6. Et si possunt se abstinere, aut timoris, uel metus causa, aliquem temporalem Domicellũ maledictis afficiendi, signum quidem est, se homines magis, quàm omnipotentem Deum pertimescere.

21 Sextò absoluendi nõ † sunt blasphemi, nisi grauissima eis imposita pęnitentia, prout statuit Conc. Lateran.vlt.sess.9.§.ad abolendã, ubi sic fuit statutum: In foro poenitentiæ nemo blasphemiæ reus absque grauissima seueri Confessarij arbitrio iniuncta poenitentia absol-

absoluat; consonat Côc. Tri. sess. 14.c.8.& profectò si confessarij in iniũgendis pœnitẽtijs blasphemãtibus, aliquo in modo antiquis canonibus, vt can. 30. pœnitential. & habetur in cap. siquis iratus 2.q.3. cum alijs, se conformarent, indicãdo aliqua in parte huius vitij grauitatem pœnitentibus, non foret certè ita freques, vt videmus hoc
22 vitium. Et propterea † excogitanda, & imponenda venit pergrauis pœnitentia, vt tantum malum, si fieri possit, eradicetur, præsertim in hæreticalibus blasphemijs, & contra B. Virginem Mariam directè prolatis, quæ inter graues blasphemias connumerantur, consideratis blasphemiarum gradibus, de quibus egimus supra quæst. 3. prope fin.

Restringitur quidem, vbi subsit iusta causa, mitiorem pœniten-
23 tiam iniungendi; † omnes enim pœnitentiæ, tàm quoad quantitatem, quàm quoad qualitatẽ prudentis Confessarij arbitrio relinquuntur. c. mensuram, & c. Deus de pœnit. & remiss. & tradunt Nauar. in c.25.nu.20. Capeauil. d. cas. 19.q.3. D. Menoch. de arbitr. casu 360.nu.38. Azor. tom.1. Inst. Moral. lib.9.c.28.q.9. Graff. in Praxi li. 1.c.10. sub num.82.

24 Septimò blasphematores † assuetos, vel publicos audiens confessarius, si nulla ex præteritis confessionibus, secuta sit emendatio, debet non quidem simpliciter ab absolutione arcere; sed ad tẽpus ab ea illos suspensos detinere, aut sacræ Eucharistiæ sumptionẽ differre, vt interim prauam, peruersamque consuetudinem aliqua ex parte deponãt; si autem postea emendationem cognouerit; tunc absolutionis beneficium impendere potest; aliàs minimè; etiamsi iterum emendationem polliceantur, tum quia nullum est fortasse grauius peccatum, a quo facilius homines abstinere queant, cum nihil vtilitatis, & delectationis habeat; D. Guliel. Cantarel. var. qq. lib.1.c.38. circa fin. tum quia indispositi ad hoc videntur; & cum in præcedentibus confessionibus nõ fuerint correcti, credi etiam verisimiliter potest, se in posterum ab
25 hoc vitio nõ recessuros: † qualitas enim semel assumpta præsumitur retenta, §. restituta, Insti. de fideicommiss. hæred. D. Philip. Massin. ad l.1.C. de eden. nu.71. vers. Tertiò facit dictum D. Io. Chrysostomi, quòd consuetudo facilè inducitur, sed difficulter repellitur. Et quod res de facili redit ad pristinã naturam. Et hoc seruandum etiã in eo, qui blasphemias inconsideratè profert ex praua consuetudine, vt animaduertat in futurum, & emendetur, vt cum Lud. Lopez concludit Rodriq. in Summ. par.1.c.34. numero 5. & alij infra citandi.

26 Absoluendi quidem erunt, † si iterum, aut ter blasphemauerint, etiamsi antea bis fuerint absoluti; dummodo firmum emendationis propositum concipere ostenderint, vel, vbi commodè differri nequeat absolutio in aliud tempus; tunc quidem si certa doloris, & de-

& deteſtationis ſigna huiuſmodi impietatis dederint, abſolui poſſunt, impoſita tamen ſalutari, ac debita pęnitētia, Iacob. Graff. par. 1. deciſ. c. 20. lib. 2. nu. 14 & in praxi lib. 1. c. 10. ſub nu. 82. Io. Baptiſta Corrad. in reſponſ. caſ. conſc. q. 15. par. 1. poſt Bart. Medin. l. 1. j. inſtruc. conſc. c. 14. §. 2. Azor. d. c. 28. q. 18. Sair. in Claui Regia, lib. 6. cap. 13. numero 10.

27 Octauò, huic vitio deditis † pęnitētiam iniungere poterit, vt recitēt aliquas Coronas, Roſariaue B. Virginis Marię, & in fine cuiuſque Pater noſter, & Aue Maria terram oſculentur, & dicant Gloria Patri &c. idque ſæpius pro numero blaſphemiarum. Imponat etiam quādoq;, maximè plebeis, vt lingua in terram crucis ſignū imprimant, quoties blaſphemarunt, illudq; oſculētur, vt in eo, in quo peccauerunt, puniantur. Rurſus, vt recitent Pſalmos Pęnitentiales, vel Litanias B. Virginis Mariæ, & huiuſmodi, & quandoque
28 aliquas iaculatorias dicant † orationes, præſertim vbi pęnitentes legere neſciant, vt laudetur, benedicatur, & adoretur Deus, Vel, Sit nomen Domini benedictū; Vel, Benedicam Dominum in omni tempore; Vel, Gloria Patri &c. Vel, Benedicamus patrem, & filiū cum Sancto Spiritu; Vel Benedictus es Dñe in firmamento cęli; Aut, Benedic anima mea Dño, & omnia, quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Pſal. 102. vbi doctiſſimus, Illuſtriſ. Card. Bellarm. in explan. Vel, Benedictio, claritas, ſapientia, & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo noſtro in ſęcula ſeculorum, Amen. Et huiuſmodi, quotidie, & quoties plus poterit, ita vt paulatim habitum, ſumant Deum ſemper laudandi, iuxta illud: Semper laus eius in ore meo, quia per laudis aſſuetudinem blaſphemia euaneſcit, vt notat Cantare. var. qq. lib. 1. c. 38. in fi. A viro autem perſapienti, & experto, audiui, ſingulare eſſe remedium ad impetrandam gratiam pro vitandis blaſphemijs, per aliquot temporis ſpatium deuotè recitare Pſal. 33. incip. Benedicam Dominum in omni tēpore, ſemper laus eius in ore meo, quē Pſalmum mira eruditione nouiſſimè declarat Illuſtriſ. Card. Bellarm. in explan. Pſalm. 33. & dicit, in omni tempore, hoc eſt, quàm diù vixero, ſemper autem nō ſignificat omni momento, ſed ſuo loco, & tempore vſque in finem vitæ.

Nonò, cum varia ſit blaſphemantium culpa, varia quoque pęnitentia imponi debet, vt pro mēſura peccati, ſit plagarum modus; propterea grauior erit iniungenda pęnitentia blaſphemanti Deū, quam Beatam Virginem, & illā, quàm Sanctos, iuxta tradita ſupra q. 3. a nu. 44. & à ſimili colligitur ex Nau. Man. c. 6. nu. 7.

29 Et vbi hæreticales † fuerint blaſphemiæ multo grauior eſt imponenda pęna, nempe vltra prædicta, vt ſextis ferijs ieiunent pane, & aqua, vel ſaltem abſtineant ab ouis, & lacticinijs, aliquas erogent eleemoſynas, applicando illas miſera-

serabilibus personis, iuxta personarum qualitatem, facit tex. in c. 2. de maledic. Vt triginta, quadraginta, aut quinquaginta diebus non intermissis, genibus flexis, & nudis, tacta terra, pronunciēt Septem Psalmos Pœnitentiales, & Litanias, cum precibus adiunctis, & deinde Deo, Beatissimæ Virgini, & Sanctis supplices veniam decies deprecentur, & terram decies osculata, suum pectus percutiant: vide Gasparem Loartem in Admonit. Confessar. c. 28. In quibus omnibus prudentiā adhibeat confessarius, iniungendo semper pęnitentias, quas verisimiliter credat pęnitētes adimplere debere, ne ipsas violando eis deterius contingat.

30 Decimò, cum delinquentes † inuitandi, & alliciēdi sint ad emēdationem, non tantum verbis demonstrando atrocitatem huius delicti, de qua supra egimus; sed etiam factis; propterea Confessarius adhibere debet aliquod salutare remedium, iuxta personæ qualitatem pro vitanda recidiuitate, & primò, vt pęnitens diligēter omnes vitet occasiones, per quas quandoque in hoc labitur vitium: qui enim amat periculū, peribit in illo.

31 Inter alias † occasiones caueat ab vsu malo iurādi absque necessitate, vt præcipit D. N. Iesus Christus, Matth. cap. 5. nam communiter accidit, vt ab vsu iurandi periuria, & blasphemias sæpe quis incurrat. Caueat ab inanibus, & otiosis verbis, nihil loquatur sine cōsideratione, Eccl. 4. sed parum loquatur: in multiloquio non deest peccatum, Prou. c. 10. Reminiscatur, quod dicit Loartes de re-
32 med. blasph. ex Plin. nempe: Sicuti duabus habenis equus gubernatur, ita Deus linguæ adiunxit duas venas, quarum vna peruenit ad cerebrum vsque, vbi ratio residet, altera verò deriuatur à corde omnium bonarum, malarúmque cogitationum fonte, vt intelligamus, tantum loquendum esse, quantum cor dictat, & quantū præcipit ratio; & propterea Deū omnipotentem oret, ut ponat custodiam ori suo, iuxta illud Psal. 140.

33 Caueat præcipuè à ludo, per † quem homo tot, tantaque peccata, & damna incurrit; nam amittūtur bona fortunæ, quibus ipse deberet subuenire familiæ suæ, ut teneretur: Amittitur fama; lusor enim ab omnibus improbatur, et ita perdit existimationem, vt omnes eum paruipendant; nec aliqs ei credat, aut in eo cōfidat: Amittitur etiam tempus tam preciosum, quod nobis est cōcessum ad peragenda opera bona, & uitam assequēdā æternā; cuius amissio est multo maior, ac magis dānosa, quàm rei familiaris, & fortunę bonorum; hæc etenim denuo acquiri potest, illa verò nequaquā. Ludus denique seminarium est omnium peccatorum; hominem
34 namque inducit † ad cupiditatē, quæ ut dicit D. Paulus, est radix omnium malorum. Hanc verò cupiditatem à lusore incurri, pa-

tet; cupit enim proximum suum spoliare numis, vestibus, & toto, quod possidet, eique necessariũ est. Quod quidem plerunq; fraudibus, dolis, periurijs, contentionibus, inimicitijs, & aliquando ẽt homicidijs fit.

Ob hæc autem, totque alia mala, & scandala, quæ ex ludo deri-
35 uantur, fuit merito † prohibitus per multas leges tàm ciuiles, quã canonicas sub grauibus pęnis superius relatis in præfat. à num. 32. & seqq. licet ob lusorum pertinaciam, & impudentiam minime obseruentur. Verùm alia præteriens pericula, & peccata, quæ à ludo procedunt, hoc solum sufficere deberet, ad illum vitandum, & odio prosequẽdum, quòd per experientiam pateat, lusores magnos esse blasphematores, hũcq. præcipuam esse causam, ut tales sint, ipsimet blasphematores apertè confitentur. Quare summa diligentia non solũ cauendus est ludus; sed nec ludentibus assistendum, ne illorum ignis aspicientẽ calefaciat, illumque in aliquam inducat tentationem.

36 Vt autem in posterum † cautus fiat pęnitens, imponat ei aliquam pęnitentiam præseruatiuã, nempe, ut quoties blasphemarit, sibi os, vel pectus percutiat, terram deosculetur, recitet saltem vnum Pater noster, & Aue Maria, uel aliquam eleemosynam, uel ieiunium faciat in qualibet saltẽ hebdomada, & huiusmodi; uide Iacob. Ramirez de custod. ling. c. 3. circa fin. Gaspar. Loart. de remed. aduersus blasphemiam.

37 Postremò ad generale † remedium debet hortari pœnitẽtem, nempe ad vsum, ac frequentiam sanctissimorum Sacramẽtorum, quæ sunt veluti omnium infirmitatum nostrarum perfectæ medicinæ; unde blasphemans illorũ instar, qui ab aliqua continua ægritudine vexati adhibent continua, atque efficacia remedia, cum eius morbus sit continuus, debet sibi prouidere de potentibus remedijs, quæ sunt sancta Confessionis, & Eucharistiæ Sacramenta; asserere etenim non
38 vereor, nullam † prorsus reperiri efficaciorem medicinam ad prauum uincendũ usum, & ad inueteratum euellendum habitum, quàm frequens confessio; quotidiano namque probatur experimento, homines olim improbos hoc remedio sanctos euasisse: Quis autem dubitare audet, quin lingua munda, & pura ei remanere debeat, quæ Confessionis medio ab anima expulerit peccati turpitudinem, & sordes, quæ & ipsa purificata, & sanctificata fuerit, ex contactu Sanctissimi Sacramenti omnium puritatum fontis?

39 Hinc admonendus quoq; est † blasphemator, ut magno timore, ac tremore accedere debet ad illud Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; cum eadem lingua, & ore, cum quo tam impudenter blasphemauit, eiusque diuino quantum in se fuit, detraxit honori, reuerendissimam, virginalem,

nalem, puriſſimam, ac viuam vnigeniti filij ſui carnem ſit recepturus; Nam inquit Loartes, loco citato, ſi ad pertractandas veſtes, quę tetigerunt Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel Sanctorum reliquias, requiruntur Sacerdotum manus mundæ, & terſæ; quanta ſanè maior munditia, & puritas à peccatis linguæ, & oris exigetur ad pertractandas res ſanctas, & ad Sanctum Sanctorum ſumēdum?

40 Contra verò importunas †blaſphemiarum cogitationes, quibus aliqui quādoque à dæmone tentātur aduerſus Deum, & Beatam Virginem, Sanctamque fidem, præſertim in orationibus, optimū remedium eſt illas non curare, neque examinare, vel diſputare contra eas, aliàs homo magis inquietabitur. Nec has tentationes confiteri, vel reconfiteri debet;

41 quia non †ſunt peccata, niſi deliberatè eiſdem conſentiat, vel niſi illæ ex ſua cauſa culpabili prouenerint, vt puta, ex negligentia, otio, curioſitate, indiſcreta abſtinentia, vel ſimili, tunc tales cauſę in confeſſione ſunt explicandæ, ad culpam declarandam, & ad remedium debitum tali cauſæ adhibendum; prout notant Gerſon de diſcret. & exercit. deuot. & contra ſpiritum blaſph. alph. 71. lit. M. & N. Rodriq. in qq. regul. to. q. 67. ar. 3. & M. Aurel. Gratarola in Praxi vitæ ſpirit. c. 35. & c. 42.

QVÆSTIO XII.

Blaſphemantem audientes ad quid teneantur, copiosè diſcutitur.

SVMMARIVM.

Author

Pro

SAepè dubitatum fuit à multis, etiã viris doctis, & in Congregatione ad casus consciẽtiæ decidendos coram Illustrissimo, & Reuerendissimo Papiæ Episcopo, quandoque propositum, & à me non semel quæsitum, Quinam, quando, & quomodo blasphemantem audientes denunciare astringantur. Pro cuius quæstionis, satis quidem difficilis resolutione, quã nullus auctor, quem viderim, adhuc ex professo explicauit, sciendum est, blasphemiæ scelus adeo immane, impium, & horrendum esse, vt non tantum illud committentibus graues sint impositę pęnæ; prout in præcedentibus quæstionibus fuit demonstratum: ve-
1 rùm etiam† blasphemare audientibus, si eos, cum opus fuerit, vel acriter increpando, vel competẽtibus iudicibus denunciando, illorum impietatem, & temeritatẽ reprimi, & coerceri minimè curabunt; sicuti ex adducendis Constitutionibus, & edictis facilè patebit.

Quod iure merito constitutum fuit; maximè hodiernis miseris temporibus, in quibus nõ desunt Christiani nomine potius, quàm operibus, quippe qui blasphemare audientes, non solum nõ ostendendo doloris signa, dissimulant
2 † illius opprobria, qui nostra deleuit probra in Cruce, contra tex. in cap. nõnullis, de Iudæis; sed quod peius est, ut inquit D. Hieron. in Matth. cap. 25. sæpe correctionis vice, atque vindictæ, ad risum mouentur, & ipsi quoque blasphemant, quasi Deum, & Sanctos blasphemare, rem parui momenti, ac ridiculum iocum esse putent.

Imò quidã nobiliores, qui contra tam impios nominis Dei blasphematores insurgere deberent, vel saltem tales reprehẽdere, suis in familijs illos alunt, ac fouẽt; &
3 blasphemias† audiendo in Saluatorem suum obsurdescunt, & obmutescunt: In quo sanè fiduciam cęleste possidendi Regnum ponent, si Principis illius Regni inimicos fouẽt, ac ipsius iniurias impunitas relinquũt? O iuste Deus, quis potest hæc videre, quis potest pati? Insurgit quisque, ac furit, & ad carceres, ad torturam, ad mortem denique rapit, & vrget quemcunque, qui suum terrenum Principem, Dominum, amicum, famulum, & seruum tandem offenderit, uel iniuria affecerit; ac si Regem Regũ, Creatorem, Redemptorem, ac huius præsentis vitæ Authorem, & largitorem, futuræque vitæ iudicem bla-

blasphemare audit, obmutescit?

4 Quando † auditur filius, maledicta de patre suo proferre, acriter reprehenditur: audiendo autem Deum, omnium parentem maledictis affici, nihil loquemur? ita iustè conquerũtur Lucas de Penna, in l. omnes iudices, num. 6. C. de delator. lib. 10. Bernard. Diaz in Praxi Crim. can. cap. 110. nu. 1. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 6. c. 6 num. 27. & Iacob. Ramirez de custod. ling. c. 3.

5 Equidem si boni, † fidelesque serui non solum non blasphemãt dominos suos; sed nec permittunt, vt coram eis, ab alijs blasphementur, sicuti legitur 2. Reg. c. 19. de Abysai, Regis Dauid Duce; quanto magis debemus nos hoc facere Domini nostri, atque æterni Regis causa, qui est Rex Regum, & Dominus dominãtium?

6 Si horrorem † merito inducit videre homicidam, qui multa commiserit homicidia; quanto maiorem quis horrorem percipere debet, audiendo, siue uidendo eum, qui multas, enormesq; protulerit blasphemias? per quas certè magis peccauit, quàm si tot alia homicidia perpetrasset.

7 Si Iudæi † aliquem audiebant blasphemantem, obturãdo aures suas, scindebant vestimenta, in signum doloris de iniuria Dei, vt patet Actor. cap. 6. & Matth. c. 26. Cur nobis scindi nõ deberet cor præ dolore, audiendo blasphemias?

8 Si latro † in cruce maiori fuit affectus molestia ex alterius in Christum blasphemia; quam ex sua propria morte; ob illam enim prius locutus est, alterum reprehẽdendo, q̃ pro se uerba faceret; qualis sanè debet esse Christiani hominis increpatio aduersus blasphemantes?

Si audiendo Christi Passionem contra eos, qui alapas, & percussiones illi intulerunt, ira accẽdimur, & indignamur, cur aduersus blasphemias proferentes sancto zelo non commouemur?

9 Quare zelantissimus D. Ioan. Chrysostomus Hom. 1. ad popul. Antioch. Postquam de blasphemia, inquit, vobis verba sũt facta, vnam vos omnes petere uolo retributionem pro concione hac, atque sermone, ut in ciuitate blasphemantes mihi castigetis. Et si quempiam in biuio, uel foro Deũ blasphemantem audieris, accede, increpa, & si verbera infligere oporteat, ne recuses, ipsius faciẽ alapa percutere, contere os ipsius, percussione manum tuam sanctifica; & si vlli te accusauerint, & in carcerem traxerint, sequere: & si pœnas iudex pro tribunali reposcerit, dic cum libertate, quòd Angelorum Regem blasphemauit: si enim Regem terræ blasphemantem puniri oportet; multo magis istum contumelia Deum afficientem: commune crimen est, publica iniuria, cuique licet accusare uolenti. Hactenus D. Chrysostom. quos referunt Gregor. Tolos. Syntag. Iur. libro 33. c. 12. nu. 11. Bertaz in addit. cons. patris crim. lib. 2. cons. 553.

Au-

10 Audiamus, quæſo, nos † Chriſticolæ, quid præcipiat Gentilis, ſed diuinus Plato lib. 11. legum. Blaſphemi, inquit, veluti ſacrilegi ab oĩbus cędantur; ille verò, qui eos non fuerit perſecutus, grauiter puniatur, tanquam Deorum, legumque proditor. Quoad verbera autem nõ tantum Platonis, ſed nec D. Chryſoſtomi doctrina videtur in praxi admittenda. D. Chryſoſtomi ſanè exceſſus quidã fuit vehementis zeli, ac feruoris diuini honoris, Chriſtianæque religionis.

11 Debet quidem † vnuſquiſque lenis modò verbis, monitionibus, & exemplo, modò increpationib. & minis, modò euangelica, modò iudiciali denũciatione, alijſue pijs artibus, pro poſſe ſtudere, vt homines à tali, tantoque nefario vitio retrahat.

Ad hunc ſane finem in primis 12 ſpectauit † Inſtitutio Societatis Sanctiſſimi Nominis Dei, multis in Ciuitatibus, ex hominib. Chriſtianæ religionis zelo accenſis erectæ; prout eſt Papiæ in Eccleſia Sancti Thomę, Ven. Ord. Patrum Prædicatorum, quæ multis indulgentijs, ac priuilegijs à Pio IIII. anno 1564. fuit decorata, & à Pio V. anno 1571. & à Greg. XIII. anno 1580. aucta, & confirmata, vt habetur in Archiep. Bonon. p. 2. tit. de Societate Nominis Dei, vbi nonnullæ regulæ, ſiue ſtatuta eiuſdem Societatis traduntur, & indulgentiæ ac priuilegia recenſentur.

13 Et in Concil. † Lateranſ. ſeſſ. 9. §. ad abolendam ſub Leone X. qui in ſua conſt. 11. incip. cum primum idem ſtatuens inter alia decreuit, vt, Quicunque blaſphemãtem audierint, eum verbis acriter obiurgare teneantur, etſi non ſperetur emendatio; ſi citra periculum ſuum id fieri poſſe cõtinget, eundemque deferre, vel notificare apud iudicem eccleſiaſticum, ſeu ſæcularem intra triduum debeant. Quòd ſi plures dictum blaſphemantem ſimul audierint, ſinguli eorum accuſare teneantur, niſi forte omnes conuenerint, vt vnus pro cunctis tali fungatur officio; Quos omnes in virtute ſanctæ obedientiæ hortatur, & monet in Domino, vt pro Diuini nominis honore, ac reuerentia exactiſſimè exequantur, vberrimam ab ipſo Domino Deo tam boni operis, ac pij mercedem habituri. Inſuper decem annorum indulgentiam, tertiamque mulctæ pœnam, qua blaſphemus plectetur, accuſator eius nomẽ deferens lucrabitur. Conſtituit etiam ibi, vt Iudices qui contra tales blaſphemiæ conuictos non animaduerterint, eoſq; iuſtis pęnis minimè affecerint, quantũ in eis fuerit, quaſi eidem ſceleri obnoxij, eiſdem quoque pęnis blaſphematoribus impoſitis ſubijciantur. Qui verò in illis inquirendis, puniendiſque diligentes, & ſeueri fuerint, pro qualibet vice decẽ annorum indulgentiam conſequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant. Hactenus Conci. Later. idem fere ſtatutum fuit à Pio I. vt

habetur in cap. si quis per capillũ, 22. q. 1. & notant Nau. in Man. ca. 12. nu. 83. Sair. in Claui, lib. 6. c. 13. numero 18.

Sancitum quoq; est in nouiss. Dominij Mediolani constitutionibus, tit. de pęnis, §. seuerè puniẽ
14 di vers. Mercatores, † & qui artificium exercent, & domini, qui famulos habẽt, & audierint aliquẽ, vel famulum, vel artificẽ blasphemare, intra vnam diem expellant, & item iudici deferant; aliàs eisdem pęnis, quibus delinquentes, teneantur: Et paulò infra habetur, Antiani Parochiarum, & Consules terrarum, & locorũ, qui prædicta (nempe blasphemias verbis, vel facto commissas) in prę senti constit. contenta audierint, vel ab alijs intellexerint, tenẽatur sub pęna priuationis officij, & aureorum decem denunciare Iudici illius loci, in quo crimen commissum est. Notarij eorum iudicum diligentes sint in præmissis, qui Mediolani notificare intra vnam diem necesse habent Deputatis sanitatis querelas, & denunciationes eis porrectas, sub pena quadrupli, & suspensionis ab Officio per annum: et in alijs ciuitatibus, & locis, Deputatis illorum piorum locorum; quibus pœna applicanda est. Harum autem pęnarum in pecunia consistentium, nempe decem aureorum prima vice, & viginti secunda vice, medietas accusatori, alia medietas Mediolani Officio Sanitatis cedet; & in alijs ciuitatibus, & locis, illis locis pijs, quibus per Præsidentes Ciuitatum, & locorum ordinatum erit, esse applicandas.
15 Accusatores † secreto tenebuntur, & dictum præmium consequentur, ita demum si intra quindecim dies querelam, vel denunciationem deferant. Sancitum est, in Ecclesia maiori Mediolani, et in alijs ciuitatibus, et terris, in principalibus Ecclesijs capsam vnam clausam poni debere, cuius clauis Mediolani erit penes deputatos Sanitatis Mediolani, in alijs penes ad id Præfectos, licitumq; sit omnibus scriptulũ in eã capsã deferre in quo contineantur nomina, et cognomina prædicta cõmittentium, dies, et locus commissi delicti, nomina, et cognomina testium. Habebunr medietatẽ pœnarum, de quibus supra; Tenẽturque Deputati singulis trib. diebus eam capsam aperiri facere, & videre, an aliqui delati sint, ad effectum, ut ius dicẽtes secundum hanc constit. procedere possint. Hæc ibi.
16 Hac quoque de causa † Iul. III. in Constit. 4. incip. In multis deprauatis, statuit, vt, qui blasphemãtes audierint, eos ad iudicem de blasphemijs intra triduum denũciare teneantur; alioquin in easdem pœnas incurrant; & quòd denuncians possit haberi loco vnius testis, si iureiurando detulerit. Vultque etiam, quòd possit quis secretè denunciare; & dat formam denunciandi; falsi verò denunciatores, & testes puniãtur ijsdem pœnis, quibus blasphemi: blasphematores autem seipsos accu-

accusantes pęnas euitant temporales. Hæc præter alia in dicta Iul. III. Constit. continentur.

17 Idem ferè statuerat† Plato li. 10. de legib. quo loci inquit: Si quis Dijs maledixerit, præsens Deos defendat, & Magistratibus significet, qui id deferant ad iudicem dictarum rerum, aliter si non detulerit, impietatis reus fiat, eisdẽque plectatur pęnis. Sic refert ẽt Lęl. Zecch. de cas. reseruatis, cas. 2. ante fin.

18 Pręterea dicta ratione † in omnibus, & singulis ferè ciuitatibus, & diœcesibus publicari sæpe solet edictum Reuerendiss. Inquisitorum, per quod obligatur quilibet cuiusuis conditionis, status, gradus, dignitatis, & sexus ad denunciãdos in specie blasphemos hæreticales sub excommunicationis pęna latæ sententiæ, ibi: *Che debbano denonciare al Santo Officio tutti gli heretici, ò sospetti d'heresia, ò quelli c'hanno detto, ò dicono, ò seriosamente, ò sotto altro pretesto in particolare di bestemmia parole heretica li contra gli articoli della Santa Fede, ò Santissimi Sacramenti, ò l'auttorità del Sommo Pontefice, & decreti de Sacri Concilij uniuersali approbati, & Constitutioni Ponteficie, &c.*

19 Nonnulli quoque Episcopi† in suis synodalibus Constitutionib. decretum facere solent sub eadẽ excommunicationis pęna contra non denunciantes sibi, vel Inquisitori, hæreticos, aut suspectos de hæresi, prout habemus nos Papiæ par. 2. c. 41. cõst. sub Episcopo Rubeo factarum: & Placentiæ, titu. de fide Cathol. & illius profess. in constit. actis sub Illustriss. D. meo Episcopo Rangono. Imo aliqui Episcopi vti hæreticæ prauitatis Inquisitores ordinarij publicant edictum ferè simile illi Inquisitorum sub eadem excommunicationis pœna, prout Illustrissimus, & verè Reuerendissimus D. Alexander Saulius huius Sanctæ Papiensis Ecclesiæ iam Episcopus religionis, sanctitatis, ac doctrinæ singulare exemplar, ob cuius sane

20 † merita hoc anno 1612. non paucæ, nec infimæ, nec sine miraculi nota Gratiæ à Deo O. M. fidelib. qui eius venerandum corpus in Ecclesia Cathedrali Papiensi honorificè reconditum venerant, & colunt, eiusque implorant auxilium, conceduntur, quod & nos experti, gratias D. O. M. immortales agentes, testificamur.

Anno inquam 1591. die 26. Nouembris dictus Reuerendissi

21 mus Antistes edictum † promulgare fecit, in quo præ ceteris man dabat, quòd denunciandus esset, si quis esset blasphemator cõsuetudinarius, aut solitus blasphemare sanctum Dei nomen, aut Beatissimæ semper Virginis Mariæ, aut quouis alio modo diceret blasphemias hæreticales, aut de hæresi suspectas; Simile quoque edictum publicauit ann s proximè præteritis dictus Illustrissimus Dominus meus Rangonus.

Anno quoque 1608. die 12. Martij ex ordine † Sacri supremique

22 Tribunalis Sanctissimę Inquisitionis Romæ fuit publicatum ab

Inquisitore edictum infrascripti tenoris, videlicet; *Nel nome della Santissima Trinità, & del nostro Saluator Giesù Christo, Editto Generale per il Santo Officio di Pauia, & suo Principato. Noi frate &c. Desiderando, come ricerca il carico &c. commandiamo à tutte, & ciascuna persona di nostra giurisdittione, &c. che debbano al Santo Officio di questa Città riuelare, & notificare quanto prima giuridicamente tutti, & ciascuno di quelli, de quali sappiano, ò habbiano hauuta, ò haueranno notitia, che siano heretici, ò sospetti &c. Che contro*
23 *† di Dio, ò de suoi Santi, & particolarmente della Beatissima sempre Vergine Maria madre di Dio siano soliti proferire bestemmie hereticali. Che habbiano impedito &c.*

Præfatum autem edictum Generale fuit rursus anno 1610. die 6. Aprilis publicatum, pro cuius maiori intelligentia nonnulla in praxi perutilia sunt annotanda; sed placet adscribere in primis, quæ ex tract. informatiuo ad Vicarios Sancti Officij Inquisitionis nuperrime edicto habētur in c. 2.
24 ibi: *A cinque † capi si riducono i casi ptinēti à questo tribunale. Primo contra gli heretici, ò sospetti di heresia. Secondo contra gli fautori. Terzo contra malefici, & incantatori. Quarto contra gli hereticali biastēmatori. Quinto contra quelli, che s'oppongono ad esso Santo Officio, & suoi officiali*: de quibus capitibus diffusè & ex ordine loquitur, & de his, uide etiam Prax. Archiep Neapol. cap. 18. nu. 11. vbi latè, & quo ad blasphemos, dictus tract. inform. vbi sup. sic habet, vulgari tamē sermone.

Et quamuis omnis blasphemia digna sit magna punitione: attamen Sanctum Officium regulariter non procedit nisi contra dicentes blasphemias hæreticales: Et hi sunt, qui dicunt uerba, quæ aduersantur illis veritatibus, quæ continentur in articulis Sanctæ
25 fidei, & illi † dicuntur regulariter blasphematores hæreticales, qui negant titulos Deo tributos in symbolo, uti negare omnipotentiam suam, dicendo, ad despectū Dei; Deus ignauus; Ego faciam talem rem, Deo inuito, & similia. Negando iustitiā, dicendo; Deus proditor, Deus partialis; Prouidentiam, dicendo, Deum de his rebus inferioribus non curare, vel eas nescire, aut æquipollentia verba: Bonitatem, tribuendo illi nomen infamiæ, dicendo, *put. di D.* aut similia.

26 Et illi † qui dicunt verba cōtra perpetuam virginitatem Beatissimæ Virginis, vt, *put. nostra Donna*, aut maternitatem suam sanctam. Et illi, qui dicunt verba contra sanctam Ecclesiam, & sanctissima eius Sacramenta, vti, renego baptismum, renego fidem &c. contra gloriam Sanctorum canonizatorum, ut fusius declaratū fuit supra quæst. 2. & q. 7. nu. 5. & seqq.

Secundò animaduertendum est, quod, licet denunciatio iudi-
27 cialis, quæ est † alicuius criminis apud competentem iudicem sine inscriptione facta delatio, ad pœnitentiam peragēdam, vel aliā pœnam legitimā imponēdā, vel ēt

ad

28 ad vtrumque,& fieri poteſt† ver-
bo,& ſcripto, ut latè tradit Franc.
Pegna ad Directorium Inquiſito
rum, 3. part. com. 15. de qua denũ-
ciatione,& in dictis conſtitutioni
bus,& edicto fit mentio; priuatã
29 non poſtulet† admonitionem, eò
quòd non ad emendationẽ eius,
qui blaſphemauit, propriè referatur;
ſed potius ad publica crimi-
na debitis pœnis puniẽda; & ideò
poſſit ante omnem priuatam ad-
monitionem,& correptionẽ: imò
poſt emendationem blaſphemus
denunciari, ut ex Couar. lib. 2. var.
cap. 10. num. 3. tradit Sair. in Cla-
ui reg. lib. 6. c. 13. nu. 18. poſt Azor.
par. 1. Inſt. Mor. lib. 9. ca. 28. q. 8. &
hæc ſententia colligi videtur etiã
ex præfato Sanctæ Inquiſitionis
edicto.

Nihilominus humiliter remit
30 tendo me, † tam in hoc, quàm in
omnibus ſupradictis,& infra dicẽ
dis, in omnibuſque meis lucubra-
tionibus, cenſuræ Sanctæ Matris
Eccleſiæ, à cuius ueritate, etiam
in minimo declinare prorſus non
intendo, iuxta mirabilem text. in
cap. hæc eſt fides. 24. quæſt. 1. dice-
rem in hoc caſu conſiderandas eſ
ſe qualitates; tum blaſphemiæ,
tum perſonæ blaſphemantis, eiuſ-
que intẽtionem, locum, cauſam,
& alias circumſtãtias; nam ſi quis
alioquin bonæ conditionis vir nõ
ſerio, ſed iratus in rixa, vel alibi, ali
qua forte iuſta paſſione; vel lin-
guæ lubrico blaſphemaret, etiam
hæreticaliter, & ſi eſſet talis men-
tis turbatio, quin aduerteret,
quod diceret; tunc ſufficit, ut ta-
31 lis † reprehendatur, & admonea-
tur, ut præcaueat in futurum, iux-
ta illud Eccleſiaſt. cap. 11. Priuſ-
quam interroges, ne uituperes
quenquam; & ſic, niſi prius facta
priuata,& fraterna correctione, ſi
ue monitione, per quam ſi proba-
biliter eius emendatio ſperatur,
non eſt denunciandus, vt colligi-
tur ex Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 5.
nu. 1. & Rodriq. in trac. de ordin.
iudic. cap. 6. nume. 18. & in Sum.
par. 1. cap. 34. num. 6. & in qq. reg.
tom. 2. q. 5. ar. 6. in fin.
32 Comprobari etiam poteſt, † q
talis blaſphemans non dicitur ſu-
ſpectus de hæreſi. Albert. de agno
ſcen. aſſert. q. 27. num. 18. in fin. &
dato, quòd poſſet dici leuiter ſu-
ſpectus, non eſſet propterea de-
nunciandus, Alphonſ. de Caſtro,
lib. 2. de iuſt. hæret. pun. capit. 25.
Prax. Arch. Neapol. cap. 18. num.
10. vbi dicunt, tantum ſuſpectos
vehementer de hæreſi eſſe denũ-
ciandos. Imò nõ conuenire Iudici,
ob leuem hæreſis ſuſpicionẽ, ho-
neſtum hominem de fide inter-
rogare, ſcribunt Simanc. titu. 50.
nu. 28. Pegna p. 2. Directorij ſup
q. 46. Prax. Archiepiſcop. Neapo.
d. numero. Imò eum non puniri
ab Inquiſitoribus, qui non ex cre-
dulitate hæretica, ſed ex quadam
vehementiore perturbatione bla
ſphemiã protuliſſet; tradit Alph.
à Caſtro in 1. de iuſt. hæret. pun.
cap. 12. & ſequitur Paul. Comit.
lib. 4. reſp. mor. q. 9 cap. 1.

Quare inquit Rodriq. d. nu. 6.
Notare debent Confeſſarii, quod
ſi aliquis acceſſerit ad confiten-
dum

33 dum,† & dixerit,se scire,quod aliquis blasphemauerit,non debent obligare illum,ratione edicti excommunicantis,ad denũciandũ, antequam præcedat fraterna correctio,siue monitio secundum tenorem Euangelij: Quod tamen declara,ut infra, uide Sair. in Claui,lib.11.cap.4.num.19. vbi ex Nauar.in Man. capit.18.nume.40. & Bann.in 2.2.q.33.ar.8.dub.2. & ex magis communi sententia cõclu
34 dit,Superiores,† & Prælatos, ubi ipsi præcipiunt etiam sub excommunicationis pęna,vt scientes crimina statim referant,& denũciẽt, intelligendos esse, saluo fraternæ correctionis, siue monitionis ordine,siue præceptum fiat generaliter ad omnes, siue ad aliquẽ specialiter.ita Decian.tract.crim. tomo 1.lib.5.ca.30.num. 1.& idem Sair.in Claui lib.12.cap.14.nu.22. & Reuerendiss. D.Marc.Ant.Genuen.in Prax.Archiep. Neapol.c. 18.nume.4.vbi tenet, mulieres,& alias personas, quę ex simplicitate sortilegia conficiunt, denũciari non debere, nisi prius fuerint monitæ, & si post monitionẽ non se correxerint, tunc esse denunciandas.

Dixi aũt supra sub nu.31.si emẽ-
35 datio†sperat in casu blasphemię, q̃ quidẽ verisimiliter præsumẽda est,quando statim,& in continenti,palinodiam recantando,coram eisdemmet personis, blasphemator se retractauerit, & correxerit, signaque cõtritionis, ac pęnitentiæ ostenderit,dicẽdo, *Dio mel perdoni*, percutiendo os, vel pectus suum,vel osculans terram,aut aliquid simile peragendo ex subita correctione; præsertim vbi non perfecit blasphemiam; sed statim pęnituit;quia euidens est argumẽtum, quòd ex lubrico linguæ blasphemauerit, vt notant Thom. Gram.in constit.Regni,incip.blasphemantes nu.4.& 21.eruditissimus D.Io. Baptista Costa tract.de fact.scien.& ignor. inspect.15.nu. 5.tomo 1. Granut. theorem.5.nu. 14.lib.j. Alex.cons.15. volu.3. Gerard.singu.83. Baiard. in addit.ad Prax.Clari,§.blasphemia,num.23, Iacob.Simanc. de Cath.Inst.tit.8. numero 7.vbi hanc blasphemiam omnium leuissimam esse censendam scribit.

36 Facit primò,quia † in huiusmodi casu,etiam in foro exteriori pęnam euitare, eique parcẽdum esse, vel saltem leui pęnitentia puniendum, tradunt post Abbat.& Feli.in cap.statuimus de maledic. Alex.d.cons.15.ante finem, & alij quos citat, ac sequitur Tiber.Decian.tract.crim.tomo 1.lib.5.capi. 30.Arnald.Albert.tract.de hæret. quæst.27.à nu.9.& seqq. Io.Azor. d.q.8.circa medium. Pegna ad Direct.Inquis.3.par.com.17.quo lo-
37 ci rectè concludit,eis,qui † per lubricũ linguæ hæresim proferunt, si statim se correxerint,nullam penitus esse infligendam pęnam,reprehendendos quidem esse grauiter,& admonendos,vt præcaueãt in futurum; Si verò non statim se correxerint, pęna pecuniaria in pios vsus eroganda, aut alia leui pęna puniendos fore.

Vbi

Vbi verò quis malæ conditionis homo verba hæreticalia, vel hęresim pręsertim scienter, seriò,
38 & appensatè † dixerit, vel solitus sit hæreticales proferre blasphemias contra Deum, aut Sanctos, & præcipuè aduersus Beatiss. semper Virginem Mariam, prout rectè præfatum exprimit nouissimũ Inquisit. edictum; is quidem tanquam de hæresi vehementer suspectus sine alia admonitione, ac correptione potest, ac debet statim Episcopo, vel Inquisitori accusari, ac deferri, vt optimè tradit Eman. Rodriq loco cit. & in trac. de ordin. iudic. cap. 3. conclus. 2. in
39 fi. præsumitur † enim sentire, prout locutus est, iuxta illud: ex abundantia cordis os loquitur; & qui in corde perperam sentit, nequiter loquitur, & facit Psal. 115. Credidi propter quod locutus sum, & addit D. Paul. 2. Corinth. 4. & nos credimus, propter quod & loquimur; Est enim mira verborũ cum moribus connexio, inquit Alphon. à Castro lib. 1. de iust. hæret. pun. cap. 12.

Et in hoc casu blasphemiæ crimen propriè sapit hęresim, secundum Boer. decis. 110. nu. 2. Albertin. d. q. 27. nu. 18. latè Rot. Rom. in antiq. decis. incip. Accusatus de hæresi, & ideo talis est denunciandus, vt per Sanctissimũ Inquisitionis Officium discutiatur, qua mẽte verba huiusmodi hæreticalia dixerit. Pegna ad Direct. Inquisit. par. 2. comm. 66.

Quod procedit præsertim, si iniusta, vel leui de causa, vel concomitante cõtemptu, aut palam, & publicè tales ꝑtulerit blasphe-
40 mias, iuxta illud D. Pauli † ad Timoth. capit. 5. Peccantem coram omnibus argue, vt ceteri timorẽ habeãt; quod propriè intelligitur in casu nostro, nempe de peccatis publicis, vt dicit D. August. lib. de verb. Domini, sic deducitur ex Boer. Decian. loc. cita. & Prax. Archiep. Neapol. cap. 18. nu. 11. Quomodo verò delatus, vbi deprehendatur ita sensisse, prout dixit, puniri debeat, vide supra quæst. 6. nu. 18. & sequen.

Extenditur primo, vt sit denũ-
41 ciandus † non tantum, qui hæreticales; sed etiã qui enormes blasphemias, quandam cum hæresi connexionem habentes, vel hæreticales sub conditione proferre solitus esset; de huiusmodi enim blasphemijs cognoscit Sanctum Inquisitionis Officium, vt tenet Io. Royas de hæret. par. 2. nu. 168. & 173. & seqq. & nos latè supra q. 6. num. 10.

42 Extenditur secũdo in eo, † qui Facetias hæreticales, vel scandalosas, & erroneas sic proferet, ob quas acrius esset puniendus religiosus, & doctus, præsertim si eas coram laicis proferet, Sair. in Claui, lib. 6. c. 13. nu. 22. etiamsi recitatiuè, & per modum ioci, talia se protulisse diceret; pręsumitur nãque excusatio ad euitãdas pęnas, iuxta superius declarata dicta q. 6. & deducitur ex præfato edicto.

43 Et quamuis † verba in dubio in fauorem proferentis sint interpretanda, prout notat Ozasc. decisio.

29. nu.

29. num.10. Attamen verborum formam, & ordinem inspici debere in voluntate dubia, tradit Bart. quem alij ibi sequuntur in l. 14. ff. de pecul.lega.

44 Extenditur tertio in illis, † qui in contemptum excommunicationis dicere audent, *Che scommunica, che scommunica?* Aut, *i scommunicati mangiano ancor loro*, & similia verba proferendo, videntur enim male sentire de prælatorum potestate, & censuris Ecclesiasticis, prout pbè notat doctiss. & Reuerēdiss. D. Marc. Anton. Genuen. in sua vtilissima Praxi Archiepiscopali Neapolit. cap. 8. in fi. vbi in annotationibus refert de quodam laico, qui cum in contemptum Ecclesiæ, & Sacerdotum nonnulla dixisset verba obscena, fuit publicè fustigatus; Faciunt optimè, quæ supra adduximus q. 2. §. 6. nu. 24. vbi demonstrauimus, huiusmodi verba dici quoque blasphemias. Idem dicendum est de eo, qui diceret, *Che Indulgenza? che Giubileo?* quasi male sentiat, vel cōtemnat huiusmodi Ecclesiæ thesaurum, & multo magis de eo inquisito, qui dixit; *Sono..... queste Indulgenze*, vel similia verba proferente.

Extenditur quarto in eo, qui libidinoso alicuius mulieris amo-
45 re inflammatus, † & eam ad rem veneream prouocando, et assenti ri nolenti, dicendo, quòd per huiusmodi mortale peccatum diuina priuaretur gratia, responderet, per peccatum carnis non amitti Dei gratiam; quia est dictum hæreticale, et seuerè puniendū; maximè si prolatum esset à viro docto, et religioso.

Extenditur quinto vt denunciandi sint ad Sanctum Inquisi-
46 tionis † Officium regulariter omnes illi, qui ob dicta, vel facta sunt vehementer suspecti de hæresi, quos latè notant tract. informat. ad Vicarios Sancti Officij, capi. 2. et seqq. et Prax. Archiep. Neapol. c. 18. nume. 11. P. Alouis. Bariol. in comp. Inquis. circa finem.

47 Extenditur sexto in mulierib. † et in pueris doli capacibus; qui si, vt superius dictum fuit, blasphemias hæreticales proferre soliti fuerint, denunciandi erunt ex supra traditis q. 8. sub num. 33. Non enim ob sexum, aut ætatem veniæ locus est, vbi diuina maiestas tam detestabiliter offenditur, ac vilipēditur, vt rectè inquit Bald. in l. accusationem, col. 3. C. qui accus. nō poss. ne vlterius in huiusmodi verba prorumpere audeant, arg. glos. in l. 1. in verb. iniuria, C. si quis Princip. maled. et l. quisquis, C. ad l. Iul. maiestat.

Extenditur septimo (inhærendo præmissæ distinctioni) etiamsi
48 sciens, vel audiens † præsumat huiusmodi verba hæreticalia ioco potius, quàm seriò prolata fuisse; quia adhuc ea ex solito proferentem denunciare tenetur, vt apertè colligitur ex citato edicto: tū, quia, cum Ecclesia non iudicet de occultis, cap. erubescant, 32. distinc. præsumitur quis hæreticus, simul ac verba hæresim sapientia protulerit, vel facta, id denotantia egerit.

egerit. Le.l.Zecch.d.cas.2. Arbor
49 enim† in folijs humorem indicat radicis, inquit D.Greg.li.6. super lib.6.Reg.cap.2.cuius verba sunt; Ab intus oritur, qui est in folijs uiror. Tum, quia, ut superius dictũ fuit, ex eo quòd quis hæreticalia profert uerba statim Inquisitorũ iurisdictioni subijcitur; propterea ad eos pertinet iudicare, et discernere, an serio, uel iocosè verba protulerit; ita in puncto notãt Lopez in addi.ad Prax.crim.Diaz c.110.uers.sed locus.Sair.in Claui lib.6.cap.13.num.22.uide D.Menoch.de arbitra.cas.374.nu.fin. et sic stultus in culpa fiet. sapiens in pęna, c.qui ea, dist. 39.

50 Extenditur octauo in eo, † qui pertranseundo blasphemantẽ audiret; nam etsi testis debeat esse stans, & non pertransiens, iuxta tex.in auth.Rogati.C.de testib.attamen, quia blasphemando non trahitur longa mora, sed paucis expeditur; modò pertransiens intellexerit, denunciare, & testificari tenetur, iuxta præmissam distinctionem; etiamsi blasphemantem agnoscat ad vocem tantum, nec viderit blasphemare, facit enim indicium ad torturam, arg.eorum quæ tradit Iacob.Graff.in Praxi,libro 1.cap.10.sub num.66.& Plot. tract.de blasph.sub nu.15.

Quid si plures sint congregati,
51 & vnus blasphemauit,† & quisnã fuerit, ignoretur, an omnes veniãt puniendi? respondet Plot. d.trac. de blasph.num.15.quòd aut tales congregati erant cum proposito blasphemandi; tunc omnes debere puniri: (attamen hoc non est præsumendum, nisi fuissent hæretici schismatici, aut soliti blasphemare, iuxta cap.semel malus, de reg.iur.lib.6.). Aut ex causa licita erant congregati, & tũc respectu pęnæ corporalis, vel alterius magnæ pęnæ pecuniariæ, quę pro dolo imponitur, omnes debere absolui. Aut erant congregati ad actum illicitum, v.g. ad furãdum, ad homicidium, vel violentiam committendum; tunc caput, & originem illius congregationis, et factionis debere puniri, tum pro illo actu illicito, tum pro blasphemia. At mihi videtur, quòd omnes veniant puniendi sine alia distinctione. Facit primo, quia si
52 multi † iaciunt lapides, & nesciatur, quis eorum occiderit, omnes censendi sunt irregulares, Couar. par.2.de homic.§.3. Tolet.ĩ Sum. lib.1.cap.74. Secundo facit, quòd in simili incertitudinis casu Excellentiss. Dominij Mediolani Senatus, absque tot distinctionibus rescripsit Prætori Cremonæ his verbis: Quòd exquiritis sententiam
53 † Senatus de condemnationibus capitalibus in casu incertitudinis faciẽdis; ea est ipsius Senatus sententia, vt si plures in rixa percusserint, & ignoretur, quis lethale vulnus intulerit; aut plures insultum fecerint, & ignoretur, qs vulnerauerit, & occiderit; omnes in contumaciam capitaliter cum bonorum publicatione condemnẽtur; quemadmodum, & binis iam literis, istis Prætoribus mandatũ fuisse, vos monuistis: atque ita in futu-

futurum seruari decernimus. Idē fieri volumus de pecuniarijs condemnationibus, vnica tamen solutione sufficiente, Dat. Mediolani, 8. Ianuarij 1558. sic habetur in Ord. Senatus Med. impressis post Const. eiusdem Dominij, fol. mihi 19.

54 Extenditur nono, etiamsi † audiens, vel sciens blasphemare solitum, eius delictum probare minimè possit; nam licet nō teneatur quis regulariter aliquid denūciare, iudice etiam mandante sub excommunicationis pœna, nisi possit probare, vt tradit post Io. And. & alios communiter in ca. nouit, de iudic. Nau. in Man. cap. 17. nu. 174. & cons. 4. de hæret. nume. 6. id tamen non procedit in delictis respicientibus fidem, & Christianā Religionem. Ioan. Royas sing. 3. num. 20. Prax. Archiep. Neapol. c. 18. num. 5. Addo, non difficile foret, quòd aduersus personam denunciandam aliæ iam factæ fuissent denunciationes, vel forsan subsequi possent; ex quibus facilè postea Inquisitor contra eam procedere posset, ut in simili respectu monitorialium in nostr. canonic. qq. par. 1. sect. 2. q. 11. sub nu. 20. tradidimus. Adiungo etiam, quòd si reus † vnius testis dicto, et

55 fama vrgeatur, poterit torqueri, vt si quis ab vno teste auditus fuerit blasphemias hæreticales protulisse, vel visus fuerit Sanctorū imagines deleuisse, quod est facto blasphemare, simulque orta fuerit contra eundem de hoc delicto, fama, si neget, ex illius testis dictis, & fama torqueri poterit, Pegna ad Direct. Inquis. com. 110. par. 3. Imo in causa denunciationis creditur etiam vni testi. cap. in omni, de testib. c. nouit, de iudic. Reper. Inquisi. tit. de denunc. post princ.

56 Et operę pretium † hic aduertēdum existimo, quod si forte denuncians blasphematorem, vel similem de hæresi suspectum, compareat coram Inquisitore, dicens, se falsò denunciasse, eum nō esse audiendum, ne fortè cum delato, uel testibus ita conuenisset, ut benè notat Frāc. Pegna ad Direc. Inquisi. 3. par. cō. 14. & vbi acceptet eius noua depositio, torqueri debet uti periurus ad sciendum, in quo dicto persistat, & postea puniri. Prax. Archiep. Neap. cap. 69. num. 11. in fine.

57 Extenditur decimo in filio, † & fratre, qui huiusmodi verba, siue blasphemias à patre, uel fratre audiret; Edictum enim generale est, & generaliter intelligendum, l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. quamuis, ff. de in ius vocan. Et tenent in his term. Lel. Zecch. trac. de casibus reser. cas. 2. vers. secundo. Io. Royas singul. 3. nume. 30. Pegna ad Direc. Inquis. par. 2. tit. de præsump. §. 14. com. 15. nouissimè Paul. Comitol. lib. 4. Respons. Mor. q. 8. vbi pluribus rationibus demōstrat, filium teneri testimonium dicere in patrem, ad eius atrocissimas blasphemias vlciscendas; & maximè uocatus ad hoc

58 ab Inquisitore, & pariter † filiam cogi deferre eidem matrem veneficam, & magam: Et quamuis uidea-

deatur hoc quodammodo horribile, & repugnare naturæ; attamē quia ſummus oīum parens Deus mortalibus parentibus eſt antepo nendus, & eius honor, & gloria omnibus ſemper anteferenda, ca. relatum de ſent. excomm. iccirco non ſolum nō horribile videbit; ſed magna laude cenſendi erunt pater, filius, & frater, qui ob diuini honoris, & religionis ardorem, naturalem amorem vincunt, & hūc vehementem affectum ſuperant vt probe tradit Simanc. de catho. inſt. tit. 29. nu. 44.

59 Quod ſanè declarari debet† iuxta diſtinctionem ſuperius adductam: & quando iſti prius tentauerint parentum emendationem, & nihil profecerint; Vel probabiliter timeant eorum admonitionē, & correctionem contemni, vel graui ira ob id parentes excandeſcere; & alij teſtes haberi nequeāt; quia ſunt perſonæ priuilegiatæ, q̄ in ſubſidium tantum; & in defectu aliarum probationum, ad denunciandum, & deponendum etiam in cauſa hæreſis coguntur, ſecundum Hoſt. Io. Andr. & alios in capit. 1. de teſt. cog. Nau. in cap. inter verba 11. q. 3. coroll. 66. num. 827. Pegna d. comm. 15. Praxi Archiep. Neapol. cap. 18. nume. 9. Simanc. loc. cita.

Extenditur vndecimo in ſeruis
60 † erga dominos, cum dicatur crimen læſæ maieſtatis, vt ſupra probatum fuit q. 4. nu. 26. in quo permittitur etiam ſeruis huiuſmodi denunciatio, vt in l. pen. C. qui accuſ. non poſſ. vbi habetur, Reijciēdæ quidem ſunt accuſationes, ac delationes ſeruorū in dominos, excepto maieſtatis crimine, ī quo etiam ſeruis honeſta eſt proditio. facit text. in l. j. C. de quæſt, l. vlt. de delat. lib. 10. & expreſsè tenet Simanc. de Cath. inſti. tit. 61. nu fin. & hoc procedit in alijs domeſticis, & familiaribus, qui in domo blaſphemantis habitant, vel ei inſeruiunt; argu. eorum, quæ tradit Franc. Pegna ad Direct. Inquiſit. 3. part. com. 119. ſæpe quidem hoc crimen melius per domeſticos, quàm per alios probari poteſt; qđ declara, vt ſupra, nēpe in defectu aliarum probationum, & niſi protimeſcant aliquod notabile damnum, vt inferius reſtrict. 2.

61 Reſtringitur primo, vbi quis † blaſphemantem non audierit ipſemet; vel non ſciuerit ex illius confeſſione, (non quidem ſacramentali, quod nullo vnquam modo licet) Vel non audierit ab aliquo fide digno, qui certò ſciebat, illum ſic blaſphemaſſe; tūc enim denunciare nō tenetur, arg. gloſ. ſing. in l. Titio fundum, ff. de cred. & dem. Nau. conſ. 9. de hæret. nu. 1. Corrad. in reſp. caſ. conſc. p. 1. q. 20. Nec etiam tenetur, ſi is, à quo ſciuit, ipſemet denunciauit, vt in noſtr. can. qq. par. 1. ſect. 2. q. 12. n. 9. vbi declarauimus plena manu, qn̄ quis dicatur ſcire in materia monitorij, vt teneatur reuelare.

62 Reſtringitur ſecūdo vbi quis † denunciando huiuſmodi blaſphematorem, probabiliter timeret aliquod graue damnum ſibi hac de cauſa in vita, in honore, vel in bo-

nis euenturum, ex Sot.de rat.teg. m.2.q.7. Nau.in Man.c.18. in fine. Graff.p.2.lib.4. decif.c.8.num.34. & consil.j.de testib.cog. circa fin. Rodriq.in Sum.par.1.c.79.num. 12.D.Menoch.de arbitr.caſ.487. per tot.

Et quamuis hoc in casu videatur sublatus dictus timor, cũ de-
63 nunciatio fiat regulariter † secretè,& delatorum, ac testium nomina secreta retineantur. ca.statuta, §.iubemus,de hæret.lib.6. Const. Iul. III. superius cit.& in aliquib. Inquisitorum edictis exprimitur, sicuti habetur in tract.inform. ad Vic. S.Officij cap.1.ibi: *Ne stimino d'esser chiamati spie del S.Officio, perche sempre sono tenuti secreti.* Et in dicto Episcopi D. Saulij edicto, sic exprimebatur, *Nella qual cosa denno esser tanto più pronti, & solleciti, quanto che saranno tenuti nelle dette denuncie secreti.* Vnde licet locus,& tempus delicti publicanda sint reo; at tamen cum exquisitissima ratione fieri solet; ne ex circumstantijs istis in denunciantium, siue testiũ notitiam deueniat. Pegna ad Direct.Inquiſ.par.3.com.14.

64 Vbi aũt consulto † negotio cũ viris prudẽtib.rõnabiliter adhuc dubitaret de tali periculo, nõ credere teneri ad prędictã denunciationem, durante huiusmodi periculo, iuxta per nos latè adducta in Can.qq.part.1.sect.2.q.14.& sect. 1.q.14.nu.6.& tenet in fortioribus term. Auctor Praxis Archiepisc. Neapol.c.18.nu.8. Hinc dicebam virginem quandã ex honestis parentibus cuiusdam domicellę ancillam, quæ seruum eiusdem domus frequẽter blasphemias, etiã hæreticales proferentem audierat, non debere accedere ad Sanctum Inquisitionis Officium, ad illum denunciandũ; graue enim damnum posset sibi probabiliter timere in fama,& honore euenturum; quandoquidem eam videntes ad dictum tribunal accedere, facilè suspicari possent, eam de aliquo graui delicto inquisitam fore, vel maleficam esse, ita vt honestè nubere ipsi difficile postea fo-
65 ret: † sed eam posse, imo teneri (q̃ sanè seruari posset à sacris virginibus in Monasterijs inclusis, maximè cum maleficam, vel similem nouerint personam, cum & ipsæ denunciare teneãtur, prout patet ex edicto Inquisitorum) aut suo chirographo, si scribendi esset perita, denunciare, & attestari de tali blasphematore per certum hominem ad Inquisitorem missum; Vel per confessarium eidem blasphematorem indicare.

66 Aduertat † autem Cõfessarius, vt summam cautionẽ semper adhibeat, ne indicium illud, alicuius fraudis esse possit sacræ confessionis arcano; Consultius esset, si mandatum à moniali extra confessionem ipse acciperet, secundũ Const.lib.4.q.7.in fi. quamuis necesse non sit, vt tale mandatum extra confessionem detur, vt de probabiliori sententia tradit Martin. del Rio, to.3. Disquiſ.Magic. lib.6.cap.1.sect.2.& nos probauimus in d.sect.2.q.17.nu.1.in fi.

67 Restringitur tertio in vxore, † præ-

prædicta ratione, quæ non astringitur, maritum in blasphemias hæreticales prorumpere solitum, vel etiam hæreticalia committentẽ, denunciare, vbi is sit homo furibundus, & facilè posset eã interimere, aut malè tractare, nec dicetur fautrix non denunciando, vt in puncto tenet Franc. Pegna ad Direct. Inquis. par. 2. comm. 78. & in hoc casu sunt plurimum considerandæ singulæ circumstantiæ. Vide in 1. par. nostrarum Can. qq. sect. 3. q. 10 nu. 4. Quinimo, etiam sublato dicto timore, si non reuelat, videtur excusanda ob arctissimam coniunctionem, quæ est inter eam, & virum, & dicitur vnũ, & idem cum suo viro. Pegna loco cit. par. 3. comm. 160. vbi addit, quòd vxor maritum hæreticum receptans non videtur punienda; quia id potius amore, & affectũ maritali, quàm criminis affectu facere censendum est.

Restringitur quarto in blasphe-
68 matore † emendato; si enim pro certo habeatur, ꝙ talis sit emendatus, denunciandus non est, vt apertè colligitur ex D. Tho. 2. 2. quæst. 33. art. 7. & tenet Dominic. Soto, de iust. & iure, lib. 5. quæst. 5. art. 1. Io. Royas, loco cit. nume. 32. vbi tamen rectè subiungit, quòd cum hominis iudicium sæpè fallatur, & difficilè sit cognoscere correctionem huiusmodi personarũ de hæresi vehementer suspectarum, quæ pluries fingunt se esse correctas; tutius, & rectius est denunciare, ita sequitur Reuerend. D. Marc. Anton. Genuen. Auctor Praxis Archiepiscopal. Neapo. ca. 18. num. 6.

69 Restringitur quinto in eo, † qui audiret blasphematorem, vel sciret aliud delictum, ob quod teneretur ad Sanctum Inquisitionis Officium accedere ad denunciandum; si ipsemet delinquens sponte, vel metu denũciationis, aut ab aliquo persuasus ad Inquisitorem accedat, & veniam petendo suũ confiteatur delictum, iuxta not. per Franc. Pegnam ad Direct. Inquis. par. 3. com. 12. & faciunt infra adducenda nume. 83. non esse denunciandum.

Animaduertendum quoque
70 est primo, † quòd vbi quis dubitauerit, an denunciare teneatur blasphematorem, nec ne, omni remota hæsitatione deferre debet; tum, quia de periculo animæ, & incurrenda excommunicatione; tum, quia de iniuria Dei, Christianæque religionis agitur, & in dubio tutior via est eligenda, c. iuuenis de spons. faciunt adducta per Prax. Arch. Neapol. d. c. 18. nu. 14. vbi tenet, denunciandam esse mulierem, quæ habet famam maleficæ, etsi non operetur, nisi simplices superstitiones: præsertim vbi monita non desistit. Faciunt quoque per nos tradita in par. 1. Can. qq. sect. 2. q. 10.

Secundò sciendum, quòd tene-
71 tur † quis quamprimum denunciare delinquentem, nullo temporis expectato termino; licet olim spatium 30. dierum ad talem denunciationem peragendam concederetur; attamen per præfatum edictum,

edictum nouissimum astringitur, quamprimũ commodè poterit, et vbi legitimè fuerit impeditus, cessante impedimento, ad denunciandum tenebitur, ex addictis per Lel. Zecch. d. cas. 2. circa fi. & per nos d. sec. 2. q. 1.

72 Tertiò non debet † quis æstimare, quòd ob hoc Sancti Inquisitionis Officij explorator, siue delator vocetur; nam, præterquam semper secretus retinebitur, vt superius dictum est; in casu epidemiæ siue temporalis pestis certè non timeret quis hoc nomen, vbi publicum interueniret periculũ. Parui pendere quoque debet, vt

73 † maleuolus hac de causa dicatur. inquit enim D. August. & habetur in c. non vos. 5. q. 5. Non est maleuolus, qui crimen alterius indicat; quia indicando corrigere potest, & tacendo frater perire permittitur. Accedit, quòd hoc faciendo zelo diuini honoris nõ mediocre ab ipsius Dei munifica manu pręmium consequetur, quippe qui nullum relinquit bonum irremuneratum; & uinculũ excommunicationis latæ sententiæ euitat; quibus sanè rationibus debent confessarij pęnitẽtes hortari ad tales personas libenter denunciandas.

74 Quartò non satisfaceret † muneri, & obligationi suæ, qui nomen suum non declarat; vel id faciat cũ literis sine nomine, & subscriptione, cap. dilectus, de accus. delatio enim criminis fieri non põt, nisi expresso nomine, & cognomine deferentis. Host. in Sum. tit. de denunc. §. qualiter. Const. Dominij Mediol. c. omnib. §. nec etiam, de accus. & denunc. Reuerendiss. D. Marc. Anton. Genuen. in Prax. Archiepiscop. Neapol. cap. 18. nu. 2. & 3. vbi multa in hoc genere perutilia, dicit, vt patet ex præfato edicto, ibi: *Auertendo, che à questo nostro editto non sodisfaranno, ne s'intendono sodisfare quelli, che con bollettini, ò lettere senza nome, & cognome delli authori, ò in altra maniera incerte, delle quali niun conto si tiene nel Santo Officio, pretendessero reuelare i delinquenti.*

75 Quintò illum dici posse, † quod audierit solitum blasphemias hęreticales proferre, in hoc casu crederem, qui ter ad summum ita blasphemantem audiret, argum. l. nemo, C. de episc. aud. vbi Bald. qui enim bis, vel ter aliquid facit, præsumitur deliberate facere, Gemin. in c. illo vos, de pignor. & bis, vel ter delinquens dicitur incorrigibilis, vt not. Domin. c. vt clericorum, de vi. & hon. cler. cum iteratio mali actus inducat mentis perditionem, Io. And. ad Spec. de fid. instr. §. porro, ver. donatio aũt. Quinimo si semel audiret, ubi ex fama publica, vel quasi, aut à fide dignis prius intellexisset, talem in huiusmodi blasphemias sæpè reincidere; arg. l. 3. in fin. C. de episcop. aud. Curt. in cap. fin. de consuet. in 5. q. prin. Curt. iun. in trac. feud. in 2. par. in 4. quæst. colum. 3. sic etiam in pluribus S. Officij tribunalib. practicari mihi relatum fuit.

Sextò si quis nulla existente legitimæ

gitimæ excusationis causa, iuxta præfatum edictum non denũciauerit, non † solum peccat mortaliter, per cap. qui resistit, 11. q. 3. & probatur, quia quoties superior præcipit aliquid sub pœna excommunicationis, est ei parendũ sub pœna peccati mortalis, capit. 1. de crim. falsi. c. qui cũ fure, vbi doct. de furt. Lud. Lopez in instruct. consc. par. 2. cap. 31. vers. preterea: Sed præter alias pœnas supra recensitas, & à iure impositas, incurrit ipso facto excommunicationem, cum sit latæ sentẽtiæ, à qua absolui nequit; nisi prius præmissa denunciatione, vt in term. tenent Corrad. in respons. cas. cõsc. par. 1. q. 339. in addit. Lel. Zecch. de casib. reseru. cas. 2. Rodriq. in Sum. par. 1. cap. 34. num. 6. Steph. Auil. tract. de censur. par. 2. capit. 7. disp. 3. dub. 7. illat. 3. vbi inquit, in casib. Sanctæ Inquisitionis remittendum esse pœnitentem, vt prius denũciet, prout etiam præcipitur in edicto Inquisitorum, & præsertim in prædicto nouissimo.

76

Hoc tamen declarat Rodriq. d. num. 6. non † procedere, ubi statim denunciationem commodè facere non possit pœnitens; quia tunc sufficiet, ut id facturum promittat; quod sanè dictum admittendum dicerem, vbi pœnitẽs per se, vel per aliũ, aut per literas denunciare commodè tunc nõ posset, & esset persona fide digna, & bonæ conscientiæ, aliàs non; nam si pœnitens sit homo ordinariùs, & ex infimatibus, procurandum est, vt prius denunciet; & hoc, licet nondum incurrerit excõmunicationem; quia huius generis homines si prius obtinuerint absolutionem, facilè solent omittere, quod etiam esset seruandum in alijs rebus grauibus. Et propterea Reuerendissimus D. Saulius † Episcopus noster Papiæ in præfato suo edicto prudenter subdebat: *Auisiamo poi, & commandiamo in virtù di santa Obedientia à tutti i P. Confessori, di qualunque ordine, grado, e stato, che nel principio delle confessioni, ò almeno auanti, che uenghino all'assolutione dimandino al penitente, se sà alcuna persona esser incorsa in alcuna delle sudette cose, & sapendone lo mandino à denonciare, come di sopra.* Vide infra num. seq. Præcepit et Parochis, ut tale edictum in Aduẽtus, & Quadragesimæ principio inter Missarum solennia populo publicarent.

77

78

Septimò vbi quis non denunciauerit, quamprimum potuerit, iuxta edictum; & sic † excommunicationem incurrat; absolutionem à R. P. Inquisitore, vel à supremo S. Officij Tribunali Romæ esse obtinendam; nisi prius iuridicè reuelando, siue denunciando Sancto Inquisitionis officio satisfecerit: nam in hoc casu ab habente auctoritatem absoluẽdi ab excommunicatione maiori nulli reseruata poterit pœnitẽs absolui, ut clarè patet tum ex præfato nouissimo edicto, ibi: *Et dalla detta scommunica, & pene, nellequali i disubediẽti incorreranno, niuno, se non da Noi, ò dal supremo Tribunale del Santo Officio di Roma potrà esser assoluto*

79

to, se prima giuridicamente reuelando come sopra al Santo Officio non haurà sodisfatto. Tum ex tract.informat. ad Vicarios Sanctę Inquisitionis, cap.1.ibi: *Tanto più essendoui la scommunica di lata sentenza, dallaquale nõ possono esser assoluti, se prima non fanno questa denuncia.*

Hinc colligitur, quãuis in præfato edicto non apponantur verba ipso facto, vel latæ sententiæ; attamen ex verbis illis subsequentibus nempe; *& dalla detta scommunica*, &c. necnon ex dicto tract.inform. excommunicationẽ ipsius edicti esse latæ sententiæ, & ita interrogati respõderunt Patres Inquisitores.

Post autem hæc scripta, nempe die 12. Aprilis anni 1612. dictus admodum R. P. Inquisitor aliud publicauit edictum, per quod prędicta confirmantur, tolliturque omnis hæsitandi, & dubitandi locus, infrascripti tenoris, videlicet; *Noi Frate Massimo Guazzone, Maestro di Sacra Theologia, &c. Hauendo di longa mano aperti gli occhi à molti occorrenti disordini pregiudiciali all'honor di Dio, & alla carica dell'Officio nostro, & volendo prouedere di opportunò rimedio, acciò con danno notabile, & euidente di questa Illustrissima, & Catholica Città di Pauia non vadino serpendo con il presente nostro editto commandiamo à qualunque di nostra giurisdittione, sia di che stato, grado, conditione, dignità, & preeminenza esser si voglia, in virtù di Spiritu Santo, & santa obedienza, & sotto pena di scommunica di lata sentenza, dallaquale non potranno i transgressori esser assoluti, saluo da noi, ò dal supremo tribunale di Roma, che quanto prima debba accingersi ad vna compita, & inuiolabile osseruanza, delle infrascritte cose.*

Et prima disponiamo, & vogliamo, che la transgressione di tutti quei capi, che si contengono nel nostro Editto Generale di heresia formale, d'incantesmi, di sortilegij, di biastemme hereticali, et altri soggiacciano alla scommunica di lata sentenza, & consequentemente, che li disubedienti senza altra dichiaratione incorrino nella medema.

Et raccordiamo con ogni affetto, & sincerità di cuore à chi professa nobiltà di sangue, che nulla gioua l'esser Cauagliero del mondo à chi puoco stima il dimostrarsi con uiui effetti, vero, & leale Cauagliero di Christo.

Appresso comandiamo alli Reuerendi Confessori, che non ardischino di conferire l'assolutione à suoi penitenti, toltene il caso di estrema necessità, se prima con atto giuridico non hauranno effettualmente compito all'obligatione douuta à questo nostro Sacrosanto Tribunale. &c.

80 Inobedientes possunt † etiam puniri canonũ pęnis, arbitrio Inquisitorum, arg.cap.si quis per capillum, 22.q.1.ibi non manifestauerit, vbi glos. & vide Pegnam ad Direct.Inquis.3.p.comm.112. vbi inquit, quòd renuens perhibere testimonium ꝯ eos, qui sibi nec sanguine, nec grãdi amicitia sunt coniuncti, fautor, & de hæresi suspectus aliquando censeri poterit, & vt talis puniendus, considerata pęnæ, negotij, & contumacię qualitate: Sanguine verò coniuncti, vel amicissimi, quamuis non præ-

præſumantur fautores, attamen Inquiſitorum arbitrio puniendi ſunt.

Octauò notandũ, quòd cum Inquiſitor in ſuo edicto non reſeruet ſibi abſolutionem blaſphemantium, ſed nõ denunciantium, bla-
81 ſphemantes † etiam hæreticè (dũmodo non habuerint errorem in intellectu; quia tunc ſpectat immediatè ad Summum Põtificẽ) pro abſolutione in foro pęnitentiali mittẽdi ſunt ad Epiſcopum, ſiue ad eius Pęnitentiarium, vel alium habentem facultatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis. Et hac in re vidi nonnullos ex Confeſſarijs decipi, putantes à M. R. P. Inquiſitore huiuſmodi abſolutionem, nempe ipſorũ blaſphemantiũ, reſeruari per ſuum edictum.

Imo aduertendum, quòd de-
82 nunciatus † ob blaſphemias hæreticales, & iudicialiter ab Inquiſitore abſolutus, tenetur confiteri eaſdem blaſphemias confeſſario, vt ſacramẽtaliter abſoluatur, vt recte firmat D. Th. in 4. ſent. diſt. 18. q. 2. arti. 2. quem referendo ſequitur Franc. Pegna ad Direc. Inquiſit. par. 2. comm. 65. q. 6.

Nonò, animaduertendum eſt,
83 ſi blaſphematores † ipſi ſponte coram Inquiſitore compareant, ſeipſos accuſando, delictum ſuũ plenè confiteantur, quòd temporales euitabunt pęnas, & impunitate gaudebunt, ex Conſt. Iul. III. incip. In multis deprauatis; Conc. Biterenſe capit. 2. & tradit Franc. Pegna ad Direct. Inquiſit. part. 3. com. 12. Qui verò iam ſemel comparentis beneficium fuerint conſequuti; licet impunitatem omnino non conſequantur; attamen mitè tractabuntur. Quod procedit etiam in blaſphematorib. metu probationum, ſiue denunciationum ſponte confitentibus; mitius namque puniri debent, & iudicis arbitrio relinquitur, quantà pęnæ pars ſit remittenda, vt not. Franc. Pegna, loc. cit. & D. Menochi. de arbit. caſ. 539. nu. 43.

84 Dicitur autem metu † probationum is accedere, & confiteri, qui iam ad iudiciũ vocatus erat, vel nominatim admonitus, vel ſaltem fuerat prius denũciatus. Qui verò, nullo præcedente ſtimulo, Iudicem adit, & crimen plenè cõfitetur, ſponte confeſſus dicetur. Sponte etiam accedere, aut redire dicũtur; qui infra tempus gratię (nempe infra tempus ab Inquiſitore nouo aſſignatum in prima publicatione ſui edicti) accedũt, aut redeunt; licet in generali fuerint moniti; Non enim coacti videntur, quia à nemine præuenti. Immo, etſi accedant poſt dictũ gratiæ tempus; ſi tamen non fuerint perſonaliter inquiſiti, nec probationes contra eos receptæ; hi quoque mitius ſunt puniendi, quamuis non tantam conſequantur indulgentiam, quantam primi, vt bene concludit Franc. Pegna ad Direct. Inquiſit. parte 3. comm. 12.

Nec prætereundum exiſtimo,
85 † quòd Inquiſitor † audire non tenetur prædictos comparẽtes in

foro pœnitentiali, prout aliqui autumant; sed potius ipsis, sponte accedentibus, persuadere, vt iudicialiter confiteantur crimina sua, hoc est, notario, eorum cõfessionem recipiente, coram Inquisitore dicant suum peccatum, & inde vel secreta abiuratione, vel imposita tantum aliqua salutari pœnitentia, vel secreta reconciliatione facta, prout ei magis expedire videbitur, absoluere. Quòd procedit non solum quo ad blasphemiam; sed quo ad alia crimina ad Sanctissimum Inquisitionis Officium spectantia, iuxta not. per Pegnam loco cit. Non dissentio quidem ab Eymerico, qui eodem citato loco sentit, ubi delictum es-
86 set † secretum, nulli manifestũ, debere Inquisitorem, omissa iudiciali confessione, reum sponte cõparentem, sacramentali confessione habita, absoluere, ut etiam notat doctiss. admodũ R. P. Alouisius Bariola in Florib. comm. eiusdem Pegnæ d. comm. 12. in fine. Simanch. de cathol. instit. titu. 13. num. 21. vbi addit rationem, nempe, quia secreta peccata, secreta confessione, & occulta satisfactione purgari debent, capit. quis aliquando. §. item illud Ioannis, de pœnit. distin. 1. Arch. in cap. filij, de hæret. lib. 6.

Postremò, quia sæpe audiui disceptantes, quænam dicatur propositio hæreticalis, & quæ sapiẽs hæresim; idcirco satius me facturum existimaui, si varios propositionum gradus, siue species hic breuiter annecterem. Propositio
87 igitur † hæretica dicitur ea, quæ contrariatur veritati Catholicæ, siue aduersetur articulis fidei, vel Scripturis Diuinis rectè intellectis; aut traditionibus, ac definitionibus Ecclesiæ, vel Concilijs generalibus, legitimè congregatis, & confirmatis; vel definitionibus Sedis Apostolicæ; vel communi sentẽtiæ Doctorum Ecclesiæ, in his, quæ ad fidem pertinẽt; vt post Arnald. Albertin. de agno scen. cathol. assert. & Simanch. de catholic. inst. tit. 54. nouissimè tradit P. Bariola in fine Flor. cõmen. Pegnæ. Vt si dicatur B. Virginem postquam peperit Christum Dominum ex Spiritu sancto, alios genuisse filios, prout dicebat Heluidius hæreticus, contra quem latè scripsit D. Hieron. fuit enim virgo ante partum, in partu, & post partum, vt sancta canit Ecclesia; Post partum Virgo inuiolata permansisti. Hæc autem propositio aliquando dicitur impia, prout quando asseritur, pro animabus in Purgatorio existentibus nõ esse orandum: Vel Indulgentias à Papa illis concessas non prodesse.
88 Propositio † sapiens hæresim ea dicitur, quæ prima verborum significatione, sensum habet hæreticum; quamuis piè intellecta possit habere catholicum sensum. Vel ea est quæ asserit dogma peruersum, ex quo cum notorio vero, quod negari nequit, sequitur hæresis propriè dicta: v. g. si dicatur, Omnis homo existens Romę est in peccato mortali. Hæc propositio sapit hæresim, quia ex ea,

cum aliquo vero assumpto, sequi potest, vel inferri aliquod falsum, videlicet, quod infans sit in peccato mortali; quod est hæreticū; vide præter alios iam cit. Arrag. 2.2.q.11.ar.2.

89 Propositio † erronea est, quæ continet errorem, vel aliquid falsi non contra fidei veritatem; sed contra veritatem aliquam obscuram, nondum ab Ecclesia definitam; Vel ea est, quæ in materia fidei, & morum est contra rectam rationem, licèt non manifestè, & apertè; sed vehementi sapiētum opinione pugnat quodammodo cum veritate fidei. Vt, qui negaret, licere fratribus mendicare; Vel negaret, orationes speciales alicui applicatas non plus ei prodesse, quàm generales. Sūt enim eiusmodi veritates, quòd eis negatis, quamuis non subuertatur fides, quatitur tamen; vt dicit P. Bariola loco cit. Vel qui asseuera-
90 ret † in defensione reorum pertractanda, licere uti mēdacijs; & periurijs. Quam propositionem, uti falsissimam, & iniquissimam ex D.Tho.2.2.q.70.ar.4.& Nauar.in Man.c.25.num.40. per multis, ac grauib. disertisque rationibus iure merito confutat, ac reijcit, D. Io. Petr. Ala, sanguine, & scientia doctor perillustris in suo tract. verè aureo, singulari eruditione, ac pietate vndique referto, de Aduocato, & Causid. Christ. par.1.q.73.

91 Et differt † ab hæretica; quia illa dicitur, cuius falsitas est notoria catholicæ repugnans veritati; hæc verò est, qua disceditur à uia recta; & potest esse in quibuscunque scientijs.

92 Propositio † temeraria ea dicit, qua aliquid asseritur, tāquam certū, quod nulla ratione, seu auctoritate probari potest; ut ꝙ mūdus finietur intra centum annos: Vel ea est, qua temerè contra modestiæ ecclesiasticæ regulam sustinetur. Verbi gratia, quod angeli sint corporei; vel quod non sint creati simul cum mundo corporeo: Vel Beatam Virginem Mariam non fuisse cum corpore assumptā: Vel S. Ioannem Euangelistam non fuisse virginem, prout semper fuit: Vel Sanctum Franciscum non habuisse stigmata sacra: Vel Sanctam Claram fuisse nuptā carnaliter; vel alia similia.

93 Propositio † scandalosa ea est, q̄ licet aliquādo possit esse vera, ruinæ tamen, & erroris occasionem præbet auditoribus, pſertim pijs hominibus, nempe cadendi facilè in hæresim. Paul. Grisal. in Decis. fidei, in princ. §. 6. vt si quis asserat simpliciter, Patrem esse maiorem Filio; & Deum in Incarnatione creaturam factum: Vel si quis enumerarit incommoda Auricularis Confessionis, prout fecit Erasmus, quod magnum fuit toti Germaniæ scandalum: Vel si quis diceret, Indulgentias infrugiferas; Vel vitia Religiosorum in vulgus ederet; Aut assereret, Clerū vexare populum ecclesiasticis cēsuris; Vel dantes eleemosynam fratribus mendicantibus esse excommunicatos.

94 Dicta autem † propositio aliqñ

dicitur malè sonans, uel piarum aurium offensiua; nempe, quādo non continet errorem fidei contrarium manifestè; sed habet, nescio quid, absonum, & hæresi affine, quod pijs auribus malè sonat.

95 Propositio † periculosa dicitur, quę absolutè, & generaliter dicit, licitum esse, & fieri posse id, quod non nisi vix ab aliquibus, & cum multis circumstantijs fieri potest: vt dicere, quòd homo solus cum sola in lecto manere; aut diù cum mulieribus conuersari licitè possit. Item, quòd sine ieiunijs homo potest esse perfectus.

Quinimò rectè aduertit P. Bariola loc. cit. quod si quis ita inordinatè loquatur, vt eius inordinatio sit contra modum loquendi Ecclesiæ, quæ cum limitatione in rebus fidei statuit esse loquendū, hic inferre, & innuere uidetur, Ecclesiam non esse normam certam, & nunquam errantem in definiendo modos loquendi circa res fidei.

96 Propositio iniuriosa † est, quæ alicui fidelium statui, illustri personæ, vel dignitati detrahit, quales contra Cardinales, Episcopos, vel Monachos, aut mendicantes impij effutire solent: Necnon, q̄ alicui Sancto detrahit; inde dicitur: Iniuriā facit martyri, qui orat pro martyre; & hæc dicitur etiam blasphema propositio, ut supra q. 2. nu. 23. & seq. demonstrauimus.

97 Propositio † schismatica, vel seditiosa ea est, quæ in Ecclesia, vel populo Dei diuisionem, seditionem, & schisma induceret, ut asserendo quod malo prælato, seu regi non est obediendum.

98 Propositio † impertinens ea est, quæ nec directè, nec in consequētia euidēti, nec probabili, nec certa sequitur, quod repugnet ueritatibus catholicis. v. g. Quod S. Ioseph sponsus B. V. Mariæ fuerit, vel non fuerit mortuus tempore Passionis Christi; quia nihil ad fidem pertinet; præcipuè cum inter catholicos vigeat super hoc discordia. Quid autem sit propositio blasphema, & hæreticalis blasphemia, in præcedentibus quęst. satis fuit explicatum.

QVÆ-

QVÆSTIO XIII.

Quæ opinio sit deligenda, ac sequenda in Controuersis Quæstionibus.

SVMMARIVM.

1 *Authoritatibus magis, quàm legib. hodie creditur.*

2 *Causa iuris controuersi, & dissensionis, ac opinionum inter Scriptores, quænam sit.*

Peccatum primi parentis quanta mala posteris intulit.

3 *Sententia Io. de Scisello circa tot opinionum confusionem in iure.*

4 *Interpretatio vera legis à Practica sumitur.*

5 *Io. de Scisello post 30. annos exactos in legum studio scripsit librum de natura animalium.*

6 *Opinionum multitudo plus turbat, quã illustrat veritatem.*

7 *Opinio quid sit; & affertur definitio D. Thomæ.*

8 *Opinio vnde nascatur, & circa quæ versetur.*

9 *Opinio vt differat à credulitate, & à dubietate.*

10 *Opinio vt differat à scrupulo; & quid sit scrupulus.*

11 *Opinio communis quæ dicatur.*

12 *Opinio non tàm ex numero opinantiũ, quàm ex pondere auctoritatis communis est iudicanda.*

13 *Opinio magis communis quænam appelletur.*

14 *Laudandi non sunt, qui magis diligentes sunt in computando Doctorum numero, quàm in rationibus examinandis.*

15 *Opinio communis aliquando desijt esse talis, & contraria facta est communior.*

16 *Doctori insigni attestanti de communi creditur.*

17 *Opinio communis quando sequenda; declaratur nu. seqq.*

18 *Opinio communis in moralibus facit validum argumentum.*

19 *Opinio, quæ sententiæ, vel definitioni fidei innititur præualet communi opinioni.*

20 *Occidens aggressorem ad suam vitam tuendam an sit irregularis.*

21 *Opinio singularis, quæ in legis sensu, vel alicui textui, vel forti rationi innititur, communi opinioni præfertur.*

22 *Opinio per consuetudinem approbata præualet opinioni communi.*

Interpretatio triplex est, & quæ præualeat.

23 *Textus in c. cum detestabile de simon. extrau. com. interpretatur.*

24 *Opinio singularis anteponitur communi, quæ probabilibus rationibus posset conuinci.*

25 *Glossæ opinio quando præualeat communi opinioni, & an vltima glossæ, vel Doct. opinio sit sequenda.*

Opinioni

quàm modernorum.

58 *Doctores antiqui iunioribus præstant veneratione magna, pondere, & mẽsura.*

59 *Iudex in opinionum varietate, & inter duas communes an possit iudicare pro amico, & declaratur numero sequen.*

61 *Iudex in opinionibus æquè probabilib. ex parte facti quid agat, & numero sequen.*

63 *Opinionem probabilem relicta probabiliori quando Iudex, vel alius sequi possit.*

64 *Opinionem minus probabilem amplecti an possit sine pecc. Aduocatus, omissa magis probabili.*

1 Vm ad ea tempora peruentum sit, in quibus † magis authoritatib. quàm legib. credatur, ut inquit Fabius Turret. consilio 8. num. 98. vol. 1. quæ quidem authoritates, opiniones dictæ, ita creuerunt, ut ferè nihil in vtroque iure existat, quod controuersum non sit, ut conqueritur Tiraquel. lib. 2. retract. §. 1. gloss. 2. nume. 26. & 38. cum scriptorũ enim copia simul creuit, & dissensio.

2 Cuius rei potissimum † causa fuit tum primi hominis lapsus, quippe qui cum in honore esset, nempe immortalis, omnium virtutum, rerumque omnium scientia diues, non intellexit; abutendo enim potentijs intellectualib. & peccando, comparatus est iumẽtis, ac pro immortalitate mortem, pro uirtutibus uitia, pro sciẽtia ignorantiam sibi, posterisque comparauit; quibus ignorantiæ tenebris obrutus quilibet homo, & ob philautiam, naturalemque ad dissentiendum facilitatẽ, propriam plus æquo diligit opinionem, & ueram esse contendit, iuxta illud: quot capita, tot sententiæ, & suum cuique pulchrũ, vt not. Maccag. de communi opinion. lib. 1. cap. 1. Tum legum, & statutorum iuri communi aduersantium multiplicatio, vt tradit doctissimus Bernar. Saccus in Ticinens. hist. lib. 8. cap. 7. post medium; tum, ut explicat Nicol. Vigel. in Metho. iuris controuer. in princ. quia legibus latis naturaliter euenire solet, ut interpretatio desideret prudentum authoritatem, necessariamque disputationem fori, teste Pompon. l. 2. §. his legibus, ff. de orig iu. ex huiusmodi autem interpretationibus, & disputationibus, cum naturalis sit hominum, ut diximus, ad dissentiendum facilitas, l. si item vnus, §. principaliter. ff. de arbitr. controuersæ opiniones statim oriri solent. Quæ quidem communes, uel magis communes appellantur, ubi ab omnibus, uel à maiori parte Doctorum amplectuntur, vt infra explicabimus.

3 Quocirca Io. † de Scisello, Doctor Gallus, prout refert Hieron. Paul. Barchin. in Prax. Cancellariæ, fol. 106. videns tantam opinionum cõfusionem, scripsit, pernecessa-

cessarium fore, ut noua fieret reformatio, tàm in iure Ciuili, quã in iure Canonico, & reseruatis argumentis disputationum, & subtilitatibus, & opinionum varietate, nouæ fierent decisiones per electionem alicuius ex illis opinionibus, nouaque iurium compilatio huic sæculo magis conueniens ederetur: & quòd paucissimis interpretandi, glossandiue facultas concederetur; quorum interpretationes prælo non subijcerentur, nisi prius in diuturna praxi versati essent; quia
4 † vera legis interpretatio à practica sumitur, Roland.à Val. consi. 2.num.8.volum.2.Marant.in Praxi iudic.distin.1.par.4.num.74. & est rerum magistra, cap.quam sit, de elect.lib.6.ut dixerunt Bald.& Fel.in cap.ex tenore, de testibus, quod tunc sciuntur leges, tuncq; ex illis decerpuntur fructus, quando ad praxim rediguntur.

Vnde prædictus Doctor Gallus timens, vt ipse dixit, dictam immutationem, & cupiens con-
5 sulere nomini suo † post triginta annos exactos in legum studio, scripsit librum de natura animalium, existimans, illud opus magis fore duraturum, quàm scripta iuris; sed an opus illud durauerit, ego ignoro, inquit Barch. sed quid dixisset præfatus Doctor, si vidisset tot libros post eius tempora à centum annis citra in vtroque iure editos, cum tanta opinionum varietate, ne dicam pertur-
6 batione: † plus enim turbant, quã illustrant veritatem, In quorum quidem pelago, cum sæpe dubitetur, quænam sit opinio amplectenda, tàm in foro interiori, quã exteriori; tum ad docẽdum; tum ad iudicandum, & consulendum, patrocinandum, & concludendum in causis, & litibus, paucis explicare conabimur. Sed sicut periculosa & difficilis est in iure nostro omnis definitio, l. omnis definitio, de reg.iur. ita etiam determinatio, & in diuersis, aut contrarijs certa electio, vt dixit Card. in procem. Clem. & periculosum esse iudicare de sentẽtijs patrum variantibus, nec minus arduum, quàm difficile, scribit Areti.consil.155.authoritate D.Hierony.in Daniel.

Pro resolutione autẽ huiusce quęstionis nonnulla veniunt pręmittenda, & primò quòd opi-
nio † sit cognitio, qua adhęremus uni parti contradictionis, nõ tamen firmiter, sed cum aliqua formidine; ne pars altera sit vera, facit glos. in l. si duo, §. pen. ff. vti possid. & licet sit actus potentiæ cognitiuę, & non appetitiuę; sicuti etiam est fides, scrupulus, dubietas, & scientia; non tamen est euidens, nec firma cognitio, quamuis sit iudicatiua, vt colligitur ex Bald.in l.admonendi, ff. de iureiuran. numero 21. & in puncto Nau.in Man.cap.27. numero 279. & in cap.si quis autem de pęnit.distin.7. nume.11. vide Sair.in Claui Regia, lib.j.capi.5. nume.1. Sanchez de matr.tomo 1.lib.2.disput.41.num.2.Maccagn.tract.de communi opin. lib.1.capit.3. ubi

viginti

viginti tres definitiones tradit; & inter alias illam D. Thomæ, 2.2. quæstione 1.artic.4.nempe quòd sit assensus intellectus alicuius non sufficienter moti ab obiecto proprio, per quandam electionem voluntatis declinantis in vnam partē magis, quàm in aliam, cum dubitatione; & formidine alterius partis.

8 Nascitur autem † opinio ab auctoritate, sicuti à veritate demonstratio, & circa ea versatur opinio, secundum Arist.5.Ethic. quæ aliter se habere possunt, & de quibus probabiliter dubitari contingit; stulti etenim esset, dubitare de his, quæ vel lege, vel aperta ratione demonstrantur. Villalob. in com.op. litera C, numero 107.

9 Secundò differt opinio † à credulitate, quia credulitas, quæ est firma adhæsio alicui iudicio, non eo quòd vidit; sed ob aliorum relationem, habet certitudinis firmitatem; opinio verò incertitudinem; conueniunt tamen vtraque in eo, quòd sunt obscuræ. Bartol. loco cita.num.21. Differt etiam à dubietate, quia dubietas, quæ est cognitio duarum rerum contrariarum, neutram earum iudicando veram, glo.recept.l.de statu,ff. de testamen. & gloss.rubric.ff.de iuris, & fact. ignor. quæ dubietatem appellauit titubationem; nec est euidens, nec firma, nec iudicatiua; & qui dubitat neutri parti assensum præstat, qui verò opinatur, vni tãtum parti, quamuis non sine formidine. Azor.parte prima Instit. Moral.lib.2.capit. 12.in fine.

10 Differt quoque † à scrupulo; quia scrupulus est cognitio argumenti apparentis contra id, quod vel scit, vel credit, vel opinatur, vel dubitat. Nau. d.nume-rō 279.& in rubr.de iudic. nume. 43. Cordub.libro 3. Quæstionarij, quæst. 2. in princip. quibus adde, quòd scientia est cognitio visiua rei.gloss.singu.in l.2.§.antepen.ff. de aqua plu. arc. tàm intellectus, quàm sensus. Nau.loco citato,& Sanchez de matri. tomo 1. lib. 2. disputat.41. à numero 2. Quæ quidem breuiter, sed eruditè explicat Doctissimus Anton. Mar. Spelta in suo eleganti, & perutili libello de verborum proprietate, in verb. opinio, nempe per rationes probabiles opinionem generari, per persuasiuas fidem, per demonstratiuas scientiam. Quomodo autem opinio differat à fama, manifesto, notorio, & rumore, vide D.Polyd. Rip.de Noctur.tempo. cap.67. & 68.

11 Tertiò præmitto, † quòd opinio communis sit de iure non aperto ab omnibus, vel maiori parte Doctorum approbata sententia, vt dicit Silu. nupt. lib.5. Maccag.de communi opin.lib.1.c.12. Vel illa dicatur, quæ non lege, vel vera ratione, sed sola, vel omnium, vel plurium auctoritate subsistit; & illa regulariter communis est appellanda, quàm septem, vel octo auctores classici, & grauiores rem ex professo tractantes asserunt. Nau.d.cap.27. num. 289.

289. Sair. in Claui, lib. 1. cap. 5. numero 9. Sanchez loco cit. disput. 44. numero 2. lib. 3. Grauiores autem authores dicuntur, quorum frequentiores sunt lecturæ, & approbationes in scholis, Alciat. de præsumpt. præsumpt. 51. regul. 1.
12 nu. 8. Opinio quidem † non tàm ex numero opinantium, quàm ex pondere authoritatis communis est iudicãda, vt peritia præferatur numero. Natt. conf. 130. numero 5. post Alex. conf. 202. lib. 7. num. 6. relat. à Lud. Gomes. in procm. regul. Cancel. quest. 2. vers. Quarto pro ista D. Costa, tracta. de fact. scien. & ignor. in spect. 30. num. 21. tomo 1. non enim communis est vocanda, præsertim ad effectum præiudicandi alteri, ea sola ratione quòd plures eam sequantur, tanquam oues aliæ alias, quæ præcedunt, sine iudicio sequentes, & velut aues, quæ vnam volantem aliæ omnes sequuntur, vt inquit Nau. d. cap. 27. nume. 289. ex Dec. cons. 494. quod præcipuè contingit in ijs, qui eiusdem sunt factionis, vide Azor. par. 1. Institut. Moral. lib. 2. capi. 13. & Sebast. Medic. tract. de legibus, par. 2. quæst. fina. vbi pulchrè prædicta declarat. Rimin. iun. consilio 417. numero 31. volum. 4.

Vnde ex prædictis colligitur,
13 opinionem † illam potiorem habere partem inter dissentientes Doctores, quæ numero, & authoritate præstat, & quæ inter authoritate æquales numero præstat, & quæ inter numero pares grauior est; quare magis communis opinio sic definiri potest, quòd sit de iure non aperto sententia, in qua maior Doctorum numerus ex qualitate, & rationum pondere concordãt, vt ex Mari. Salomon. in §. responsa, Institut. de iu. nat. gent. & ciuil. tradit Villalob. in suis comm. lit. C, num. 107. Anto. Mar. Coras. lib. 1. com. opin. titu. 4. num. 5. Bernar. Henric. in Summ. mag. com. op. lib. 1. concl. 1. Maccag. de communi opin. lib. 3. ca. 5. vbi quatuor recitat opiniones.

Hinc infertur ex Nau. d. nume. 289. in fine, non esse admodum
14 laudandos quosdam † recentiores, qui magis diligentes sunt in computando Doctorum numero, quàm in rationibus, & argumentis aliorum examinandis, & discutiendis. Auctores enim disputantes quæstionem, & resoluentes veritatem faciunt communem opinionem; sed hodie Doctorum sententiæ magis numerantur, quàm ponderantur, sicut apud Traianũ Imperatorem Plinius iunior conquerebatur: dicebat enim; Non debent solum numerari personæ, sed ponderari sententiæ; nihil enim est ita inæquale, quin, vbi impar est prudentia, sit par ius, vt referunt Specul. com. opin. in præfat. nume. 14. & Maccagn. loco citato Hinc fit, vt sæpè dubitetur, quæ sit communior opinio, & quæ aliquando
15 fuerit communis, † post aliquot annos communis esse desinit, & contraria ex non communi facta est cõmunior, ut refert Iul. Clar. in §. testamentum. quæst. 77. vers.

con-

contrariam verò, Nicol. Vigel. in præfat. decis. iu. controu. Maccag. loco cit. Imò sæpenumero falsissimam inuentam esse communem opinionem, testatur Zasius lib. 2. respons. cap. 1. Claud. Bertaz. in addit. ad cons. 553. lib. 2. crim. Bart. eius patris ī fine, ubi inquit, quod non semper insistendum est communi opinioni; quia quandoque est error communis, & falluntur plerunque illi, in quibus alioquisanum est agnoscendum iudiciū. Et hodie adeo creuerūt communes, & magis communes opiniones, ut de utrisque plures summę reperiantur.

16 Notandum quidem est, † quòd doctori insigni attestanti de communi creditur, etiāsi pro opinione, quam communem attestatur minor extaret auctorum numerus. Iacob. Berret. cons. 5 nu. 3.

Quibus sic præmissis, prima

17 conclusio est, quod † tam in materia canonica, quàm ciuili in iudicando, & consulendo, ubi casus non est decisus à Canone, vel lege, communis opinio est sequenda; neque ab ea temerè recedendum est; sed tanquam lex potest allegari, Abb. in ca. primo, de decim. in pen. not. Felin. in capit. 1. de const. numero 54. Crauet. consilio 91. Maschard. de probat. volum. 3. conclus. 1138. vbi latissimè. Huic enim nonnulli necessariam tribuunt authoritatem, & vim consuetudinis. Bald. in capite innitatis, de constit. Villalob. in com. opin. lit. C. num. 107. ubi Fichar. in addit. D. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 71. numero 1. Lud. Sacca consil. 6. numero 99. volum. 1. vide Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 2. numero 8. vbi in-

18 quit, communis † opinio in moralib. est maximi ponderis, & facit validum argumentum. Et nimis ignarus est iudicans contra communem, dicit Silua nupt. lib. 5. num. 3. Vnde sententia lata contra communem est iniqua, sicut lata contra legem. Ripa in l. damnum. §. hoc autem, num. 107. ff. de damn. infect. Magon. decis. Lucens. 150. numero 9. & plures refert Specul. com. opin. in præfat. num. 35. Rimin. iun. cons. 406. num. 19. volum. 4. Et quamuis à communi opinione in via disputatiua recedi possit, non tamen in uia consultiua, & decisiua; eam enim amplecti debemus. Rot. Roman. decis. 49. num. 8. par. 2. in nouissim. Socin. iun. cons. 94. nume. 41. & 49. & cons. 128. numero 49. volum. 1. Maccagn. de communi opin. lib. 3. cap. 7. vbi 30. adducit ampliationes. Quinimo, si doctor errat in sequendo communem opinionem, videtur habuisse iustā litigandi causam, Abb. in cap. finem litibus, de dol. & contum. num. 23. Maccag. loc. cit. cap. 10.

19 Fallit primò, vbi communis † opinio cōtrariatur opinioni, quæ sententiæ, vel definitioni fidei videtur inniti, uel quæ ei maximè accedit; hæc enim, tanquam certa, & vera, quorumcunque Doctorum sententia posthabita, est tenenda, Azor. par. prima, Institu-

non. Moral.lib.2.cap.9 præcep.1. quo loci inquit, Doctores interdum aliqua docuisse ante compertam Ecclesiæ definitionem, siue ante fidei decretum editum, & tunc huiusmodi Doctores minimè sunt damnandi, eorum tamen sententiæ penitus sunt improbandæ, vt patet ex D.Thom. 1.2.quæst.64.artic.7. ad tertium,
20 qui † docuit irregularitatem contrahere, qui occidit alterum in se irruentem, etiamsi illum occiderit ad propriam suam uitã tuẽdam, & tamen post D. Thom. in Clem. si furiosus de homic. definitum est, eum irregularitate non affici, & alia exempla affert Azor. loco cit. Ceterum opinio communis circa fidem, & bonos mores, quam sequuntur omnes Catholici periculosè relinquitur, nisi adsit vel lex, vel ratio efficax in contrarium per cap.fin.20.dist. Ioan.Andr. in cap.1.de constitut. Nauar.de redd.eccl.quæst.j.mon. 44.num.2.

Secundò fallit, vbi communis
21 aduersatur † opinióni, quæ in legis,& iuris sensu magis innititur, vel alicui textui,cui contraria,licet communis, nequit aptè respõdere,vel alicui forti rationi, & argumento nititur; quia tunc singularis opinio communi præualet,cap. Capellanus, iuncta gloss. communiter recept. de fer. ubi, cum duæ essent propositæ opiniones, posterior est electa; cuius ratio subiungitur,quia meliori, inquit Pontifex, & subtiliori rationi nitebatur. Curt. iun. consil.63. numerò 3. & consilio 106. numero 12. Francus in cap. si pater, de testamen.in 6. Nauar. in Manual. cap.27.num.287.Boer.decis.155. num.27. Dec. consilio 259. Tolet. in Sum. lib.3. cap.20.nume.7. D.Ioan.Baptista Costa de fact.sci. & ignor.inspect. 30.num.21.tom. 1.post Curt.sen.consil.56.num.5. Ludou.Sacca consil.14. numero 93.volum.1.

22 Tertiò fallit,quando † communis est contraria opinioni per cõsuetudinem receptam comprobatæ; quia hæc, quam stylus, & cõsuetudo approbat,& si destruat textum (nisi sit contra legem naturalem,vel diuinam certam,contra quam nihil potest consuetudo) semper est præferenda, capit. dilecti,de consuet. Berou. consil. 87.num.25.uolum.3. Nauar.loco cit. Villalob.in comm.lit.C,num. 107.Ludou.Sacca,consilio 14. numero 16.volu. 1. optimè Decian. cons... volum.2. in princ. & ratio esse potest, quia interpretatio triplex est,quędam probabilis,& nõ necessaria, ut Doctoris, quædam necessaria, sed non generalis, vt iudicis, quædam probabilis,necessaria & generalis, ut principis, & consuetudinis, glos. in cap. sicut. 11.quæst.1. vide Ioan. Gutier.lib. 1.canonic.quæst.cap.9. num.11.&
23 seqq. vbi ait,quòd pœnæ † capit. cum detestabile, de simon. in extrau.comm.locum habent tãtum in simonia reali,non verò conuẽtionali; quamuis aliter sonent verba ipsius extrau. quia stylus Curiæ,& Rotæ Romanæ sic est interpre-

pretatus, quæ interpretatio vsu, et cõsuetudine est præscripta, à qua nec in Curia Romana, nec alibi discedere licet, & excusat in conscientiæ foro.

24 Quartò fallit, vbi † communis opinio esset expressè falsa, uel posset conuinci probabilibus rationibus; tunc enim standũ est opinioni paucorum Doctorum, uel unius, ita docet Abb. Fel. & Dec. in ca. 1. de constit. Exemplũ pono in pollutione Ecclesiæ, quæ secũdum communem Summistar. & Nau. Azor. p. 2. Inst. Mor. l. 9. ca. 5. & aliorum inducitur per consecrationem ab Episcopo excõmunicato; à qua communi opinione merito discedit doctiss. P. Suarez tom. 3. q. 83. disp. 81. sect. 4. versi. 4. violatur, vbi probabilib. & ueris fundamentis demonstrat nõ esse hoc verum: quod pariter explicamus in nostro trac. de eccl. pollut. & reconc. q. 6. vide pro hac fall. Rim. iun. cons. 405. nu. 20. & cons. 464. nu. 14. vol. 4. ubi inquit rõnes magis attendi debere, quàm decisiones doctorum, & animum iudicis mouere, sicut lex scripta. vide Natt. cons. 120. nu. 1. vol. 1. Lud. Morot. resp. 1. nu. 20. post Nau. in Man. c. 3 num. 8. & cons. 8. de consan. & affi. licet aliàs durũ uideatur communẽ opin. relinquere. Aret. in inst. de reciproc. stub. n. 7. in fi.

Quinto fallit, quãdo esset con-
25 tra interpretationem glossæ † non reprobatæ. Fel. ibid. quia hæc præualet, si aliquam rõnem probabilem allegauerit; glossæ. n. maxima est authoritas, & vr̃ necessaria, & vbi glo. firmat pedem, tenenda est illius opinio; nisi usus esset in contrarium; cum ẽt ob p̃riam consuetudinem à lege recedatur, ut probat ex Cyn. Spec. com. opin. in præfat. nu. 62. & seqq. uide Bald. cõsi. 351. vol. 1. nu. 5. ubi inquit, ꝙ in decisionib. causarum non est recedẽdum ab opinione glossę, de cuius auctoritate uide Mascharde. pb. vol. 2. concl. 842. & Cened. par. 2. Collect. 18. nu. 6. & ubi glo. plures referat opiniones, & nullã expressè approbat, vltima est sequenda tanq̃ approbata, secundum cõem in l. qui filium, § Sabinus, ad Trebon. cum gl. in l. bona fides, ff. depos. ubi Bar. & eius Apostil. copiosissimè. Fel. in c. j. nu. 55. & 107. de const. Iasin l. pacta nouissima, nu. 3. C. de pac. Rim. iun. cons. 406. n. 11. vol. 4. Scaccia trac. crim. lib. 2. c. 9. nu. 195. Sic quando Innoc. refert plures opiniones, & nullã firmat, censetur ultimam approbare. Io. Anan. in c. j. de pęn. lib. 6. Alex. cons. 100. vol. 1. & cõs. 175. vol. 2. vbi inquit, quando Innoc. nõ attribuit alicui ultimam opin. cẽsenda est sua: Maccag. de cõi opi. lib. 3. c. 14. & notant cit. Doct.

26 Sextò fallit, ubi † unius Doctoris, vel minoris partis opinio esset ꝓ matrimonio, vel vt actus valeat; quia illi statur ꝯ cõem opin. Feli. in d. c. 1. de consti. Boer. decis. 264. nu. 13. Andr. Gail. li. 2. Obseru. 94. nu. 19. D. Menoc. lib. 2. præs. 71. nu. 25. vide Vigel. in meth. iur. contr. c. 3. de opin. D. Io. Bap. Costa trac. de fac. scien. & igno. dist. 74. nu. 8. tom. 1. vide Cassad. de sponsal. & ma-

matrim.decis.vnic.nu.fin.

27 Septimò, fallit,† qñ cōis esset ꝯ opin.Archid. rōne confirmatam; quia illi quoq; statur ꝯ cōem opi. vt tradit Feli.in d.ca.1. de constit. Aduertas tñ,ꝙ licet Bart. dicatur iuris illuminator, & oīum auriga. Soci.iun.conf.94 num 41.vol.1.& speculū veritatis in iure nostro. Corn.conf.12.nu.2.volu.4.& eius auctoritas sit magni pōderis, nec ab ea sit recedendū; tutius tñ est, qñ est ꝯ cōem sequi opinionem cōem. Maschar.de probat. concl. 188.nu.12.Curt.sen.conf.56.nu.5.

28 Secunda conclusio est,† quòd extantibus opinionibus inter Legistas de intellectu alicuius legis, si Papa decisionem facit super illa dubietate, per decisionem Papæ censentur eorum opiniones sublatæ. Abb.in capi.cum tempor.de arbit.col.vlt.Et apertè habetur in cap.Capellanus de ferijs, D.Ioan. Beltr. Gueua. in propugn. libert. eccles.assert.2.§.2. nume.56.circa finem. Vnde colligitur,quòd decisio Papæ est seruanda in foro ciuili, Felin. in c.fraternitatis de testibus nu.3.vbi Additionator in verb.nouis.& in dubio statur decisioni iuris canonici,etiam in foro ciuili,Capr.in suis comm.opin. lit.D.num.28. D.Menoch. de arbitr.quæst.30.num.3.& quæst.74. nume.53.Maccagn.de communi opin.lib.3.c.8.nu.7.

29 Regulariter tamen,† si contrarietas sit inter ius canonicum, & ciuile in non concernentibus peccatum, ius canonicum obseruatur in terris Ecclesiæ; ciuile autem in terris Imperij, secundum communem,vt testatur Cur.iun. consil.136.nu.4. Capic.decis.201. Suarez in Thesau. recep.lit.C,nu. 7. Grass. in suis communibus lib. 2.c.23.quæst.25. In materia verò,

30 quæ† concernit peccatum, in vtroque foro seruandum est ius canonicum,Gutierr.de iuram.confir.3.par.ca.17.num.8. post glos.in c.possessor.de reg.iuris,quod procedit etiam, vbi agatur de peccato veniali tantum; vt post Imol. & Butr.in cap.fin.de præscrip.tradit Alciat. in cap. cum contingat de iureiur.nume.5.quos refert, & sequitur Cęual.in Specul.comm. opin.in præfat.nu.53.& seq. D.Io. Beltran.Gueuara in propugn. Eccles.libert.asser.2.§.2.n.58.& seq. Et in spiritualibus illud sequi debemus ad amussim, vt probat D. Io.Baptista Costa tract.de port.rata,q.63.nu.6. post Rim.iun.consil. 380.nu.30.& seq.vol.4.

31 Tertia cōclusio est,quòd,† vbi doctores ita dissentiunt, vt alij affirment hanc, vel illam opinionē esse communem; alij verò oppositam; tunc si lege,vel ex more,& cōsuetudine nihil certi elici possit, tutior pars est in vtroque foro eligenda,Io.Azo.par.1.Inst.Mor. lib.2.c.13.& Bertaz.consil.95. nu. 6.in crim. D.Mar.Anton. var.res. lib.3.resolu.16.sub nu.20.Tutior autem pars est ea, in qua eligenda certum est,nullum inesse peccatū;vel in qua tenenda minus,& leuius peccatū est; si neutra quęstionis pars absq; peccato suscipi, & sustineri possit; illa enim est sequen-

quenda, quæ magis tendit in fauorem animæ c iuuenis de sponsal. clem.exiui, §.item quia, vbi Card. de verb.sign.& not. glos.in c.1.de scrut. in ordin. facien.

Verum quidem est, quòd licet
32 † in dubijs teneamur amplecti, ꝙ tutius, & certius est, & in quo nullum peccati periculum versatur, c.iuuenis de sponsal. c.ad audientiam, & c. pen. de homic. & id intelligi dēt de dubio practico, & tunc non est consilium, sed verè præceptum. Siluest.verb.dubium, q.2.§.4. Nau.in c.si quis de pęnit. dist.7.n.42.Cordub. li.7.Quęstionar.q.3.propo.3. Suarez to.5.disp. 4.de censur. sect.6.nu.6. Sanchez de matr.tom.1. lib.2. disp.41.nu.9. vbi affert exemplū de eo, qui practicè dubitat, an hic, & nunc teneatur ieiunare; quia tenetur, dū id dubium non deponat; quia aliàs actus fieret cum conscientia
33 practicè dubia. Inter † opiniones tñ nō tenemur eligere tutiorē; in iure.n. hoc expressum non hr̄; & ppea si quis inter probabiles opiniones eligendo hanc, vel illam, licet minus tutam, & certā, eligendo nullū peccatū admittit, Azor. loc.cit.c.12. Sanchez d. nu.9. in fi. D.Menoch.de arbit.cas.339.n.20. Imò vbi est ꝯrietas opinionū, nō seruās ius præcepti non peccat, vt in d.c.Capellanus, vbi gl. & Butr. de for.comp.Gutier.lib.1. Canon. qq.cap.9. num.12.

Quarta conclusio est, ꝙ, ceteris
34 paribus, † opinio doctoris q̄stionē ad vtramq; partē disputantis, arguendo, & postea resoluendo circa ipsius veritatē, regulariter est eligenda ac sequenda. Alciat. de præsump.præsump.51.reg.1.nu.8. & seq.& ante eū Alex.consil.202. lib.7. Specul.com.opin. in præfat. nu.13. Rimi.iun.cons.455.nu.65.
35 & seq.vol.4. quia † disputatio est cribrū veritatis. D. Costa tract.de fact.sci.d.64.cen.2.num.14.tom.1. nihil.n.est, ad res præsertim subtiles cognoscendas, atq; dispiciendas, disputatione potentius, vt ex Leonardo tradit Caccialup.in tit. de mō statuēdi post princ.et Philos.1.Top inquit, potētes ad vtrāque partē dubitare, in singulis speculabimur verū, et falsū; idcirco
36 sępè dicebat Ias.nihil † esse tā obscurū in iure, quin, si deducatur in disputationē illius veritas inueniatur; et ait Adria.Papa in Quodlib. q.3.post D.Hiero. ꝙ nihil certius deprehendit eo, ꝙ disputationis dente terit, et integrū est iudiciū, ꝙ plurimorū sinijs confirmatur, c. prudentiā post prin.de off.dele.c. extra consciētiā, 64.dist. Et ferro viā aperit, qui per ꝯria trāsit, Natt. cons.167.in prin.Soc.iun.cōs.128. nu.12.et 76.vol.j. et idē docuit Arist.1.de Aīa, tex.19.et 3.metaph. tex.j.nēpe veritatis inuētionē faciliorē fieri, si prius dubitatū fuerit.
37 Quo quidē † stylo multi hodierni authores eruditione īsignes sūma cum laude vsi sunt, in suis scriptis, ut Illus.Bellarm.Molin. Suarez, Greg.à Val.Vasquez, Fachin. et alij, q̄ quoq; methodū frequenter seruarunt multi Papien.Doct. vt Curtij, Ripa, Menoch.Costa, et alij doctissimi, qui acumine sui ingenij

genij qões, & iuris articulos in suis scriptis diligenter examinarunt, subtiliterq; disputationibus
38 elucidarunt; qcqd dicat † mordicùs Paul. Castr. qui, cum in quadã cã non potuisset aptè rñdere cõsilio Collegij Doct. Papiens. dixit in l. hac ɔsultissima. §. fi. n. 7. C. de testam. ꝙ Papienses Doct. adeo subtilizant; ut seipsos non intelligãt; sed potius dicere debebat, ꝙ eos non intellexit; nã licet ipse in sciẽtia legali fuerit satis versatus, ingenij tñ perspicacitate nõ polluit, ut rectè indicauit Alciat. lib. 2. parergon, c. 42. dũ inquit, non negligẽda est tyronib. Castrensis explicatio. Et licèt Castrens. (inquit Menoch. de recuper. poss. rem. 15. nu. 476.) bonus Iurista dictus sit, & maximè in consulendo, nimis tñ facilis, nimisq; promptus erat in reddendis responsis. Ripę autem,
39 † & aliorũ antiquorũ Papiens. authorum, quos Theodor. Meda in p̃fat. ad Prax. Ferrarij Papiens. refert, subtilis doctrina quanti sit faciẽdã, uide D. Andr. Fachin. in cõtrouers. inr. lib. 9. c. vlt. vbi illos in illustriũ Doctor. cętu, qui doctiss. scriptis editis magnã sibi laudẽ q̃sierunt, pcipuè recenset, quib. D. Iacob. Menoch. quem moderni scriptores iurisperitissimũ, & iuris consultorum recentiorũ monarchã uocitant, meritò adnumerat.
40 Quinta conclusió est, ꝙ in ɔopinionib. q̃ in ceteris oĩb. sũt pares, mitior, & benignior est amplectẽda, p̃sertim in pęnalib. l. p̃ses, ff. de pęnis. benignior aũt dr̃ illa, q̃ fauet iuro, testamento, libertati, voto, matrimonio, religioni, Ecclesiæ, pupillo, viduæ, peregrino, & alijs hmõi, arg. c. 2. de cogn. spir. l. sunt psonæ. ff. de relig. sũpt. fun. Azor. p. j. Inst. mor. li. 2. c. 15. Thes. for eccl. p. 1. c. 14. n. 40. Talis quoq; dr̃, q̃ vtrasq; opiniones ad ɔcordiã redigit; & aduersantes conciliat. Guid. Pãcirol. cons. 105. n. 16. vol. 1. vbi de consuetudine, & obseruantia testat̃. Vnde ẽt infert Cassad. de testam. decis. 4. ꝙ in opinionum conflictu cã terminari põt p uiam compositionis, iuxta l. non sine, C. de bon. quæ lib. & posth. Socin. sen. cons. 150. col. pen. vol. j.
41 Sexta conclusio est, † ꝙ ceteris parib. ea est tenenda opinio, q̃ Doctorib. & peritis in ea arte uerior apparet, qa unusquisq; p̃sumit̃ in arte sua uersatus. c. ppoluisti, de pbat. ut in materia iuris diuini veteris, & noui testamenti præfertur
42 † Theologus in materia Canonica, & Pontificia. Canonista, q ceteris parib. ĩ pmotione ad beneficia p̃fert̃ Theolog. Host. Abb. & oẽs ĩ c. 1. de consan. & affi. Fel. in c. fi. de magistrat. ꝙ declara, nisi Ecclesia Theologo indigeat, ut qa hr̃ticis sit uicina, uide pulchrè Pau. Fusc. sing. 4. lit. C, Menoch. de arbitr. casu 425. n. 35. Et q̃uis Rodriq. ĩ qq. regul. to. j. q. 11. ar. 4. teneat ɔ̃riũ nẽpe Theologũ hac in re p̃ferri imò addat ex Cassan. trac. de glo. mũdi ɔsid. 23. p̃ferri ẽt in interpretatiõe dubiorũ, q̃ tangunt consc. forum, tñ qa ius Canonicum est diuini, humaniq; iuris pfecta epitome; nec ex solo rõnis discursu, ad quẽ Theologus maxime incũbit; intelligi

intelligi possit, quid circa q̃ plurimos, & varios casus disponāt iura pro foro consciæ, quorū decreta pendent à libera principis voluntate; & de his regulariter instructus sit Canonista; iō tā in pcedēti casu, q̃ in hoc pferendum esse dicerem, cū psertim oēs ferè casus conscientiæ in iure Canonico decisi reperiant. Theologus aūt præter lectionē Sacræ Theol. librorū, consulere ēt dēt iuris vtriusq; peritorū libros, vt eis cōsideratis possit dubitationes diffinire, ita tradit Henriq. in Sum. par. 1. tit. de indulg. c. 29. n. 4. lit. V, vide glo. in prin. Decret Paris. cons. 6. n. 34. in 4. vol. vbi dicit, ꝙ in cā mrimoniali vsurarū, decimarū & similiū decisio spectat ad Doct. iuris Canonici, & non ad Theologos. Iurisperiti verò in materia ciuili præponunt. arg. d. c. ppofuisti, vbi Pan. Villalob. in com. opi. lit. C. nu. 107. facit Rot. Rom. in nouiss. p. 2. decis. 107. cū quib. cōcordat Nau. in Man. c. 27. n. 287. vbi inquit, ꝙ va-

43 rijs opin. existentib. Confessarius† iudex, aduocatus eligere dēt illā, q̃ alicui textui nitit, deficiēte textu, rōni, deficiente rōne, eligat cōmunē cessante cōi, eligat illā, quę plures hēt auctores, ꝗ plura fundata, cessantib. pdictis eligat fauorabiliorē. l. semp in dubijs. ff. de reg. iur. et eā q̃ maximè innitit æquitati, qa certū est, ꝙ æquitas pfert rigori, l. placuit. C. de iud. Decian. cons. 52. n. 2. vol. 2. vbi plura adducit. & nu. 22. tenet in dubio opin. illā amplectendā esse, q̃ p possessore militat, ꝙ declarauimus par. 1. nostr. can. qq. sect. 1. q. 20. num. 9.

44 In foro aūt† conscientię ad effectum non peccandi sufficit eligere, & sequi opinionē eius, quē existimamus esse virum idonea ad id scientia, & conscientia preditum, Innoc. in c. p. tuæ, el 2. de simon. ꝙ intelligendū est præcipuè in his, q̃ sunt iuris humani, & in illiterato, sm Nau. cons. 2. de sponsal. n. 4. vide Sair. in Claui. lib. 3. c. 5. nu. 10. & c. seq. Bonacos. in cō. opi. crim. verb. opinio. Azor. p. 2. Inst. Mor. li. 2. c. 17. q. 7. vbi probat licere cuique in cōsciæ foro pbabilē aliorū sequi sniam ꝯ propriā opin. nō licet quidē sequi opiniones, quas Socin. iun. cons. 128. n. 48. vol. 3. Saturninas vocat, i. nunq̃ receptas, & approbatas. Vñ qñ Paul. de Castr. cons. 289. dicit, opinionē peritorū hoīum defendere ēt à peccato, ēt quod veritas esset in ꝯrium intellige de ignorante veritatem esse in contrarium, & de non agente contra propriam conscientiam.

45 Præterea sciendū est, ꝙ opinio† Rotæ Rom. dr̄ cōis opinio, scdm Imol. & Barb. quos sequit Gomes. in proęm. regul. Cancel. q. 2. & 5. Afflic. decis. 383. nu. 8. vbi inquit, ꝙ stylus ipsius Rotæ hr̄ pro lege, vnde ꝯire ipsum, instar est sacrilegij, vide Marc. Mantu. lib. 4. Obseruat. c. 38. Felin. in c. licet, de off. ordin. & rō est, quia in Rot. Rom. eligunt viri doctissimi, & Audito-

46 res sunt duodecim, & admodum graues, qui p rigidas examinationes, veluti aurum in fornace, deputantur: & sic cū illorū auctoritas adeo in excelso sit reposita, nullus iudex à Rotæ decisionib. recedere dēt, ita Gratus cōs. 11. i fi.

Lazar. de Blasphem. Cc lib.

lib.j.Dec.consf.218.D.Menoch.de arbitr.caf.70.nu.7.& seq.ubi laudes Auditorum Rotæ tradit, Mādof.de mon.q.27. vbi nu.6. dicit,
47 φ loquente† Rota Rom.cetera tribunalia obmutescere debent; Imò,ut tradit additio Decij, in l. iura sanguinis, ff de reg.iur. & refert,ac sequit Spec. com.opi.in p̄fat.nu.26.decisiones Rotæ Rom. maioris sunt auctoritatis, quàm communes Doct.opiniones.
48 Et licèt Rotæ Rom.† tanta sit auctoritas, non tñ est necessaria, nec hñt vim legis ei⁹ decisiones, nisi transeant in stylum; habētur quidem pro decisionibus magistralibus,ex Domin. in c. si duob. de rescrip.lib.6. probatur à Felin. c.2.eo.tit.& in c.pastoralis, nu. 10. de fide instr.Lancel. de atten p.2. c.4.in præfa.nu.506.& c.20. lim.j. nu.2. Maschar.de p̄ba.vol.j.concl. 484. & de cōi testatur Nau. in ca. accepta,opposi.1.nu.7.de rest.spol. Nicol. Garcia trac.de benefic.to. j.in p̄fa. circa med. Nec eas seq tenemur,nisi quatenus lege,vel rōne nitantur. Gemin.cōs.94.col.1. in fi. Ripa in l.j.nu. 64.ff.si cer.pet. Fel.loc.cit.Franc.Marc.p.1.decis. 270. D.Marc.Ant.var.resol.lib.2. resol.38 num.13.& seq.
49 Quod attinet ad declarationes† Sacræ,& Illustris. Cōgreg.Card. sup̄ Conc.Tri.certū est, eas nō esse declarōnes doctrinales,sicut latas à Doct. & Iurisperitis, ut aliq Theologi p̄perā dixere; sed esse declarationes definitiuas, seu decisiuas,vim legis hñtes,& vt leges recipiendas, vtpotè latas ex commissione Papæ,et à p̄sonis habentib.interpretandi, et rñdēdi facultatē à Principe,ut apparet ex Bulla Sixti V.q̄ 7.in ordine, et ponit à Rodri.qq.reg.to.1.q.11.ar.1.et tradit ar.2.in qua Bulla hr̄ facultas d. Sac.Congr.facit tex.in §.tāsa prudentū inst. de iure nat.et φ pro lege habendū sit id, φ ab ea sancitū est,sentit Dec.cons.200.in fin. sequitur Crauet.cons.144. et 198.

Et eadē Sac. Congr. cuidā Abbati Massanē. ut refert Nicol.Garcia, trac.de benef.in p̄efat.p.1.sic rñdit: Eadē rō habēda est de his,q̄ scribunt à Cardinalib. Sac.Cong. Conc.Trid. noīe ipsius Congr.ac si à Papa scripta essent; et aliàs his uerbis rñdit: Decreta, et literæ Congreg. Cōcilij semotis litibus, sunt executioni demādanda, nec super his sententia, nec decretū aliquod est faciendum, prout supra q.10.n.40. de blasph.diximus.

Et ita super declarationib.Sac. Cong. Sm̄us Pontifex statim dat Breue; & Auditor Cameræ Monitoriū in earū executionē;& Rota eas absq; vlla cōtrouersia,& disputatione amplectit̄,suscipit, obseruat,vt praxis ostendit,teste Nicolao Garcia lo.ci. & q̄uis declaratio sit facta ad instantiā alicuius, seu in casu particulari; facit tñ ius quoad oēs,& in vniuersū,ad l.vlt. C.de legib.c.in causis,de re iud.c. 1.dist.19. Eman.Rodri.d.ar.2.ad fi. Garcia loco cita. quicquid dicant aliqui Theologi.

Nec requiritur publicatio, seu promulgatio,aut intimatio huius modi declarationū,p̄ut ēt nōnulli Theo-

li Theologi autumãt; nã vt rectè inquiunt Rodri. & Garcia ibid. licet, leges vt oblıgẽt, sit necessariũ, ꝙ publicent, vt tñ declarationes legũ iã publicatarũ, & receptarũ, obligent, non est necessariũ, ꝙ publicent; sufficit.n. ꝙ ipsę leges sint promulgatæ, & receptæ ad hoc, vt earum declarationes à Principe, vel ab habẽte potestatem ab ipso Principe datæ obligent eodem modo, quo ipsæ leges obligant.

50 An verò hmõdi† declarationes obligent in foro interiori, & conscientię, latè disputat Rodri. d.q. 11. ar. 2. & tandẽ cõcludit, ꝙ tales declarationes authenticæ, cũ dicãtur declaratiões definitiuæ, & ꝑ latę cõmissione papali, vt diximus, necessitatem imponant tã in interiori, ꝙ̃ in exteriori foro, eadẽq; lege, qua obligamur, recipere declarationẽ papalẽ, tanꝙ̃ veram, cũ ad legislatorẽ ꝑtineat, vera suarũ legũ intelligẽtia, c. j. de iura. calum. eadẽmet obligamur recipere huiusmodi declarationes tanꝙ̃ veras, & verè mentẽ legislatoris attingentes, quæ in scriptis rediguntꝰ, sicut declarationes ipsius Principis legislatoris; Vbi verò authenticæ non fuerint, non obligamur ad eas recipiendas.

Baldi aũt, & Felin. Ripæ, & Ias. post Bart. & Abb. sũma est authoritas. D. Menoch. de præs. lib. 5. pręsump. 21. nu. 17. Nau. distinguẽtis opinio cũ cõi, ꝑm Gutier. li. 2. can. qq. c. 15. nu. 36. & regulariter Do-
51 ctori† distinguenti magis credit, ꝙ̃ alteri: qa distinguens proximus est veritati. Salicet. in l. filiæ cuius. vers. ex prædictis, n. 1. C. fam. herc. Rim. iu. cons. 363. n. 156. vol. 4. vbi inquit: Doctori bene distinguẽti semp credendũ est. Beret. cõs. 134. nu. 27. Scaccia trac. crim. li. 2. c. 2. nu. 188. Petr. Cabal. cõs. 140. n. 23. D. Menoc. de præsum. lib. 2. ꝑsum. 71. nu. 47. Roch. de Curt. in c. fin. de consuet. illat. 2. concl. 3. D. Co-sta de fact. sci. & ign. cent. 2. dis. 64.
52 nu. 11. to. 1. D. aũt Iacobi† Menoc. opinio, in materia præsertim de arbit. iud. pręsump. & possess. regulariter est tenenda, & in dubio semper amplectẽda, & ceteris authorib. pręponẽda, quia est I. C. doctissimus, & in dictis materijs in specie ita copiosè, & eruditè scripsit, vt sine eius lucubrationib. in multis per tenebras ambulãdũ foret.

Sed duo extãt dubia, quorũ pri-
53 mũ est, † an magis credat Doctoris dicto in lectura, ꝙ̃ in cõsulẽdo. Bar. in l. si Pr, nu. 2. C. de institu. & substi. Alex. cons. 185. vol 2. nu. 25. Boer. decis. 155. nu. 24. tenẽt, lecturas maiorem obtinere auctoritatem, sic etiam Crauett. in tract. de antiq. temp. p. 1. nu. 48. vbi inquit:
54 ꝙ † Doctores legendo magis nituntur veritati, quam consulendo; quia in lectura cessat affectio, & cupiditas æris. Paris. consi. 110. vol. 1. nu. 20. Maccag. de cõi opin. lib. 3. c. 15. Contrariũ verò tenent Anchar. cons. 11. quẽ refert, & sequitur Rimi. iun. cons. 455. nu. 61. & seq. vol. 4. & Ill. Card. Tuschus, to. 2. Prac. Cõcl. lit. D, concl. 612. vbi reddit rõnẽ, nempe, qa ea Doctoris opinio ventilata in iudicio melior, & magis discussa dr, ꝙ̃ le-

289. Sair. in Claui, lib. 1. cap. 5. numero 9. Sanchez loco cit. disput. 44. numero 2. lib. 3. Grauiores autem authores dicuntur, quorum frequentiores sunt lecturæ, & approbationes in scholis, Alciat. de præsumpt. præsumpt. 51. regul. 1.
12 nu. 8. Opinio quidem † non tàm ex numero opinantium, quàm ex pondere authoritatis communis est iudicāda, vt peritia præferatur numero. Natt. conf. 130. numero 5. post Alex. conf. 202. lib. 7. num. 6. relat. à Lud. Gomes. in proœm. regul. Cancel. quæst. 2. verf. Quarto pro ista D. Costa, tracta. de fact. scien. & ignor. inspect. 30. num. 21. tomo 1. non enim communis est vocanda, præsertim ad effectum præiudicandi alteri, ea sola ratione quòd plures eam sequantur, tanquam oues aliæ alias, quæ præcedunt, sine iudicio sequentes, & velut aues, quæ vnam volantem aliæ omnes sequuntur, vt inquit Nau. d. cap. 27. nume. 289. ex Dec. cons. 494. quod præcipuè contingit in ijs, qui eiusdem sunt factionis, vide Azor. par. 1. Institut. Moral. lib. 2. capi. 13. & Sebast. Medic. tract. de legibus, par. 2. quæst. fina. vbi pulchrè prædicta declarat. Rimin iun. consilio 417. numero 31. volum. 4.

Vnde ex prædictis colligitur,
13 opinionem † illam potiorem habere partem inter dissentientes Doctores, quæ numero, & authoritate præstat, & quæ inter authoritate æquales numero præstat, & quæ inter numero pares grauior est; quare magis communis opinio sic definiri potest, quòd sit de iure non aperto sententia, in qua maior Doctorum numerus ex qualitate, & rationum pondere concordāt, vt ex Mari. Salomon. in §. responsa, Institut. de iu. nat. gent. & ciuil. tradit Villalob. in suis comm. lit. C, num. 107. Anto. Mar. Coras. lib. 1. com. opin. titu. 4. num. 5. Bernar. Henric. in Summ. mag. com. op. lib. 1. concl. 3. Maccag. de communi opin. lib. 3. ca. 5. vbi quatuor recitat opiniones.

Hinc infertur ex Nau. d. nume. 289. in fine, non esse admodum
14 laudandos quosdam † recentiores, qui magis diligentes sunt in computando Doctorum numero, quàm in rationibus, & argumentis aliorum examinandis, & discutiendis. Auctores enim disputantes quæstionem, & resoluentes veritatem faciunt communem opinionem; sed hodie Doctorum sententiæ magis numerantur, quàm ponderantur, sicut apud Traianū Imperatorem Plinius iunior conquerebatur: dicebat enim; Non debent solum numerari personæ, sed ponderari sententiæ; nihil enim est ita inæquale, quin, vbi impar est prudentia, sit par ius, vt referunt Specul. com. opin. in præfat. nume. 14. & Maccagn. loco citato Hinc fit, vt sæpè dubitetur, quæ sit communior opinio, &, quæ aliquando
15 fuerit communis, † post aliquot annos communis esse desinit, & contraria ex non communi facta est cōmunior, ut refert Iul. Clar. in §. testamentum. quæst. 77. vers. con-

contrariam verò, Nicol. Vigel. in præfat. decis. iu. controu. Maccag. loco cit. Imò sæpenumero falsissimam inuentam esse communem opinionem, testatur Zasius lib. 2. respons. cap. 1. Claud. Bertaz. in addit. ad cons. 553. lib. 2. crim. Bart. eius patris i fine, ubi inquit, quod non semper insistendum est communi opinioni; quia quandoque est error communis, & falluntur plerunque illi, in quibus alioquisanum est agnoscendum iudiciũ. Et hodie adeo creuerũt communes, & magis communes opiniones, ut de utrisque plures summę reperiantur.

16 Notandum quidem est, † quòd doctori insigni attestanti de communi creditur, etiãsi pro opinione, quam communem attestatur minor extaret auctorum numerus. Iacob. Betret. cons. 5 nu. 3.

Quibus sic præmissis, prima

17 conclusio est, quod † tam in materia canonica, quàm ciuili in iudicando, & consulendo, ubi casus non est decisus à Canone, vel lege, communis opinio est sequenda; neque ab ea temerè recedendum est; sed tanquam lex potest allegari, Abb. in ca. primo, de decim. in pen. not. Felin. in capit. 1. de const. numero 54. Crauet. consilio 91. Maschard. de probat. volum. 3. conclus. 1138. vbi latissimè. Huic enim nonnulli necessariam tribuunt authoritatem, & vim consuetudinis. Bald. in capite innitatis, de constit. Villalob. in com. opin. lit. C. num. 107. ubi Fichar. in addit. D. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 71. numero 1. Lud. Sacca consil. 6. numero 99. volum. 1. vide Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 2. numero 8. vbi in-

18 quit, communis † opinio in moralib. est maximi ponderis, & facit validum argumentum. Et nimis ignarus est iudicans contra communem, dicit Silua nupt. lib. 5. num. 3. Vnde sententia lata contra communem est iniqua, sicut lata contra legem. Ripa in l. damnum. §. hoc autem, num. 107. ff. de damn. infect. Magon. decis. Lucens. 150. numero 9. & plures refert Specul. com. opin. in præfat. num. 35. Rimin. iun. cons. 406. num. 19. volum. 4. Et quamuis à communi opinione in via disputatiua recedi possit, non tamen in uia consultiua, & decisiua; eam enim amplecti debemus. Rot. Roman. decis. 49. num. 8. par. 2. in nouissim. Socin. iun. cons. 94. nume. 40. & 49. & cons. 128. numero 49. volum. 1. Maccagn. de communi opin. lib. 3. cap. 7. vbi 30. adducit ampliationes. Quinimo, si doctor errat in sequendo communem opinionem, videtur habuisse iustã litigandi causam, Abb. in cap. finem litibus, de dol. & contum. num. 23. Maccag. loc. cit. cap. 10.

19 Fallit primò, vbi communis † opinio cõtrariatur opinioni, quæ sententiæ, vel definitioni fidei videtur inniti, uel quæ ei maximè accedit: hæc enim, tanquam certa, & vera, quorumcunque Doctorum sententia posthabita, est tenenda, Azor. par. prima, Institu-

 tion.

non.Moral.lib.2.cap.9 præcep.1. quo loci inquit, Doctores interdum aliqua docuisse ante compertam Ecclesiæ definitionem, siue ante fidei decretum editum, & tunc huiusmodi Doctores minimè sunt damnandi, eorum tamen sententiæ penitus sunt improbandæ, vt patet ex D.Thom. 1.2.quæst.64.artic.7.ad tertium,
20 qui † docuit irregularitatem contrahere, qui occidit alterum in se irruentem, etiamsi illum occiderit ad propriam suam uitã tuẽdam, & tamen post D. Thom. in Clem. si furiosus de homic. definitum est, eum irregularitate non affici, & alia exempla affert Azor. loco cit. Ceterum opinio communis circa fidem, & bonos mores, quam sequuntur omnes Catholici periculosè relinquitur, nisi adsit vel lex, vel ratio efficax in contrarium per cap.fin.20.dist. Ioan.Andr. in cap.1.de constitut. Nauar.de redd.eccl.quæst.j.mon. 44.num.2.

Secundò fallit, vbi communis
21 aduersatur † opinióni, quæ in legis,& iuris sensu magis innititur, vel alicui textui,cui contraria,licet communis, nequit aptè respõdere,vel alicui forti rationi, & argumento nititur; quia tunc singularis opinio communi præualet,cap. Capellanus, iuncta glos. communiter recept. de fer. ubi, cum duæ essent propositæ opiniones, posterior est electa; cuius ratio subiungitur,quia meliori, inquit Pontifex, & subtiliori rationi nitebatur. Curt. iun. consil.63. numero 3.& consilio 106. numero 12. Francus in cap. si pater, de testamen.in 6. Nauar. in Manual. cap.27.num.287.Boer.decis.155. num.27. Dec. consilio 259. Tolet. in Sum. lib.3. cap.20.nume.7. D.Ioan.Baptista Costa de fact.sci. & ignor.inspect.30.num.21.tom. 1.post Curt.sen.consil.56.num.5. Ludou.Sacca consil.14. numero 93.volum.1.

22 Tertiò fallit,quando † communis est contraria opinioni per cõsuetudinem receptam comprobatæ; quia hæc, quam stylus, & cõsuetudo approbat,& si destruat textum (nisi sit contra legem naturalem,vel diuinam certam,contra quam nihil potest consuetudo) semper est præferenda, capit. dilecti,de consuet. Berou. consil. 87.num.25.uolum.3. Nauar.loco cit. Villalob.in comm.lit.C,num. 107.Ludou.Sacca,consilio 14. numero 16.volu. 1.optimè Decian. cons...volum.2. in princ. & ratio esse potest, quia interpretatio triplex est,quędam probabilis,& nõ necessaria, ut Doctoris, quædam necessaria, sed non generalis, vt iudicis, quædam probabilis,necessaria & generalis, ut principis, & consuetudinis, glos. in cap. sicut. 11.quæst. 1. vide Ioan. Gutier.lib. 1.canonic.quæst.cap.9. num.11.&
23 seqq. vbi ait,quòd pœnæ † capit. cum detestabile, de simon. in extrau.comm.locum habent tãtum in simonia reali,non verò conuẽtionali; quamuis aliter sonent verba ipsius extrau. quia stylus Curiæ,& Rotæ Romanæ sic est inter pre-

pretatus, quæ interpretatio vsu, et cõsuetudine est præscripta, à qua nec in Curia Romana, nec alibi discedere licet, & excusat in conscientiæ foro.

24 Quartò fallit, vbi † communis opinio esset expresè falsa, uel posset conuinci probabilibus rationibus; tunc enim standũ est opinioni paucorum Doctorum, uel unius, ita docet Abb. Fel. & Dec. in ca. 1. de constit. Exemplũ pono in pollutione Ecclesiæ, quæ secũdum communem Summistar. & Nau. Azor. p. 2. Inst. Mor. l. 9. ca. 5. & aliorum inducitur per consecrationem ab Episcopo excõmunicato; à qua communi opinione merito discedit doctiss. P. Suarez tom. 3. q. 83. disp. 81. sect. 4. versi. 4. violatur, vbi probabilib. & ueris fundamentis demonstrat nõ esse hoc verum: quod pariter explicamus in nostro trac. de eccl. pollut. & reconc. q. 6. vide pro hac fall. Rim. iun. cons. 405. nu. 20. & cons. 464. nu. 14. vol. 4. ubi inquit rõnes magis attendi debere, quàm decisiones doctorum, & animum iudicis mouere, sicut lex scripta. vide Natt. cons. 120. nu. 1. vol. 1. Lud. Morot. resp. 1. nu. 20. post Nau. in Man. c. 3 num. 8. & cons. 8. de consan. & affi. licet aliis durũ uideatur communẽ opin. relinquere. Aret. in inst. de reciproc. sub. n. 7. in fi.

25 Quinto fallit, quãdo esset contra interpretationem glossæ † non reprobatæ. Fel. ibid. quia hæc præualet, si aliquam rõnem probabilem allegauerit; glossæ. n. maxima est authoritas, & vr̃ necessaria, & vbi glo. firmat pedem, tenenda est illius opinio; nisi usus esset in contrarium; cum ẽt ob cõtrariam consuetudinem à lege recedatur, ut probat ex Cyn. Spec. com. opin. in præfat. nu. 62. & seqq. unde Bald. cõs. 351. vol. 1. nu. 5. ubi inquit, quod in decisionib. causarum non est recedẽdum ab opinione glossæ, de cuius auctoritate uide Maschard. de pb. vol. 2. concl. 842. & Cened. par. 2. Collect. 18. nu. 6. & ubi glo. plures referat opiniones, & nullã exprессè approbat, vltima est sequenda tanquã approbata, secundum cõem in l. qui filium, § Sabinus, ad Trebon. cum gl. in l. bona fides, ff. depos. ubi Bar. & eius Apostil. copiosissimè. Fel. in c. j. nu. 55. & 107. de const. Iasin l. pacta nouissima, nu. 3. C. de pac. Rim. iun. cons. 406. n. 11. vol. 4. Scaccia trac. crim. lib. 2. c. 9. nu. 195. Sic quando Innoc. refert plures opiniones, & nullã firmat, censetur ultimam approbare. Io. Anan. in c. j. de pœn. lib. 6. Alex. cons. 100. vol. 1. & cõs. 175. vol. 2. vbi inquit, quando Innoc. nõ attribuit alicui ultimam opin. cẽsenda est sua: Maccag. de cõi opi. lib. 3. c. 14. & notant cit. Doct.

26 Sextò fallit, ubi † unius Doctoris, vel minoris partis opinio esset pro matrimonio, vel vt actus valeat; quia illi statur cõtra cõem opin. Feli. in d. c. 1. de consti. Boer. decis. 264. nu. 13, Andr. Gail. li. 2. Obseru. 94. nu. 19. D. Menoc. lib. 2. præs. 71. nu. 25. vide Vigel. in meth. iur. contr. c. 3. de opin. D. Io. Bap. Costa trac. de fac. scien. & igno. dist. 74. nu. 8. tom. 1. vide Cassad. de sponsal. & ma-

matrim.decis.vnic.nu.fin.

27 Septimò, fallit,† qñ cõis esset ꝯ opin.Archid. rõne confirmatam; quia illi quoq; statur ꝯ cõem opi. vt tradit Feli.in d.ca.1.de constit. Aduertas tñ,ꝙ licet Bart. dicatur iuris illuminator, & oĩum auriga. Soci.iun.consf.94 num 41.vol.1.& speculũ veritatis in iure nostro. Corn.consf.12.nu.2.volu.4.& eius auctoritas sit magni põderis, nec ab ea sit recedendũ; tutius tñ est, qñ est ꝯ cõem sequi opinionem cõem. Maschar.de probat. concl. 188.nu.12.Curt.sen.consf.56.nu.5.

28 Secunda conclusio est,† quòd extantibus opinionibus inter Legistas de intellectu alicuius legis, si Papa decisionem facit super illa dubietate, per decisionem Papæ censentur eorum opiniones sublatæ. Abb.in capi.cum tempor.de arbit.col.vlt.Et apertè habetur in cap.Capellanus de ferijs, D.Ioan. Beltr. Gueua. in propugn. libert. ecclesf.assert.2.§.2.nume.56.circa finem. Vnde colligitur,quòd decisio Papæ est seruanda in foro ciuili, Felin. in c.fraternitatis de testibus nu.3.vbi Additionator in verb. nouis. & in dubio statur decisioni iuris canonici,etiam in foro ciuili,Capr.in suis comm.opin. lit.D. num.28. D.Menoch. de arbitr.quæst.30.num.3.& quæst.74. nume.53.Maccagn.de communi opin.lib.3.c.8.nu.7.

29 Regulariter tamen,† si contrarietas sit inter ius canonicum, & ciuile in non concernentibus peccatum, ius canonicum obseruatur in terris Ecclesiæ; ciuile autem in terris Imperij, secundum communem,vt testatur Cur.iun. consil.136.nu.4. Capic.decis.201. Suarez in Thesau. recep.lit.C,nu. 7. Grass. in suis communibus lib. 2.c.23.quæst.25. In materia verò,

30 quæ † concernit peccatum, in vtroque foro seruandum est ius canonicum,Gutierr.de iuram.confir.3.par.ca.17.num.8. post glos.in c.possessor.de reg.iuris,quod procedit etiam, vbi agatur de peccato veniali tantum, vt post Imol. & Butr.in cap.fin.de præscrip.tradit Alciat. in cap. cum contingat de iureiur.nume.5.quos refert, & sequitur Cęual.in Specul.comm. opin.in præfat.nu.53.& seq. D.Io. Beltran.Gueuara in propugn. Ecclesf.libert.asser.2.§.2. n.58.& seq. Et in spiritualibus illud sequi debemus ad amussim, vt probat D. Io.Baptista Costa tract.de port.rata,q.63.nu.6. post Rim.iun.consil. 380.nu.30.& seq.vol.4.

31 Tertia cõclusio est,quòd,† vbi doctores ita dissentiunt, vt alij affirment hanc, vel illam opinionẽ esse communem; alij verò oppositam; tunc si lege,vel ex more,& cõsuetudine nihil certi elici possit, tutior pars est in vtroque foro eligenda,Io.Azo.par.1.Inst.Mor. lib.2.c.13.& Bertaz.consil.95. nu. 6.in crim. D.Mar.Anton. var.res. lib.3.resolu.16.sub nu.20.Tutior autem pars est ea, in qua eligenda certum est,nullum inesse peccatũ;vel in qua tenenda minus,& leuius peccatũ est; si neutra quęstionis pars absq; peccato suscipi, & sustineri possit; illa enim est sequen-

quenda,quæ magis tendit in fauorem animæ c iuuenis de sponsal. clem.exiui,§.item quia,vbi Card. de verb.sign.& not. glos.in c.1.de scrut. in ordin. facien.

Verum quidem est, quòd licet
32 † in dubijs teneamur amplecti, ꝙ tutius,& certius est,& in quo nullum peccati periculum versatur, c.iuuenis de sponsal. c.ad audientiam, & c. pen. de homic. & id intelligi dēt de dubio practico, & tunc non est consilium, sed verè præceptum.Siluest.verb.dubium, q.2.§.4. Nau.in c.si quis de pœnit. dist.7.n.42.Cordub. li.7.Quæstionar.q.3.propo.3. Suarez to.5.disp. 4.de censur. sect.6.nu.6. Sanchez. de matr.tom.1. lib.2. disp.41. nu.9. vbi affert exemplū de eo, qui practicè dubitat, an hic, & nunc teneatur ieiunare; quia tenetur, dū id dubium non deponat; quia aliàs actus fieret cum conscientia
33 practicè dubia. Inter † opiniones tñ nō tenemur eligere tutiorē; in iure.n. hoc expressum non hr; & ppea si quis inter probabiles opiniones eligendo hanc,vel illam,licet minus tutam, & certā, eligendo nullū peccatū admittit, Azor. loc.cit.c.12. Sanchez d. nu.9. in fi. D.Menoch.de arbit.cas.339.n.20. Imò vbi est ꝯrietas opinionū, nō seruās ius præcepti non peccat, vt in d.c.Capellanus, vbi gl. & Butr. de for.comp.Gutier.lib.1. Canon. qq.cap.9. num.12.

Quarta conclusio est,ꝙ,ceteris
34 paribus,† opinio doctoris q̃stionē ad vtramq; partē disputantis, arguendo, & postea resoluendo circa ipsius veritatē, regulariter est eligenda ac sequenda. Alciat. de præsump.præsump.51.reg.1.nu.8. & seq.& ante eū Alex.consil.202. lib.7. Specul.com.opin. in præfat. nu.13. Rimi.iun.cons.455.nu.65.
35 & seq.vol.4. quia † disputatio est cribrū veritatis. D. Costa tract.de fact.sci.d.64.cen.2.num.14.tom.1. nihil.n.est, ad res præsertim subtiles cognoscendas, atq; dispiciendas, disputatione potentius, vt ex Leonardo tradit Caccialup.in tit. de mō statuēdi post princ.et Philos.1.Top inquit, potētes ad vtrãque partē dubitare, in singulis speculabimur verū, et falsū; idcirco
36 sæpè dicebat Ias.nihil † esse tā obscurū in iure, quin, si deducatur in disputationē illius veritas inueniatur;et ait Adria.Papa in Quodlib. q.3.post D.Hiero. ꝙ nihil certius deprehendit eo, ꝙ disputationis dente terit, et integrū est iudiciū, ꝙ plurimorū suijs confirmatur, c. prudentiā post prin.de off.dele.c. extra consciētiā, 64.dist. Et ferro viā aperit,qui per ꝯria trāsit,Natt. cons.167.in prin.Soc.iun.cōs.128. nu.12.et 76.vol.j. et idē docuit Arist.1.de Aīa,tex.19. et 3.metaph. tex.j.nēpe veritatis inuētionē faciliorē fieri, si prius dubitatū fuerit.
37 Quo quidē † stylo multi hodierni authores eruditione īsignes sūma cum laude vsi sunt,in suis sciptis, ut Illus.Bellarm.Molin. Suarez,Greg.à Val.Vasquez,Fachin. et alij,q̃ quoq; methodū frequenter seruarunt multi Papien.Doct. vt Curtij, Ripa, Menoch.Costa,et alij doctissimi,qui acumine sui ingenij

genij qōnes, & iuris articulos in suis scriptis diligenter examinarunt, subtiliterq; disputationibus
38 elucidarunt; q̄cqd dicat† mordicùs Paul. Castr. qui, cum in quadā cā non potuisset aptè r̄ndere cōsilio Collegij Doct. Papienſ. dixit in l. hac ꝯsultissima. §. fi. n. 3. C. de testam. ꝙ Papienses Doct. adeo subtilizant; ut seipsos non intelligāt; sed potius dicere debebat, ꝙ eos non intellexit; nā licet ipse in sciētia legali fuerit satis versatus, ingenij tn̄ perspicacitate nō polluit, ut rectè indicauit Alciat. lib. 2. parergon, c. 42. dū inquit, non negligēda est tyronib. Castrensis explicatio. Et licèt Castrenſ. (inquit Menoch. de recuper. poſſ. rem. 15. nu. 476.) bonus Iurista dictus sit, & maximè in consulendo, nimis tn̄ facilis, nimisq; promptus erat in reddendis responsis. Ripę autem,
39 †& aliorū antiquorū Papienſ. authorum, quos Theodor. Meda in p̄fat. ad Prax. Ferrarij Papienſ. refert, subtilis doctrina quanti sit faciēdā, uide D. Andr. Fachin. in cōtrouerſ. iur. lib. 9. c. vlt. vbi illos in illustriū Doctor. cętu, qui doctiss. scriptis editis magnā sibi laudē q̄sierunt. p̄cipuè recenset, quib. D. Iacob. Menoch. quem moderni scriptores iurisperitissimū, & iuris consultorum recentiorū monarchā uocitant, meritò adnumerat.
40 Quinta conclusió est, ꝙ in† opinionib. q̄ in ceteris oīb. sūt pares, mitior, & benignior est amplectēda, p̄sertim in pęnalib. l. p̄ſes, ff. de pęnis. benignior aūt dr̄ illa, q̄ fauet iuro, testamento, libertati, voto, matrimonio, religioni, Ecclesiæ, pupillo, viduæ, peregrino, & alijs hmōi, arg. c. 2. de cogn. spir. l. sunt p̄ſonæ. ff. de relig. sūpt. fun. Azor. p. j. Inst. mor. li. 2. c. 15. Thes. for. eccl. p. 1. c. 14. n. 40. Talis quoq; dr̄, q̄ vtrasq; opiniones ad ꝯcordiā redigit, & aduersantes conciliat. Guid. Pācirol. conſ. 105. n. 16. vol. 1. vbi de consuetudine, & obseruantia testat̄. Vnde ēt infert Cassad. de testam. decis. 4. ꝙ in opinionum conflictu cā terminari pōt p̄ uiam compositionis, iuxta l. non sine, C. de bon. quæ lib. & posth. Socin. sen. conſ. 150. col. pen. vol. j.
41 Sexta conclusio est, † ꝙ ceteris parib. ea est tenenda opinio, q̄ Doctorib. & peritis in ea arte uerior apparet, qa unusquisq; p̄sumit̄ in arte sua uersatus. c. ꝑposuisti, de ꝑbat. ut in materia iuris diuini veteris, & noui testamenti præfertur
42 † Theologus in materia Canonica, & Pontificia. Canonista, q ceteris parib. ī ꝑmotione ad beneficia p̄fert̄ Theolog Host. Abb. & oēs ī c. 1. de consan. & affi. Fel. in c. fi. de magistrat. ꝙ declara, nisi Ecclesia Theologo indigeat, ut qa h̄rticis sit uicina, uide pulchrè Pau. Fusc. sing. 4. lit. C, Menoch. de arbitr. casu 425. n. 35. Et q̄uis Rodriq. ī qq. regul. to. j. q. 11. ar. 4. teneat ꝯ̄riū nēpe Theologū hac in re p̄ferri imò addat ex Cassan. trac. de glo. mūdi ꝯsid. 23. p̄ferri ēt in interpretatiōe dubiorū, q̄ tangunt conſc. forum, tn̄ qa ius Canonicum est diuini, humaniq; iuris ꝑfecta epitome; nec ex solo rōnis discursu, ad quē Theologus maxime incūbit, intelligi

intelligi possit, quid circa q̃ plurimos, & varios casus disponãt iura pro foro consciæ, quorũ decreta pendent à libera principis voluntate; & de his regulariter instructus sit Canonista; iõ tã in p̃cedẽti casu, q̃ in hoc p̃ferendum esse dicerem, cũ p̃sertim oẽs ferè casus conscientiæ in iure Canonico decisi reperiant. Theologus aũt præter lectionẽ Sacræ Theol. librorũ, consulere ẽt dẽt iuris vtriusq; peritorũ libros, vt eis cõsideratis possit dubitationes diffinire, ita tradit Henriq. in Sum. par. 1. tit. de indulg. c. 29. n. 4. lit. V, vide glo. in prin. Decret Paris. conf. 6. n. 34. in 4. vol. vbi dicit, ꝙ in cã m̃rimoniali vsurarũ, decimarũ, & similiũ decisio spectat ad Doct. iuris Canonici, & non ad Theologos. Iurisperiti verò in materia ciuili præponunt. arg. d. c. ꝓposuisti, vbi Pan. Villalob. in com. opi. lit. C. nu. 107. facit Rot. Rom. in nouiss. p. 2. decis. 107. cũ quib. cõcordat Nau. in Man. c. 27. n. 287. vbi inquit, ꝙ va-

43 rijs opin. existentib. Confessarius† iudex, aduocatus eligere dẽt illã, q̃ alicui textui nitit, deficiẽte textu, rõni, deficiente rõne, eligat cõmunẽ cessante cõi, eligat illã, quę plures hẽt auctores, ꝗ plura fundata, cessantib. p̃dictis eligat fauorabiliorẽ. l. semp in dubijs. ff. de reg. iur. et eã q̃ maximè innitit æquitati, qa certũ est, ꝙ æquitas p̃ferẽ rigori, l. placuit. C. de iud. Decian. conf. 52. n. 2. vol. 2. vbi plura adducit. & nu. 22. tenet in dubio opin. illã amplectendã esse, q̃ p possesso re militat, ꝙ declarauimus par. 1. nostr. can. qq. sect. 1. q. 20. num. 9.

44 In foro aũt† conscientię ad effectum non peccandi sufficit eligere, & sequi opiniõnẽ eius, quẽ existimamus esse virum idonea ad id scientia, & conscientia preditum, Innoc. in c. p. tuæ, el 2. de simon. ꝙ intelligendũ est præcipuè in his, q̃ sunt iuris humani, & in illiterato, s̃m Nau. conf. 2. de sponsal. n. 4. vide Sair. in Clauì. lib. 5. c. 5. nu. 10. & c. seq. Bonacos. in cõ. opi. crim. verb. opinio. Azor. p. 2. Inst. Mor. li. 2. c. 17. q. 7. vbi probat licere cuique in cõsciæ foro ꝓbabilẽ aliorũ sequi sñiam ꝯ propriã opin. nõ licet quidẽ sequi opiniones, quas Socin. iun. conf. 128. n. 48. vol. 5. Saturninas vocat, i. nunq̃ receptas, & approbatas. Vñ qñ Paul. de Castr. conf. 289. dicit, opinionẽ peritorũ hoĩum defendere ẽt à peccato, ẽt quod veritas esset in ꝯrium intellige de ignorante veritatem esse in contrarium, & de non agente contra propriam conscientiam.

45 Præterea sciendũ est, ꝙ opinio† Rotæ Rom. dr̃ cõis opinio, scd̃m Imol. & Barb. quos sequit Gomes. in proęm. regul. Cancel. q. 2. & 5. Afflic. decis. 383. nu. 8. vbi inquit, ꝙ stylus ipsius Rotæ hr̃ pro lege, vnde ꝯire ipsum, instar est sacrilegij, vide Marc. Mantu. lib. 4. Obseruat. c. 38. Felin. in c. licet, de off. ordin. & rõ est, quia in Rot. Rom. eligunt viri doctissimi, & Audito

46 res sunt duodecim, & admodum graues, qui p rigidas examinationes, veluti aurum in fornace, deputantur: & sic cũ illorũ auctoritas adeo in excelso sit reposita, nullus iudex à Rotæ decisionib. recedere dẽt, ita Gratus cõs. 11. ĩ fi.

lib.j.Dec.conf.218.D.Menoch.de arbitr.cas.70.nu.7.& seq.ubi laudes Auditorum Rotæ tradit, Mādos.de mon.q.27. vbi nu.6. dicit,
47 ꝙ loquente† Rota Rom.cetera tribunalia obmutescere debent; Imò,ut tradit additio Decij, in l. iura sanguinis, ff.de reg.iur. & refert,ac sequit̃ Spec. com.opi.in p̃fat.nu.26.decisiones Rotæ Rom. maioris sunt auctoritatis, quàm communes Doct.opiniones.
48 Et licèt Rotæ Rom.† tanta sit auctoritas, non tñ est necessaria, nec hñt vim legis ei⁹ decisiones, nisi transeant in stylum; habētur quidem pro decisionibus magistralibus,ex Domin. in c. si duob. de rescrip.lib.6. probatur à Felin. c.2.eo.tit.& in c.pastoralis, nu. 10. de fide instr.Lancel. de atten p.2. c.4.in præfa.nu.506.& c.20. lim.j. nu.2.Mafchar.de ꝓba.vol.j.concl. 484. & de cōi testatur Nau.in ca. accepta,oppos.1.nu.7.de rest.spol. Nicol. Garcia trac.de benefic.to. j.in p̃fa. circa med. Nec eas seq tenemur,nisi quatenus lege,vel rōne nitantur. Gemin.cōs.94.col.1. in fi.Ripa in l.j.nu. 64.ff.si cer.pet. Fel.loc.cit.Franc.Marc.p.1.decis. 270. D.Marc.Ant.var.resol.lib.2. resol.38 num.13.& seq.
49 Quod attinet ad declarationes† Sacræ,& Illustris. Cōgreg.Card. sup Conc.Tri.certū est, eas nō esse declarōnes doctrinales,sicut latas à Doct. & Iurisperitis, ut aliq Theologi ꝑperā dixere; sed esse declarationes definitiuas, seu decisiuas,vim legis hñtes,& vt leges recipiendas, vtpotè latas ex commissione Papæ,et à ꝑsonis habentib.interpretandi, et rñdēdi facultatē à Principe,ut apparet ex Bulla Sixti V.§ 7.in ordine, et ponit̃ à Rodri.qq.reg.to.1.q.11.ar.1.et tradit ar.2.in qua Bulla hr̃ facultas d. Sac.Congr.facit tex.in §.rñsa prudentū inst.de iure nat.et ꝙ pro lege habendū sit id, ꝙ ab ea sancitū est,sentit Dec.cons.200.in fin.sequitur Crauet.cons.144. et 198.

Et eadē Sac. Congr. cuidā Abbati Massanē. ut refert Nicol.Garcia, trac.de benef.in p̃fat.p.1.sic rñdit:Eadē rō habēda est de his,q̃ scribunt̃ à Cardinalib. Sac.Cong. Conc.Trid. noīe ipsius Congr ac si à Papa scripta essent; et aliàs his uerbis rñdit: Decreta, et literæ Congreg. Cōcilij semotis litibus, sunt executioni demādanda, nec super his sententia, nec decretū aliquod est faciendum, prout supra q.10.n.40. de blasph.diximus.

Et ita super declarationib.Sac. Cong.Sūmus Pontifex statim dat Breue; & Auditor Cameræ Monitoriū in earū executionē;& Rota eas absq; vlla cōtrouersia.& disputatione amplectit̃,suscipit, obseruat,vt praxis ostendit,teste Nicolao Garcia lo.ci.& q̃uis declaratio sit facta ad instantiā alicuius, seu in casu particulari; facit tñ ius quoad oēs,& in vniuersū,ad l.vlt. C.de legib.c.in causis,de re iud.c. 1.dist.19. Eman.Rodri.d.ar.2. ad fi. Garcia loco cita. quicquid dicant aliqui Theologi.

Nec requiritur publicatio, seu promulgatio,aut intimatio huiusmodi declarationū,ꝑut ēt nōnulli Theo-

li Theologi autumāt; nā vt rectè inquiunt Rodri. & Garcia ibid. licet, leges vt obligēt, sit necessariū, ꝙ publicent, vt tñ declarationes legū iā publicatarū, & receptarū, obligent, non est necessariū, ꝙ publicent; sufficit.n. ꝙ ipsę leges sint promulgatæ, & receptæ ad hoc, vt earum declarationes à Principe, vel ab habēte potestatem ab ipso Principe datæ obligent eodem modo, quo ipsæ leges obligant.

50 An verò hmōdi † declarationes obligent in foro interiori, & conscientię, latè disputat Rodri. d. q. 11. ar. 2. & tandē cōcludit, ꝙ tales declarationes authenticæ, cū dicātur declaratiōes definitiuæ, & facte cōmissione papali, vt diximus, necessitatem imponant tā in interiori, q̄ in exteriori foro, eadēq; lege, qua obligamur, recipere declaratione papalē, tanq̄ veram, cū ad legislatorē ptineat, vera suarū legū intelligētia, c. j. de iura. calum. eadēmet obligamur recipere huiusmodi declarationes tanq̄ veras, & verè mentē legislatoris attingentes, quæ in scriptis rediguntē, sicut declarationes ipsius Principis legislatoris; Vbi verò authenticæ non fuerint, non obligamur ad eas recipiendas.

Baldi aūt, & Felin. Ripæ, & Ias. post Bart. & Abb. sūma est authoritas. D. Menoch. de præs. lib. 5. præsump. 21. nu. 17. Nau. distinguētis opinio cū cōi, s̄m Gutier. li. 2. can. qq. c. 15. nu. 36. & regulariter Do-
51 ctori † distinguenti magis credit, q̄ alteri: qa distinguens proximus est veritati. Salicet. in l. filiæ cuius. vers. ex prædictis, n. 2. C. fam. herc. Rim. iu. cons. 363. n. 156. vol. 4. vbi inquit: Doctori bene distinguēti semp credendū est. Beret. cōs. 134. nu. 27. Scaccia trac. crim. li. 2. c. 2. nu. 188. Petr. Cabal. cōs. 140. n. 23. D. Menoc. de præsum. lib. 2. psum. 71. nu. 47. Roch. de Curt. in c. fin. de consuet. illat. 2. concl. 3. D. Costa de fact. sci. & ign. cent. 2. dis. 64.
52 nu. 11. to. 1. D. aūt Iacobi † Menoc. opinio, in materia præsertim de arbit. iud. pręsump. & possess. regulariter est tenenda, & in dubio semper amplectēda, & ceteris authorib. pręponēda, quia est I. C. doctissimus, & in dictis materijs in specie ita copiosè, & eruditè scripsit, vt sine eius lucubrationib. in multis per tenebras ambulādū foret.

Sed duo extāt dubia, quorū pri-
53 mū est, † an magis credat Doctoris dicto in lectura, q̄ in cōsulēdo. Bar. in l. si Pr, nu. 2. C. de institu. & substi. Alex. cons. 185. vol 2. nu. 25. Boer. decis. 155. nu. 24. tenēt, lecturas maiorem obtinere auctoritatem, sic etiam Crauett. in tract. de antiq. temp. p. 1. nu. 48. vbi inquit:
54 ꝙ † Doctores legendo magis nituntur veritati, quam consulendo; quia in lectura cessat affectio, & cupiditas æris. Paris. consi. 110. vol. 1. nu. 20. Maccag. de cōi opin. lib. 3. c. 15. Contrariū verò tenent Anchar. cons. 12. quē refert, & sequitur Rimi. iun. cons. 455. nu. 62. & seq. vol. 4. & Ill. Card. Tuschus, to. 2. Prac. Cōcl. lit. D, concl. 612. vbi reddit rōnē, nempe, q. a ea Doctoris opinio ventilata in iudicio melior, & magis discussa dr, q̄ le-

55 cturæ opinio, tũ qa † talis opinio firmata in consilijs maiorem præfert diligentiã. Rim. iun. cõsi. 455. n. 63. vol. 4. tũ quia, vt inquit Sair. in Claui, lib. 1. c. 5. n. 12. in Scholarum disputationib. & lecturis licitũ est Doctorib. tueri minus probabilem, relicta probabiliori opinione, eo q ibi nullum sibi, vel alteri præiudicium infertur; secus verò in practicis, & cõsilijs, in qb.
56 põt alteri pjudicari, vbi † si defendat falsum, & peccat mort. Angel de Aduoc. §. 13. et facit litem suã; Franc. Marc. decis. 466. p. j. ubi uerò maius est piculũ, cautius est agendũ, c. ubi piculũ, de elec. in 6. et præsertim ubi uersat aĩe periculũ; cũ nemo cẽseat immemor salutis æternæ, c. sancimus, post med. 1. q. 7. Rim. loc. ci. Decia. cõs. 5. n. 89. uol. j. Imo. in cons. 9. n. 44. uol. 2. dicit, q Doctor uarians in opinione, illã approbare dr, q̃ est in cõsilijs cõfirmata, nõ q̃ in lectionib. etiã si lectura sit posterior. Ego uerò priorẽ opinionẽ approbo, nempe magis inhærendũ esse opinioni, q̃ Doctor tenuit legendo, q̃ cõsulẽdo, dicta rõne; qa non potest Induci ad ita consulẽdũ in lectura amicitia, vel lucro. Sed uide Fichard. in addi. 1. ad Villalob. c. 18. Viuiu. li. 2. com. op. uerb. Doctoratus nu. 20. Gabriel. in suis comm. lib. 1. de testib. concl. 4. nu. 87. D. Menoc. de præsump. lib. 2. pręs. 71. nu. 48. cum seq. Silu. nupt. li. 5. nu. 26. per quos latè differitur, an Lecturæ, an Tractatus, an Consilia maiorem obtineant auctoritatem.

Hoc tñ pro indubitato firmandum est, quòd in omnib. quæstio-
57 nib. occurrentibus, † vbi diuersæ sunt Doctorum opiniones primo potius adhærendum est opinionibus antiquorum, quàm modernorum, nisi reperiatur textus expressus in contrarium. Pract. Ferrar. Papiens. in form. c. quãdo test. prod. ad ætern. in fine. Euerard. in loc. ab auctoritate, vers. ad vnum tñ aduerte, & sequitur D. Marius Antonin. lib. 2. var. resol. resol. 46. nu. 6. Beret. consi. 5. n. 5. vbi inquit
58 † Doctores antiquos iunioribus præstare veneratione magna, pondere, & mensura. Secundò potius præsumendũ est pro illa, pro qua consuluit aliquod Collegiũ Doctorum, quam pro illa pro qua cõsuluerũt Doctores particulares. Abb. in cap. prudentiam in princ. column. 1. de offi. deleg. Cur. senior. cons. 56. nu. 5.

Secundum dubium est, an Iu-
59 dex † in opinionum varietate, & conflictu videns communem opinionem pro actore, & communẽ pro reo, possit licitè in amici fauorem iudicare? Respondetur, hoc esse valde controuersum; quod tamen verius videtur, sic declarabimus: primo quòd quando iudex videt, vtranq; opinionem esse ex æquo probabilem ex parte iuris, & ipse quoq; ita iudicat, potest licitè pro amico iudicare secundũ illã, quæ amico magis fauet: Imo;
60 secluso † scandalo, potest ob amicum, modò secundum vnam, modò secũdum alteram opinionem iudicare. ita Sot. lib. 3. de iusti. q. 6. art. 5. ad 4. propos. 2. Arragon. 2. 2. q. 63.

q.63.at.4.ante dub.vlt.in fi.vbi Salon.artic.4.controuerf.2.Greg.de Val.tom.3.disp.5.q.7.punc.4.conclu.11.Barth.Medin.1.2.q.19.art.6.dub. antepen. Rot.Rom.in antiq.titu.de refcrip.decif.774.alias 55. vbi dicit, quòd in diuerfitate opinionum poteft iudex vnã eligere;& vocatur punctus pro amico, ita etiam refoluit D. Menoch. de retin.poffeff.rem.3. nu.766.& de arbitr.caf.339.nu.19.Tiraquel. de nobil.c.17.oppof.1.

Et qui fequitur in tam probabili dubio opinionem vnius Doctoris,excufatur in cõfcientia, etiam quod poftea opinio Doctoris illius per Papam clare reprobetur, & contraria verior iudicetur: aurea eft doctr. Abb.in d.cap.Capellanus de ferijs, vbi plura alleg.

61 Secundò, quando † funt duæ opiniones çquè probabiles ex parte facti, quia fcilicet vterque ex çquo probat factum fuum; tunc in ciuilibus iudex componere debet partes inter fe, vel fi res, de qua litigatur, fit diuifibilis, diuidere illam inter partes; Quòd fi caufa fit criminalis,debet iudicare in fauorem rei. ita Salon.vbi fupra,concl.2.Sair.in Claui,lib.1.ca.11.nu.22.per regu.iur. in 6.c.cum funt,& in capit.in pari delicto,vel caufa eod.ti. Specul.com.opin.in præfat.nu.102. vide D.Coftam de remed. fubfid. remed. 70. illat.2. num.3. vbi ex Sot. de iuft.& iure, lib.5.q.4.ar.2.& alijs concludit,Iudicem confcientiam non lædere, fi folum agat contra fpeculatiuã fcientiam,fecus uerò, fi agat contra practicam, ut fuperius fub nu. 32. dictum fuit.

62 Tertiò, quando duæ † opiniones ex parte facti probabiles funt, fed ita, ut una earum fit probabilior, in ciuilibus tenetur iudex in confcientia iudicare in fauorem probabilioris. Salon.concl.3.Gregor.de Val.propof.3.ubi fupra, & ratio eft, quia iudex tenetur iudicare fecundum merita caufæ; fed qui facti probat per teftimonia meliora,& probabiliora, hẽt maiora merita caufæ, ergo, nec eft aliqua opinio probabilis, quæ dicat licitum effe, contra huiufmodi hominem fententiam proferre.

63 Secus autem dicendum eft, † quando duæ funt opiniones probabiles ex parte iuris,altera tamẽ probabilior, quia tunc poteft iudex, ficut quiuis alius fidelis in fuis priuatis actionibus, dimiffa probabiliori, fequi probabilem, quam iudicat effe ueram; nec eft neceffe,ut iudicet illam uerioreẽ; quamuis debeat iudicare illã veram; quia fi iudicet falfam; tunc deberet fecundum probabiliorẽ, quam veram putat, iudicare, & non fecũdum probabilem, quam putat falfam;aliàs peccaret fic iudicando contra confcientiam, & iuftitiam,ut rectè Salon vbi fupra concl.4.Greg de Val. propof.2.& Sair.num.8.animaduertunt, vide Suarez de cenfur.difp.4.fect.6.nume.6. Leges quidem non decernunt, vt feratur fententia iuxta opinionem probabiliorem Doctorum circa iura, ut ex Azor. & Sanchez, fup.nume. 33. diximus; fed

sed in fauorem illius, qui melius probat, & ostendit factum, ut rectè notat Sair. d. cap. 11. num. 13. circa fin. & sic intelligendi sunt Nauar in d. cap. si quis autem, de pœnit. dist. 7. num. 130. & seqq. & Cœual. in Specul. com. opin. in præfat. num. 101. & seqq. Vnde cōtra Sot. tenent Sair. loco cit. & Azor. par. 1. Inst. mor. lib. 2. c. 17. in fin. q
64 Aduocatus † possit sine peccato defendere opinionē minus probabilem, relicta probabiliori. Qualiter autem de Aduocatis, & Causidicis hæc doctrina sit practicanda, egregiè, & prudentissimè explicat D. Io. Petrus Ala, q. 37. par. 1. & q. 43. par. 2. de Aduoc. & Causidic. Christ. ob quem sanè pernecessarium Tractatum verè aureū, & omni lapide precioso ornatū, illi auctori multis nominibus commendando maximas gratias inprimis Aduocati, Causidici, necnon eorum Cōfessarij habere debent.

FINIS

Benedictio, claritas, sapientia, gratiarum actio, honor, virtus, laus, & fortitudo Deo O.M. in sæcula sæculorum, Amen, qui nostri miseratus omnem pellat languorem, tribuat salutem, donetq; aulam ingredi cœli; intercedentibus præsertim Beatissima semper Virgine Maria, ac Sanctis Petro, Antonio, & Hieronymo.